3 1761 06930724 7

Felíčkův román

I.

Ignát Herrmann

4112

SEBR. SPISŮ IGNÁTA HERRMANNA DÍL XL.

F. TOPIČ V PRAZE

4312 Herrmann
19/V 25

Sebrané spisy Ignáta Herrmanna.

I. **BLEDNOUCÍ OBRÁZKY.** Vzpomínky nejstarší a drobné episody z maloměstské kroniky. Vydání čtvrté. 325 stran. Kč 35·—

II. **OTEC KONDELÍK A ŽENICH VEJVARA.** Drobné příběhy ze života spořádané pražské rodiny. Vydání patnácté 1929, 424 stran. „ 35·—

III. **TCHÁN KONDELÍK A ZEŤ VEJVARA.** (Pokračování Otce Kondelíka.) Vydání desáté. 464 stran. „ 40·—

IV. **Z CHUDÉHO KALAMÁŘE.** Drobné náčrty. Vydání šesté. **PRAŽSKÉ FIGURKY.** Rázové obrázky ze života. Vydání šesté. **PAN MELICHAR.** Obrázek z „tiché" pražské domácnosti. Vydání páté. 467 stran. „ 45·—

V. **Z PRAŽSKÝCH ZÁKOUTÍ.** Humorist. a rázovité obrázky ze života. Vydání čtvrté. 224 stran. „ 15·—

VI. **STAŘÍ MLÁDENCI.** Humorné obrázky ze života „přespočetných". Páté vydání. 234 stran. „ 22·—

VII.—VIII. **U SNĚDENÉHO KRÁMU.** Líčení z pražského života. Část I. a II., část III. a IV. Vyd. osmé. I. Kč 25·—, II. „ 30·—

IX. **BODŘÍ PRAŽANÉ.** Postavičky z pražských zdí a ulic. Vydání páté. 300 stran. „ 28·—

X. **RODINY A RODINKY.** Drobné výjevy z pražského života. Vydání druhé. 264 stran. „ 18·—

XI. **DVĚ PRAŽSKÉ IDYLLY.** Vydání čtvrté. 224 stran. „ 21·—

XII. **DOMÁCÍ ŠTĚSTÍ.** Dva stínové obrazy z manželského života. Vydání čtvrté. 212 stran. „ 20·—

XIII. **ŽENITBA PÁNĚ KARAFIÁTOVA** a jiné povídky staromládenecké. Vydání druhé. 272 stran. „ 20·—

XIV. **PÁTÉ PŘES DEVÁTÉ.** Třicet nedělních povídek. Vydání čtvrté. 305 stran. „ 25·50

XV. **ZTŘEŠTĚNÉ HISTORKY.** (Chráněnka. — Pouhé smyšlenky. — Strašidelné. — „Amerikánské.") Čtvrté vydání. 344 stran. „ 28·50

XVI. **KANCELÁŘSKÝ PRACH. — SMÍŠENÉ ZBOŽÍ.** Drobné črty z ovzduší kancelářského a kupeckého. Vydání druhé. 340 str. „ 20·—

XVII. **FOXL-VOŘÍŠEK A JINÉ HISTORKY KRATOCHVILNÉ.** Vydání čtvrté. 180 stran. „ 16·—

XVIII. **BURLESKY.** Vydání třetí. 228 stran. „ 19·50

XIX. **Z PAMĚTÍ STARÉHO MRZOUTA A JINÉ HISTORKY KRATOCHVILNÉ.** (Povídky o paní Angelině Knedlhansové, bývalé kvartýrské. — Mládenci a ženichové.) Vydání druhé. 294 stran. „ 14·—

XX. **O ŽIVÝCH, O MRTVÝCH.** Díl I. O literátech, umělcích a hercích. — Dvě vzpomínky zcela intimní. Vydání druhé. 256 stran. „ 24·—

XXI. **PŘÍBĚH DUŠIČKOVÝ.** Rodinná historka z let sedmdesátých. Vydání třetí. 212 stran. „ 21·50

XXII. **Z NOTÝSKŮV PAVLA ČAMRDY,** písaře při výpomocném úřadě. Díl prvý. 263 stran. Čtvrté vydání. „ 21·—

XXIII. **Z NOTÝSKŮV PAVLA ČAMRDY.** Díl druhý. 288 stran. Čtvrté vydání. „ 23·—

XXIV.—XXV. **VDAVKY NANYNKY KULICHOVY A CO SE KOLEM NICH SBĚHLO.** Šesté vydání. „ 56·—

XXVI. **EVIČKA A JINÉ VÝJEVY RODINNÉ.** Vyd. druhé „ 18·—

XXVII.—XXVIII. DROBNÍ LIDÉ. I. a II. díl. Vydání čtvrté. Cena obou dílů Kč 56·—

XXIX. PŘED PADESÁTI LETY. I. díl. „ 20·—

XXX. PŘED PADESÁTI LETY. II. díl. „ 24·—

XXXI. MUŽ BEZ TŘINÁCTKY a jiné povídky nedělní. „ 18·—

XXXII. PŘED PADESÁTI LETY. III. díl. „ 24·—

XXXIII. O ŽIVÝCH, O MRTVÝCH. Kniha drobných vzpomínek. II. díl. „ 24·—

XXXIV. BLEDNOUCÍ OBRÁZKY, díl II., 300 stran. „ 28·—

XXXV. ŽENITBA BRATŘÍ ADAMŮ. Podivuhodný příběh amerikánský a jiné historky. 250 stran. „ 24·—

XXXVI. OTŘECH NEBOŽTÍCÍCH a j. historky nedělní. 296 str. „ 28·—

XXXVII. PŘÍBĚH JEDNOHO DNE a jiné. 202 strany. „ 20·—

XXXVIII. HISTORIE JAROMÍRA TYKVY. I. díl. 208 stran. „ 21·—

XXXIX. HISTORIE JAROMÍRA TYKVY. II. díl. 223 stran. „ 21·—

XL. FELÍČKŮV ROMÁN. I. díl. 291 stran. „ 27·—

Samostatně vydáno:

JÍRA ZBOJNÍK, knížka pro velké i malé. Brož. Kč 12·—, v perg. vazbě Kč 48·—

LIDIČKY A ZVÍŘÁTKA. Ilustroval Prokop Laichter. Nákladem F. Topiče 1926. „ 32·—

TRÉ KAPITOL Z MALOMĚSTSKÉ KRONIKY. Váz. Kč 48·—, na ruč. pap. v pergamenu, s podp. aut. „ 180·—

MANŽELOVA PŘÍTELKYNĚ. Žert zmladé domácnostiojednom jednání. (Divadelní bibliotéky Pospíšilovy svazek 183., obsahuje též aktovku Karla Šípka: Starší závazky.)

TOBIÁŠKŮV ŠTĚDRÝ DEN A NĚKOLIK ŽERTOVNÝCH POVÍDEK O ZVÍŘÁTKÁCH. U F. Topiče v Praze. (O sení, knihy mladých čtenářů, svazek 19.) Třetí vydání 1915. „ 6·50

VÁNOČNÍ KOLEDY. Drobné historky vánoční a sylvestrovské. Rozebráno.

Z POVÍDEK NEDĚLNÍHO KRONIKÁŘE. Deset kratších i delších historek. 230 stran.

ARTUR A LEONTYNA. Pražský příběh z doby nedávné. 264 stran.

FELÍČKŮV ROMÁN. Dva díly. Celkem 462 stran.

K-KE-KU. Podivný přelud zrakový i sluchový a trochu mluvnice pro všeobecnou potřebu.

Překlady do polštiny:

OJCIEC KONDELIK I NARZECZONY WEJWARA. Za pozwoleniem autora z czeskiego przełożył Pawel Laskowski. (Biblioteka dzieł wyborowych. No. 257—259.) Ve Varšavě 1903. Druhé vydání 1924.

TEŚĆ KONDELIK I ZIEĆ WEJWARA. Z czeskiego przetłomaczyła Kazimiera Uhlenfeld. (Biblioteka dzieł wyborowych 736—738.) Ve Varšavě 1912.

ZJEDZONY SKLEP. (U snědeného krámu.) Do polštiny přeložil Adam Lach. „Dzennik dla wszystkich". Ve Varšavě 1905.

Překlady do charvatštiny:

DOMAĆA SREĆA. (Domácí štěstí.) Dvie slike iz brašnoga života. Přeložil Makso Kuntarić. „Národne novine" v Záhřebě, září-listopad 1905.

OSVETA ZALJUBLJENOGA I DRUGE HUMORESKE. V Záhřebě 1917.

Do holandštiny:

VADER KONDELIK EN BRUIDEGOM WEJWARA. Kleine gebeurtenissen uit het leven van een Prager gezin. Naar het Boheemsch door S. J. Barentz-Schönberg. Geautoriseerde uitgave. Amsterdam, H. J. W. Becht 1909.

SCHOONVADER KONDELIK EN SCHOONZOON WEJWARA. Kleine gebeurtenissen uit het leven van een Prager familie. Naar het Boheemsch door S. J. Barentz-Schönberg. Geautoriseerde uitgave, Amsterdam, H. J. W. Becht 1911.

MIJNHEER MELCHIOR. (Pan Melichar.) Geautoriseerde vertalin van Jo Arenberg. V amsterodamském deníku Het Volk v listopadu 1912.

KINDERLOOS. (Bezdětná.) MIJNHEER MELCHIOR. (Pan Melichar.) Naar het Boheemsch van Ignát Herrmann (Schrijver van Vader Kondelik en bruidegom Wejwara enz.), door S. J. Barentz-Schönberg. Geautoriseerde uitgaze. 185 stran. Amsterdam, H. J. W. Becht, v listopadu 1914.

DE IDYLLE VAN MIJNHEER POTÁPKA. V deníku Het Volk. Amsterodam 1923.

Do slovinštiny:

OČE KONDELIK IN ŽENIN VEJVARA. Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil Stanko Svetina. „Narodni Dnevnik" v Celju (Štyrsko), 1910.

TAST KONDELIK IN ZET VEJVARA. (Tchán Kondelík a zeť Vejvara.) Poslovenil Stanko Svetina. „Narodni dnevnik" v Celju (Štyrsko), v podzimu 1910.

IVANČKOV SVETI VEČER IN NEKOLIKO VESELIH POVESTIC O ŽIVALCAH. (Tobiáškův štědrý den atd.) Prevel iz češčine dr. Fran Bradač. Lublaň 1923.

KAKO SE JE KULICHOVA NANINKA MOŽILA IN KAJ SE JE OKOLI NJE SPLETLO. (Vdavky Nanynky Kulichovy.) Poslovenil Dr. Bradač, Ig. Kleinmayr & Ferd. Bamberg v Lublani. (V tisku.)

Do franštiny:

MONSIEUR KONDELIK ET SON FUTUR GENDRE. (Otec Kondelík a ženich Vejvara.) Přeložil J. L. Chollet. „Gazette de Prague" 1923.

Do angličtiny:

CHILDLESS. (Bezdětná.) Ve sbírce The world's classics (Selected Czech tales, Oxford university press). Přeložila Marie Buschova, 1925.

CHILDLESS. Druhý otisk překladu ve veliké antologii Great Short Novels of the world z r. 1927, London, William Heinemann.

Do rumunštiny:

FĂRĂ COPIL. (Bezdětná.) Ve sbírce Biblioteca dimineata svaz. 147. Bukurešt 1932.

Do němčiny:

HERR MELCHIOR. (Pan Melichar.) DER FRATER AUS PODSKAL. (Fráter z Podskalí.) DER TONI LIEFERT. (Tonda odvádí.) Deutsch von Johann Michael. „Prager Zeitung" 1896—7.

VATER KONDELIK UND BRÄUTIGAM WEJWARA. Kleine Episoden aus dem geordneten Haushalte einer Prager Bürgerfamilie. Autorisierte Übersetzung aus dem Böhmischen von Luise Tlučhoř. Berlin, Dr. Franz Ledermann, 1907. Dva svazky.

SCHWIEGERVATER KONDELIK UND SCHWIEGERSOHN WEJWÁRA. Autorisierte Übersetzung aus dem Böhmischen von Luise Tlučhoř. Berlin, A. W. Hayn's Erben, 1911.

AUSGEWÄHLTE GESCHICHTEN von Ignát Herrmann. Autorisierte Übersetzung aus dem Böhmischen von Annie Auředníček (Slavische Romanbibliothek, Band X.) Prag, Verlag von J. Otto, 1908.

ZWEI PRAGER IDYLLEN. (Dvě pražské idylly.) Přeložila Klára Hübschová. „Union" v Praze, únor-květen 1910.

HÄUSLICHES GLÜCK. (Domácí štěstí.) Autorisovaný překlad Em. Schicka. „Union" v Praze, 1911. Též samostatně nákladem Ed. Beauforta.

FOXL - SPITZ und andere kurzweilige Geschichten. (Foxl - Voříšek.) Autorisovaný překlad Viktora Nesslera. „Union" v Praze, prosinec 1913 — březen 1914.

Do esperanta:

FOKSO - NUKSO. (Foxl-Voříšek.) Eldonis Moraviaj Esperanto Pioniroj. Olomouc 1932.

SEBRANÉ SPISY

IGNÁTA HERRMANNA

DÍL XL.

FELÍČKŮV ROMÁN

I.

PG
5038
H45
1905
díl 40

V PRAZE

NAKLADATEL F. TOPIČ KNIHKUPEC

IGNÁT HERRMANN:

FELÍČKŮV ROMÁN

DÍL PRVNÍ

V PRAZE

NAKLADATEL F. TOPIČ KNIHKUPEC

Právo překladu do všech jazyků i jakéhokoli zdramatisování neb zfilmování a všechna práva vůbec autor si vyhrazuje.

TISKEM ČESKOSLOVENSKÉ GRAFICKÉ UNIE A. S. V PRAZE 1935

Milému druhu z mladých let „Máje“

ANTONÍNU KLÁŠTERSKÉMU

v upřímném přátelství věnuje

Ignát Herrmann.

V listopadu 1923.

I.

„Felíčku!“

Zvolání zaznělo z ženských úst odkudsi s druhého neb třetího patra a letělo jak švihnutí bičem do zahrádky dolů, kde dovádělo několik chlapců. Ostatně nedováděli příliš. Zahrádka toho nedopouštěla. Stezka na dél uprostřed, dvě kratší napříč, a rámcová stezička na okrajích zahrádky, téměř pouhá pěšinka, skoro při samých zdech, řídce porostlých neduživou planou révou — to bylo všechno „prostranství“, po kterém děti mohly rejditi. Mezi stezičkami bylo šest chudých záhonků, na které nikdo nesměl šlápnouti, a stezky byly tak úzké, že i ti drobní, tenci skotáčkové měli co dělati, aby se při setkání navzájem sobě vyhnuli. Zahrádka byla jen pro domácího pána, který však málokdy do ní vkročil. Byla tedy rejdištěm jeho dvou synků. Aby se jim nestýskalo, aby měli společnost, směli tam časem i hošíci lepších partají; to byli z celého domu všeho všudy dva, a jedním z nich byl Felíček.

Ať hráli jak hráli, ať malí a celkem velmi nevinní nezbedové tropili cokoli, v tu chvíli, když shora bylo na Felíčka zavoláno, honěnka vždy rázem ustala, zraky všech zaletěly na mžik vzhůru, vrátily se zas do zahrádky, a chlapci na sebe rozpačitě pohlíželi. Znamenalo to, že Felíček musí domů, nahoru, a tím taky bylo po dětské kratochvíli. Nejen že zbylým chlapcům nebylo již tak veselo, ale brzy potom bývali taky domů svoláváni. Příklad s hořejška byl nakažlivý. Chlapci tedy i nyní skoro ztrnuli a jaksi ostýchavě, ne-li skoro zahanbeni na sebe hleděli. Dováděli tak příliš hlasitě, že na sebe upozornili? Vždyť nic —

Ale než se probrali ze své zaraženosti, letělo shora již zvolání druhé.

„Fe-lííč-ku!"

Z okna vysoko nad zahrádkou vyhlížela ženská hlava s úpravným účesem, hlava dámy věku neurčitého, snad čtyřicetileté, snad starší, ale v očích dolejší drobotiny velmi staré.

A tu jeden ze čtyř hošíků, desíti neb dvanáctiletý, ze všech nejštíhlejší, nejslabší a vzezření chorobného, odpověděl vzhůru:

„Již jdu, tetinko."

Myslil, že volá, ale sotva jeho slabý hlásek donikl až nahoru, odkud se nyní ozvalo jako zesílené pobídnutí:

„Učit, Felíčku!"

Ještě se smutně rozhlédl po kamarádech, po zahrádce, útlé prsty levice otevřely se, pustily

kolo z ohýbaného dřeva, které byl dosud po stezičce poháněl, z pravice se vysmekl dlouhý, soustruhovaný roubík. Kolo se na tři kroky odkutálelo, zvrátilo se na záhonek, roubík padl rovně na stezku. A Feliček, aniž dal kamarádům sbohem, se svěšenou hlavou odcházel úzkými vrátky na dvorek, do chodby domovní, a váhavě vystupoval po schodech do patra. Pro dnešek bylo po svobodě, po zahrádce, po hře, po všem. Snad zas až zítra, dovolí-li tetinky. Neboť měl dvě. A ke všemu, co se ho týkalo, bylo třeba souhlasu obou. Jestliže se kdy neshodly, odpykával to Felíček. Ztrátou svobody, prodlouženým opakováním úkolů, postem, někdy i plesknutím. Felíček byl slabý, bezbranný, nesamostatný človíček. A povězme to hned: Felíček byl sirotek. —

— — —

Felíček byl nesmírně šťastný chlapec — v očích svých spolužáků, s nimiž chodil do školy kdesi v Štěpánské ulici. Chodili tam chlapci i bosí, Felíček měl vždycky bezvadné šněrovací botky. Mnozí školáci měli otřepené nohavice, pod nohavicemi žádné podvlékačky, ani v zimě, měli záplatované bundy, natržené čepice, promáčklé klobouky; u nohavic, u kazajek chyběl jim tu a tam knoflík. Felíček, dokud byl menší, nosil jen aksamitový nebo plyšový kabátec, též takové nohavice po kolena, a dlouhé, dívčí punčochy. Jeho košile byla vždycky čistá, vyžehlená, široký její límec rozkládal se až na ramena a byl podvázán

rudým hedvábným nákrčníkem, z něhož pod bradou byla „uvita“ pravidelná, souměrná mašle. Na splihlých vlasech seděla talířovitá čepice jako biret, v zimě tmavá bobrovka. Hošík vypadal vždy jako pážátko z pohádky. Do školy jej vodila tetinka, jedna nebo druhá, a zas pro něj přicházela. Obě pečovaly, aby se nepomísil s tou pouliční lájí, která sotva se vyřítila ze školní budovy, tropila všelikou neplechu. Vždy měl Felíček bílou houstičku na přestávku mezi učením, někdy i sousto studeného masa od oběda, od večeře. Když Felíček po prvé se rozdělil se spolužákem, který hleděl na jeho snídani očima vyvalenýma, lačnýma, chtivýma, a když se doma přiznal, byl dokonale vyplísněn. Po delším kázání řekla k němu prvá tetinka:

„Nedostáváš to proto, aby ti to tam jiní snědli!“

A druhá řekla po německu, aby Felíček nerozuměl:

„Aby mu to uličníci sežrali!“

Ale Felíček, ač ještě německy hovořiti nedovedl, přece již mnoho rozuměl, a rozuměl taky hněvivé tetince. Neprojevil se, ale po druhé již se nepřiznal, že se zase rozdělil.

Mnohokráte si přál, aby se tetinka omeškala, aby ke škole nepřišla včas, aby mohl jíti domů sám, třeba s nějakým spolužákem, aby mohl zaskočiti do jiné ulice, jako vídal u jiných. Ne, prát se nechtěl, na to byl příliš sláb, útlý, a příliš peč-

livě vychován. Aby mu někdo kabát natrhl! Aby po něm hodil blátem, sněhovou puškou! Kterak by se mohl vrátiti domů! Ale rád by se byl podíval níže do ulice. Tam byl papírník, opodál knihař, oba měli za sklem přepodivné, zajímavé drobotiny, knížky, obrázky, hry a hračky. Ostatní chlapci o tom vyprávěli báječné věci. Ale žádná z tetiček nikdy se neopozdila, vždy přišly včas, a Felíček musil rovnou cestou domů, do smutné, liduprázdné Krakovské ulice, do nevlídného, chladného domu, do příbytku vzorně uspořádaného, jehož podlahy byly vždy navoskovány, denně flanelem otírány, na něž Felíček mimo rozestřený koberec nesměl vstoupiti, aby nezkalil jejich lesk, aby neotiskl stopu botek, nevyryl rýhy.

Nejen spolužáci, taky učitel pokládal Felíčka za šťastného chlapce.

„Važ si tetiček," říkával mu. „A buď jim vděčen. Ani vlastní matka nemohla by o tě lépe pečovati než ony. Nemůžeš se jim odměniti jinak, než když se budeš dobře učiti."

Felíček nebyl hlava geniální, ale vždy na konci školního roku odnášel dobré vysvědčení. Prospíval více svým bezvadným zevnějškem, tichým chováním a skromností než bystrým učením, a to taky něco znamená. Snad žádná škola nebyla by mohla pečlivým tetinkám způsobiti veliké zklamání, aby Felíček neprošel a do vyšší třídy nepostoupil. Co se do jeho malé, ubohé

hlavy vešlo, bylo tam zcela mechanicky vpraveno, a tak tedy Felíček prospíval. Ostatně psal úhledně, četl správně, dosti dobře počítal, mravy jeho byly bezúhonné. Miloval přírodopis, ani z mluvnice nebyl nejhorší. A tetinky byly vždy k panu učiteli i k panu řediteli tak uctivé. Bylo tedy taky s Felíčkem shovívavě nakládáno.

A přece byl Felíček velmi nešťasten. Ale toho arci v dětství nechápal. Až později probouzelo se v něm vědomí, že vyrůstá jinak než ostatní školáci, až později chápal, oč byl připraven v dětství a oč je stále zkracován. Ale to již byl příliš uhněten a téměř neschopen, aby se vzmohl na nějaký odpor.

Jeho procházkami byly procházky tetinek. Když byl malý, vodívaly jej za ruku. Když odrůstal, kráčel mezi oběma. Obstupovaly ho, jako by chtěly zabrániti všemu pokušení světa přístup k němu. Kdo znal ty dámy a jejich rodinnou historii, nevyptával se na nic. Jestliže se tetinky zastavily s nějakou obstárlou paničkou nebo stárnoucí slečnou, pohovořily obyčejně, jako by tu chlapce ani nebylo. Nanejvíc, že známé ty dámy chlapce po hlavě pohladily. Jak na něj hleděly, podivný výraz jim svítil v očích, ale toho si Felíček nevšímal, a kdyby si byl všiml, nebyl by mu rozuměl.

Ale stalo se taky, že tetinky zastavil někdo, kdo je znal teprv od nedávna, a vida s nimi chlapečka a věda, že obě dámy jsou svobodné, otázal se:

„Hle, hle, čí pak je to hošíček? Z přízně?“
A tetinky odpovídaly:
„To je po nebožce sestře...“

Pravíce tak, usmívaly se sice jako z povinnosti, ale hleděly nějak roztržitě, skoro úzkostlivě, aby se panička neb slečna netázala dále. Ano, po sestře, jaké pak podivení. A sotvaže odpověděly, rozpřádaly hovor jiný. A nějak zhluboka oddechly, když se rozloučily a když zvědavá osůbka šla dále.

Tak tedy i sám Felíček dlouho nevěděl nic jiného, nežli že je synkem po nebožce sestře těchto dvou tetinek. Mohl tedy býti docela jist, že míval někdy maminku, které nepoznal. Avšak nikdy — nikdy nehovořily tetinky o jeho otci.

Ježto však věc až na konec nelze utajiti, povězme to raději hned. Milý Felíček vůbec neměl otce. Totiž, aby nevzniklo nedorozumění a domněnka, že se octl na světě nějakým zázrakem, měl otce a musil jej míti, jako každý chlapec, hodný nebo zlý, ale tento nepoznaný otec nebyl manželem jeho nebožky maminky a jeho nešťastná maminka nikdy nebyla vdána. Zemřela svobodna, jako slečna, jako nanejvýš nešťastná, osudem ošálená slečna. Felíček byl dítětem „hříchu“ a ten hřích nemohly tetinky, starší to sestry jeho neblahé matky — nikdy ubohé rodičce zapomenouti a odpustiti. Kdyby bylo běželo jen o to, že potřísnila svou čest — jak si obě v duchu, a když byly samy, i navzájem k sobě

říkaly — ať si každý odpyká, co zavinil. Avšak ona pokálela taky jejich čest, čest celé rodiny, a to nelze odpustiti!

Nežila matka malého Felíčka a nežil ani jeho otec, ale tak docela přece ze světa nezmizel. Zůstaly po něm všeliké památky, zůstaly i dopisy, které psával milence své, listy a lístky plné planoucí lásky, horoucích slibů, něžných pozdravů a tisícerých polibků. Všechna tato milostná korespondence byla ukryta na dně staré památné krabice, vykládané perletí a slonovinou, uzamykané drobným, ozdobným klíčkem — a krabice byla uložena na dně prádelníku, pod vonným prádlem, kašmírskými šály a květovanými šátky módy dávno minulé. Obě sestry tetinky byly nejednou v pokušení, aby vyrvaly všechny tyto písemné památky z nitra krabice a vhodily do pece, aby je tak navždy zničily. Ale tehda, když ten úmysl v nich vznikal, kdykoli po žloutnoucích listech sáhly, bylo jim, jako by se chtěly dopustiti nějaké svatokrádeže. Bylo to cosi neuvědomělého, co k nim po každé výstražně promluvilo, že nemají práva zmařiti, co i nyní ještě náleží nešťastné nebožce a co má kdysi náležeti jejímu synu. Obě znaly zevrubně všechen obsah dopisů, které kdysi svědčily mladé, rozkvétající dívce, nešťastné sestře. Našly je hned po jejím skonu, věrně opatrované, uchovávané a jistě zbožňované, dojista i slzami zkrápěné a společně všechny je přečetly. Potom je uložily, ukryly, zamkly, aby

se žádnou náhodou nedostaly do rukou chlapcových. A již o nich spolu nemluvily. Ale když jedna nebo druhá se vzdálila na delší chvíli z domu nebo když dokonce někam vyjela, tu zbylá sestra sáhla po klíčku, uschovaném zas jinde, odmykala krabici, sahala po listech a přečítala je v taji pro sebe. Činily tak obě, jedna o druhé nevědouc, a toto přečítání starých dopisů bylo oběma jakousi sebetrýzní. Trpěly při tom.

A ještě něco zbylo po otci Felíčkově. Jeho obrázek. Chovalyť tetinky rodinné album s podobiznami rodičův a mnoha portrety strýců, tet, bratranců, sestřenic i vzdálených příbuzných, přátel a známých. Shromažďovaly je kdysi v mládí, skoro od samého dětství. Později pak už málo obrázků do něho přibylo. Sběratelská vášeň pominula. K čemu si vyžadovati podobizen, když o jejich nikdo si neříká? A staré to album čtvercového formátu podobalo se nyní skoro malému hřbitovu. Málokdo z lidí tu zobrazených žil, byli to skoro samí nebožtíci. A kdo ještě žil, znenáhla se schyloval ke hrobu.

Na poslední straně tohoto malého rodinného a příbuzenského hřbitůvku byla taky podobizna jaré, mladé, kypící dívky. To byla slečna Žofie, tehda asi dvacítiletá, později matka Felíčkova. Dvě data byla napsána na rubu obrázku: den zrození a den skonu jejího. A pod tuto podobiznu, aby zraky návštěvníků nikterak nepronikly rodinné tajemství, byla vsunuta podobizna mladého muže

ve vojenském stejnokroji, nanejvíc třicetiletého, nadporučíka s jiskrnými zraky, mužné, ušlechtilé, věrné tváře, plné naděje v další život. I na rubu této podobizny bylo připsáno datum, jediné jen. Den, měsíc a rok — a nad tím silný křížek. Tento křížek byl zároveň jeho náhrobkem. Statný Felix Karát odešel dříve než mohl všechny své sliby zpečetiti sňatkem, než mohl dáti zákonného otce děcku, které drahá jeho Žofka nosila pod srdcem. Odešel, nemoha se navždy rozloučiti s milovanou bytostí. Padl kdesi na jihu. Tak daleko, že nikdo nemohl putovati k jeho hrobu, a nikdo by toho hrobu nebyl našel.

Po milenci zbyla nešťastné Žofii jenom smrtelná a nakonec smrtící touha, zbyly jeho dopisy a uschlé kytičky, a zbyla i památka živá, synáček, kterého povila již po smrti milencově. Byl to pohrobek. Po otci dostalo se mu křestního jména. Mazlivě ho nazývala Felíčkem — a Felíček mu zůstal skoro na život.

Taky podobiznu Felixe Karáta tetinky chvílemi z alba vysouvaly a zahlížely se v ní. Všechna šťastná dostaveníčka Žofiina s Felixem dávno minula, všechny milostné vzdechy dávno byly rozváty, všechny květy, které jí milenec s ňader urvával, dávno povadly a rozdrtily se. Všechno to horoucí milování dvou lidí vyhořelo dávno, dávno, ani špetky popela po tom plameni nezbývalo nikde — ale obě sestry vmýšlely se v minulé to štěstí sestřino. A zatracujíce ji slovy, že se „do-

pustila", v hloubi srdce jí záviděly všechna sladká objetí, všechny polibky, všechno opojení milostné vášně, nakonec jí záviděly i hořké to a přece tak sladké mateřství.

Ale o tom všem štíhlý, drobný Felíček nevěděl. Vyrůstal bez maminky, netušil, jaký román prožila, než jí bylo ustláno ve velikém, nepřehledném městě mrtvých na svatém poli. Putoval s tetinkami jednou za rok na hřbitov, stanul u zeleného rovu a díval se na slečny, jejichž ruce se nad rovem spínaly a jejichž tenké rty se beze zvuku pohybovaly.

II.

Rodinného tepla pod střechou svých tetinek malý Felíček nepoznal. Nebylo ho tam vůbec, zvláště však ho nebylo pro Felíčka, který se objevil na světě tak nevítán a který se po smrti slečny Žofie stal břemenem jejích sester. Jaká to zlomyslnost osudu, dítě v domácnosti dvou svobodných dívek! Dítě původu tak nekalého, nezákonného, neprominutelného! Dítě, které bylo věčnou otázkou pro každého, kdo o slečny a jejich domácnost jen zavadil. Otázkou tak choulostivou, na kterou bylo nemožno upřímně odpověděti. Arciť, odpovídaly každému: Dítě po sestře. Ale mnohé zvídavé paničce taková odpověď nestačila, mnohá chtěla věděti více a zevrubně, aby zas mohla dále vyprávěti. A byla nejedna, která pronikla rodinné

to tajemství, a přece jako neviňátko útočila na slečny všetečnou otázkou. S počátku se tetinky zardívaly, odpovídajíce, a týraly hlavu, aby vymyslily nějakou pravděpodobnou, věrohodnou legendu rodinnou, aby původ děcka zastřely. Nemohly vymysliti. Přes všechno napínání mozku prázdné místo otcovské zelo hroznou mezerou. Říkaly: Dítě po sestře — ale toho tazatelkám bylo málo.

„Po sestřičce? Tedy sirotek! Ach ubohá, tak brzo musila odejít," soucitně řekla panička šetrná, která nikomu nechtěla připraviti rozpaků, a pohladila chlapce po hlavě.

Ale jiná, méně šetrná, zakrojila hlouběji.

„Chudák, paní sestra. To nebyla dlouho vdána, viďte?"

Věděla sama předobře, že klade sestrám nebožčiným lež do úst, a domnívala se, že to bůhví jak chytře vyvedla.

„Ne, nebyla," odpovídaly sestry, jedna neb druhá, vědouce, že lhou, a přece to vypadalo jako pravda.

A panička třetí, docela již nešetrná a vědoucí, zatvářila se v takovou chvíli nesmírně roztržitě a zeptala se:

„Prosím vás, milé slečny, jak on se jmenoval pan švakr? Vždycky mi to jméno vypadne z paměti..."

Byla to otázka drzá, ale čistě ženská. Tušila sice panička všechno, ale chtěla to míti z úst slečen potvrzeno.

A tehdy mladší tetinka, slečna Leopolda, šťastně si pomohla z léčky. Naladila tvář na výraz nejnevinnější a řekla dříve, než se starší Viléma mohla vzpamatovati:

„Felix, milostpaní — Felix. Proto taky tuhle tomu říkáme po otci Felíček."

„Ach ano, pan Felix, ovšem." Panička sice chtěla věděti jméno rodné, ale po tomto odbytí neodvážila se další otázky.

A tetinky Vilemína a Leopolda nesly dále životem svou otravu a tajily svou „hanbu" rodinnou. Kterak pod střechou těchto stárnoucích slečen mělo hřáti rodinné teplo?

A Felíčkovi tolik se stýskalo. Vídal maminky, odvádějící své chlapce ze školy. Chápaly se jich radostně, smály se na ně a smály se s nimi. Hoši po jejich boku poskakovali, horlivě vyprávěli, důvěrně se k matkám tulili. Felíček slýchal od spolužáků, co se děje v rodinách doma. Kterak jim otcové stavějí na vánoce Jesličky, pořizují loutková divadla, sami jim hrají, maminky a babičky vypravují pohádky. Jsou slavnůstky, svátky, narozeniny, koledy, pomlázky, svatojanské ohňostroje, výlety v pražské okolí, scházejí se příbuzní a přátelé, navzájem se navštěvují. Nic takového Felíček nepoznal. Jeho tetinky skoro nikdy se nesmály. A jestliže se na jejich tvářích jakýmsi nedopatřením objevil někdy úsměv, byl tak studený a skoro průhledný, nevyvíral z nitra, lpěl jenom na povrchu, a za mžik mizel, jako by

jej sfoukl. Tenké rty tetinek opět se pevně sevřely, uzamkly všechnu jasnější pohodu, a zraky jejich zas tak vážně a přísně hleděly.

Felíčka pojímával steskl, pro nějž tetinky arci neměly smyslu. Vycházel z duše dětské, nevědomé, netušící nic a nemohoucí si vysvětliti. Až mnohem později, kdy již rozumu nabíral, hledě zpět na léta chlapecká, uvědomoval si, že vyrůstal v podivném chladu. A vytvořil si sám zcela zvláštní představu toho drobného života svého. Ve chvílích zadumání vysnil si, že žil podobně jak osamělá mořská cibule, která stála v zadním pokoji, za oknem na sever, v kořenáči s prstí stále vlhkou, skoro slizkou, na jejíž okrajích se usazoval drobounký mech. Její zeleň byla temná, mrtvá, nikdy na ni nezasvitl paprsek sluneční. Tato mořská cibule neměla jiného účelu, než aby posloužila za léčivou náplasť, kdyby se v domácnosti někdo poranil, pořezal. Tomuto svému životnímu poslání vyhověla jen jednou, pokud se Felíček pamatoval. Sklouzl po náledí, rozbil si čelo. A tu mu tetinka přiložila na ránu kus listu z ní, prýštícího lepkavou šťavou, ovázala hlavu starým šátkem a řekla k němu:

„Když on je hrozný pitomec, Felíčku! Všady sebou praští a způsobí nám tak jen zbytečnou starost."

Ale Felíček vzpomínal, že se to stalo jen jednou a že jinak tetinkám mnoho starostí nenadělal.

Srovnání sebe s opuštěnou mořskou cibulí častěji se mu vracelo a hned potom vynořila se mu vzpomínka na kus života jiného, mnohem šťastnějšího, ach, tak dávno zapadlého! Tu se viděl v příbytku skrovném sice, stísněném, ale tak veselém a milém, plném jasu a hovoru, do něhož by se tak rád vrátil. Nebylo však žádného návratu.

Bylo to v dobu, kdy o svém bytí, o celém světě ještě nevěděl. Tehdáž to bylo, když jeho maminka zemřela a slečny Viléma a Leopolda skoro si zoufaly. Ne nad skonem sestřiným, ale nad ním, nad Felíčkem. Proč zemřela Žofie a ne její dítě? A jestliže musila odejíti Žofie, proč nevzala děcko s sebou? V ty trudné dny byla jim útěchou jediná naděje, že dítě matku na dlouho nepřečká. Vždyť tu zůstalo kojeňátko bez prsu mateřského. Kterak by vydrželo? Tu však stál na stráži sám osud, a jako by mu právě na tomto sirotečku záleželo, postaral se o náhradu.

Když se zavřely krásné oči Žofiiny a když ji vynášeli na Volšany, přišla na pohřeb i paní Fronka, která sloužívala u rodičů všech tří slečen a která se kdysi taky předčasem podnesla. Byla však mnohem šťastnější milé slečny Žofky. Její milenec Bartoloměj Turýnek nezemřel totiž. Byl to svědomitý člověk, měl Fronku rád a vzal si ji. A paní Fronka snad jen o několik neděl dříve než slečna Žofka stala se maminkou a povila děvčátko. Arci zas byla nešťastnější nežli

slečna Žofka. Dceruška jí zemřela skoro v touž dobu, kdy slečnin život byl odpočítán již na krátké dni, skoro na hodiny.

A tenkráte, v nesmírné bezradnosti a skoro v zoufalství svěřily se jí slečny tetinky se vší svou nesnází. Co s dítětem?

Paní Fronka podívala se útrpně na někdejší velitelky své, kteréž ve smutečních šatech vypadaly ještě štíhlejší, zraky její zavadily o panenská jejich ňadra, kteráž arci nemohla siroteček dáti žádoucí potravy, a hlavou jí bleskla myšlenka, kterou ihned pronesla.

„Toť jako by sám Pánbůh byl ustanovil. Mně zemřela dceruška — dají si toho chlapečka ke mně! Já ho odkojím, když toho nebylo dopřáno drahé slečince Žofince."

Prsy Frončiny byly plny tryskajícího mateřství — a tu v košíku ležel hladový siroteček. Kdož uvítal její návrh radostněji než obě slečny tetinky! Po pohřbu paní Fronka rovnou si zašla do bytu slečniných pro malého strávníčka a hned jej nasytila. Potom slečny shledaly drobné prádelko, ujednaly s pěstounkou náhradu za opatrování, zapsaly si její byt, slíbily, že budou malého synovce navštěvovati, a z hluboka oddechly, když paní Fronka děcko odnesla. Příbytek jejich byl zase čistý. Ovšem byl taky velmi smutný. Byl to v necelém roce třetí pohřeb, jejž vystrojovaly. Starého pana radu Severýna sklátila mrtvice dříve ještě, než se stal dědečkem a vůbec než se

dověděl, co Žofinku očekává. Paní radová odešla brzy za ním, uchřadnuvší steskem po nebožtíku i trudem z osudu dceřina. Matce se Žofinka jednoho dne vyznala. Tak všechny tři slečny Severýnovy v krátce osiřely. Smrt otcovu nemohly starší dcery Žofince přičítati, ale kladly jí za vinu smrt matčinu. S matkou umřela jim i vdovská její pense. To byla rána bolestná. Dědictví jejich nebylo tak veliké, aby mohly žíti jako za života rodičů. Mimo to zachvívala jimi obava z vlastního osudu. Osamělé dívky nesnadno se provdávají. Vhodným nápadníkům cesta zarůstá. Ale když paní Fronka odnesla Felíčka, nabývaly nové naděje. Veliká překážka zmizela na čas. Na jak dlouho? O tom zatím nepřemýšlely.

Léta plynula, ženichové nepřicházeli, slečny vadly.

Felíčkovi zatím dobře se dařilo. Paní Fronka chovala ho jako syna, ani se jí po vlastním děcku nestýskalo. Působila tu stará náklonnost k jeho matce, slečně Žofince, která byla ze všech dcer páně Severýnových nejmilejší, nejvlídnější. Fronka věděla o její lásce k „panu obrlajtnantovi", donášela mu psaníčka Žofčina, přinášela odpovědi a kytice, byla důvěrnicí své mladé velitelky, byla zasvěcena v celý ten žhavý poměr milostný. Pokládala se za jeho účastnici. A když se na Fronce jevily neklamné známky předčasného mateřství a stará paní radová jí dávala výpověď, byla to Žofka jediná, která se jí ujímala, a dovedla toho,

že Fronka směla zůstati aspoň do poslední chvíle, a potom teprv zamířila do smutného červeného domu poblíž svatého Apolináře.

V tu dobu již i na milé Žofince bylo patrno, že zanedlouho bude kolébati, a když Fronka odcházela, objala ji Žofinka v kuchyni náruživě, jako družku, a řekla k ní v pláči:

„Nedělej si z toho nic, Fronynko, vždyť mě pak taky vyženou! Přijdu ze tebou."

Bylo to po prvé, co Žofinka služce zatykala, co se s ní skoro posestřila, a na to Fronka nikdy nezapomněla.

Teď měla jejího malého Felíčka, náhradou za vlastní dceru, a každá krůpěj, kterou Felíček z jejího prsu vyssál, byla mu v pravdě mlékem mateřským.

Turýnek byl tovaryšem knihařským, ale když se ženil, uváděl svou Fronku již do vlastní dílny kdesi v končině svatojakubské. Bylo to s počátku malé řemeslo, zatím knihařil jen s učněm. Ale mladí manželé byli skromní lidé, paní Fronka šila pro drobné zákazníky, slečny připlácely na Felíčka, v domácnosti nebylo nedostatku.

Felíček dávno již byl odstaven, batolil se, konečně běhal, a myslil, že je doma. Slečny přicházely se svým příspěvkem každý měsíc, chladně, zdrželivě se s malým synovcem polaskaly, Fronka ho naučila, aby jim líbal ruce a říkal tetinko, ale Felíček se jich ostýchal a vždy mu okřálo, když tetinky zase zmizely. Ani tehda mu

nebylo volno, když přinesly nějaký mlsek nebo hračku. Ač nemohl mnoho chápati, přece jen malý jeho rozoumek rozeznal, že mezi „mámou“ Turýnkovou a tetinkami je veliký rozdíl. Byly mu příliš vznešené, hovor jejich se lišil od upřímného, jadrného vyjadřování pěstounčina, vanul z nich jakýsi chlad.

Milým tetinkám neuniklo, že hoch jen jako z donucení se jimi obírá, jejich laskavosti snáší, ale že se hned zas vrací k paní Fronce. Cosi jako žárlivost ozvalo se v nich. Později zarazilo je, když paní Fronka jednoho dne řekla:

„A vědí co, slečinky drahé, nechají nám toho chlapečka. Vždyť už je jako náš.“

Usmály se rozpačitě, neřekly nic a vracely se od knihařů jako s trnem v hrudi. Zatím ani spolu o tom nemluvily, tím více však přemýšlely. Vlastně — vlastně snad by to bylo nejlepším rozřešením? Tak to zaklovalo v obou.

Ale potom se událo cosi neočekávaného. Jednoho dne byly pozvány k advokátu, kterýž se dopodrobna vyptal na jejich rodinné poměry a pídil se po třetí sestře, po slečně Žofii.

„Ach, Žofie nám umřela.“

„A nikdo po ní nezůstal?“ tázal se advokát.

Slečny chvíli nevěděly, mají-li říci pravdu. Čas plynul, o Felíčkovi skoro již nikdo nevěděl. Mají ho zalhati?

„Běží o věc důležitou, dámy. Zdá se, že nejmladší dcera pana rady Severýna měla poměr,

který nezůstal bez následků. S panem Felixem Karátem, kdysi nadporučíkem...“

„Ano,“ vydechla starší tetinka, slečna Viléma. „Sestra měla hošíka.“

„Chlapeček žije?“

„Žije.“

„Zdráv?“

„Zcela zdráv.“

„Máte jej u sebe, vážené slečny?“

„Totiž — máme jej na vychování, u známé rodiny. Bylo mu několik neděl, když sestra odešla. Bez matky byl by zemřel.“

„Rozumím, potřeboval mateřského prsu, kojné.“

Slečny byly jako na mučidle. Bylo to po prvé, co se o synku sestřině tak rozhovořily. S člověkem, kterého po prvé viděly. Teď musily se všemi podrobnostmi najevo.

Hovor advokátův byl sice vlídný, ale jeho otázky podobaly se přece výslechu. Slečny cítily, že musí pronésti cosi na omluvu. Již se jim dral z hrdla pláč, když vysvětlovaly:

„Byly jsme tehda v nesmírné tísni, pane doktore, v hrozném rozpoložení. Do roka pochovaly jsme otce, matku, potom sestru. Nevěděly jsme, co s dítětem. Někam do ústavu — to bylo strašlivé pomyšlení. Vyskytla se bývalá naše kuchařka, které umřela holčička. S radostí jsme se toho chopily.“

„Kterak pak ne,“ řekl advokát. „A jest posud u té kuchařky?“

„Byla již provdána. Je to žena knihařského mistra.“

„Platíte na hošíčka?“

„Ovšem že. Docházíme do té rodiny pravidelně.“

„Ale navždycky ho tam neponecháte, pravda-li?“

Na tuto otázku slečny nebyly připraveny, ale odpověď na ni byla jim téměř v ústa vložena.

„Ovšem že neponecháme. A kdyby tam nebyl v tak dobrých rukou, dávno by byl u nás. Vždyť musí choditi do školy.“

„Arcižeť, musí býti vychován podle svých poměrů. Ctěné dámy, mohu vám zatím tolik oznámiti: Pan nadporučík Felix Karát byl vzácný, počestný a rozšafný muž. Odcházeje z vlasti a nevěda, zdali se vrátí, ale věda, že slečna Žofie Severýnová stane se matkou jeho děcka, učinil zavčas pořízení. Byly jisté podmínky, které zatím pominuly. Malý Felix, kterého se otec nedočkal, jest dědicem páně Karátovým. Není to bohatství veliké, ale vážný základ pro jeho budoucnost. Váš synovec má arci poručníka, pravda-li?“

„Dojista. Je to náš strýc.“

Advokát si napsal jméno poručníkovo.

„Úroky z dědictví připadnou vychovatelům Felixovým. Těmito vychovateli jste a budete i nadále vy, jeho tety, jeho nejbližší příbuzné. O tom všem dostane se vám dalšího vyrozumění.“

A zatím dámy propustil.

Slečny odcházely jak u vidění. Co tu zvěděly, bylo téměř ohromující. Felíček je dědicem!

A ze všeho vyplývalo co nejurčitěji: je svrchovaný čas, aby vzaly Felíčka domů, k sobě. Náhle je pojala obava, aby jim chlapec nebyl nějak odcizen. Vzpomněly na slova Frončina, aby jí Felíčka nechaly, a tu již zdálo se jim, že cosi promeškaly. Takové přání nemělo v ní ani vzniknouti. Jaké to bylo štěstí, že tehda hned neodpověděly!

III.

Felíček je dědicem!

Kratičká ta věta v prvé chvíli vyplňovala veškeru mysl obou slečen. Toto děcko, na které se nemohly podívati, aby se v nich neozvala hořká výčitka k jeho rodičce, dávno zetlívající na hřbitově, je dědicem! Kam až mohly sledovati svou rodinu, předky své, vždy byla čista a neposkvrněna. U rodičů, u dědů, u pradědů — ve všech kolenech předcházelo vždy uctivé, ostýchavé, pozvolné seznamování, potom obřadné, povznášející zasnoubení, v příslušné době slavný sňatek a konečně tedy — děj se boží vůle! — rodily se děti. Ale vždy ve lhůtách, které nedopouštěly pochybnosti o zákonném původu ze svazku již posvěceného. Tuto rodinnou tradici Felíček svým příchodem na svět porušil a zneuctil. Jeho nevítané objevení bylo neskonale zlomyslným nedopatřením

osudu, bylo přímo urážkou rodiny. V tom byly obě jeho tetinky za jedno. A byl jim železným závažím na další cestě životem.

A teď je dědicem!

Řekl sice advokát, že Felíčkovo dědictví není jměním velikým, ale vážným základem pro život. Tedy přece jen jmění, na všechen způsob jmění. Jak veliké? Ať přemýšlely, jak přemýšlely, nemohly se dohádati žádné číslice. Odcházejíce od advokáta, pociťovaly k němu jakousi kyselost. Donutil je, aby mu vyprávěly nejchoulostivější rodinné podrobnosti, vše, co o původu Felíčkově věděly; činily tak s největším sebezapřením, zardívajíce se a zakoktávajíce — ani zpovědník by to z nich nebyl vytáhl; mohl tedy i pan doktor býti sdílnější. Zatím však uťal, když dospěl k nejdůležitějšímu. Odkázal je na dobu pozdější.

Slečny hořely nedočkavostí, dychtivostí. Po rozmluvě s advokátem každé kroky na schodech je rozechvívaly, každé zaťukání na jejich dveře je rozčilovalo. Teď, teď to přijde! Ale vždy byly zklamány.

A když se dosyta namyslily a nahovořily o tajemném dědictví, ovládala je myšlenka jiná, a ta se týkala už jen jich. Úroky z dědictví připadají vychovatelkám. Tedy jim. Tu pociťovaly jisté zadostučinění. Jejich život se utváří příznivěji, aspoň do zletilosti Felíčkovy.

Zůstalo po rodičích jisté jmění, ale tak skrovné, že jim bylo počítati s každým desítníkem,

s každým krejcarem. Věděly sice, že osamělé ženštiny bývají nuceny, aby si přivydělaly, čeho se na hotovosti k živobytí nedostává. Naučily se kdysi francouzsky, ale ne tak dokonale, aby samy mohly vyučovati, leda malé začátečníky. Hrály na klavír, ale ne tak mistrně, aby mohly cvičiti jiné, leda zase droboučké začátečníky a začátečnice. Všady bylo plno hudebních škol, snad se neměly nabízeti novinami? Ještě něco uměly. Znamenitě vyšívati. Byly to však jen práce okrasné, ozdůbky pro domácnost. Snad nemají vyšívati punčochy a košile? Pouhé pomyšlení na to je bezmála uráželo. Pocházely z úřednické dynastie starého rázu. Otec, děd i praděd byli úředníky. Vyrůstaly v naději, že taky pro ně přijdou úředníci. Nikdy jim nevstoupilo na mysl, že by k nim zraků svých mohl povznésti nějaký živnostník. Nikdy nesestoupily ve vrstvu tak nízkou, aby se k nim přiblížil, kdo žil z práce rukou svých. Snad by se kterákoli z nich neměla státi „paní mistrovou"? Přijímati plat za práci kancelářskou, z hromady popsaných a v registraturách trouchnivějících papírů nebylo v jejich očích ponižující. Ale žíti ze mzdy za zhotovený oděv neb obuv, za výrobky truhlářské nebo zámečnické, býti ženou „kornoutkáře" — jak říkaly kupcům — kterému jest obsluhovati babky a kuchařky, který má ruce stále červené jak vařený rak a naběhlé mrazem — bylo by to možno? Jim se protivilo pouhé slovo „výdělek", to byl u nich pojem spojený vždy s nízkou, poko-

řující prací. Byly vychovány v názoru, že taková práce rukou zneuctívá, že ji kdokoli musí konati na zavolání, na objednávku, ode dneška do zítřka. Nemohly samy za tento názor, který v jejich vrstvě převládal a který ve všechnu krevně kolika pokolení rodiny přecházel již s mlékem mateřským.

Ježto však z pouhých úroků nevelikého dědictví po rodičích byly by žily velmi po tenku, a ježto čím dále více mizela naděje ve výhodné sňatky, kteréž po jejich mínění jediné jich byly důstojny, odhodlaly se přece k jistému způsobu výdělku — ach, jaké ošklivé slovo! Nikoli, to nebyl výdělek, to byla pouhá náhrada za spotřebované látky, hedvábí, přízi, vlnu, kanavu.

Přicházely paničky, spatřily na lůžkách slečen Severýnových krásné, uměle háčkované pokrývky, na stolech a na kredenci vyšívané koberečky, na pohovce pestré podušky a mnohou jinou titěrnost, kterými svou domácnost byly vyzdobily.

„Ach, to je krásné! Kde jste to koupily, slečny?“

„Naše vlastní práce,“ řekly slečny s předstíranou skromností, ale přece s pýchou, které nebylo lze utajiti.

„Ale to jste umělkyně, slečny!“

To slovo jim velmi lahodilo. Ano, umělkyně, to jest pravý název. Snad ne pouhé vyšivačky?

„Takového něco bych taky chtěla mít...“ řekla panička toužebně. „Ale neumím to.“

„To není nic těžkého," snižovaly slečny zdánlivě svůj výrobek.

„Jak by nebylo? Víte, zač se taková věc prodává?"

„Nu ano, handlíři arci na tom musí vydělati."

Tak hovor stále se otáčel kolem záviděného kousku domácí dekorace a slečny ani se nepokusily, aby pozornost návštěvnic odvrátily jinam. Jako by tušily, kam laskominy paniček směřují.

Až konečně, když chtivé dámy nepovolovaly, prohodily slečny, že by snad našly chvíli, kdy by podobnou nějakou věc mohly urobiti. Rády by z ochoty posloužily, když se tak líbí.

První taková ozdůbka opravdu byla dodána z ochoty, za náhradu materiálu. Ale prvá panička přivedla druhou, druhá třetí, a takto vznikl jejich malý domácí průmysl. Zprvu bylo asi málo připočítáno za zmařený čas, později vyrostla z toho skutečná odměna za práci. Ale nikdo nesměl říci o slečnách Severýnových, že by šily nebo vyšívaly „pro lidi". Samy se té myšlenky štítily jako jedu. Toliko „pro známé" a jen z pouhé úslužnosti tak činily.

Kdysi pak prohodila jistá jejich zákaznice.

„Máte zlaté ruce, slečny. A byla by věčná škoda, aby vaše umění s vámi umřelo! Měly byste vyučovati dívky všemu, co samy umíte."

Slečny se zarazily, jak náhle a neočekávaně tato rada byla pronesena. Překvapením se až zarděly.

A starší slečna Viléma pronesla:

„Toť by bylo skoro řemeslo! A pak — račte považit — zlobiti se s každou hloupou žábou, kterou by nám přivedli... Míti plný pokoj cizích výparů! Dýchati je!“

„Ó, tak to nemyslím, dámy. Učily byste jenom děvčata z lepších rodin. Ne každého z ulice. Sama bych si pokládala za štěstí, kdybych vám směla přivésti svou dceru.“

Slečny chvíli se rozmýšlely, a nakonec tedy svolily. Jejich nitro ještě se zdráhalo, skoro se bouřilo, ale když se jim pojednou nabízel jistý stálý příjem — ne výdělek, pro Boha! — když uvážily, že za žačku by kynulo pět zlatých měsíčně, za dvě deset a s přibývajícím počtem víc a více, daly se svésti. Nenabízely se, byly požádány. Zas to byla jen ochota, úsluha známým paničkám. Jejich vrozená i vychovaná noblesa nesmí tím býti dotčena. Toto odhodlání omlouvaly si navzájem také tím, že musí platiti na Felíčka. Pravda, na toho měly býti vynakládány úroky z podílu slečny Žofie. Stačí-li však, až chlapec vyroste, až bude chodit do školy, až půjde na studie? Nebo i v tom byly tetinky za jedno, že bude studovati, aby taky mohl býti úředníkem.

A pojednou: Felíček je dědicem! Jaké štěstí ve všem tom neštěstí!

Vzpamatovavše se z překvapení nad zprávou advokátovou, radily se tetinky, co dále. Jest nezbytno, aby se Felíček vrátil domů, k nim. A co nejdříve. Přece však nechtěly ho přivésti do posa-

vadního bytu malostranského. Uběhlo přes pět let, mnozí staří sousedé pomřeli, jiní se vystřídali, slečna Žofie byla skoro zapomenuta, o Felíčkovi dávno nikdo nevěděl. Pojednou by se v domácnosti dvou svobodných slečen objevil pacholík skoro šestiletý. To jsou léta velmi podezřelá. V tom věku vracejí se drobná poupata, vykvetlá z nedovolených poměrů, která spatřila světlo světa v červeném domě na Karlově a která byla dána venkovským ženám na vychování do šesti let. Zdali by se nevyskytla prostořeká ústa, která by chlapečka přisoudila kterékoli z obou sester? Byl kdesi venku na odchování, teď si jej matka vzala k sobě, řekli by lidé. Která z obou? hádali by. A terčem zvědavých, urážejících pohledů a dotěrných otázek, dokonce snad úštěpků staly by se obě. Kterak vyvraceti podezření jednou vzniklé? Nezbývá tedy než vyhledati jiný byt, kdesi na opačném konci Prahy, kde jsou naprosto neznámy, kam se přistěhují s Felíčkem jako rodina. Tam pak zcela bez okolků mohou vystupovati jako pěstounky dítěte po sestře. Kdož pak bude pátrati po osudech nebožčiných, kdy zemřela, za koho byla provdána! Nevzpomněly v prvou chvíli na popisný list pro domácího, na to, že i ten malý nájemníček musí býti přihlášen a že musí míti jméno. A Felíček nosil jenom jméno matčino. Byl Severýnem, jako ony byly slečny Severýnovy. Ale popisný list je toliko pro domácího. Snad uhodí na člověka šetrného.

Štěstí jim přálo. Našly vhodný příbytek v ulici Krakovské a blahořečily příznivé náhodě. V té ulici nebylo tolik drobných nájemníků, jako v jiných končinách Prahy, starajících se víc o jiné než o sebe, s kupami dětí, které stále po celém domě i před ním tartasí. Byla to ulice jak odumřelá, nejeden dům v ní byl po celý den uzamčen. Slečnám Severýnovým zdálo se na prvý pohled, jako by v ní bydlily samé vrchnosti. Tam bude klidno.

Když s nimi advokát sdělil nenadálé poselství, schylovala se právě lhůta nájemná. Slečny mohly včas posavadní byt vypovědět. Neodcházely z něho s lehkým srdcem, zvykem skoro k němu přirostly. Nebylo však pomoci — aspoň se jim tak zdálo. A tam, v Krakovské ulici, započne jim a Felíčkovi nový život.

Hned po návratu od advokáta usjednotily se sestry ve vážné rozmluvě, že o dědictví Felíčkově živé duši slova nepovědí. Pana poručníka arci nemohou opominouti, ten se toho doví cestou úřední. Však ho zavážou mlčením. Nesmí však o něm zvěděti paní Fronka, aby nepožadovala nějaké zvláštní náhrady za svou péči, a nesmí o tom zvědět ani Felíček sám, až do své zletilosti. Musí být udržován v domněnce, že za vše má děkovati svým tetám. Jen tak jej mohou ovládnouti a vésti po svém rozumu.

Zatím Felíček ještě čtvrt léta pobude u Turýnků, což dámy paní Fronce oznámily hned

o prvé návštěvě, aby myšlence uvykla, aby pak nebylo dlouhého tahání. Ale aby taky Felíček tetinkám přivykl, přicházely po rozmluvě s advokátem ne až za dlouhý měsíc, nýbrž co týden.

„Tak se chlapec upoutá," řekly si.

Pravda, zdálo se, že chlapec, vídaje tetinky častěji, pozbývá plachosti a jisté nedůvěry k nim. Tím povzbuzeny, řekly jednoho dne:

„Tak, teď byl Felíček dosti dlouho u kmotřičky Turýnkové, a teď půjde k tetinkám."

Chlapec všecek uděšen pohlédl na „mámu" Turýnkovou. Proč od ní má odejíti? Je to vážně míněno? Vyhání ho máma?

Ale z očí paní Fronky vyhrkly po slovech slečen slzy — a dětské jeho srdce pochopilo, že ho „máma" nevyhání, ba že ho nerada propustí. A tu všecko jeho nitro se zachvělo nesmírnou lítostí, zraky se zakalily pláčem. Felíček skočil k paní Fronce, zaťal drobné prsty křečovitě v její sukně a zahořekoval:

„Já nechci! Zůstanu u mámy!"

Skryl hlavu v sukních máminých a toho dne slečny ho již k sobě ani pamlsky ani sliby nepřilákaly.

Jeho vzpírání je naplňovalo úžasem a taky je před paní Fronkou zahanbovalo. Což ony rozuměly dětskému srdci! Kterak mohly pochopiti, že tato prostá knihařská domácnost je mu jak rodným hnízdem ptačím! Tu byl odkojen, tu počal žvatlati prvá slova dětská, kteráž v obyčejnou řeč

dovedla tlumočiti jen paní Fronka, tu poznal „tátu“ a „mámu“, kteří se k němu laskavě chovali i potom, když se jim v náhradu za zemřelou dcerušku narodila jiná, šoulající se teď již po podlaze a pokoušející se povstati, broukající a sápající se drobnýma ručkama po starším „bratříčku“. — Pro to vše slečny neměly porozumění. Jim tu páchl samý klih a škrob, nějaké zakyslé barvy a kůže, po podlaze bylo papírových odřezků jako sena — u nich doma samý koberec a čisto jak v kapličce. A chlapec přec odtud nechce!

Jestliže slečny tetinky posud věřily v nějaký hlas krve, toho dne té víry pozbývaly. Krev! Vždyť to jsou ony, sestry Felíčkovy matky, jeho vlastní tetičky. Nevěděly a nebyly by ani uvěřily, že by Felíček mámu Fronku nedal za všechny tety světa.

Paní Fronka, vidouc ustrnutí tetinek nad výbuchem Felíčkovým, na odchodu v kuchyni řekla k nim konejšivě:

„Nesmíte se divit, slečny drahé, přišlo mu to tuze náhle, bez přípravy. Přivykl nám za ta léta, musíme na něj pomaloučku. Říci mu: Navštívíme tetinky, Felíčku. A přivedla bych ho, pohrál by si tam, a zas bych si ho odvedla domů. Po druhé by tam přespal, a zas by se druhý den vrátil k nám. No a konečně po třetí by zůstal u slečen už nadobro. Jen kdo dal dětem život, ví, jak s nimi — —“

Paní Fronka náhle se zarazila, vidouc, jak slečny pobledly. Mluvil z ní prostý život — slova

její mnohou zkušeností mohla býti vyvrácena, ale poctivě to myslila. Slečnám tetinkám však to znělo jako výčitka, a potom šly dlouho podle sebe, aniž promluvily. Ó, každá by ráda byla na sebe vzala vzácné to mateřství. I za všechno to pykání, jak je odpykávala ubohá sestra Žofie. Byl krátký její život a pohasl, když ho tu bylo nejvíc třeba pro to malé zrozeňátko, pro Felíčka; ale oč byl bohatší než jejich život! Šťastná láska, vroucí polibky, vášnivá objetí milencova, veškeré to tajemství horoucího milování až po blažený pocit mateřství při pohledu ve zraky sladkého plodu, drobného to obrázku otcova — vše to vzplálo plným ohněm v krátkém životě Žofčině, a pak rázem uhaslo. Ale vzplálo! A slečny Viléma a Leopolda půl života by za to byly daly, kdyby vše to bylo náleželo jim. Co dal život jim v tu dobu, když sestra Žofka měla svá milostná dostaveníčka, aniž ony — starší sestry — měly o tom potuchy? Taky jejich srdce tehda byla plna chvění, duše plny očekávání a nadějí, ale jim se nevyskytl žádný švarný Felix Karát. A byly také ještě mlády, byly hezké, stejně vychovány, měly stejné věno.

Tak ve slečnách tetinkách bojovaly dva proudy, dvojí myšlení. Jsouce plny výčitek k poklesku sestry Žofie byly plny žárlivosti na ni do minulosti. Dívajíce se s odporem ctnostných ženštin na nešťastného Felíčka, záviděly nebožce sestře jeho otce. Také jim by byl padl a ostavil je

zde s pohrobkem, ale měly by na všechen další život blažené vzpomínky, že kdysi měly něčí lásku a že někoho láskou obdařily. Do nejdelší smrti ohřívaly by své srdce na tom plameni, dávno vyhaslém. —

A Felíček, tvoreček malý, který na širém světě nemá příbuzných mimo ně, nechce k nim.

Přece však to nakonec dopadlo, jak předpověděla paní Fronka Turýnková. Dvakrát nebo třikráte přivedla Felíčka k tetám, kterým dříve ještě poradila, aby mu přichystaly nějakou hračku, nějakou knížku s obrázky. Felíček dostal čokoládu s koláčem, pohrál si, přemítal stránky v obrázkové knížce, ale s nesmírnou radostí zas odcházel s „mámou", do pravého domova svého. Potom jednou se paní Fronka zdržela tak dlouho, až Felíček únavou usnul, a vracela se domů bez něho. Ale jak Felíček hledal mámu, když ráno procitl, jak pro ni plakal! Jak spěšně slečna Leopolda se musila obléci a odvésti chlapce k Turýnkovům!

Konečně však odvedla jej paní Fronka do nového bytu v Krakovské ulici, a tentokráte vracela se bez Felíčka nadobro. S jakými pocity odcházela! Měla doma dcerušku, ale dnes pozbyla synáčka. Vždyť i ta malá beruška její bude se shánět po bratříčkovi. Jak zesmutní jejich příbytek! Milá paní Fronka pociťovala lítost nejenom nad sebou, nad ochuzenou domácností svou, větší lítost rozlévala se v ní nad Felíčkem samým. Ne-

měla hlubokých vědomostí, nelámala si hlavy duševními náladami vlastními ani cizími, ale měla zdravý cit a pud. A ten prostý pud jí pravil, že Felíčkovi nebude u slečen tetinek lépe než mu bylo u nich, u Turýnků. Měly byt úpravný, ba, proti její domácnosti nádherný, čistý, lesknoucí se, ale jí tam bylo studeno — a studeno bude i Felíčkovi. —

Ještě cítila, kterak jí slečny vtiskly do ruky desítku jako přídavkem k ujednané, obvyklé náhradě měsíčné za její ošetřování chlapce. Dlouho se zdráhala, než ji přijala jako cosi, co jí nenáležélo, a teď se plísnila, že nakonec přece přijala. Zdálo se jí, že chlapce za ten peníz prodala. Hořce želela, že na Felíčka nemá práva. Nikomu jinému nebyla by ho vydala. S radostí by jej podržela navždy, a beze vší další náhrady, jen pro vděčnou paměť na jeho matku, a taky Bartoloměj Turýnek nic by nenamítal. Však by hocha uživili. Ale nemá práva. Právo mají tetinky, sestry Žofčiny. Ubohá slečna Žofka! Kdyby jenom na chvíli mohla procitnouti ze svého věčného spánku a promluviti, jistě by řekla: „Fronko, nech ty si mého syna!“

Všecko marno. Paní Fronka vrátila se domů uplakána, uškytána. Felíček jí všady chyběl.

Stejně se dařilo Felíčkovi.

Nakonec tedy uvykl myšlence, že náleží tetinkám, že Turýnkovi byli toliko jeho pěstouny, ale na tyto pěstouny nemohl zapomenouti. Vyrůstal,

chodil do školy, léta míjela, ale stále byl naplněn vědomím, že byl šťasten jen u Turýnků.

Již byl déle u tetinek než u Turýnků, přes to nemohl novému životu přivyknouti. Kam sahala jeho paměť? Do jaké minulosti u pěstounů? Do tří let sotva věděl o světě a životě, byl stále dítětem. Paměť jistých událostí měl snad až do čtvrtého roku svého. Zcela určitě tedy si mohl připomínati jen poslední dvě léta. Ale tato dvě léta prodlužovala se v jeho vzpomínkách do nekonečna, do nějaké dávné a hluboké minulosti. Vzpomínal, kterak večer, když mistr Turýnek odložil své řemeslo, a když nastal „fajrunt" čili večerní odpočinek po denní práci, kterak se tu k večeři slezla celá rodina i s prvým vyučencem Turýnkovým a již zas i s novým, druhým učněm. Bývaly to prosté hody, ale jak na ně Felíček vzpomínal! Každé sousto z ruky paní Fronky bylo mu ve vzpomínce učiněným pamlskem proti všemu, co pojídal u tetinek.

Potom po večeři sáhl mistr Turýnek po některé knize, kterou dostal do vazby. Nahlížel do nich již, jakmile je zákazníci přinesli, umlsával z nejedné, když ji prošíval, a co se mu zvláště líbilo, kladl stranou, aby pak taky rodina užila. Po Felíčkově mínění měl ruku nesmírně šťastnou. Vždy objevil cosi zajímavého a po večeři předčítal paní Fronce, učni i jemu, Felíčkovi. Všichni naslouchali dychtivě, paní Fronka pletla při tom nebo šila, nikdo nedutal. Felíček často

*

prosíval „tátu“, aby přečetl ještě kousek, ale bývalo pozdě, ráno nastávala nová práce, obyvatelé skrovného příbytku musili do peřin.

A vzpomínal Felíček na štědré večery u Turýnků. Mohl míti v paměti jen dva, nanejvíc tři, ale v jeho mysli znásobovaly se, rozmnožovaly se kamsi do nedozírna. A potom přicházeli Tři Králové a s nimi tajemné, věštecké slévání olova. Ještě mu v nozdry zaléhala vůně kadidla, dávno vyprchalá, jak Turýnek před svatými těmi potentáty z východu vykuřoval chodbu i příbytek a jak na dveře křídou maloval písmenu K M B a příslušné křížky k tomu.

Sice taky tetinky slavily štědrý den, dost obřadně a s tabulí mnohem labužnější, i s nadílkou Ježíškovou, ale v jejich večeřadle nerozehřála se nikdy veselost jako u Turýnků, nebylo vánoční koledy, o Třech Králích nezavonělo čpavé kadidlo, na dveře nikdo nepsal K M B s křížky.

Kam se to všechno podělo? Proč z toho byl Felíček navždy vytržen? Tomu dlouho nemohl porozuměti.

Říkával k němu někdy mistr Turýnek — a zvláště v den jeho svátku, kdy mu „máma“ Turýnková po každé uvařila čokoládu:

„Ty sis dobře jméno vybral, kloučku! Ty jsi Felix — to jest Šťastný, rozumíš? — a to budeš po celý život.“

Když později Felíček vzpomněl na tato slova,

tu dravá, hořká lítost zaplavila celé jeho malé srdce. Ach, jestli kdy zažil štěstí nějaké, aniž věděl, že je právě prožívá, tedy to bylo tam u Turýnků! Proč byl vyrván z toho šťastného života?

Ani neměl, s kým by své vzpomínky sdílel. Dvakráte, třikráte se zmínil, jak bývalo u Turýnků, ale brzy seznal, že všechny ty zmínky jsou tetinkám nevítány, nepříjemny. Felíček umlkl, uzavřel minulost v nitro své a dumal o ní toliko nad svými knihami a v duchu zalétal v končinu Jakubskou. Rád by byl chodil k Turýnkovům, a hodně často, ale tetinky nedovolovaly. Nejraději by mu všechnu tu minulost byly z paměti vymazaly. Potom žárlily již nejenom na nebožku sestru Žofinku, ale i na rodinu Turýnkových. Stále se vtíralo cosi mezi ně a Felíčka. A v srdcích tetinek ukládala se přitrpklá a nakyslá ssedlina, aniž uhodly a pochopily, že vyvírá jen z nich a z nikoho jiného.

IV.

V rodě Severýnů — a ve všem příbuzenstvě, pokud slečny Viléma i Leopolda samy pamatovaly — bývalo o každém potomku mužském již od kolébky určeno, že půjde na studie. Žádnému otci toho rodu nikdy nepřipadlo, aby vyčkal do jistých let synových a pozoroval, k čemu by chlapec měl náklonnost a nadání a podle toho aby

mu vybral povolání. Když se narodil syn, jako by si přinášel pečeť na čele nebo na zádech: Budeš úředníkem. Vyšli sice z té rodiny někteří úředníci dobří, ale mnohem více bylo prostředních i velmi nedokonalých. Pouzí strojové, ba, jen pouhé součástky velikého aparátu byrokratického, lidé všední a bezvýznamní, kterými bezduchá úřední mechanika posouvala s místa na místo, až se dosloužili hodnosti, s kterou spokojeně odcházeli na odpočinek. Mnozí však navždy zůstali trčeti v postavení podřízeném a byli téměř všade jenom na překážku, i sami sobě. Přes to všichni měli hrdé vědomí, že celý svět je tu pro ně a bez nich že by v kolotání svém uvázl. Mnohý vystudoval s nechutí a těžkou bídou a jen proto, že byl tatínek „vysokým pánem". Ale dáti hocha na nějaké řemeslo, a byť sebe užitečnější a výnosnější? Něco tak zavržitelného nesměl nikdo ani vyříknouti.

Bylo ještě cosi krom té rodinné pýchy, která naplňovala všechna pokolení Severýnovská. Mužský potomek měl již ve vínku vzácnou věc, která mu měla usnadniti celý život. Protekci. Praděd prosekával cestu dědovi, děd otci, otec synovi. A tak šel život všech Severýnů jako kolečka v hodinách.

Také tetinky spoléhaly, že milého Felíčka pomocí protekce dostrkají na místo, které mu po právu přísluší. Zapomínaly při tom, že než Felíček dospěje a dostuduje, dávno všichni vrstevníci

jeho děda budou starými vysloužilci, ne-li už na onom světě, ač i tam odtud nejednou ještě působí všemohoucí ta Protekce, podpírající a nadnášející lidi slabé a nesamostatné.

Nemohlo býti pochyby — soudily tetinky — že Felíček zdárně půjde ve vyšlapaných stopách. Vždyť z dopuštění slepého osudu také nosí jméno Severýnův. Ale když se schyloval poslední rok obecné školy, přece dámy došly k panu řediteli a potom i k panu třídnímu na poradu o dalším vzdělání Felíčkově. Učinily tak z pouhé ješitnosti. Ať by se pan řídící i pan učitel vyjádřil jakkoli, přece zařídí věc po svém. Ale slečny chtěly slyšeti jen potvrzení svého mínění a schválení svého záměru. A chtěly též sobě získati platnost, chtěly býti důležitými. Za to snad nemohly. Měly to v krvi.

Oba pánové znali dámy Severýnovy z dřívějších návštěv a dotazů o chování Felíčkově, o jeho prospěchu, pokládali jejich účastenství za upřímné a mateřské, a přisvědčili jim. Je sice Felíček trochu jako zaražen a nesmělý, někdy i váhavý, ale vždyť je to ještě dítě! Chápe dost bystře, jeho úkoly jsou čisté, chová se mravně, sám pan katecheta je s ním spokojen. A to prý mnoho znamená. Všechno ostatní se časem poddá. Vždyť ani nemůže býti lépe veden. Je prý patrno, z jaké dobré rodiny pochází, jak o něj dámy pečují.

Slova ta byla učiněným balšámem pro sluch slečen. Arcižeť o něj pečují! Na krok nesmí bez

nich! Jsou mu hradbou proti všem škodlivým vlivům.

Po této konferenci obě tetinky, které jindy byly velmi skoupé na důvěrné, sdílné slovo k Felíčkovi, hovořili mnohem častěji a horlivě o jeho nastávajících studiích na gymnasiu.

O tom Felíček dávno věděl. Tetinky slibovaly mu to od prvé třídy obecné školy. Felíček ani se netěšil, ale taky nevzpíral. Ani v duchu ne. Patrně jinak nemůže býti, když tetinky tak usoudily. Ještě neměl žádné míry pro čas, nedovedl posouditi, co znamená pět let školy obecné, osm let gymnasia, potom čtyři léta na universitě.

Ale v den, kdy posledně překročil práh páté obecné, octl se po prvé v rozporu s míněním tetinek a tím vlastně s celým světem a svým osudem. Byl to jeho spolužák, který zasil seménko nespokojenosti v jeho mysl, Tomáš Hrazdira. Tento chlapec nějakým hříšným nedopatřením seděl v lavici hned vedle Felíčka a tedy měl dost příležitosti, aby Felíčkovi pověděl věci, kterých by mu nebyl pověděl na světě nikdo jiný. Kdyby tetinky byly věděly o tomto nebezpečném sousedství, jistě by se byly postaraly, aby se Hrazdira dostal někam do poslední lavice, ale Felíček se střehl, aby spolužáka neprozradil. Hrazdira byl kluk podšitá, měl všeliká malá taškářství na svědomí, ale byl to chlapec probudilý, chápavý a družný. A byl to malý, drobný karakter. Felíček sice ještě mnoho o karakteru nevěděl, ale

pouhým pudem vyciťoval, že je Hrazdira jiný než ostatní školáci. Nikdy nežaloval, nedonášel. Ve všem jeho klukovství bylo cosi bodrého, upřímného. Felíčkovi se zdálo, že je mnohem starší jeho, a taky zkušenější.

Kdysi Felíček pochlubil se doma s nějakým novým, překvapujícím poznatkem, jejž měl z Hrazdiry. Tetinky se zarazily.

„Kdo ti to pověděl?"

Tu Felíček viděl, že je zle, ale hned pochopil, že spolužáka vyzraditi nesmí, aby mu nezpůsobil mrzutost.

„Ve škole to povídali."

„A kdo?" dotíraly dámy.

A tu Felíček utekl se k vytáčce.

„Tak — jeden druhému..."

„A on musí mít všude uši, viděl?"

Tetinkám byl Felíček stále „on". Jen když se rozhněvaly, když jej chtěly vyplísniti, tykaly mu.

Od onoho dne Felíček uzavřel své kamarádství s Hrazdirou v nejhlubší hlubinu srdce svého a již nikdy se nesvěřil s ničím, co mu malý druh pověděl.

A v den, kdy školáci měli dostati vysvědčení a shromáždili se ve škole ve svátečních oděvech, otázal se Hrazdira Felíčka:

„Kam ty teď půjdeš?"

„Kam? Domů," odvětil Felíček nevinně.

„To vím, že nepojedeš do Amstrdámu. Ale po prázdninách? Na jakou školu?"

Felíček se zastyděl za svou nechápavost.

„Na gymnasium.“

„A ty hloupej!“ řekl Hrazdira pohrdlivě.

„Proč hloupej?“

„Já kdybych nemusel, nešel bych už nikam,“ vykládal Hrazdira. „Ale když je škola do čtrnácti let! Tedy půjdu na měšťanku. Tam se taky kreslí, a to já rád. Trvá to tři léta, ale potom vyfouknu a půjdu rovnou cestou na učení.“

„Čím se budeš učit?“ otázal se Felíček.

„Lakýrníkem. U strejce, ten má dílnu. Panečku, to se podíváš, jak budu natírat firmy na domy a tabule na vrata! Ale panáky taky budu malovat. Frizérům a na trafiky. A lvy, orly a jiná zvířata.“

Teď Felíček porozuměl, proč všechny sešity Hrazdirovy byly počmárány všelikými kresbami, pro něž nejednou byl ve škole pokárán a pro které často musil celé úkoly přepisovati, když mu učitel pomařené listy vytrhal.

Teď pochopil, proč Hrazdira „obarvil“ i všechny obrázky v Biblické dějepravě. Již se nemůže dočkati toho malování.

Barvami vždy svůdnějšími líčil Tomáš budoucí své povolání a rozkoše svého učednického života, které ho očekávají. Kterak mu strýček slíbil, že ho sice vezme na čtyry léta v učení, ale když se bude dobře chovati a pilně pracovati, že mu rok sleví. A za ty tři roky že si Tomáš obarví a nalakuje všechny své penály a krabice, tatín-

kovi a mamince že natře znova postele a truhlu — a tak dále a tak dále.

Felíček naslouchal s otevřenými ústy, s vyjevenými zraky. Vystupovalo tu před ním něco nového, nač nikdy nepomyslil. Má studovati, to věděl. Jak dlouho vše potrvá, toho neměřil. A teď řekl Tomáš Hrazdira:

„Heť, já už budu dávno z měšťanky venku a vyučím se, budu tovaryšem — a ty pořád ještě budeš chodit na školu! Pojď se mnou taky na měšťanku."

Toto vyzvání postihlo Felíčka naprosto nepřipravena. Bylo by to možné? Cosi velikánského, ohromujícího zavanulo na něj ze slov Tomášových. Nebyl nikterak nadšen lakýrnictvím, které Hrazdiru tak vábilo, ale v tu chvíli vystoupila mu ve vzpomínce jiná dílna — útulná, veselá dílna Bartoloměje Turýnka, jeho knihařina. Tam, ach, tam by se rád vrátil. Tam odtud neměl nikdy odejíti!

Výzev Hrazdirův nesmírně ho znepokojil. Již neměl pro jiného smyslu. Přišel učitel se svazkem vysvědčení, a než je rozdal, pronesl zvláštní napomenutí k žákům, kteří s dobrým prospěchem navždy odcházeli ze školy obecné a po prázdninách již budou pokračovati na škole jiné, měšťanské nebo střední. Mluvil cosi o skončeném základním odstavci školního vychování, o dalším vzdělání pro vážný život budoucí, a napomínal hochy, aby ani o prázdninách nezanedbávali svých učebnic (Tomáš Hrazdira se při těch slo-

vech povržlivě ušklíbl), pronesl i nějaké trpké pokárání k nedbalcům, kteří si v poslední obecné ještě rok posedí, načež počal vyvolávati školáky a podával jim vysvědčení.

Ze všeho toho Felíček sotva co slyšel, nebo poslouchaje sotva co pochytil. Mysl jeho zaměstnávala se jen tím, co mu byl pověděl Hrazdira, na nějž pohlížel skoro závistně. Kéž by byl v jeho kůži!

Hrazdira se letmo podíval na své vysvědčení, a byl spokojen. Docela dobré bylo, na měšťanku stačilo. A po rozdání všech čekal na Felíčka u dveří. Felíček totiž po naučení tetinek ještě jednou zamířil k podiu, aby panu učiteli za všechno poděkoval. A když kráčeli se schodů, podal Hrazdira Felíčkovi ruku a řekl:

„Tak nazdar, kamaráde, a rozmyslil si to. Sekni studiemi a pojď na měšťanku. Budeme zas vedle sebe a bude se ti to líbit."

A potom vyrazil ze vrat.

Na Felíčka čekala před školou tetinka Viléma.

„Ukázal vysvědčení!"

Felíček jí podal papír.

Tetinka se podívala, přečetla a řekla:

„Dobře, Felíčku. Vlastně by bylo hanba, aby nebylo dobré. Kdyby on takové neměl mít, kdo jiný? Za to dnes něco dostane. A teď se těšil — po vakacích půjde na gymnasium."

Ale Felíček se netěšil. Již chtěl vyhrknouti, že by šel rád na měšťanku, ale cosi mu našeptá-

valo, aby s tím počkal. Až doma. Až budou obě tetinky při tom. Je třeba jistého odhodlání.

Odpůldne mu tetinky uvařily čokoládu. Ještě prohlížely vysvědčení a pochvalovaly Felíčka, že jim způsobil radost. Tu Felíček, vida obě dámy v dobré míře, nesměle pronesl:

„Nemohl bych po prázdninách jít na měšťanku?"

„Na jakou měšťanku?" podivily se dámy.

„Na měšťanskou školu. Ta trvá jen tři léta."

Tetinky překvapeny pohlédly na chlapce.

„Kterak mu to napadlo? K čemu by to bylo?"

„Nemusel bych dlouho studovat. Z měšťanky bych pak šel na nějaké učení, na řemeslo."

To bylo již více než překvapení. To tetinky přímo pobouřilo.

„Jak pak na tohle přišel?" vyhrkly obě současně. „To nemá ze sebe. To ho někdo navedl. Kdo mu to řekl?"

„Tomáš Hrazdira taky půjde na měšťanku," pověděl Felíček pravdu. Teď již ho nemusí zapírati. Je po škole, jsou prázdniny, tetinky nemohou jít nikam žalovat. Ani nevědí, kam by šly. Felíček sám nevěděl, kde je měšťanka, do které Hrazdira bude choditi.

Tetinky skoro oněměly. Tak náhle to přišlo.

A Felíček dodal:

„A potom Hrazdira půjde na lakýrnictví."

„Na lakýrnictví!" pronesla slečna Viléma plna odporu. „Ale to je darebák! A ten ho navá-

děl, aby taky šel na měšťanku? Kde bydlí ten Hrazdira?"

Felíček sice věděl, ale teď zapřel. Že neví.

„No, byl svrchovaný čas, že je z té obecné venku," řekla slečna Viléma, rozčilením všecka rudá. „Tam chodí pěkná chamradina. — Což on dávno neví, že půjde na gymnasium?"

Felíčkovi bylo úzko z rozdurdění tetinek.

„Já myslil — — —"

„Ty nemáš docela nic myslit, Felíčku. K tomu jsme tu my. Podívejme se, kam by chtěl. A potom taky snad na lakýrnictví, ne? Jako ten Hrazdira — to jest ohavné jméno, pro pánaboha. Dědeček by se v hrobě obrátil!"

Felíček prohrál na celé čáře.

Tetinky hněvem již nemluvily, čokoláda v kofl íčkách stydla. Felíčkův projev byl něčím neslýchaným. Po svačině směl na chvíli do zahrádky, ale jen proto, aby tetinky mohly nerušeně pojednati o neočekávané Felíčkově „vzpouře" a promyslily, čeho tu třeba činiti. Dočkal se brzy následků tohoto rokování. Druhý den mu bylo poveleno, aby se opět svátečně oděl, a potom se s ním slečna Viléma vydala do gymnasia v Žitné ulici, k přijímací zkoušce. Měl ji podstoupiti až po prázdninách, ale nebezpečenství, které v hlavách slečen tet strašilo, netrpělo odkladu. Jakmile bude přijat a zapsán, je všecko zažehnáno.

Ubohý Felíček! Jeho vzpoura byla tak chabá, že ani tohoto opatření nebylo třeba. Jinak mu jen

prospělo. Přes prázdniny ledacos by mohl zapomenouti a snad by při zkoušce byl neobstál. Takto ji podstoupil s čerstvými vědomostmi, nezůstal dlužen žádnou odpověď a byl přijat.

Tetinky Severýnovy si oddechly. Jen když vzpomněly na neznámého, nezvěstného Hrazdiru, kypěl v nich nový hněv. Ten by jim Felíčka pěkně byl zavedl! Ale kdyby jim tak náhodou padl do rukou — tomu by pověděly. Věru i tím záměrem se obíraly, že se na jeho byt vyptají a požalují rodičům. Na štěstí se jim to poneháhlu vykouřilo z hlavy. Na štěstí pro ně — ne pro vinníka. Neboť starý Hrazdira byl rázný řemenář, muž od slova, a paní Hrazdirová měla hned vedle mužovy dílny krámek hokynářský a choti svému v ničem nezadala. Žaloba slečen Severýnových byla by se potkala s žalostným výsledkem pro ně.

Tak jenom Felíček dostal přísný rozkaz, aby s tím prožluklým Hrazdirou ani slova nepromluvil, kdyby ho někde náhodou potkal. Vůbec aby se mu zdaleka vyhnul, kdyby ho jen spatřil. Čehož ani nebylo třeba. Felíček bez tetinek nesměl nikam. Byl voděn jako bezbranné kuře kvočnou. Toliko s tím rozdílem, že Felíčka chránily kvočny dvě.

A po celé ty prázdniny, kdykoli je kdo s Felíčkem potkal a pozeptal se, co hošík dělá, odpovídaly slečny s neutajitelnou pýchou:

„Náš Felíček je gymnasista."

Felíček po těch slovech vždycky svěsil hlavu.

V.

Felíček by na prstech byl spočítal, kolikrát za těch několik let spatřil paní Fronku, první svou pěstounku. Snad na prstech jedné ruky.

Jako by se domnívala, že přece ještě na něj má kousek práva, když jej odkojila a z dětských nemocí vyvedla, osmělila se zaťukati u Severýnů za několik neděl potom, když jej tetinky vzaly k sobě. Slečny nebyly její návštěvou příliš potěšeny, za to tím radostněji uvítal ji Felíček. S radostí v srdci, poněkud ostýchavě na venek. Ostýchavě proto, že již chápal rozdíl mezi tetinkami a bývalou svou „mámou". Tetinky byly dámy po jeho pojmu skoro vznešené. Usuzoval tak nejen z toho, že byly stále v pěkných šatech, jakých na mámě nikdy neviděl, ale z jejich vyjadřování. Hovořily slovy zcela jinými než máma, někdy i jemu nesrozumitelnými, smyslu temného. Máma hovořívala jasně, že nikdy nemohlo býti pochyby o tom, co chce říci. Ale nejvíce tlumilo jeho radost, když i malým, dětským svým rozumem poznal, jak pokorně paní Fronka přichází.

Však i máma sama hned na prahu nového domova Felíčkova si uvědomila, že se její postavení k slečnám nadobro změnilo. Dokud jim prokazovala službu odchováváním Felíčka, přicházely k ní ostýchavě, skoro pokradmu, a nejraději by byly přicházely neviditelně, ona pak mohla hovořiti beze vší přetvářky, jadrně, od plic. Ale tento-

kráte na ráz pocítila chlad z uvítání, jehož se jí dostalo. Neuniklo jí překvapení a podivení v pohledu slečen, když vstoupila, jako by se tázaly: „Co u nás ještě pohledáváš?“

A žádná z těch tří dospělých ženštin si nepomyslila, že Felíček pouhým pudem uhodl, kterak se povětří změnilo. Ale přes to, když překonal prvý ostych, přitulil se k paní Fronce jako k mámě, bledé jeho tváře zčervenaly, mdlé zraky se rozeplály, všecek ožil, byl jako vyměněn.

Paní Fronka byla na rozpacích, má-li chlapce políbiti, smí-li tak učiniti. Vždyť už není její. Ale Felíčkovo vzrušení tak ji uchvátilo, že se poddala mocnému citu jeho i vlastnímu a sevřevši jej v náruč zlíbala jej tak vroucně, jako by ho pod vlastním srdcem byla nosila. Felíček byl jediná otázka, hrnuly se z něho, sotva že jim ústa stačila, a na tu chvíli byla někdejší máma jeho zajatcem.

Tetinky Felíčka nikdy tak neviděly a poznovu se v nich ozvala žárlivost i závist. Nemohly porozuměti tomuto výbuchu chlapcovy přítulnosti k takové obyčejné ženské, jak si v duchu pravily. Což u nich nemá, čeho jen hrdlo a pohodlí ráčí? Není-liž chován tak, že by mu tisíc jiných dětí záviděl? Chodí v aksamitu, nosí pěkné botičky, spí v měkkých, bílých peřinách, nají se dosyta a dobrého, učí se od nich dobré manýře. Nechápe-liž, v čem vyrůstal dříve a v čem jest nyní?

Přece však se tetinky nemohly ubrániti jis-

tému vědomí povinné vděčnosti k paní Fronce, a ježto právě chystaly svačinu, podaly také jí kávy a nabídly koláče. A tu se setkaly s pohledem Felíčkovým, jakým na nich ještě nikdy neutkvěl, a kterým děkoval, že jeho „mámě" prokázaly tolik vlídnosti.

Když paní Fronka odcházela, žadonil Felíček, aby zas brzy přišla. Slíbila to, ač jí slečny tetinky nezvaly a nakonec jen tak ledabyle prohodily: „Až zas půjdete někdy kolem..." — Nu ano, kdy pak z končiny Jakubské chodí kolem Krakovské ulice?

Přece zas paní Fronka za několik měsíců přišla po druhé, a potom vždy zas po dlouhých přestávkách, ještě dvakrát nebo třikráte. Každou její návštěvou Felíček zjevně okřál, rozpoutal se. Ale když vyrůstal, usuzovaly slečny tetinky, že by takové mazlení neprospívalo jemu ani jim. Nač udržovati styky, které k ničemu rozumnému nevedou a vésti nemohou? Potom tedy paní Fronka pochopila, že její návštěvy nejsou vítány. Slečny už jí nepodávaly kávy, a když paní Fronka otalovala déle než jim bylo vhod, strojily se na procházku, strojily také chlapce.

„Aby Felíček přišel trochu na vzduch..."

Paní Fronka nebyla nedovtipná — a poslední rok obecné školy Felíček už jí nespatřil. Tetinky si oddechly. Nyní tedy je jenom jejich! — — —

Ale když teď na konci školního roku Tomáš Hrazdira se vytasil s vyzváním, aby Felíček šel

také na měšťanku, když se pochlubil, na jakou budoucnost se těší, vzbudil ve Felíčkovi všechny vzpomínky a neskonalou touhu, aby zas uviděl, v čem vyrůstal, rodinu Turýnkovu, jeho dílnu, ulici, která mu byla prvním světem. Turýnka vůbec nespatřil ode chvíle, kdy jej máma odvedla k tetinkám. Zdali by ho ještě poznal? Jak vypadá jeho dílna? Co pěkného váže? Kterak vyrostla jejich dceruška?

Sto podobných otázek vířilo mu hlavou. Jsou prázdniny, času má dosti — ach, kdyby celé ty prázdniny mohl ztráviti u mámy, u táty! Alespoň jednou se tam podívat!

Má požádati, aby tetinky dovolily? Felíček tušil, že by s takovou žádostí nepochodil, ba, že by se mu dostalo nevlídné odpovědi. Tedy bez dovolení? Ale kterak to, když na ulici smí jen s tetinkami? Z domu sotva směl vyběhnouti, když bylo třeba něčeho z nejbližšího sousedství, nějakého sešitu, pera, tužky. A tu měly tetinky vypočítáno všechno na minutu, a když se někdy omeškal, zahleděv se do nějakého výkladce, hned bylo vyptávek a výslechů, jako by se byl toulal celý den. A teď vůbec není školy a tedy žádné záminky. A kdyby se i z domu dostal, zdali by k Turýnkovům trefil? Věděl, že je to kdesi na Starém městě, ale pro Felíčka bylo to nesmírně daleko. Hranicí nynějšího jeho světa a Prahy vůbec byly mu Příkopy, Ovocná ulice, třída Ferdinandova. Až tam se časem octl na vycházkách s tetinkami,

dále ne. Měl sice nějaké mlhavé ponětí, kudy jej před lety — ach, jak tomu dávno! — máma Turýnková odváděla, tedy snad by se přece dohledal.

Utéci?

Na to nelze pomysliti, tak ukázněn již byl. Co by ho čekalo po návratu!

Pojednou však naskytla se příležitost, kdy se jí Felíček nejméně nadál. Zemřela nějaká vdova po vrchním radovi, známém jeho dědečka, paní z té vrstvy společenské, která pro tetinky měla největší cenu a význam v životě. Slečny se chystaly na pohřeb, jak pokládaly za svou povinnost a jak činily vždy, když se rozloučil se světem nějaký příslušník jejich kasty.

„Jdeme na pohřeb, Felíčku, a vrátíme se do čtyř hodin. Zatím smí dolů do zahrádky domácích, budou-li tam děti. Nebudou-li, vrátil se nahoru a něco si opakoval. Katy mu pak dá svačinu."

A slečny odešly.

Ve Felíčkovi se tajil dech: Jsou dvě hodiny, tetinky se vrátí snad až po čtvrté. Mohl by snad nyní — —?

Chvíli se rozpakoval. V jeho mysli byl to veliký podnik. Nebude kýmsi zpozorován, sledován, vyzrazen? Má se svěřiti Kačence? Lépe učiní, když nic nepoví.

Felíček vyčkal dobu, až tetinky zmizejí z ulice. Kudy se daly? Zaslechl cosi o kostele sv.

Ignáce, věděl, že to je na náměstí Karlově, nesmí tedy ulicí Žitnou, nýbrž na Václavské náměstí. Však se mu zdálo, že tamtudy jest k cíli blíže.

Schoval čepici pod kabát, aby ani Kačenka nepojala podezření, sběhl se schodů, pro všecko nahlédl do zahrádky — ještě byla prázdná. A Feliček se vykradl z domu jako zloděj.

Pokud měl dům nablízku, a pokud i Krakovská ulice byla za zády, dobře bylo. Ale čím více se vzdaloval, a pak otočiv se, sotva konce Václavského náměstí dohlédl, tu ho pojala úzkost ze smělého počínání. Jaká to dálka! A jak dlouho ještě půjde! Vrátí-li se domů včas? Chvilku váhal. Zda-li by se neměl raději ihned vrátit?

Ale vše ho nutkalo dále, a Feliček tedy se odhodlal do proudu lidí na Můstku, hrnoucích se tam i sem, proplétajících se, chvátajících, vrážejících do sebe i nadávajících. A pak rovnou do ulice Sirkové. — Tu zbloudil po prvé, proniknuv průchodním domem do Michalské a nevěda kudy dále. Šťastně však našel jiný průchod na Malé náměstí, a tu spatřil Týnský chrám. Tam někde to je. Zbloudil po druhé v dychtivém chvatu, zamířiv do Dlouhé třídy. Z té se rozbíhalo tolik ulic a uliček, až jej pojala úzkost, že se kdesi nadobro ztratí a cesty zpět nenajde. I vrátil se na náměstí, a již mu bylo do pláče.

Tak daleko se odvážil, nohy se pod ním třásly nejistotou a strachem, a všechno vykonal nadarmo. Mámy a táty nenajde!

Tu objevil uličku Týnskou, a když proběhl, vítala ho brána starého Ungeltu jako hradní vjezd. Radostí mu srdce poskočilo. Tato končina byla mu již dosti povědoma. Vpravo teď či vlevo? Ještě jednou zbloudil, zaboční kolem chrámu do ulice Štupartské, ale když běžel dále, spatřil a poznal vysokou věž Jakubského kostela, a tu tedy někde to jest. Ano, Jakubská ulice!

Kolik času uplynulo? Felíček nevěděl. Byl všecek udýchán, třeba odpočinouti trochu. Postál, rozhlížel se. Ach ano, tamto přečnívají zahradní zeď koruny stromové, to jest Kopmanka, kam otec Turýnek jen někdy, ve vzácný svátek si vyšel na sklenici piva, neboť jinak píval doma šestikrejcarové. A tam na protějším rohu — hle, již ji vidí, tabuli s nápisem „Bartoloměj Turýnek, knihař a ozdobník".

Byla již hodně oprchalá a zdála se mu i menší.

Ve vratech domu skotačilo několik dětí, chlapců i holčic. Byli to rostenci Felíčkovi, ale nepoznával jich. Styděl se jich a netroufal si vejíti. Věděl, že dvě okna dílny Turýnkovy vedou na ulici, ale ani k těm se neodvažoval. Konečně všichni ti caparti se vyrojili s náramným halasem na ulici a rozběhli se někam do uličky Templové. Měli také prázdniny, užívali jich po svém. Teď tedy Felíček vnikl do domu, zamířil k povědomým dveřím, zaťukal, vstoupil.

V kuchyňce stála paní Fronka, vařila svačinu. Ohlédla se, kdo přichází, hned hocha nepo-

znávala, ale když prohlédla bystřeji, spráskla ruce a zvolala:

„Ježíš Marjá! Felíčku! Kde se tu berete? Jdou taky tetinky?“

Objala chlapce, líbala jej.

„Ne — já sám,“ odpovídal udychtěný chlapec. „Tetinky nic nevědí, jsou na pohřbu, tedy jsem se rozběhl — —“

Více povídati nemusil. Turýnková rozuměla. A již volala do světnice, do dílny:

„Turýnku, podívej se, koho tu máme!“

Mistr Turýnek vyvalil oči, pustil práci z rukou.

„Felíčku!“ vykřikl. „Kloudero! Jsi to ty?“

A chopil se Felíčka, za ramena, za hlavu, otáčel jej, smál se a desetkrát opakoval:

„Ale stakra, stakra — —“

Dva tovaryši seděli na stoličkách bez opěradel, prošívali knihy, opodál učedník natíral cosi klihem. Učedníka Felíček neznal, tovaryše sotva poznával, ač byli oba vyučenci Turýnkovými. Ale zmohutněli, starší měl již knírky pod nosem. A hle, tam v koutě sedělo nad nějakou knížkou děvčátko snad osmileté, a to byla Martička, dceruška. Když Felíček odcházel, ještě se šourala po zemi, teď je to školačka. Nesmírně se cizího chlapce styděla.

S Felíčkem svět se točil. Ach ano, tuto vyrůstal. Všechno sice zdálo se mu těsnější, zdi přibytku a dílny Turýnkovy nějak se srazily, byla menší okna, nižší dveře než kdysi, ale je to jeho hnízdo, je to ono! Ve Felíčkovi až srdce usedalo,

když se rozpomínal a když se tu shledával se známými obrázky na stěnách, s lampami, které svítívaly za tmavých zimních odpůldnů a dlouhých večerů ku práci. Ani ty stohy knih se nezměnily, zdálo se Felíčkovi. Presy, heftlády (jak to slýchal jmenovati), vše jest, jak bývalo, jen trochu otlučeny jsou ty nástroje, opotřebovány a stářím zhnědlé. Tehda bylo ještě všecko zánovní.

Mocné pohnutí zalomcovalo Felíčkem.

„Mámo! Táto!“ zvolal a rozplakal se.

A pro záplavu v očích neviděl, že taky máma Turýnková stírá zástěrou slzy, řinoucí se jí po tvářích.

„Stakra, stakra, kdo pak by plakal, když jsme se tak hezky shledali,“ chlácholil Turýnek. „Fronko, dej Felíčkovi svačinu — to bude veselejší.“

Rozčilením nebylo Felíčkovi do jídla, přece však svačil. Máma se vyptávala, Felíček odpovídal, hovořili páté přes deváté. Arciže došlo taky na školu, a když Felíček pověděl, že již je zapsán do gymnasia, podivil se Turýnek.

„Ale stakra! To už je tak dávno? A panečku, teď tedy již musíme říkat vy, mladý pane.“

„Ne!“ bránil se Felíček.

„Vždyť jsi student — a budeš pánem.“

„Radž byl bych knihařem,“ zalítostnil chlapec. „To je taky pán.“

„A to bys to popadl,“ odporoval Turýnek. „To bys měl pěknou robotu!“

Ale nemyslil tak upřímně. Byl se svým řeme-

slem zcela spokojen, miloval je, živilo ho, domýšlel si něco na to, že je svým pánem. Práce přibývalo, a pomalu se mu zdálo, že by měl míti větší dílnu, aspoň o stůl, k němuž by posadil ještě jednoho tovaryše. Jestli své řemeslo trochu pohaněl, učinil tak, aby Felíčkovi osladil studie. Rázem pochopil, že se Felíček na ně příliš netěší.

„Jen študýruj, hochu, študýruj," domlouval Turýnek. „Budeš pak nějakým profesorem, budeš mít mnoho knih, přineseš si je po každé, a já ti je svážu — a jak svážu!"

„Ano, ano," přisvědčoval Felíček radostně, nepočítaje, jak dlouho potrvá, než bude tím profesorem. Jako by to bylo již za týden. Ale potom se vrátil k původní myšlence.

„Přece bych tu raději byl už dříve."

Paní Fronka rozuměla tomu dětskému přání. Nebylo jí lehko u srdce, ale viděla, že musí chlapce vyvésti z toho, co nelze splniti.

„Milý Felíčku, ani bychom tě neměli kam položit. Podívej se, co nás je. Nemáme se tu kam vrtnouti."

Felíček svěsil hlavu. To jest pravda, uznával to.

„Ani bys už nepřivykl, Felíčku milý," pokračovala máma. „Jakou máš doma pěknou postýlku! A svůj pokojík! A tak jako tetinky bych tě nemohla šatit. Máš se tam jako — —"

Měla na jazyku „jako v ráji", ale tolik lháti přece nechtěla.

Čas utíkal, hodiny odbíjely půl čtvrté. Paní

Fronka ráda by Felíčka byla zdržela třeba do večera, ale vrátí-li se slečny do čtyř hodin, nesmí se chlapec déle omeškávati.

„Zdali pak trefíš domů?“ otázala se.

Ale vzpomínajíc, jak Felíček vyprávěl o svém bloudění, hned sama dodala:

„Bude nejlíp, když s tebou pošleme Toníka. Dovede tě na Václavské náměstí — a tam už jsi jako doma.“

Těžko se Felíček loučil. A jen proto se nerozplakal, že ho máma vyzvala, aby zas brzo přišel. Ovšem že přijde. —

Dobře učinili, že s ním poslali Toníka. Šli teď oba chlapci přímou cestou, bez oklik. Propletli se několika průchodními domy, do ulice Celetné, odtud na Ovocný trh, odtud na Příkopy, a za chvilečku byli na Václavském náměstí. Felíček se podivil, jak se ta cesta zkrátila. A Toník stále něco repetil, že Felíček neměl kdy, aby se oddal smutku z nového rozloučení. Potom již srdnatě stupal vzhůru a konečně zahnul do Krakovské ulice.

Když byl u domu, obrátil se k Václavskému náměstí, a tu hrčel vzhůru kočár, v něm seděly dvě dámy — Felíček poznal tetinky. Rázem vskočil do domu, ukryl zas čepici, vyběhl nahoru. Katy již čekala s kávou. A když tetinky vstupovaly do pokoje, Felíček seděl a svačil. Sice bez hladu, ježto se najedl u Turýnků, ale byl tak rád, že se má čím zaměstnávati. Měl nedobré svědomí,

sotva se mohl tetinkám v oči podívat. Kéž je den u konce, kéž může do postele, aby zaspal a oddálil vše, čím se za nepřítomnosti tet provinil!

Skoro si ho nevšímaly. Setkaly se o pohřbu s tolika známými, že měly látky na přemýšlení i k hovoru do zásoby. Teprv když samy posvačily, vybídly Felíčka, aby se dal v kuchyni okartáčovati, botky otříti, že půjde s tetinkami na procházku.

Felíček sice měl pro dnešek procházky dost velikou svou výpravou, ale nesměl se pochlubiti. Byl dokonce rád, aspoň tak unikne všem rozpakům, všem otázkám. Na ulici ho tetinky nebudou vyslýchati.

Co odpůldne zažil, bylo mu nesmírnou, velikou zkušeností. Naplňovalo to všecko jeho nitro, nemohl se o tom dosti namysliti. Ale mimo to ještě něco: Po návštěvě u Turýnků, kterou se splnilo dávné jeho přání, bylo mu nějak veseleji do života. Posilovala ho. A těšil se na návštěvu budoucí. Kdy? To zatím sám nevěděl.

VI.

Tetinky sice dobře věděly, jaký jest rozdíl mezi školou obecnou a gymnasiem, ale byly dosti zpozdilé, že jej chtěly před Felíčkem utajiti. Byl jim dítětem, a měl dítětem jim i sobě zůstati co nejdéle. Vlastně je všechno školní vzdělání velmi

nedokonale zřízeno, usuzovaly. Měly by býti zvláštní školy pro děti řemeslníků, kupčíků a podobných drobných všedních a bezvýznamných lidí, a zvláštní pro děti z rodin lepších. A když si řekly lepších, měly na mysli vždy svou kastu úřednickou. Kam to směřuje, mísí-li se všechna mládež v jedno stádo? Nemůže to vésti k ničemu dobrému.

Podle tohoto názoru zařizovaly tetinky další své chování nebo lépe řkouc, setrvávaly v posavadním. Vodily Felíčka do školy jako dříve a přicházely si zase pro něj. Pokud jest na nich, nemá načichnouti ulicí a nemá pěstovati žádného kamarádství.

Co má a smí věděti, povědí mu ony. Jinak mu postačí, čemu se naučí ve škole.

A taky budou v určitých lhůtách docházeti do školy přímo, aby se poptaly po jeho chování, kterak se učí, jak prospívá. Ale při tom tetinky měly na mysli již i něco jiného. Jejich starostlivost a péče měla příslušným činitelům naznačiti, že Felíček má někoho, kdo nad ním bdí, tento někdo že jsou ony, kteréž mají styky s „osobnostmi“, a všechno úhrnem pak mělo býti vykonáváním jisté protekce. Tetinky byly přesvědčeny, že jejich protekce měla žádoucí účinky na škole obecné. A bylo-li jí třeba tam, oč závažněji bude působiti na gymnasiu, aby Felíček o nějakou nahodilost neklopýtl.

Myšlenkami poněkud jinými obíral se Felí-

ček. Z vyprávění spolužáků již ve škole obecné utvořil si úsudek, že vstupem do střední školy změní se v jeho životě velmi mnoho. Pro ty malé hlavy byla to nejvyšší škola na světě. Ve škole jsou kluci, na gymnasiu budou jen studenti. Ve škole měli jednoho nebo dva učitele, na gymnasiu budou míti tolik profesorů, kolik je předmětů. Celý sbor mužů, naplněných samou vědou, bude nyní zkoumati Felíčkův mozek, co v něm uvázlo ze školy chlapecké, a vlévati do něho vědění zcela nové a naprosto odlišné ode všeho, čemu se dosud učil. Vše to vyrůstalo v obraznosti Felíčkově v nesmírné rozměry, naplňovalo jej těžkou trémou. Vídal studenty a studentíky, kterak se rozcházejí z gymnasia a nosí pod paždím stohy knih. Co je tu učení! Když na to pomyslil, pocházelo jej lehké mrazení.

Bylo však i něco, nač se Felíček těšil. Doufal, že jako student gymnasijní nabude více volnosti. Již ho tetinky nebudou voditi jako chůvy a nebudou pro něj přicházeti. Zná již cestu do školy a domů dokonale, nezbloudí.

V tom byl zklamán. Jako dříve, přiváděly jej a zas pro něj přicházely. Jako policajti.

Toto slovo nebylo jeho nápadem. Když ty nevítané průvody neměly konce, pronesl je kterýsi spolužák, šeptem k jinému, šeptem, který dolétl i k sluchu Felíčkovu. Tetinka stála vždy u samých vrat, a jen Felíčka zočila, již se ho chápala. Nemíval času, aby dokončil větu, kterou právě

pronášel k některému spolužáku, nedoslechl již načaté věty jeho.

„Šel, šel, Felíčku! Nechal řečí...“

Tento povel, pronášený tak rozhodně a chladně, bez ohledu na všechno okolí, padal naň jako pouto. A jestliže se tetince zdálo, že Felíček váhá — a to se skutečně mohlo jen zdáti, ježto nebyl mocen žádného odporu — uchopila jej za ruku. Felíček schlíplý kráčel jako pejsek vedený na provázku. Viděl, kterak ostatní studentíci tvoří skupiny, rokují o všeličem, co ve škole slyšeli; dva neb tři jdou stejnou cestou, vyprovázejí se, smějí se. Felíček záviděl jim tuto volnost a tím bolestněji nesl své okovy. Ale hlavně se styděl před spolužáky, jejichž pohledy na něm ulpívaly buď s politováním nebo s posměchem. Obé jej otravovalo. Kdy to přestane? A jak byl povahy trpné, vzpoury neschopné, přece si umiňoval, že jednou práskne do bot, uteče, aby se s tetinkami neshledal. Následků takového činu nedozíral — ale také se k němu neodhodlal.

Zatím jisté uvolnění mělo přijíti, odkud se ho naprosto nenadál.

Uběhly dva měsíce, a tu jednoho dne tetinky uznaly, že jest na čase, aby se na Felíčka přeptaly. Vyparádily se, oděly v hedváb, aksamit i kožišiny, ověsily se rodinnými šperky a vepluly do velikého nájemného domu, jehož část byla zabrána gymnasiem, vyhledaly školníka a odevzdavše mu navštívenky vyžádaly si rozmluvu

s panem třídním profesorem. Školník uvedl je do prázdné světnice, kde musily chvíli vyčkati do konce hodiny.

Konečně profesor přišel, podíval se na ně silnými brýlemi, jako by se návštěvě divil, a zeptal se:

„Čím mohu sloužiti, dámy?“

Slečny viděly tu sice židle, ale profesorovi nepřipadlo, aby na ně slečny pobídl. Což se jich nemile dotklo.

„Jdeme se poptati na našeho malého studenta, na Felíčka.“

„Na Felíčka?“

Třídní zavrtěl hlavou, vyňal svůj katalog, přemítl v něm několik listů.

„Račte prominouti, nemáme tu žádného Felíčka.“

„Kterak pak ne, pane profesore,“ usmál se slečna Vilemína. „Severýna.“

„Ach, to je jiná, Severýn! Ale vidím-li dobře, jmenuje se váš student Felix.“

„Ano, pane profesore. To je náš Felíček.“

Třídní se podíval na obě dámy zdola, jako by je od podlahy nabíral, a pronesl s lehkým záchvěvem nevrlosti:

„Budiž, dámy, Felíček, pro domácnost. Ale ve škole račte se vždy ptáti na Felixe Severýna, aby nevzniklo nedorozumění. Jeho jméno pro školu a pro život je Felix. Zde jen František zůstává Františkem.“

Obě tetinky současně zaťaly rty. A ještě než nadobro spolkly toto poučení, vyřkl profesor další otázku:

„A čím tedy mohu posloužiti?“

„Chtěly jsme se pozeptati, jak se Felí... — jak se náš Felix chová.“

„Která z vás je jeho matka?“ otázal se profesor.

Tetinky zčervenaly.

„Jsme jeho tety. Felix nemá matky. Je sirotek.“

„Dostaly jste nějaký lístek od pana ředitele, milostpaní?“

„Jsme svobodny, pane profesore...“

Tetinkám bylo stále parněji. Na takovýto výslech nebyly připraveny.

„Račte prominouti, slečny. — Dostaly jste nějaký lístek?“

„Jaký lístek, pane profesore?“ podivily se dámy.

„Lísteček od ředitele, kterým vás do školy povolává. Tak zvanou špajsku. Že váš Felíček něco vyvedl.“

Zdrobnělé jméno pronesl profesor s jistým ironickým důrazem.

Dámy skoro se polekaly. Felíček by něco byl vyvedl? Nic o tom nevědí. Ne, nedostaly žádného lístku. Přicházejí toliko, aby se na studenta poptaly, jako činívaly taky, dokud chodil do obecné. Jak se chová, jak prospívá, není-li na něj nějaká

stížnost. Slovem, aby věděly, co v takovém případě mají s hochem učiniti.

Třídní poznovu vyňal svůj notýsek, nahlédl do něho a řekl:

„Je to chvalitebná péče, slečny, ale prosím, abyste se budoucně nenamáhaly, leda že byste od pana ředitele dostaly pokyn. Račte uvážiti, že máme v třídě šestačtyřicet žáků. Kdyby na každého jen jednou za měsíc přišla poptávka, co by tu bylo hovorů! Jak vidím, chová se váš synovec dobře, dává pozor, ničeho se nedopustil, je to tichý chlapec. O nějakém zvláštním prospěchu či neprospěchu za těch několik neděl nemůže býti řeči. Zavdá-li příčinu k nespokojenosti, dostane se vám vzkazu. O svém prospěchu školském přinese vám po čase zprávu. To by zatím bylo vše."

Tetinkám bylo, jakoby je varem poléval. Na obecné škole byly vždy velmi uctivě uvítány, a zde dopadly s první audiencí takto. Ani nevěděly, kterak se mají odporoučeti, když pan třídní jakoby hledal cosi v paměti, náhle se otázal:

„Severýn — jste snad příbuzné jistého pana rady Severýna...?"

„Ano, vrchního rady Severýna," odpovídala starší tetinka. „Jsme jeho dcery."

„Malostranského pana rady?"

„Ano, téhož."

„Znal jsem jej — arci je tomu již hezky dávno. Tuším, že náhle zemřel?"

„Ano, bohužel, odešel nám předčasně," a slečny pokládaly za povinnost, aby se zasmušily. Ale pod tímto nádechem zasmušení již probleskovalo potěšení nad tím, že se pan třídní rozpomněl, že znal zesnulého jejich otce, že je styk navázán, účelu dosaženo. Ejhle, Felíčkův mrtvý dědeček bude jeho protektorem.

Profesor se podíval na dámy pozorněji a řekl nějak vlídněji:

„Nevěděl jsem, že pan rada měl taky syna..."

„Ne, jenom tři dcery," opravila jeho domněnku slečna Viléma.

Profesor poznovu otevřel svůj notýsek.

„Felix Severýn — — —"

Již jak slečna Viléma vyřkla svou opravu, porozuměla smyslu poznámky profesorovy. A když poznovu a s jistým důrazem vyslovil jméno Felíčkovo, pronesla s přemáháním:

„Je to syn po sestře — po nebožce sestře."

Profesor zavřel zápisník, vsunul jej do kapsy, zhluboka oddechl. Na tváři mu kmitl výraz pochopení, ale jen kmitl, bleskl. A jako by tušil dojem poznámky své, která byla otázkou, a jako by jej chtěl vymazati, pronesl o poznání bodřeji:

„Buďte beze starosti, dámy. Máte hodného chlapce. Trochu plachý jest, zamlklý, snad právě proto — —"

Slečna Viléma byla pojata náhlou obavou, že profesor vyřkne, co ani neměl či nemusil zvěděti, a že by touto cestou nakonec i Felíček zvěděl...

Tato myšlenka ji zastrašovala. Chlapec má setrvati v nevědomosti, pokud jen bude lze udržeti jej v ní. I vpadla v nedokončenou větu třídního:

„Ne, pane profesore, Felíček do té chvíle neví o ničem."

Slečnám bylo pojednou v těsné světnici k udušení. Teta Viléma pracně ze sebe dobyla několik slov na omluvu, že obtěžovaly, poprosila za poshovění Felíčkovi, který se dojista vynasnaží — a slečny se poroučely. Ven odtud, na vzduch, domů!

Přicházely plny sebevědomí, odcházely jak nalomeny. Takového výsledku své návštěvy se nenadály. V tváři skoro požloutly a div se nerozplakaly. Kráčely hledíce přímo před sebe, a hodnou chvíli nepromluvily. Sestra sestry se ostýchala. S čím tu odcházely, vypadalo jim jako nesmírné pokoření.

Až pak promluvila slečna Viléma:

„To je podivný, kostrbatý člověk! Chudák Felíček!"

Politovala ho neprávem. Netušila, že mu právě dnešním svým zakročením prospěla, arci jinak, než zamýšlela. A křivdila i kostrbatému profesoru.

Třídní, když vypoklonkoval dámy, vyňal poznovu notýsek, vyhledal jméno Felíčkovo a tužkou k němu přičinil nějaké znaménko. Při tom zabroukl, že to jen sám slyšel, a snad ani neslyšel:

„Tedy román. A jak se dívám na ty odkvetlé

*

slečny, celkem trudná historie pro všechny. Chudák Felíček!“

Ani se nepolapil při tom, že teď sám, třeba v duchu, vyslovil jeho mazlivé jméno.

Potom vstoupiv zase do třídy rozhlédl se po lavicích zdánlivě lhostejně, až zavadil o Felíčka. A jako by se teprv nyní rozpomínal, vyvolal:

„Severýne, zda-li pak jste si z poslední hodiny pamatoval — povězte nám — —“

A dal mu jakousi nahodilou otázku.

Štíhlý Felíček se vzchopil, tvář jeho se slabě zbarvila, odpovídal. Mluvil nesměle, zajíkavě, ale překonal se, pověděl správně, nač se profesor byl otázal.

Profesor ještě chvilku nechal jej státi a pozoroval jeho postavu i tvář, jakoby si jej pro zapamatování fotografoval, načež řekl:

„Zcela dobře, studente, vidím, že jste byl pozorný a pamatoval si. Držte se stále tak.“

A Felíček všecek zardělý z pochvaly učitelovy usedl zase. Nebyl domýšlivý, necítil na sobě závistivých pohledů mnohých spolužáků, ale v tu chvíli byl neskonale šťasten. A tak mu to naplnilo srdce, že v poledne, když jej před školou pod ochranné křídlo ujala tetinka Viléma, krom zvyku svého, se jí pochlubil:

„Byl jsem dnes pochválen.“

„Kým pak?“

„Panem třídním profesorem.“

Tetinka sotva věřila sluchu. Tím nevlidou?

Po tom, co se událo přede dvěma hodinami? A nerozuměla tomu.

Ještě jednou se měla s třídním setkati.

Po rozmluvě se slečnami tetami všímal si profesor Felíčka bystřeji. Častěji ho vyvolal, ale nikdy ho nepřekvapil nějakou otázkou záludnou, aby jej zkoupal. Felíček po každé odpověděl uspokojivě, a vědomí, že nezůstává dlužen odpověď, povzbuzovalo jej, dodávalo mu odvahy. Co v něm doma bylo umrtvováno, probouzelo se znenáhla. Vyvolání ho již nezastrašovalo jako na počátku. Nabýval jistoty.

Profesor několikráte postřehl tu neb onu tetinku, vyčkávající chlapce před školou, a postihl také nejednou, kterak žáci za zády Felíčkovými šeptají si cosi, pošťuchují se, ušklebují, okazují na dámu, odvádějící Felíčka.

Polapil jednoho dne dva takové posměváčky, udeřil na ně:

„Co si to šuškáte, mládenci?"

Chlapci se zarazili.

„Nic, pane profesore."

„Že nic? — Pamatujte si, hoši, muž má mluviti pravdu. Jste mladými muži, tedy s pravdou ven! Co je vám k smíchu na Severýnovi?"

„Na něm nic. Ale — —"

Chlapci se zakoktávali.

„Nuže? Prostou pravdu, nic jiného nechci."

A tu hoši s mnohými okolky vypověděli, že jejich šepot se týkal paničky, která přichází pro

Felixe a odvádí jej domů jako policajt. Ani ohlédnout se nesmí.

Profesor pochopil. Nazejtří po dopoledním vyučování vložil Felíčkovi v náruč několik svých knih a řekl:

„Půjdete se mnou, donesete mi je domů. Počkejte na mne ve vratech."

A zamířil ke slečně Vilémě místo Felíčka.

„Promiňte slečno, dnes půjdete domů sama — Felix mne doprovodí, odnese mi něco domů. Rád bych vám řekl několik slov."

A kráčeje podle slečny vyložil jí, že její hlídkování před školou, její odvádění chlapce vzbudilo pozornost ostatních školáků, jejich úsměšky. Z takových počátků že vznikají nakonec drobné třenice, výstupky, křiklavosti. Kdyby se věc týkala hocha výbojnějšího než je Felíček, že by padaly i rány. Je sláb, nemůže se práti, ale tím hůře by trpěl bezbranný. Kde bydlí Felix? V Krakovské ulici? Pak není třeba takové eskorty. Ale jsou-li dámy již tak úzkostlivy, ať si počkají na chlapce kdesi na rohu, ne před samými vraty školními.

„Než ani k tomu bych neradil," uzavíral profesor. „Školáci i tam vás vystopují. A záleží-li vám na tom, abyste před Felixem i nadále utajily, co před ním podnes utajujete, neokazujte se příliš všem školákům. Tuším, že nevíte, jaký bystrý smysl mají tito malí mudrlanti. Vytuší, uhodnou jednoho dne vaše tajemství, a povědí

je Felixovi. Ale jak mu je povědí! Soudím, že o takové tlumočníky nestojíte. A váš synovec by byl hrozně zahanben, snad zničen."

Profesor posmekl, uklonil se a vrátil se k Felíčkovi.

Slečna Viléma kráčela dále jako podťata. Počátek profesorova rozkladu ji nesmírně roztrpčoval, závěrek skoro ji drtil. Naslouchajíc mu s počátku, chystala mu říznou odpověď. Že nikdo nemá práva vměšovati se v její způsob vychování, že ví, co činí, že nechce, aby se Felíček stal kořistí ulice, aby se potuloval se spolužáky, z nichž nejeden dojista není mu tovaryšem přiměřeným a žádoucím. Ale po posledních slovech profesorových nezmohla se na nic takového. Až se zhrozila, že by se mohlo uskutečniti, co profesor předpovídal. Bylo jí, jako by jižjiž jakási hrubá ruka přetrhávala těsný svazek mezi Felíčkem a jeho tetami. Čeho se obávala někdy v daleké budoucnosti, může podle slov profesorových propuknouti zítra či pozejtří!

Vrátila se domů sama.

„Kde je Felíček?" otázala se slečna Leopolda.

Viléma dlouho neodpovídala. Ještě se všecka chvěla, rty sebou poškubávaly. Jediné slovo konečně vyšlo z nich:

„Přijde."

„Kdes ho nechala?" užasla sestra.

A teď teprv, když odvázala klobouk a shodila plášť, když uvolnila límec halenky, aby mohla

vydechnouti, vypověděla slečna Viléma, co musila vyslechnouti.

Za půl hodiny přišel Felíček a zastal obě tetinky v rozpoložení, jako by tu kdesi stála rakev s mrtvolou.

Když se odpůldne chystal do školy, podivil se, že ni starší, ni mladší tetinka se nestrojí. A téměř užasl, když teta Viléma k němu pronesla:

„Nemáme času, abychom s ním šly, Felíčku — půjde do školy sám. Ale rovnou cestou, pamatoval si! A nebude-li z nás po vyučování žádná před školou, přijde domů sám — ale zase rovnou cestou! Žádné potulky, žádné zevlování po ulici. Zkusíme, je-li hoden, aby chodil bez nás..."

Felíček sotva věřil sluchu, ale šel. Pojednou, zcela neočekávaně cítil se volným jako pták. Byla to první veliká radost, které se pod střechou tetinek dožil.

A slečny Severýnovy již po celý ten rok se s panem třídním nesetkaly. Nezatoužily po tom.

VII.

Byl na světě ještě jeden člověk — mimo tety Severýnovy — kterýž mohl míti nějaký vliv na život a osud Felíčkův, ale tento člověk nestaral se o něj příliš. Vlastně ho Felíček do svého dvanáctého roku nepoznal. A jestliže jej kdysi dříve viděl, utápěla se mu jeho postava jako v mlhách.

Byl to jeho poručník, pan Dominik Diamant z Funkelštajnů. Byly by sice tetinky věděly o jiných poručnících. Byly by si vybraly některého kolegu nebožtíka otce, pana radu X. nebo Y., dokonce snad pana vrchního radu Z. Ale jak by se byly mohly odvážiti k takovým pánům s dítětem které se objevilo za okolností tak mimořádných! Poručnictví i v poměrech zcela spořádaných a bezvadných jest úkolem nevítaným, odpovědným, ve kterýž se málokdo rád uvazuje. Hlavně když nezbylo nic jiného než dítě. Tak aspoň slečny Severýnovy slýchaly od nebožtíka tatínka. Ten tomu dojista rozuměl.

A teňda slečny neměly ani potuchy, že Felíček bude někdy dědit.

Pan Dominik Diamant z Funkelštajnu byl nějaký strýc slečen Severýnových. Snad samy nevěděly, zda se strany otcovy či matčiny, nepátraly, jakého stupně, ale strýc to byl. Jediný zjistitelný a žijící mužský příbuzný Severýnových. Sám sice nehlásil se příliš k rodině, ale nebožtík papá Severýn udržoval s ním jisté styky, aspoň se snažil udržovati je. Pan Dominik Diamant své příbuzenství osvědčoval jen tím, že se od nepaměti slavnostně objevoval na všech rodinných pohřbech. Doprovázel na Volšany všeliké tety a strýce, doprovodil taky starého pana Severýna, paní Severýnovou, a konečně tedy přišel i na pohřeb nebohé slečny Žofie.

Zastal slečny Vilému a Leopoldu zdeptané,

ubolestněné, a tu teprv se taky dověděl, co milou Žofku potkalo, spatřil Felíčka v peřince.

„Saprlot, saprlot!“ podivil se, posunuje okuláry na nose. „To zanechala Žofinka? A jak pak tento — vlastně — k tomu přišla?“

Byla to otázka dosti roztržitá, v tu pohřební chvíli taky nevhodná. Sestry nebožčiny ve svém smutku ji přeslechly, strýček Diamant ji neopakoval, snad ani na odpověď nečekal, ježto skoro jedním proudem vyřkl hned několik otázek jiných. Kde jest otec Felíčkův? — Že zemřel? — To je truchlivá věc! — Vlastně se mu zdá, že Žofinka byla svobodná? — Pak je v tom všem jakási tragika, dořekl pan Diamant povážlivě.

Uplakané sestry odpovídaly na vše buď pokynem hlavy nebo zavrtěním. A v tu bolestnou a hořkou chvíli přistoupily k němu s prosbou, aby se uvázal v poručnictví.

„Pravda, pravda,“ hovořil pan Diamant; „nějaký poručník být musí. Ale saprlot, právě já — —“

Nějak mu kmitlo hlavou, že tenhle pohřeb mohl zcela klidně promeškati.

Díval se na uslzené neteře, pociťoval soustrast s nimi.

Přece však jen kroutil žilnatým krkem, povytahoval jej z tuhého, vysokého límce, jako by jej všady škrtil, a na konec tedy se poddával:

„No, proč pak ne — proč ne. Sice již nejsem žádný mladík, mnoho běhat a starat se nemohu,

ale zatím toho nebude třeba. Co pak říká paní babička? Vydrží to děťátko?"

Na to teprv mu slečny nemohly uspokojivě odpověděti.

Potom projevil přání, že by se jako na toho chuderu malého podíval. Zavedly ho tedy do posledního pokoje, kde malý Feliček pod ochranou služčinou dřímal. Z ostatních účastníků pohřbu nikdo o něm neměl věděti. Potom svěřily se ještě jenom paní Fronce.

„Povídáte, že je to chlapeček? — Je to docela jisté?" řekl pan strýc. Chvilku dítě pozoroval a pronesl, jako by se omlouval:

„Nebudu si ho pamatovati. Až jej zas někdy uvidím, nepoznám ho."

A na konec řekl:

„Tak tedy s pánembohem. Jaká pak pomoc."

Přece jen mohl zůstati doma. Ale ano, jaká pomoc! V takových smutných případech prý se nemá odříkati. Co si ty slečinky mají počíti?

Potom tedy jej slečny tetinky u soudu jmenovaly, pan Dominik Diamant za několik dní dostal soudní dekret, šel na poručenský úřad, složil slib — a věc byla vyřízena. Zatím.

Budiž na jeho chválu řečeno, že mu pak zas jednou připadlo, aby se na svého svěřence podíval. Navštívil neteře, porozprávěl, otáčel se, ohlížel, a nikde nic nevida otázal se:

„No, děvčátka, kde pak máte toho malého sirotečka?"

To Felíček již dávno byl u mámy Turýnkové.

„Daly jsme ho na vychování, strýčku."

„Ano tak! Do ústavu?"

„Do ústavu?" podivily se dámy. „Do jakého ústavu?" Nechápaly.

„No, no, jsou takové ústavy pro zbloudilé dušičky, které se dostaly pod nepravou střechu."

„Snad jsme ho neměly dáti do nalezince?"

Slečny byly skoro uraženy.

„A tak! No pravda, pravda. Ale doufám, že je v dobré rodině. Jsme jaksi odpovědni za jeho fysický a morální zdar, dětičky."

Položil důraz na ten mnohočet, aby v odpovědnost zahrnul i slečny tety.

„Dojista, strýčku."

„Tak; tak. Byl bych se na něj podíval. Ačkoliv, co pak tak dalece — — mluvit s ním nemohu — — —"

„Přejete-li si, strýčku," nabízely slečny nějak váhavě, „přineseme Vám ho jednou ukázat. Zastavíme se pro paní Turýnkovou — —"

„A k čemu pak to, děvčátka!" zdvihl pan Diamant obě ruce jako na obranu. „Co pak by u mne děťátko — ještě aby se tam rozplakalo."

Pan Dominik Diamant byl starý mládenec, na takové visity nebyl zařízen. Měl jiné starosti.

„Přijdu se na něj podívat, až povyroste, až bude umět mluvit."

A poroučel se.

Felíček dávno již běhal, dávno taky mluvil,

ale pan Dominik Diamant léta se neobjevil. Nějak na své poručníkování zapomněl. Až když se Felíčkovi vršil šestý rok a pan Diamant byl od soudu vyrozuměn, že chlapec je dědicem, a při tom vyzván, aby podal zprávu o jeho vychování, zavítal k tetám, tehdy již do bytu v Krakovské ulici.

„Ale to je překvapení, děvčátka, co? Váš Felíček bude děditi. Však jsem si myslíval, že máte starosti, jak s ním dále. A tu najednou — dědictví. Byl to nějaký zdárný člověk, jeho tatínek. A teď teprv je mi Žofinky jak náleží líto. Že se toho nedočkala, ubožka!"

Při tom se Felíček před ním jenom tak mihl, pan Diamant jej pohladil po hlavě, po jemných, měkkých vlasech.

„To je pan poručník, Felíčku, ví?" řekla slečna Viléma.

Ale Felíček nerozumněl, co v jeho životě znamená nebo by mohl znamenati poručník. Také jemu zjevila se postava stárnoucího pána, jako by stropem byla spadla a zas někde v propadlišti zmizela. Bledla potom víc a více v jeho paměti, až se mu v jakési šedivině ztrácela. Řeči o něm nebylo, aspoň před Felíčkem, a když se starý pán léta neukazoval, chlapec téměř na něj zapomněl.

Tato lhostejnost a nevšímavost páně Diamantova slečny urážela. Ne pro Felíčka. Pokud má své tetičky, věru poručníka nepotřebuje. Ale ony by zasluhovaly trochu více pozornosti a šetrnosti. Vždyť jenom na nich spočívá tíha vy-

chování Felíčkova. Zatím od pana strýce nic nechtěly.

Ale jinak si z vlažného poručnictví strýce Diamanta pranic nedělaly. Bude Felíček jen jejich. Co v něm a z něho vyroste, bude jen jejich zásluhou. A kdyby se stalo, že by nedožil, že by předčasně odešel za otcem a za matkou — jak pánbůh usoudí, říkaly si — pak jsou tu ony, aby se ujaly všeho — —

Slečny sice posledního slova nikdy nevyřkly — ale ovšem, aby se ujaly dědictví. Je třeba na vše pomýšleti.

Felíček po prvém roce gymnasia přinesl slušné vysvědčení, a teď se uzdálo slečnám Severýnovým, že by přece něco měl zvěděti také pan poručník. Nějak se toho dotkl ředitel školy.

Někdy počátkem srpna slavíval pan Dominik svůj svátek. Na ten den si slečny nechaly návštěvu. Popřejí ony, popřeje Felíček, a „poděkuje panu poručníku za všechnu jeho péči". Tak si slečny umiňovaly, chtěly pana strýce trochu pošpičkovati, ale upustily od toho.

„Pěkně popřeje všeho dobra a zdraví, Felíčku," řekly, „a hned potom ukáže vysvědčení."

V určitý den vydali se k panu Dominiku Diamantovi z Funkelštajnu všichni tři. Slečny v hedvábí, Felíček ve svátečním oděvu.

Všechny přípravy na tuto návštěvu děly se nesmírně vážně. Tetičky jen tak trousily jednotlivá slova a tvářily se starostlivě. Teprve v po-

slední dobu rozleželo se jim v hlavě, zda jednaly zcela správně, že pana poručníka tak pomíjely. Že si nevyžádaly již dříve jeho rady, souhlasu. Sice vždy budou jednati po svém, ale pan poručník přece také má do toho co mluviti. Jen aby s ním zachovaly dobrou vůli. Tato snaha slečen měla taky svou příčinu. Byly to majetkové věci, o kterých do nedávna nebyly zevrubně zpraveny.

Felíčkovi ze všeho bylo nějak úzko. Nebylo mu jasno, co se s ním poděje. Znamená tato návštěva, že snad bude panu poručníkovi odevzdán? Nebylo útulno pod střechou tetinek, ale ví, kde jest, v čem jest, uvykl tomu. Co ho čeká nyní? A tak šel skoro jako na popravu.

Pan Dominik Diamant bydlil kdesi v Lazarské ulici. Nebo snad v sousední. Felíček si to pamatoval proto jen, že před tím domem byla kašna. Byl to starobylý, nevysoký dům. A ten dům od nějaké doby náležel panu Diamantovi.

Pan Diamant nenadálou návštěvou byl velice překvapen. Nebylo zcela zřejmo, je-li také potěšen.

Felíček po všecky ty dny, kdy již věděl, že bude panu poručníkovi předveden, usilovně se snažil, aby si vyvolal v paměti jeho postavu. Tetinky mu řekly, že již pana poručníka zná. Ale přes všechnu námahu se mu nepodařilo ani zdaleka a všemi tykadly vymakati jakoukoli podobu. Vše bylo jako kdesi v hluboké propasti pohřbeno. Ať si ho maloval jak maloval, pan poručník byl docela jiný.

Zjevil se mu tu pán postavy nevysoké, ale nějak rozlehlé. Nebyla však tloušťka tělesná příčinou této rozlehlosti. Něco docela jiného. Felíček pro to ještě ve své hlavě nenašel výrazu, i nezbývá než mluviti za něj. Pan Dominik Diamant vypadal jako stvořený ze samých lichých, kdesi pozapomenutých a k sobě nenáležejících částek. Jakoby teprve ve chvíli, kdy po něm byla sháňka, že již má na jeviště světa býti postaven, kterýsi roztržitý montér nakvap jej byl sestavil z údů, jež původně náležely k jiným celkům. Nepoměrně dlouhý byl jeho trup, nepřiměřeně dlouhé byly jeho paže, ale na tyto délky byly krátké jeho nohy. Na žilnatém krku trčela kulatá hlava, ještě hojně pokrytá vlasy nazelenalými, což bylo neklamnou známkou, že je pan Diamant barví. Nos byl osedlán mohutnými brýlemi, pod kterými nepřetržitě mžikaly pohyblivé, neúnavné oči. Celý pan Diamant vypadal jako sploštělý, jak uleželý v nějakém herbáři, a tuto představu vzbuzovaly taky jeho nohy. Tyto nohy totiž neohýbaly se v kolenou kupředu, nýbrž od těla na strany. Na této podivuhodné mechanice tělesné utkvívaly zraky Felíčkovy nejdéle, když pan Dominik Diamant vzchopiv se s pohovky kráčel hostům naproti. Při každém kroku utvořily tyto nohy pode trupem páně poručníkovým skoro pravidelný oblouk. Všechny údy pohybovaly se jako na pantíčkách a Felíček hledal očima nitky, které tímto velikým tahacím panákem pohybují. Nenašel jich

— a přece se nemohl ubrániti myšlence, že aspoň kdesi vzadu cosi takového jest.

Nevinnému a nezkušenému Felíčkovi v prvou tu chvíli ani nepřipadlo, že celá ta postať pánova vzbuzuje dojem směšný, komický. Taky by se nebýl odvážil, aby se zasmál — dnes mu vůbec nebylo do smíchu. Ale když tak pana Dominika Diamanta spatřil a déle se naň díval, nemoha očí odvrátiti, tu s něho padal všechen strach, všechna obava čehosi nemilého, hrozivého. Z tohoto pána nehrozilo pranic.

Teď pán posunuv okuláry bystřeji prohlédl, kdo přichází a poznav slečny neteře, hlasitě pomlaskl a zvolal:

„Saprlot, saprlot! Toť jsou naše milé tetinky Vilémka a Poldinka! A tuhle ten mladý pán — pro pánaboha — není on to náš — jak pak honem — náš — — —?“

„Felíček, strýčku, Felíček,“ rychle pomáhala slečna Viléma.

„Vždyť jsem to chtěl říci — Felíček, bodejť že Felíček. Ale panečku, ten vyrostl od té doby, co jsem ho tuhle posledně viděl!“

Čemu pan Diamant říkal „tuhle posledně“, trvalo právě šest let. A když tak promluvil, tu Felíček teprv a docela bezpečně viděl, že se tohoto pána nemá obávati. Jeho hlas byl podivně mazlavý — jiného přirovnání Felíček v tu chvíli nenašel — až sladký.

Tak tedy Felíček poznal svého poručníka,

kterýž měl na tabulce na dveřích ke svému jménu pyšný přídavek: c. k. komoří.

Tento muž byl už celých třicet let ozdobou své končiny, jejím příznakem. Všechno širé okolí znalo jej a vědělo o něm zcela bezpečně, že má „druhé klíče“ od královského hradu pražského a mimo to jeden ze sedmi klíčů od sklepení u sv. Víta, ve kterém jsou uloženy korunovační klenoty české. Nikdo těch klíčů nikdy neviděl, ale byl to taky docela tajný úřad, jak si lidé svěřovali. A strýc Diamant svědomitě to tajemství zachovával.

VIII.

Prvé návštěvy u poručníka Dominika Diamanta vzpomínal Felíček dlouho a rád. Starý pán získal ho rázem a nadobro. Po dlouhém čase uslyšel tu slova přívětivá, velmi rozdílná ode všeho, co k němu bylo doma promlouváno. Co vycházelo z úst jeho tetinek, bylo vždy nesmírně odměřené, až to Felíčka studívalo.

Každá jejich otázka jako by již měla pokárání v zápětí.

„Umí to nazpaměť? — Má úkoly vypracované? — Nemá se již nic učiti? — Nezamlčel nám něco ze školy?“

Potom ho zkoušely, ale byť odříkal svůj odstavec sebe lépe, nikdy neprojevily, že jsou spokojeny, nikdy proň neměly slova uznání, povzbu-

zení, nýbrž mu vracely knížku s přísným napomenutím:

„Ale jen aby to v hlavě podržel, slyší? Ještě několikráte si to svědomitě přeříkal."

Místo oddechu musil poznovu dřepěti nad čítankou. Slova se mu již pletla, smysl se trhal, kniha se mu ponenáhlu protivila.

A na závěrku školního roku, byť i přinesl vysvědčení sebe lepší, tetinky nikdy neprojevily potěšení, neusmály se, nepoklepaly ho na rameno, nepohladily po vlasech. Složily je prostě a řekly:

„Jen aby taky přes rok přinesl zas aspoň takové!"

Ubohý Felíček byl rád, že tentokráte dobře dopadl, a již před ním vyvstává hrozivé „přes rok". Každé prázdniny měl tím otráveny.

Mohlo snad mu něco býti náhradou za rodinnou družnost, za nenarozené bratry a sestry — ach, kterak litoval, že jich nemá, jako je měli jinde! — za domácí ruch a šumot, jak se v něj vmýšlel u svých spolužáků. To byly žačky jeho tet, které se u nich učily vyšívati. Byly sice mnohem větší jeho, byly to již slečinky a slečny, přece však by mezi nimi rád byl pobyl, hovorům jejich naslouchal! Ale když jej tetinka přivedla ze školy, odváděla jej rovně do jeho pokojíku, kde na něj čekala svačina.

„Tak, snědl si to a pak se učil!"

A když se poučil a směl už do společného pokoje, byly dívky dávno odešly. Byly mu skoro ne-

*

viditelny, střídaly se do roka, přicházely nové, až pak se v nich nadobro nevyznal. Časem jen potkával některou opozdilou na schodech, aniž věděl odkud jde. A jestliže to tušil, velmi se jí ostýchal.

V tu pustotu, která jej obklopovala, pojednou se vynořil pan poručník, a jeho zjevem rozšířil se Felíčkův pojem rodiny — aspoň té „rodiny", ve které mu bylo žíti. Na chvíli zdálo se mu, že se vrátilo cosi z jeho dávné Turýnkovské minulosti. Je to strýc tetinek, je tedy taky nějakým strýcem jeho. Ale nesměl mu tak říkati. Tetinky zcela stručně mu přikázaly, aby jej oslovoval „pane poručníku". Bylo to vážnější a nedopouštělo žádné důvěrnosti. Felíček se měl pana poručníka báti. Bude pak lépe studovati, soudily.

Nenadály se, že by jim to pan Dominik Diamant hned napoprvé byl zkazil. Přečetl si tehda Felíčkovo vysvědčení, přečetl je po druhé a bedlivěji, a popleskávaje Felíčkovi po zádech, zvolal:

„Bravo, bravo! Docela dobrý atest. Hošíku, z tebe bude dobrý student, půjde-li to tak dále."

„To je taky jeho svatá povinnost," honem honem se ozvala slečna Viléma, aby se Felíček nedomýšlel nějaké zásluhy.

Pan Diamant zamžoural po ní, usmál se ironicky a řekl:

„Ano, ano, tetinko, to je povinnost každého, koho dávají na studie. Ale mnozí přece nosí domů jen samé trojky a čtverky. A to tuhle u Felíčka nikde nevidím."

„Ale co je pak z takových ničemných nedbalců!“ zvolala slečna Viléma nevrle, netrpělivě.

„To je arci jiná věc, tetinko,“ odpovídal pan Diamant. „Proto taky chválím Felíčka, že není takovým ludrákem. Ačkoliv i z těch ludráků na konec přece něco musí být.“

„Ale něco špatného, onkl!“ rozhorlovala se slečna Viléma. Pohlédla při tom na sestru Leopoldu, která z toho pohledu vyčetla, co si Viléma nahlas netroufala pronésti:

„Takhle by nikdo neměl před dětmi hovořiti!“

Strýček Diamant však ani za mák se nestaral o tu nevyslovenou dopověď a řekl:

„Jak si kdo ustele, tak si lehne, vzal ho rarach. Ale Felíček se dobře učil a Felíček s námi vypije sklenku vína. Vždyť máme svatého Dominika.“

Uctil své hosty sladkými suchary, tetinky krom vína i číškou vanilkové rosolky.

Felíček nevěděl, smí-li se napíti. Všecek rozpačitý vzhlížel k tetinkám, zda-li dovolí.

„Nekoukej se po tetičkách, studente,“ řekl pan poručník. „Jsi dnes hostem strýce Dominika Diamanta, a ten ti nalil vína. Tedy pij. Či nepřišel jsi mi popřát k svátku?“

„Přišel,“ řekl Felíček nesměle.

„Tedy pij!“

Nějak podivně a skoro k smíchu strýc Dominik vypadal, ale Felíčkovi se zdálo, že docela roz-

umně mluví. Líbil se mu čím dál více. A Felíček tedy pil.

Pan Diamant se díval na ubledlého chlapce, sklouzl očima na tetinky, vrátil se k Felíčkovi a zeptal se: „Sice půjdeš teprv do sekundy, do maturity ještě je daleko, ale čím pak si tak myslíš být? Přemýšlel jsi o tom? Máš nějakou zvláštní zálibu? Lékařem? Profesorem? Advokátem?“

Felíček váhal a ještě dlouho by se byl rozmýšlel na odpověď, ale tetinka Viléma rychle odpovídala za něj:

„Úředníkem bude, onkl.“

„Úředníkem?“ Strýc Diamant vztyčil pravici, roztáhl všech pět prstů. „Inu, proč pak ne, bude-li míti chuti. Ačkoliv úředníků máme, že překáží jeden druhému.“

„Advokátů taky — profesorů taky,“ namítala pichlavě slečna Viléma. „A lékařem? Omdlel by, jak by řízl do mrtvoly — brrr!“ otřásla se. „Ale, hlavně, onkl, všichni Severýnové byli úředníky. Tak říkajíc rodinná tradice.“

Pan Diamant Dominik se rozesmál.

„Tradice? Kdybych já byl měl zachovati rodinnou tradici! Jeden můj pradědek byl kominíkem — podívejte se na mne, tetinky, a pomyslete si, jak lezu ohništěm do komína! — Ale tak se mi zdá, že i ta vaše tradice byla nějak protržena.“

Ve slečně Vilémě zatajil se dech, tuhla krev. To je narážka na otce Felíčkova. Toho se strýc Diamant neměl dopustiti! Arciť vypil již dvě

číšky vína. Skoro se zajíkajíc, v obavě, aby nedokončil, co napověděl, spěchala s odpovědí:

„Dědeček Felíčkův byl úředníkem, vrchním radou a byl velmi vážen — — A vždyť vy sám, onkl...!“

„Já?“ smál se pitvorně pan Diamant. „Pravda, taky jsem byl úředníkem, ale neváželi si mne ani představení ani podřízení. A publikum teprv ne. Já byl u fisku. Praštil jsem tím včas, protože jsem mohl. — No ano, byl jsem ouředníkem, protože u nás doma neměli rozumu. Já chtěl být muzikantem.“

Pan Dominik se vzchopil s pohovky, učinil několik svých kulatých kroků, otevřel starý klavír v koutě pokoje, přisedl, zahleděl se na stěnu nad klavírem, na které viselo několik podobizen starých mistrů, a pokojem se rozvlnily zvuky vážného menuetu.

Výraz tváře páně Dominikovy nebyl teď pitvorný ani směšný, jeho ruce nezdály se již tak dlouhé. Tenké, hubené prsty sklouzaly po klávesách, chvílemi zaskřípl pedál.

Pan Dominik dohrál, zavřel klavír, rozhlédl se po hostech, jak se po jeho hře tváří, a řekl s pýchou:

„To je můj menuet, holčičky! Mohl bych vám zahráti ještě ledacos jiného. A je vytištěn a prodávají to, hrají to. Ano, dětičky. A ze mne udělali fiskálního ouředníka, cha, cha, cha!“

Bylo to zasmání nějak nahořklé.

Všemu tomu Felíček sice nerozuměl, nevěděl, co je menuet ani fiskální ouředník, nechápal taky, co vězelo v zasmání páně Diamantově, ale v tu chvíli po prvé pocítil nechuť k tomu, co se tetinkám zdálo nejkrásnějším povoláním na světě. — Líbilo se mu, jak poručník hrál, a byl by ještě dlouho poslouchal.

Tetinky však byly jako na trní. Dosti dlouho zanedbávaly strýce Dominika, a ještě mohly zůstati doma.

Co tady Felíček slyšel, nesrovnává se naprosto se zásadami vychovatelskými, zvláště s jejich zásadami. Bude co napravovati.

Zdvihly se.

Za loučení otázal se ještě poručník:

„No, a kam pak tedy náš student půjde na prázdniny? Vyhlédly jste mu již něco?“

Toť je přepodivná otázka! Kam by šel? Snad ne sám? A pověděly strýčkovi, že bude doma, v Praze, jako všechna léta. S nimi. Ovšem nějaký výlet podniknou, vezmou ho s sebou. Ale nemají nikde nikoho, komu by Felíčka svěřily.

„Chyba, chyba,“ povídal pan Dominik. „Neškodilo by mu trochu čerstvého vzduchu venkovského. Osvěžil by se, nabral by dechu k dalšímu učení. Já jsem každé své prázdniny trávil na venkově — byl tam strýc, arci. Snad by se taky něco našlo. Prostředků k tomu by bylo. Vždyť Felíček, jak si vzpomínám...“

Ještě taky to! Tetinky již se u pana Diamanta

dusily. Snad nevyžvatlá dědictví, o kterém Felíček ještě dlouho nesmí zvěděti?!

Ničeho takového se nenadály. Škoda, že je pan strýc už dosti stár, aby měl rozum, a nemá ho.

Vyprovázeje hosty, sliboval pan Dominik:

„No, časem se k vám přijdu podívat...“

Uchovej pánbůh, myslily si tetinky.

Potom na ulici řekly k Felíčkovi:

„Šel trochu napřed, abychom si nešlapali na paty.“

Bylo to po prvé, co se od nich směl na nějaký krok utrhnouti. Učinily to proto jen, aby si mohly uleviti, aby navzájem vylily, čím srdce přetékalo. Usjednotily se, že přece jen chybily, když svěřily poručnictví tomuto panu strýci. Ale ke komu měly tehda jíti? Komu cizímu svěřiti se s tou rodinnou hanbou?

Za to Felíček byl s návštěvou u poručníka zcela spokojen. Všecek tam okřál. Do poslední chvíle se bál, že snad bude poručníku svému vydán, teď upřímně litoval, že se tak nestalo a nestane, že se vrací do toho studena doma. Do té chvíle byl mu poručník bytostí skoro pohádkovou, a pojednou s ním byl docela spřátelen, jako by ho již dávno znal. A jen kdyby hodně brzy přišel!

Nestalo se to příliš brzy, konečně však pan Diamant přece se objevil. To Felíček dávno již chodil do sekundy. A později vždy za několik měsíců přicházel. Na tyto poručníkovy návštěvy těšíval se Felíček nedočkavě, každá taková chvíle

byla mu svátkem. Jeho příchodem zavanul do bledé, uvadlé té domácnosti jiný vzduch. Felíček cítil, že poručník není tetinkám příliš vítán, zaslechl tak všelikou poznámku o něm, ale tím vítanějším byl jemu. Dětským svým pudem vymakal, že je v něm srdce kus. Až bude někdy nejhůře, že se může k tomuto muži uchýliti o radu, o pomoc. Snad jest i jeho povinností, aby mu poradil, pomohl? tázával se v duchu. Nebo konečně Felíček i přes přísnou tu kázeň domácí ponenáhlu prohlížel, usuzoval, uzavíral.

Do jisté doby Felíček se neodvážil o tetinkách ani neuctivé myšlenky. Myslil, že vše musí býti, jak jest. Nejen to. Tetinky jistě byly nóbl dámy. Chodě do školy a ze školy slyšel nejednu a silnou nadávku tu z hokynářského, tu z uhlířského krámu, tu přímo na ulici. Tatík spílal klukovi, ba i pral ho, častěji to byla matka, která svému nezbedovi nasekala, a nekáranec řval, jako by ho na vidle bral. A matka zlostí vztekem hořela, že by od ní bylo chytilo, a jen sípala. Felíčkovi ustrnutím nad takovými výjevy se až kolena třásla, vlasy se mu ježily. Ale když se vracel, hle, nekáranec již nejevil ani stopy nedávného sekance, zahryzoval se do notného krajíce chleba, a máma hovořila jako jindy, ba i smála se, jako by se nic nebylo stalo. Felíček nechápal podobných rychlých změn. Kterak to, že kluk ježatec tak brzy všechno se sebe setřásl? Kterak to, že se jeho matka již nehněvá, že zas na kluka hovoří?

Vždyť před chvíli to vypadalo, že by vlastního syna byla třeba čertu prodala.

Vídal častěji takovéto rodinné scény, vídal ukázky tohoto vychovatelství, podávané bez ostychu celé ulici, a tu nejednou zatoužil — ne sice po tom, aby ho tetinky sepraly, k tomu nezavdával příčiny — ale jsou-li s ním někdy nespokojeny, ať ho vyplísní až do potu, ale pak ať se rozesmějí jako ta hokyně tamhle, jako ta uhlířova žena, jako tam ta posluhovačka.

Marně. Tetinky nikdy se nezapomněly, aby vyřkly nějakou nadávku, tetinky nikdy ho nevyhubovaly od plic, aby pak za chvíli na všecko zapomněly. Kára tetinek byla prosta náruživosti, ale jejich slova i jejich pohledy zábly Felíčka. Nedaly se uchvátiti, ale nebylo v nich citu. Tetinky měly jen cit pro sebe a pro rodinnou reputaci.

Dlouho dost byl Felíček naplněn úctou k tetinkám, spíše však jakýmsi posvátným strachem. Kotvilo to v slabé jeho dětské duši. Vynakládají na něj — soudil — mají naň všechna práva. V jeho očích byly bez chyby. Až když vyrůstal, přece se mu zdálo, že by mohly býti jiné. Přicházelo to jen po krůpějích. Časem zaslechl nějakou vádu z kuchyně. Vytýkaly tetinky cosi kuchtě, která se bránila, a tu z jejích úst padlo slovo: Týrání. Nedá se týrati. Není-li milostslečnám vhod, může od prvního jíti. Taky jinde si vysloužil chleba. Překvapovalo jej, že služka zůstávala vítězem. Aspoň viděl, že tetinky odmlouvání

spolkly, děvče setrvávalo na místě. Měla tedy pravdu holka a ne tetinky? Zdálo se mu tak.

Potom kdysi úcta jeho k tetinkám byla nalomena způsobem velmi drsným. To bylo, když chodil už do kvinty.

Zase byl jednou na procházce se slečnami. Kráčely za ním, podobny dvěma oltářním svícím. Byly již trochu nažloutlé, obě překročily čtyřicítku. Pojednou se před Felíčkem kmitla postava výrostka nějak povědomého. Hnal se po chodníku v plandavých nohavicích, v šedivé, umolousané, všelikými barvami pokaněné haleně, s placatici na hlavě. V levici se mu houpal na poutku ze silného motouzu hrnec nějaké barvy, pravicí třímal několik opotřebovaných štětců, na nichž usychala barva zelená, bílá, modrá. Než se Felíček rozpomenul, odkud chlapíka zná, již ten junák položil štětce přes hrnec, napřáhl pravici a zvolal:

„Na zdar! Feldo! Kam se řineš?"

V tu chvíli poznal ho Felíček. Tomáš Hrazdira!

Setkání bylo tak náhlé, prudké, Hrazdira popadl Felíčka tak rázně, že mu nezbývalo času k rozmýšlení, má-li se zastaviti čili nic. Došly ho sice tetinky, ba přešly o krok, zkoprnělé úžasem, kdo se to odvažuje synovce zastaviti, stanuly a slečna Viléma pronesla jediné slovo:

„Felíčku!"

Zaznělo to jako neodolatelný povel, a Felíček dobře rozuměl, co to znamená. Pojď dále! Ani slova! Kupředu!

Ale Hrazdira svíral ruku Felíčkovu, nepouštěl ho. Paniček si za mák nevšímal. Ať si jdou! Místa dost. A Felíček se nezaběhne.

„Hrazdiro!"

Felíček jen to vydechl, pln jsa nesmírných rozpaků. Rád by postál se starým spolužákem — ale tetinky!

Hrazdira všechno uhádal.

„No, ty ti neutečou, kamaráde. — Pořáde tě vodí na provázku? — Hrome, já na tvém místě bych jim jednou vypálil. — Studuješ, viď? — A žes tím nesekl! — Koukej se, já budu za půl roku vyučen. Ale už teď mám plat, víš, strejda mě neživí, nešatí, jsem doma u rodičů, tedy platí. Mnoho nenasype, teprv až budu vyučen. Už mi nabízejí kondici jinde. Možná, že mu pláchnu, když hodně nepřidá. Chodím do večerní školy — kamaráde, tam kantora proháníme! Ale rádi ho máme. Učí pěkně malovat. A kdy ty tím praštíš?"

Felíček poslouchal všecek vyjeven. Hrazdira měl již hlas mužský, trochu mu přeskakoval, a pod nosem se černalo lehké chmýří. Kypěl zdravím, byl silák, Felíček to pocítil, jak mu ruku smáčkl.

Tetinky se na chvíli zastavily u blízké výkladní skříně. Ale když se Hrazdira po nich ohlédl, popošly dále. Bylo jim trapno nablízku tohoto „trhana", jak jej pojmenovaly. Trnuly nad Felíčkem, jaké to má spolky.

Felíček odpovídal slovem, dvěma. Ó, třeba hodinu by rozprávěl s Hrazdirou, doprovodil by ho, umluvil by další schůzku. Byl sice Tomáš umazán, ale Felíčkovi bylo to všechno tak nové. Napovídal toho, před Felíčkem se otvíral nějaký docela jiný svět — ale tetinky!

„A co někdy v neděli, Feldo?“ ptal se Hrazdira. „Mohli bychom spolu vyrazit. Pak taky já se narazím do svátečního, nemysli si, a povíš mi, čím tě tam na gymnasiu špikujou. Doma ti ukážu, co dělám. To vyvališ kukadla!“

Pod Felíčkem jako by hořelo.

„Kamaráde, já musím — —“

„Aha! Ty tvoje tety maškary! No ano. Něco ti povím: až budeš chtít, já ti je trochu přelakuju. Potřebovaly by nového nátěru.“

Ještě nikdy nikdo nevyjádřil se o tetinkách tak neuctivě, skotácky. Felíček se až zamotal, skoro byl uražen.

Konečně Hrazdirovi unikl a v nesmírných obavách spěchal za tetinkami.

Škoda, že nepotkal Hrazdiru jindy, když jde sám do školy!

IX.

Felíčkovi se vršil šestnáctý rok. V očích slečen tetek stále byl chlapcem, přece však nemohly neviděti, že dospívá v jinocha. Obě sestry byly vytáhlé, nadprostřední postavy, Felíček pone-

náhlu je dorůstal. Zaráželo je to. Do nedávna sotva pomyslily, že taky z něho bude „mužský" — a hle, již se to blíží. Snad by měl býti uveden do světa? A tímto prvým „světem", první lidskou společností a veřejností po jejich názoru byly taneční hodiny. Taky v tom byla rodinná tradice. Začínaly tak samy kdysi — ach, jak je tomu dávno! rozpomínaly se tesklivě. Dopočítávaly se bezmála třiceti let, kdy je nebožka maminka po prvé uváděla do salonu zemského tanečního mistra Linka. Kterak se tehda těšily na život, a jak jim to všechno svou neprozřetelností zkazila sestra Žofie a jak jim to později pokazil svým bytím Felíček! Všechen život se jim zvrtl.

Měly by tedy již i Felíčka dovésti do taneční školy? Potřeboval by toho. Všechny jeho končetiny se prodloužily a každé jeho hnutí je nějak neohrabané. Má-li i svým zjevem působiti příznivě na všechny, kdož někdy budou rozhodovati o jeho existenci, je mu rozhodně třeba trochu cviku, ohebnosti, pružnosti, slovem turnýry. Ale té nenabude ve škole ani na ulici. Pro tu musí k tanečnímu mistru. Také mluviti se tam naučí. Sice jej samy stále a dosti cepovaly, lépe však by bylo, aby jej vedl člověk cizí. Tomu by spíše uvěřil, všichni ostatní cvičenci byli by mu vzorem, ctižádost by ho poháněla, aby se jim vyrovnal a snad je i předstihl.

Schylovalo se k podzimu, kdy se otvírají všechny taneční školy, které v létě zahálely, a tak

jednoho dne slečna Viléma se vybrala k tanečnímu mistru, aby Felíčka přihlásila. Bylo jí podivno u srdce. Tentokráte nevedla ji cesta do Michalské ulice, kde se před lety sama učila prvním krokem polkovým a valčíkovým, kde byla zasvěcována v taje veselé čtverylky a poklonové dvořanky a kde byl do mládeže vtloukán tvrdý maďarský kör; a tentokráte neuvítal ji pohyblivý mistr Link, nýbrž člověk zcela neznámý, který snad za jejího mládí sám ještě chodil do školy.

„Máme synovce, rády bychom, aby se oblomil ve společnosti. Není na to ještě příliš mlád? Je mu šestnáct let.“

Mistr se usmál:

„To jste skoro něco promeškala, slečno. Máme i dětské kursy, pro slečinky a hošíky desítileté, dvanáctileté. Dávno mohl býti hotov, a teď by měl jen hodiny pokračovací, opakovací. Přes to však může začíti, kdy vám libo.“

„Nerady bychom však, aby byl bez dozoru.“

„Pokud se toho týká, nemějte obav. O dozor nad svými chovanci starám se sám, a svědomitě.“

„Ano, v hodině. Ale cestou do ní a cestou domů,“ namítla slečna Viléma. „Jsou všeliké pletky, zastávky — — náš synovec jest vychován zcela domácně —“

„Pak ho můžete do hodiny doprovázeti a zase si pro něj přicházeti nebo posílati,“ řekl mistr s úsměvem.

„Myslím, nebylo-li by lépe, abychom s ním

vůbec přicházely — buď já nebo sestra — a přečkávaly celé vyučování, až do konce."

„Jako gardedámy?" vyhrkl taneční mistr. „To se dělá jen s děvčátky, ale s mladíky nikdy, vážená slečno. To by vypadalo skoro trochu komicky. Neušel by posměchu chovanců ostatních. Mám taneční ústav, slečno, ne opatrovnu..."

Slečna Viléma spolkla tuto pilulku, poroučela se, a Felíčka zapsati nedala. Z úrady obou tetek vyšlo, že počkají s tímto vychováním Felíčka přes rok, snad i dvě léta.

Felíček o záměru tetinek se nedověděl, a kdyby byl zvěděl, nebyl by jeho zmaru litoval. Zatím po tanci nezatoužil.

Aniž se nadál, dočkal se jisté náhrady, a ta mu byla milejší než taneční hodiny. Slečnám Severýnovým dostávalo se časem vstupenek do divadla. Byly to matky chovanek jejich, které je posílaly nebo přinášely. Mnohé ty paničky byly předplaceny v divadle, a když se některý kus hrál již tolikráte, že se na něj vystřídala celá rodina, nebo když maminky neuznaly za dobré, aby šly do divadla nedospělé dcerušky na představení, které shledáno závadným, tu vzpomínaly slečen, aby sedadlo nezůstalo prázdné. A slečny tety chodily velmi ochotně. Ještě se takto mohly okázati světu a dokonce mohly vzbuditi domněnku, že jsou samy předplaceny. Hovělo to jejich marnivosti.

Stalo se nejednou, že dostaly vstupenky dvě,

a tu se vypravovaly do divadla s velikou okázalostí. Byly jim to sváteční večery.

Takovéto večery pak byly jediné chvíle, kdy Felíček ostával doma sám, se služkou, a byly mu to chvíle otavy. Pak vytáhl ze svého stolku knihu, kterou měl buď ze školní knihovny nebo od některého spolužáka, a po vypracování úkolů horlivě čítal. A když přišla do pokoje služka, aby odestlala slečnám i jemu, a zastihla jej nad knihou, ptávala se:

„Co pak hezkého to čte Felíček?"

A Felíček odpovídával:

„Chcete-li věděti, budu číst nahlas. Poslouchejte."

Po prvé jen ostýchavě, po druhé již směleji usedla dívka a naslouchala. Tu míval Felíček požitek dvojí. Sám ze čteného a krom toho z dojmu, jakým historie působila ma služku. Měl radost z účastenství, s jakým poslouchala, z nedočkavosti její, když líčení vyrůstalo v napínavou scénu, z jejího smíchu, když četl cosi žertovného, i z jejího dojetí a třebas i pláče nad kapitolami pohnutlivými. Oba nedbali hodin, a tak se jednoho večera stalo, že slečny zcela neočekávaně vpadly do pokoje a překvapily tuto domácí čtenářskou besedu.

Baruška letěla do kuchyně a Felíček musil vyslechnouti velmi přísné a podrážděné pokárání, že se něco takového naprosto nesluší. Holka že patří do kuchyně a ne do pokoje. On, Felíček,

není tu proto, aby jí pořádal zábavu. Ostatně jaká je to kniha? Kde ji vzal? Je schválena školou? A nezanedbává takovým způsobem učení, úkoly? A tak dále.

Po druhé tedy jinak to Felíček udělal. Když tetky odešly, sebral knihu a šel s ní do kuchyně. Baruška byla dychtiva pokračování a konce rozečtené historie. Ale i tentokráte potkala ho nehoda. Než se nadál, stály tetinky na prahu kuchyně, a toho večera Felíček neslavně odcházel do pokoje. Pokárání ostřejší prvého sneslo se na jeho hlavu.

„Nemáš za mák manýry a smyslu pro to, co se sluší a nesluší. Služka nepatří do pokoje, ale ty zas nepatříš do kuchyně. Kterak máme vytáhnouti paty z domu? Ty máš své učení a holka má svou práci, a po skončené práci ať lehne a zbytečně nesvítí. Na čtení má dost času v neděli odpůldne. Není tu pro zábavu!“

Byl by Felíček věděl pomoc. Uzamknouti prostě byt, aby tetičky musily zvoniti. Ale toho nesměl učiniti.

Tetky již viděly, že tu je třeba jiného opatření, a rozhodly se, že budoucně půjde do divadla jen jedna a vezme s sebou Felíčka. Byla to veliká oběť pro druhou, která musila zůstati doma, ale nesměly dopustiti, aby se „neplecha“ opakovala. Mohlo by dojíti k horším věcem.

A tak se Felíček občas dostal do divadla. Ani tento požitek nebyl tak zcela nekalený. Jestliže

*

se při veselém kuse rozesmál, kárala jej teta — ať to byla Viléma nebo Leopolda:

„Nesmál se jako blázen! Pamatoval se trochu. Budou se na něj ohlížeti jako na Honzu ze Lhoty."

A když Felíček po nějaké pěkné scéně po příkladě jiných počal horlivě tleskati, dostalo se mu břitkého napomenutí:

„Netřískal tak do dlaní! Budou lidé myslit, že je na to zjednán."

A když se na jeviště vyrojil zástup tanečnic a Felíček se chopil tetina kukátka, aby se dobře na ty lehkonohé zjevy podíval, tu milá tetka odňala mu kukátko a dívala se, dívala tak dlouho, až tanečnice zase zmizely. Načež Felíček budoucně byl chytřejší. Doma potají vstrčil do kapsy kukátko druhé a v divadle již se tety neprosil.

Ale nad tímto jeho nápadem i vyvedením tetka přímo zkoprněla.

„Kde vzal kukátko? Kdo mu to dovolil?"

Na to se jí přímé odpovědi nedostalo. Felíček řekl jen:

„Abychom se mohli dívat oba, tetinko."

Znělo to zcela nevinně, mohl to být opravdu jen chlapecký nápad, ale tetka v tom neklamně viděla projev nenadálé svévole a vzpoury. Ještě pronesla nějaké káravé slovo, které v rozčilení zaznělo trochu hlasitěji. Tu za ní i před ní se ozvalo syknutí, aby se chovala zticha, kdosi ohlédl se po ní nevrle.

Něco takového ještě nikdy ji nepotkalo. Zasyknutí diváků ji zahanbovalo, pronikavý, umlčující pohled sousedův byl jí přímo urážkou. Snad ví, jak se má v divadle chovati! Toto pokoření zavinil jen Felíček svým nedovoleným počinem. Hleděla před sebe jako ztrnulá, aby již ani mrknutím oka nikoho nepopudila.

Toho večera vracela se teta Viléma z divadla, aniž na Felíčka promluvila. Přemítala jen, kterak má chlapec odpykati své provinění. Byla tak pohněvána, že ani doma před ním o ničem se nezmínila. Teprv když odešel do svého pokojíku, svěřila sestře, co se událo. Když si obč dosyta postýskaly, že vychování Felíčkovo je čím dál obtížnější, usnesly se, že mu návštěva divadla bude na delší čas odepřena. A kdyby obě slečny samy měly zůstati doma!

O tomto rozsudku Felíček ani nebyl vyrozuměn. Však prý se dovtípí. Felíček arci se dovtípil hned napoprvé, když zůstal z trestu doma. Do divadla vybrala se toliko slečna Viléma. Druhá vstupenka hned po obědě byla velmi okázale poslána nějaké známé paničce nebo slečně. Felíček byl velmi roztrpčen. Vždyť se ničeho zlého nedopustil! A tenkráte po prvé zas vynořilo se mu na mysl nehezké slovo, jež byl uslyšel z úst neomaleného Hrazdiry při onom setkání ve Štěpánské ulici, slovo, kteréž ho tehda až urazilo. Maškary! Nemohl za Hrazdiru, když je vychrlil, ale za sebe mohl. Zhrozil se ho, cítil, jak pouhým

tím pomýšlením porušuje povinnou úctu k tetinkám. Zapuzoval je, ale slůvko se vracelo. Ve mžiku letěl mu myslí celý život, ztrávený podnes pod střechou tetek. Nepodobá-liž se vězení? Připadalo mu, že na rukou i na nohou nosí neviditelná, těžká pouta. Jakých tu zažil radostí? Rozpomínal se, o čem vypravují jeho spolužáci. Jejich život jest pln drobných, milých událostí, ba i dobrodružství. Chodívají bez policejního dozoru, na procházku, na výlety, do divadel. Ba i dívky doprovázejí domů, to taky již věděl. Jsou to skuteční studenti, a ne děti. Navštěvují se navzájem, rokují o školních úkolech, pomáhají si, doplňují se. Zmínil se kdysi tetinkám, zda by si nesměl pozvati spolužáka, aby se s ním učil. O ne, odpověděly tehda. Kdož ví, jaký je to člověk. Nanesl by jim bláta do pokojů, čenichal by tu, roznesl by je. Nejlépe se učí člověk sám. — Snad by tedy on mohl některého spolužáka navštívit? — To taky ne. Musily by dříve dobře znáti jeho rodinu. Kdož ví, co by tam Felíček slyšel. Takové spolky k ničemu nevedou. — Nejnevinnější přání Felíčkova byla odmítána. Jen ať zůstane doma. Dosti světa užije, až bude mít rozum — a to ještě dlouho bude trvati. Mají toho dost, že k nim přichází pan Diamant, podřekly se kdysi.

Ani ten jim není vhod? žasl v duchu Felíček. Právě na toho se vždy těšil, jeho občasné návštěvy byly Felíčkovi radostnou otavou. S ním po

každé zavanulo do té plísně trochu jiného vzduchu a rozmaru.

Jak Felíček dorůstal, přicházel pan Diamant častěji. Stálo tetinky dost přemáhání, aby potlačily kyselost, aby naladily tvář ku přívětivému úsměvu.

Přišel, posadil se. Nu, jak se máte, co děláte? — A co já? I, zlostí je stále dost. A strýček se rozhovořil:

„Mám v domě takovou protivnou partaj — samé mrzutosti se sousedy. Je to porodní bába —"

Tetinky sebou trhly.

„Aber onkl!"

Letěl k němu jejich varovný pohled a druhý zavadil o Felíčka, což znamenalo: „Vždyť je tu chlapec!"

Tu pan Diamant otevřel ústa dokořán a jako by se vzpamatovával a omlouval, honem promluvil:

„Ano, bodejť, pro pána krále, zapomněl jsem, že je to vrána! Felíčku, jdi ven, ale můžeš nechat otevřeno a můžeš se hned zas vrátit..."

Slečny tetky seděly jak na jehlách. Strašný člověk, strýc Diamant! Kam se poděje všechno, čím Felíčka po léta obestíraly, když jim sám poručník takto vpadne do týla a vše poboří!

Felíček nevěděl, co má učinit. Je míněno vážně, co pan poručník řekl? Má odejít? Ponenáhlu teprv chápal, že je to pouhý šprým. A porozuměl, že tím úmyslně dopaluje tetinky.

A pan poručník, strýc Diamant, pokračoval s přemrštěnou vážností:

„Ano, Felíčku, je to tak, jak myslí tetinky a jak povídám já. Vždycky je to vrána, ale bába při tom taky musí být. Někdo musí otevřít okno, rozumíš?“

Přece jen Felíček musil ven, slečna Viléma jej poslala pro sklenici vody. Když za ním zapadly dveře kuchyně, řekla k strýci Diamantovi:

„Aber onkl, pamatujte přece, že je to chlapec...“

Strýc luskl jazykem, přimhouřil oči a řekl:

„Tak se mi zdá, že chodí již do sexty, pravda-li?“

„Arcižeť, onkl! Ale tedy tím hůř — nezapomínejte, že tu sedíme také my, svobodné dívky.“

Pronesla to velmi podrážděna, div že se zlostí nerozplakala.

„Pravda, pravda,“ přisvědčil pan Diamant, a dodal nějak roztržitě: „Bohužel, bohužel!“

Snad milý strýc a poručník vyřkl toto „bohužel“ zcela bezděčně, bez úmyslu. Ale slečna Viléma je pocítila jako bodnutí a nemeškala, bodnutí opáčila:

„Takové hovory se hodí někam ke kašně, ne k nám.“

Tím slovem pan Diamant měl býti odražen, aby se zatím nevzpamatoval. Byla to narážka na kašnu, která stála před jeho domem a kterou pan komoří Diamant pokládal za příslušenství tohoto

domu. Nikdo nezjistil, je-li o tom něco v gruntovních knihách, nikdo nevěděl určitě, je-li to kašna obecní či zda ji postavil některý dřívější majetník domu nyní páně Diamantova. Jen tolik se o této památné kašně roznášelo v nejbližším i vzdálenějším okolí, že je v ní vždycky vody dost. Když daleko široko nebylo žádné vody k dobrání, když kašny v celé čtvrti byly vyčerpány a další přítok pro nějaké závady zavřen — do kašny páně Diamantovy tekla voda vesele dál, a pak služky z celé čtvrti sbíhaly se sem s putnami a horlivě nabíraly. Byl to sám pan Diamant, který o nepřetržitý přítok do své kašny pečoval, sám vodáka ve své čtvrti obcházel, aby vodovod v pořádku udržoval. A když za večerního soumraku kdekterá služka přichvátala se svou putnou, tu prý často v tom shromáždění mladých děvčat byla vídána postava mužská, která se navlas podobala panu Diamantovi. A tato postava prý často do pozdní noci s děvčaty u kašny besedovala, bonbonky jim rozdávala, na plece jim potleskávala. A když už bylo vody v kašně jenom na dně, tu prý tento páně Diamantův dvojník — ač byl-li to dvojník a ne pan Diamant sám! — přinášel z domu plechový žlábek, jejž drátěným okem připínal pod rourou v kašně, narovnával žlábek do puten, které náležely nejhezčím děvčatům, a trpělivě žlábek držel, až se putna naplnila. Tehda všechny pražské kašny bývaly na zimu kolkolem obedňovány a mrvou z obecního dvora

pražského obkládány, aby ani voda v kašně ani vodovod za tuhých mrazů nezamrzaly. A byla to právě kašna páně Diamantova, které se vždy nejprve tohoto opatření dostávalo. A byla to zas tato kašna, která na jaře, po vyklízení hřejného obkladu, byla nejdříve a velmi pečlivě očištěna a vybrána, a to pod osobním dozorem páně Diamantovým, načež tam za teplejších jarních večerů poznovu bylo besedováno. Veselý hovor a smích utichal skoro až před desátou večerní, kdy se pražské domy zamykají. A pak tam vesele zurčela a pleskala a žblunkala voda, jako by si kašna opakovala vše, co toho večera byla slyšela.

Této kašny a pověsti k ní se upínajících týkala se jedovatá narážka slečny Vilémy, ale šíp ten vystřelen byl na plano. Pan Dominik Diamant jako by neslyšel. Právě se vracel Felíček se sklenicí vody a poručník ho vítal:

„Měl jsi přinésti dvě sklenice, Felíčku, abys nemusil zas ven a mohl vyslechnouti mou historii. Rád bych dopověděl o té nešťastné bábě u nás v domě."

Tetinky již slova neříkaly, jenom bezbarvé rty svíraly. Ó, byly by si od pana strýce dovedly pomoci, tolik síly měly. Ale strýček byl starý mládenec, měl pěkná léta, pěkný majetek, a snad již neměl jiných příbuzných. Aspoň o nich slečny Severýnovy nevěděly. Bylo by nemoudré rozejíti se s ním.

X.

Bylo navečer nevlídného sychravého dne únorového. Praha se utápěla ve špinavé, zažloutlé mlze a tou mlhou stěží se prodírala mdlá záře kalných plamenů plynových. Byl to den těhotný chorobou a neduživostí, Praha stonala kašlem a rýmou. Jednotliví chodci chvátali zimomřivě za povinností, za živobytím, vtahujíce hlavy v ohrnuté límce, zarývajíce ruce v kapsy. Tu i tam na nároží kouřilo se z malých přenosných kamínek, čpavá vůně pečených kaštanů táhla se ulicí, babky schoulené nad uhelníky volaly chraptivě k mimojdoucím: „Maroni — maroni arostyty!“ Jen děti se zastavovaly u těchto kočovných prodavaček, podávaly krejcary, a když za ně dostaly několik kaštanů, tiskly je v hrsti, aby si dříve ohřály vystydlé ruce, než pamlsek oloupají.

Tímto neveselým, jako pomírajícím večerním světem kráčel Žitnou ulicí vzhůru pan Dominik Diamant. Stupal kroky ku podivu rychlými do kopce, po slizkém chodníku. Měl doma vyhřátou světnici, všechno pohodlí, přečkal tam celý den, ani nevyšed, ale teď navečer zatoužil aspoň po kousku lidské společnosti, a tak se vydal k tetinkám Severýnovým. Od nějaké doby byly mu občasné návštěvy u nich potřebou. Vlastně ho lákal Felíček. Tím hochem jako by trochu omládal, tak se mu zdálo. Vyptával se ho

na příběhy ve škole, ba někdy se pokoušel pomáhati mu v latinských úkolech, ale tu již velmi často klopýtl o nějaké pravidlo. Latina se mu z hlavy dávno vykouřila. Tím pevnější byl v počtech. Vždyť se jimi mořil po všechna léta svého úřadu. Pracoval sice nějakými zastaralými formulkami, trvávalo dlouho, než dospěl konce, ale jeho „produkt" byl vždy spolehlivý. Felíček měl v něm aspoň revisora svých úkolů. A byl-li student na chvíli zaměstnán jinou prací, pan Diamant vyčkával trpělivě, až dokončí, a zatím v předpokoji taškařil se slečnami tetami. Totiž on taškařil; slečny se někdy až trávily.

„Pfff!"

Pan Diamant byl došel nároží Krakovské, zhluboka vydechl, sevřel rty a nabral hustého vzduchu toliko nosem, řídě se tak radou svého lékaře. A teď kroky volnějšími směřoval k povědomému domu. Při tom ho provázela tato myšlenka:

„Kdybych věděl, že to bude dělati dobrotu, mohl bych tetkám uprázdniti nějaký bytek ve svém domě, abych k nim neměl tak daleko. Ano, kdybych věděl! — Chlapce bych měl pod střechou, na očích. Veseleji by bylo, o to nic. Ano, kdyby byla tetka jen jedna, šlo by to. Ale dvě — to je přesila. Aby nebyly mrzutosti. Necháme toho zatím; snad později — —"

Sám se podivil, kterak mu to připadlo právě dnes. Ještě nikdy na to nepomyslil. Bylo to vy-

voláno právě dnešním nevlídným počasím? Neobíral se tím dále.

O chvíli později zaťukal na dveře předsíně. Nezvoníval, aby svou návštěvu příliš hlučně neoznamoval. Služka v kuchyni slýchala jeho zaťukání, chvátala odemknout, a pan Diamant ji mohl štípnouti do brady a při tom se ptával: „Tak co nového, křepelko?“

Dnes, jedvaže zaťukal, ozvaly se chvatné kroky, dveře se otevřely.

Jako vyjevená hleděla naň holka a vítala: „Ruku líbám, milostpane! Já myslila, že je to pan doktor.“

„Doktor?“ podivil se pan Diamant. „A pro koho doktora?“

„Felíček, milostpane — —“

„Felíček?“

Pan Diamant zapomněl na obvyklé štípnutí, kvapně pověsil klobouk, postavil do kouta hůl, strhl se sebe kožich.

„Co pak Felíček — —?“

Utřel si nos, a teď počil v předsíni divnou vůni, jaká se rozestírá příbytkem, kde někdo stůně. Směsici heřmánku a lipového thé, snad i jiného odvaru. A vůni citronů.

Než došel ke dveřím pokoje, samy jako by se otevřely, a na prahu stála slečna Viléma.

„Co to? Povídá mi děvče, že Felíček —“ řekl pan Diamant bez pozdravu.

Na tváři slečny Vilémy obrážela se starost.

Byla nějak přepadlá, oči měla zarudlé jak od nevyspání.

„Leží.“ Jen to zašeptala. „Pojďte dále.“

„A co se stalo? Co jest? — Povídá děvče, že čekáte doktora...“

„Ano, slíbil, že ještě dnes přijde. Byl zde již ráno, a —“

„A co že jste mi nevzkázaly?“ taky šeptal pan Diamant.

„Ach, onkl, nevíme, kde nám hlava stojí. Začalo to teprv předevčírem.“

„Kde je?“

„Ve svém pokoji. Ale počkejte, onkl, až z vás vyvane studeno. Má zimnici.“

„A Poldy?“ otázal se poručník.

„Jest u něho. Nemůže zůstat sám. Brzy horko a zase zima. Stále se odkopává. A fantazíruje.“

„Fantazíruje?“

„Stále je ve škole. Pronáší jména, volá spolužáky, odříkává nějaká latinská slova. Ale teď je tichý. Leží jako bez vlády.“

Pan Diamant přešlapoval, oddychoval, třepal na sobě kabátem, aby z něho vytřásl venkovský sychravý vzduch, byl netrpěliv.

„Že jste mi nevzkázaly!“ opakoval již po několikáté.

„Kdož pak se nadál, onkl? Myslely jsme, že do rána bude dobře. A byla nesmírná roztržitost. Ani nebylo koho poslat. Holka běhala po všech slečnách, aby zůstaly doma, já pro lékaře,

Poldy u Felíčka. A pak zas do lékárny — vždyť víte."

Pan Diamant se rozhlížel světnicí. Vše bylo uklízeno, po rozdělaném vyšívání nikde stopy. Na okrouhlém stole uprostřed byl talíř, na něm několik půlek vymačkaných citronů. Celá světnice byla naplněna vůní limonády.

Když pan strýc utkvěl pohledem na citronech, řekla slečna Viléma:

„Stále má žízeň. Bojím se, že to bude horká nemoc."

Potichu se teď otevřely dveře protější, slečna Leopolda vstrčila hlavu do pokoje a podávala sestře prázdnou sklenici.

Slečna Viléma chopila se jí, její oči se ptaly. A Leopolda odpovídala:

„Zdá se, že spí. Ale připrav čerstvou."

A teprv teď pozdravila strýce.

Když teta Viléma vnášela do světnice za parádním pokojem limonádu, kráčel pan Diamant po špičkách za ní.

Tu Felíček ležel na posteli beze hnutí, ukryt po bradu. Víčka hluboko zapadlá, nosem supěl, jako by s obtíží dechu nabíral. Poručník přikradl se k lůžku, sáhl mladíku na čelo. Čelo bylo suché, horké.

„Chyba," zašeptal. „Potit by se měl."

„Nemůžeme ho dostati do potu," odpovídala slečna Leopolda.

„A lékař?"

„Ještě sám neví, co se vyvine. Ale nejspíš horká nemoc."

Viléma pokynula strýci, aby se posadil. Učinil tak, a všichni tři zírali teď na nemocného. Malé sloupkové hodiny na starém prádelníku cvakaly rychlými, drobnými, ale tichými kroky krátkého kyvadla s andělíčkem. Toto cvakání a těžké oddychování nemocného byly na dlouho jediné zvuky ve ztichlém prostoru.

Pojednou Felíček zastenal a jako by se čemusi bránil, několikráte za sebou vyřkl:

„Ne, ne, ne!"

A v zápětí následovalo delší zablábolení všem nesrozumitelné.

Slečna Leopolda se podívala na strýce a zašeptala:

„Když jsme tu tři, nevypadá to tak. Ale když jsme jen my nebo dokonce já sama, je to hrozné, věřte mi."

„Fantaz," přisvědčoval strýc, „o tom ani sám neví."

Ale tvář starého pána svraštila se starostlivě a soucitně, jako by sám trpěl. Vše, co tu v malé chvíli viděl a slyšel, bylo mu nové a nezvyklé, skličovalo jej, trudilo. Sám dávno nestonal, k nemocným nechodil, neměl ke komu. Až teď Felíček! A teprve v tu chvíli, kdy mu snad hrozilo nějaké nebezpečenství, pocítil, jak má chlapce rád.

Felíček chvíli ležel tiše, ztěžka oddychuje, až se bílá peřina nad ním zdvíhala. Pojednou vyli-

nulo se mu z úst několik stenů, tvář se mu zkrabila, jako by se chtěl vyplakati, a z úst ozvalo se žalostně:

„Maminko!“

Obě sestry přestaly dýchati a hleděly ztrnule na Felíčka. Od dětských let nepronesl toho slova. Dnes poprvé je uslyšely. Od včerejška blábolil mnoho jmen, spolužáků svých i profesorů, ale ani jednou neozvalo se z jeho úst jméno jejich, jeho tet. Vším se zaměstnávala jeho roznícená mysl, jen o tetách nevěděla. A teď v blouznění volá po matce. Zjevuje se mu její postava? Nabývá v tom blouznění jeho ducha určité podoby? Je to ona, která mu vstupuje na oči, sestra jejich, slečna Žofie? Vždyť jí nepoznal, hlasu jejího nikdy nezaslechl, ach, toho hlasu plného zpěvu, zvučícího radostí života, než nastalo dlouhé to vyčkávání milovaného snoubence, který se nevracel, aby ji v utajovaném mateřství potěšil.

Pana Diamanta zalilo horko. Slýchal častěji, že nemocní vzpomínají na matku. Slýchal, že i staří mužové v poslední hodince volají po matce dávno zemřelé. Styk zesnulé matky s dětmi že jen lety a rostoucím věkem ostavených utuchá, ale nikdy že nadobro nepomíjí. A ve chvíli, kdy se trhá nit života, že každý vzpomíná své rodičky a vztahuje po ní ruce. Panu Diamantovi proletělo vše to rázem hlavou a zkrušilo jej to. Tedy Felíček — — —

Ani nemohl domysliti.

Z Felíčkových očí vyřinuly se teď slzy a přes jeho okoralé, horké suché rty vydralo se ještě žalostněji než prve:

„Maminko!“

Obě tety sklonily hlavy a jako z podelbí zíraly na Felíčka. To slovo jim znělo jako výčitka.

Pan Diamant již neodolal. Nechtěl se dočkati zvolání třetího. Neurčitá pověrčivost ho zachvátila. Vzchopil se, přikročil k lůžku a klada Felíčkovi ruku na čelo a hladě je pronášel chlácholivě, mazlivě, jak jen dovedl, ač mu při tom hlas drsněl:

„Felíčku! Felíčku! Já tu jsem, strýc a poručník Dominik. Přišel se na tebe podívat...“

Vpadlé oči Felíčkovy znenáhla se otvíraly, a teď jako v nesmírném podivení utkvěly na poručníkovi. Zdálo se, že rázem uprchlo vše, co jej do té chvíle bylo obletovalo. Nikdy na to nevzpomene. Vlastních slov tedy neslyšel. Kdo volal po mamince, to nebyl Felíček, který se nyní na pana Dominika díval, ale jiný Felíček.

Jinoch vytáhl zpod peřiny ruku, podával ji poručníkovi, a zapomínaje na všechny příkazy svých tetek, řekl teď poprvé:

„Strýčku! To jste hodný.“

A pan Dominik ucítil v pravici suchou, horkou ruku nemocného.

Potom ho ta útlá ruka přitahovala, až se pan Dominik sehnul k samé tváři nemocného, Felíček vytáhl z peřin i levici, objal šíji strýcovu a šeptal k němu:

„Zůstaňte zde, mně se nesmírně stýská!“

Poručník cítil, jak jinoch horkem jen sálá.

„Pobudu, hochu, pobudu,“ přisvědčoval mu. „Vždyť jsem právě přišel. — A ty vyvádíš pěkné věci, stonat! Teď v masopustě stonat! Che, che! Ostatky jsou za dveřmi, tetinky budou smažit koblihy — —“

„Ať si je snědí,“ šeptal Felíček. „Já nemám hlad.“

„A navaříme punče,“ pokračoval pan Dominik.

„Napít!“ žadonil Felíček, jak mu strýc připomněl nápoj.

Slečna Viléma podávala mu sklenici s limonádou, ale jinoch pohledem i posunkem naznačil, že ji chce od strýce. Podal mu ji tedy pan Dominik.

Felíček hltavě polykal, až v něm žblunkalo. Potom, dávaje najevo, že již nechce, zvrátil hlavu zas do podušek, a jako by již poručníka neviděl, jako by o jeho přítomnosti neměl potuchy, hleděl chvíli ke stropu. Oči se mu ponenáhlu zavíraly, sevřely se, víčka se propadla. Zdálo se, že usnul. Pojednou však se rty otevřely a Felíček jednotvárně, ale nějak tvrdošíjně a s krátkými přestávkami pronášel:

„Strýček přišel. — Ale proč nepřišla máma? — Máma byla vždycky hodná. — Chci mámu. — Ať přijde máma!“

Pan Dominik tázavě pohlédl na slečny. Co chce Felíček? Nerozuměl, ale tety rozuměly.

*

Felíčkova slova bodala je. Prve volal po mamince — a to jistě byla Žofka. Nyní volá po „mámě“ — a to byla Fronka, paní Fronka Turýnková. Na všechny vzpomíná, i strýce Dominika vítal, jak ho ještě nikdy nevítal (slečny nerozuměly, že si nikdy netroufal tak ho vítati), jen jich jako by tu nebylo, jeho pěstounek. Krušilo je to, zvláště slečnu Vilému. Měla pevné mínění, že pro Felíčka konaly po všechen čas, co jen konati mohly; že se mu od nikoho nemohlo dostávati větší péče. A teď jich nezná.

Nachýlila se ke strýci a zašeptala k němu:

„Řekněte, onkl, že máma taky přijde, ale zítra. Dnes už je pozdě. Holka by se tam nevyznala, nenašla by ani ulici, a my z domu nemůžeme. Přijde lékař.“

Rozhodla se tu naráz, že zítra sama pro Fronku dojde.

Pan Dominik tedy hovořil, ale Felíček již ho neslyšel. Usnul.

Strýc pobyl dlouho do večera, a dnes poprvé i slečny tety byly za jeho návštěvu vděčny. Ačkoli tu seděl skoro nemluvě, jeho přítomností se zamlklý byt oživil, těžká nálada mizela.

I lékaře se dočkal, starého doktora Rychtery, který chodíval k Severýnovům již za živobytí páně radova, tehdy arci ještě muž v nejlepším věku.

„Jak jest? Potil se pacient?“

„Nepotil, pane doktore.“

„Šlakovitá věc. Na to čekám, bylo by mnohem lépe. A žízeň stejná?“

„Stále pije. Ale teď už dvě hodiny spí.“

„Nechte ho spát. — Užíval?“

„Ale nerad pane doktore. Máme ho vzbuditi, aby zas užíval?“

„Ne, lepší je spaní. Jen kdyby se probudil. — Přijdu zase ráno.“

Lékař odcházel, s ním odešel i pan Dominik. Doktor tu měl povoz, svezl pana Diamanta do Lazarské ulice a hrčel dále. —

Felíček spal spánkem potrhaným, časem blouznil, až k ránu zas usnul spánkem klidnějším. Když pak procitl, byl již bílý den — a byl i proto bílý, jasný, že venku sněžilo. Včerejší kalný únor jako by se byl za noc převlékl. Bylo skoro veselo.

Hlubokým vydechnutím byl zakončen dlouhý spánek nemocného, jeho oči se otevřely. A co spatřil nejdříve, byla panička, která seděla téměř u samé postele a hleděla úzkostlivě na jinocha.

Felíček vytřeštil zraky, hleděl, hleděl, a náhle zvolal:

„Mámo!“

Snažil se povstati, ale tělo bylo zesláblé. Hlava jen se trochu zdvihla a hned zase sklesla do podušek.

„Ležte, Felíčku, ležte, nehýbejte se!“

Oči paní Turýnkové lesklý se vláhou.

Zraky Felíčkovy teď postihly ještě někoho. Opodál paní Fronky seděla dívčina, dívající se

plna ostychu na pacienta. Felíček rozvíral oči vždy tázavěji, nechápaje.

A tu paní Fronka v slzách se usmála a řekla:

„Ale Felíčku, tak jste na ni zapomněl? To je naše Martička.“

„Martička!“ zašeptal Felíček. „Ano, Martička. Ale ta vyrostla — —“

A Martička, nevědouc, kam by hleděla, sklopila zraky. Ostýchala se nesmírně.

XI.

Felíček šťastně se vystonal. Dojista stejným dílem, jako péče lékařova, přispěla k tomu i paní Fronka Turýnková. Slečny tety sice doufaly, že jeho touha po ní bude ukojena první a jedinou návštěvou. Ale když minul den a Fronka nepřicházela, tu se Felíček rozlítostnil a volal po ní. Pak nezbývalo než opět ji požádati, a někdejší jeho kojná ochotně se dostavila. Prvá návštěva připravila jí dosti rozpaků. Za léta, co k slečnám Severýnovým nevkročila, hodně se jí odcizily. Shledala je zestárlými, zkysly nejen ve tváři, ale i v chování. Nebyla by dovedla vyjádřiti to slovy, ale neomylně seznávala, jakým vadnoucím a beznadějným životem jest naplněna celá jejich domácnost. Kolem ní doma všechno rašilo, rozkvétalo, práce šuměla, dni plynuly, až se jí hlava zatáčela, jak čas letí — tuto bylo stále jak po zá-

padu slunce, soumrak se sem vkrádal i ve dne. Jedinou mladou a k novému životu rozvíjející se bytostí byl tu Felíček — a ten stůně. A zdali se vystůně? Když na to pomyslila, tu to paní Fronku popadlo u srdce. Přes to, že dávno již nebyl její, že se ho nadobro zmocnily slečny tetinky. Až se ostýchala, když jej po letech zas poprvé zhlédla. Je-li to týž Felíček, kterému kdysi vlévala život mlékem svým? Ale když se probudil a vztáhl po ní ruce a když zas poprvé zvolal „mámo!“ — tu se propadla kamsi do hloubi celá ta mezera časová, a byl to její Felíček.

Zcela určitě vytušila paní Fronka o prvé návštěvě, že byla zavolána v největší tísni, jen aby slečny vyhověly naléhání Felíčkovu, že mu byla povolána skoro jako lék. I to vycítila, že v prsou obou stárnoucích slečen klove žárlivost. Ale její nehynoucí láska, kterou byla naplněna k nebohé slečně Žofce a kterou přenesla potom na její osiřelé dítě, zahladila všechnu trpkost, jestliže ji v prsou na chvíli pocítila. Chlapec trpí, a tím jí bylo řečeno vše. Paní Fronka měla své vlastní náboženství, byla přesvědčena, že se tu nad hlavou nemocného dítěte vznáší duše matčina, chvěje se o ně — a když tedy slečna Viléma přišla po druhé, mrštila vší prací doma a chvátala k lůžku nemocného. Ta neviditelná duše, která se nad ním v úzkosti tetelí, nesmí býti zklamána. Přicházela ráno a přicházela v podvečer, a pak Felíčka téměř ukolébávala ve spá-

nek. Zastávala u něho milosrdnou sestru, a teď již beze všeho ostychu. Byla tu právem, a nejen trpěna. Nikdo to nevyslovil, ale vědomí té skutečnosti proniklo obě tety.

Po třetí nebo čtvrté návštěvě, když ji opět zastal u lože Felíčkova, řekl sám lékař k slečnám:

„To je dobrá paní, a jak s ním umí. — Věřte mi, s tou mladého pána uzdravíme. — A stále si vzpomínám, ale nerozpomínám se. Je mi nějak povědoma."

„Sloužívala u nás," jako z donucení řekla slečna Viléma.

„A proto!" řekl doktor. „Snad ještě u paní mateře?"

„Ano."

„A Felíček — —?"

„Odkojila ho, pane doktore. Byl u ní skoro do šesti let."

„Ach, teď všemu rozumím. Proto je tak účinlivá. Víte-li, dámy, že ve mnohé takové pěstounce nepohyne náklonnost přímo mateřská ani do smrti? A víte-li, že i mnohý z kojenců lne k takové ženě jako k matce?"

Ó, to věděly slečny tety předobře. A když teď lékař to pronesl, bodla je u srdce výčitka, že tak úmyslně a snad i hříšně přervaly všechen styk mezi ženou, která jim kdysi vzácnou službu prokázala a mezi Felíčkem.

Přicházela tedy paní Fronka, ale Martičku již s sebou nepřiváděla. Hned poprvé, když jí tam

lékař zastal a potom zároveň s ní a dceruškou odcházel, řekl k ní v soukromí:

„Vykonala jste svou návštěvou dobrý skutek, paničko! Ale přijdete-li ještě někdy, nechte holčičku doma. Nevíme, co z toho bude. Aby se vám taky nerozstonala."

Tehda, v prvou chvíli, paní Fronka se nesmírně ulekla. Překonala však svou obavu a odpověděla:

„Pane doktore, ta je z dobrého kořene — a cestou hodně se vyvětrá. A myslím, že mne tu již nebude třeba, že si slečny Felíčka ohlídají. Ač mě srdce bolí, když ho tak vidím..."

„Nestrachujte se, paničko, mládí taky mnoho vydrží," těšil doktor, a nechtěje rozpřádati hovor o nemoci, rozloučil se.

Potom však přece tedy paní Fronka pomáhala Felíčka léčiti, a se zdarem. Za dvě neděle poprvé již seděl na pelesti a za dalších několik dní mohl vykonati malou procházku světnicí.

A teď teprv řekl doktor k slečnám:

„Velmi jsem se obával, že se nevzpamatuje. Hrozilo to něčím horším. A více než mně máte děkovati paní Turýnkové."

Po druhé tedy paní Fronka pomáhala zachrániti Felíčkovi život. Na slečny tety uléhalo toto vědomí nesmírnou tíhou. Bylo jim, jako by se jim něco z rukou vymykalo, jako by jim Felíčka někdo odnímal.

Felíček již se mohl ustrojiti, již i dlouhé

chvíle poseděl v lenošce. Ošklivý, kalný, mlhavý únor pominul a rozvil se březen. Bylo studeno, ale jasno.

„Jen co se trochu oteplí, pak s mladíkem na vzduch," vece lékař, když se přišel na pacienta podívat. „Na chvíli, a ponenáhlu přidávat. Na jarním povětří zesílí."

Nu, pravda, poprvé ušel Felíček malý kus cesty. Kráčel jako potápka, skoro kolísal, a musil se opírati o tetu Vilému.

Dobře však lékař předpovídal. Vzduch se oteploval, Felíček ssál jej plnými doušky, na jarním povětří vždy se mu tvář lehce zabarvila.

Ale něco bylo, co v obou tetách budilo nepokoj. Od nemoci udála se s Felíčkem nějaká změna. Vysedával celé hodiny v pokojíku, sice s knihou v ruce, ale listu v ní nepřemítl, neobrátil. Jeho zraky upíraly se buď na jediné místo v knize, sotva však postihujíce smysl slov, nebo těkaly neklidně s předmětu na předmět, anebo se zahleděl neodvratně v okno, v oblohu nebeskou. Zdálo se, že všecka jeho duše ulétá tím pohledem kamsi do daleka neznáma. Jindy zas oči jeho bloudily po stěnách, s obrazu na obraz, vracely se a nastupovaly znova tu vzdušnou pouť, jako by hledaly, co se jim kdesi ukrývá; jako by i zeď chtěly proniknouti. A když naň tety promluvily, tu k nim Felíček vzhlédl teprv po nějaké oklice, po zastávce na něčem, a potom na nich spočinul pohledem jako tázavým, pátravým.

Ba, někdy se tetám zdálo, že v jeho výraze tkví cosi jako podezření. Již to nebyly ostýchavé zraky dětské, jako ještě do nedávna, oči plné nevědomosti nebo stále se omlouvající a jako by za odpuštění prosily. Byly to jiné zraky, v jejichž hloubi se ukrývala nějaká otázka, dožadující se odpovědi. A když na tetách utkvěl takovýto výraz, naléhavý a pobízivý, němý a přece nesmírně výmluvný, tu se až v hloubi duše zachvěly obavou, že jednoho dne a nenadále promluví taky jeho ústa. A pak jim bude podstoupiti těžký zápas o odpověď.

Tušilyť tety, že Felíčka obletuje nějaká záhada. Na tuto stopu uvedlo je slovo, které Felíček v blouznění nemoci své několikráte byl pronesl. Volával „maminko!" — a teď teprv, vedeny jeho zkoumavými pohledy, uhádaly a chápaly tety, že slovo to nepochybně v něm vyvolávala nějaká vidina, která se vznášela před jeho duševním zrakem a která od něho neodstoupila zároveň s nemocí.

Jestliže Felíček jednoho dne pronese otázku svou posud nevyslovenou, tety pociťovaly již nyní, že nebudou míti dosti síly, aby na ni odpověděly. A již teď pomýšlely, na koho mají nesnadný ten úkol vznésti. Co Felíček podnes nezvěděl, může zvěděti jenom z úst mužských. A kdo je k tomu povolán i povinen tak učiniti? Jediný je toliko muž v rodině. Strýc Diamant.

Ale ještě jinou změnu v chování Felíčkově po-

stihovaly slečny tety. Jistou umíněnost. On, do nedávna dítě poddajné, kterým vládly jako loutkou, pojednou podléhal jakési svéhlavosti. Sice ve věcech drobných, nepatrných, a způsobem, který neranil a neurážel, ale i tím byly tety znepokojovány. Byly to zatím skoro malicherné projevy vlastní vůle. Ale tety se obávaly, že tyto malé výhonky porostou a vzrostou, až jich nebude lze překonati.

Volaly jej k jídlu.

„Promiň, tetinko, ještě nemám hlad...“

A Felíček přisedl ke stolu, až mu polévka již vychládala.

„Obléknì se, Felíčku, půjdeme na vzduch,“ pobízela teta Viléma.

„Nehněvej se, tetinko, jsem tak unaven, že bych někde usedl. Zůstanu doma. Až později.“

A jindy, když s ním došly na konec Václavského náměstí a chtěly se obrátiti, aby nastoupily zpáteční pochod ke Krakovské, řekl Felíček:

„Ještě kousek, tetinky.“

A nečekaje, až přisvědčí, kráčel dále, po Příkopech až ku Prašné bráně, a tu teprv se otočil.

Přišel strýc Diamant a navrhl slečnám:

„Což, nechtěly byste se projít?“

Tu řekl Felíček:

„Počkejte, strýčku, dnes půjdeme spolu. Tetinky již byly venku.“

Tetinky zůstaly doma. Felíčka odváděl pan Diamant.

A tehda Felíček vedl strýce dál a dále. Po Příkopech, Novým bazarem, přes Ovocný trh, průchodním domem do Celetné.

„Kady mě to vedeš, hochu, a kam?“

„Ještě kousek, strýčku.“

A Felíček zamířil rovně do protějšího průchodu a pan Diamant se octl v ulici Štupartské.

„Ale kam pak tedy chceš?“ naléhal strýc.

Tu Felíček vzhlédl ke strýci a otázal se:

„Znáte moji mámu, strýčku?“

„Kterou pak?“ podivil se pan Diamant.

„Turýnkovou, u které jsem byl, než mě odvedly tetinky.“

„Vždyť k tobě chodila! Kterak bych neznal.“

„A tátu Turýnka?“

„Toho jsem nikdy neviděl.“

„Tedy pojďte.“

A Felíček vedl strýce k Turýnkovům.

XII.

Když Felíček pana Dominika zaváděl k bývalým svým pěstounům, nečinil tak z pouhého dětinského rozmaru. Pudilo ho k tomu vnitřní nutkání, kterému se nemohl ubrániti. Myslil již nejednou na to, kterak by poručníka se svými pěstouny seznámil a sblížil, neviděl však žádné cesty k tomu a příležitosti. Nikdy nebyl se strýcem sám, u přítomnosti tetek svých neodvažoval

se o tom hovořiti, obávaje se zakřiknutí. V jeho nemoci zastihl strýc u jeho lůžka několikrát „mámu“ Fronku, dokonce s ní pohovořil, a tím náhoda sama polovinu úkolu za Felíčka vykonala. Zbýval ještě Turýnek táta. K tomu dovede strýce a poručníka dnes.

Kromě toho však Felíček měl ještě jiný záměr. Doufal, že najde vhodnou chvíli, aby se k mámě Fronce v důvěře uchýlil, s čímž se nemohl uchýliti k nikomu jinému. Až když překročil práh malé té domácnosti, zarazil se nad svým úmyslem. Tu je strýc, tam otec Turýnek, tovaryši, učeň Tonda, Martička — kterak se mu zdaří, aby odvedl mámu Fronku a v soukromí s ní promluvil? Felíček pozbýval vší odvahy. Co učiní?

Z těch rozpaků byl brzy vyveden. Paní Fronka nebyla v tu chvíli doma. Mistr Turýnek pověděl hostům, že ji poslal nakoupiti všelikých potřeb do Sirkové ulice. A zdrží-li se pánové, jistě se jí dočkají.

Felíček neměl tu stání a taky panu Diamantovi nebylo po chuti, aby v těsné dílně dlouho meškal. Viděl všady plno práce, skoro se na sebe hněval, že se jinochu tak ochotně podrobil. Zdržují tu, překážejí.

Když po nějaké chvíli vyšli na ulici a mířili k Týnskému dvoru, otázal se strýc poněkud nevrle:

„Vlastně mi pověz, hochu, proč jsi mě tam vodil?“

„Chtěl jsem, strýčku, abyste poznal lidi, u kterých jsem vyrůstal a zažil nejšťastnější léta. Lidi, od kterých jsem nikdy neměl odejíti."

„Tak, tak, hochu," řekl strýček s přízvukem výčitky. „Kdybys neměl své rodiny!"

„Ach, strýčku," povzdychl Felíček, „toto vlastně byla moje rodina. Myslil jsem dlouho, že jsem jejich. Nikdy jsem se z toho neměl probudit."

Všecek udiven pan Dominik pohlédl na Felíčka.

„A což pak tetičky? Sestry tvé matky?"

Zraky Felíčkovy rozevřely se do široka, když je upřel na strýce. Ale nepromluvil. Z těch očí zírala neskonalá lítost.

Mlčky prošli Ungeltem. Týnskou uličkou, vyšli na náměstí Staroměstské. Tu pojednou zvolal Felíček:

„Máma!"

Byla to paní Fronka. Nesla veliký svitek nějakých papírů.

Felíček stanul, s počátku nerozhodně, ale náhle řekl:

„Strýčku, nehněvejte se, doprovodím zas mámu. Ponesu jí to. A potom půjdu domů. Neříkejte o tom nic, prosím vás."

A než pan Dominik mohl projeviti souhlas nebo Felíčkovi brániti, jinoch s paní Fronkou se vzdaloval. Nebyl by strýc bránil. Vždyť je to veliký student, neztratí se.

V tomto setkání s mámou viděl Felíček prst osudu. Osud vedl jeho i její kroky, aby s ní mohl

promluviti beze svědků, bez nevítaných posluchačů, aby konečně dostal odpověď, po které celé neděle dychtivě toužil.

Byla to veliká, závažná otázka, kterou se chystal pronésti. Rodila se v něm jistě dlouho, nikdy však neměl dost odvahy, aby ji slovy vyjádřil, a neměl nikoho, ke komu by se s ní obrátil. Tety posud úporně mlčely o všem, co ho nejvíce zajímalo, a to byla historie jeho rodiny. Vždyť každá rodina má nějaký počátek, paměti, vzpomínky! Věděl, že měl děda, babičku, ale o jeho rodičích nikdo k němu nehovořil. Ti jako by z rodinného pásma byli vytrženi. Ó, Felíček se stokráte odhodlával, že přistoupí k tetince Vilémě nebo Leopoldě a poprosí: „Vypravuj mi něco o mamince, o tatínkovi!“

Felíček však předobře cítil, že nestačí jenom několik těch slov. Bylo by k tomu třeba ještě něčeho. Bylo by třeba, aby se k té neb oné tetince přitulil, aby tetinku pohladil po tváři, uchopil ji za ruce, upřel na ni důvěryplný pohled a pak naslouchal, zraků s ní nespouštěje. Ale taky zraky jeho tetinek by musily zazářiti zvláštním vznícením, vzpomínkou do minulosti, láskou ke všem, kdož odešli, a ta něha by musila otepliti každé slovo, které by k němu o milých nebožtících promluvily.

Takové důvěrnosti však mezi stárnoucími tetami a vyrůstajícím Felíčkem nebylo. Kdykoli Felíček promluvil, a byť i se to týkalo věci nejnepatrnější, a sotva že jen ústa k nějaké prosbě

neb otázce otevřel, pokryla se tvář slečen tet chladným výrazem nesdílnosti a z úst jejich zaznělo příkře: „Co pak zase chce?“

Chtěl vždy tak málo, a nedostávalo se mu vlídného povzbuzení. Kterak se měl odvážiti otázky tak veliké? Kterak se měl k těmto ženštinám přituliti?

Ale v ty tesklivé a smutné dni jeho nemoci vynořovala se v něm zamlčovaná otázka silou mnohonásobnou a byla nepochybně podnícena i horečným blouzněním. Povolaly k němu paní Fronku, a tu se mu jednoho dne v mysli rozsvítilo. Již ví, ke komu se svou otázkou. Máma Turýnková je to, která věrně a pravdivě může odpověděti. Máma dojista všechno ví a neumí lháti.

Chvíli kráčel po jejím boku beze slova. Prošli Týnskou ulicí, a tu Felíček vida, jak se cíl cesty přibližuje, zadržel paní Fronku a řekl:

„Mámo, měla jste mě vždy ráda a já vás taky. Vás jedinou mám na světě nejradši. Viďte, že ke mně budete upřímná?“

„Co chcete, Felíčku?“ podivila se paní Fronka.

„Není-li pravda, mámo, že jste znala mou maminku?“

„Můj bože, Felíčku, kterak bych nebyla znala? Drahou, předrahou slečnu Žofinku! Vždyť jsem u starých pánů sloužila.“

Ale jen to vyřkla, paní Fronka se zarazila a pocítila, jak se jí krev žene do tváře. Felíčkovy oči se zvětšovaly, lpěly na ní. Připadalo jí, že jest v něčem polapena.

„A potom, později, mámo, když jsem se narodil, ještě jste ji vídala?

Paní Fronka zhluboka vzdychla. Tu je záchranná cestička, tudy vyvázne.

„Ach, Felíčku, to již jsem dávno byla ze služby. Stonala jsem, a potom jsem se vdávala. Maminku jsem nespatřila, až na pohřeb jsem přišla."

„To jsem byl ještě malý?"

„Ach, arci, Felíčku, maličký jste byl, v peřince."

Paní Fronka byla jako na trní. Jen domů, domů, aby jí Felíček nemohl dále vyslýchati! I kráčela vpřed a tím donutila jinocha taky k pochodu. Vyšli z Ungeltu, a paní Fronka směřovala k domovu. Tu však Felíček ji otočil k Masnému plácku a s jistou tvrdošíjností řekl k ní:

„Ne, mámo, pojďte ještě kousek. Ještě něco."

„Co ještě chcete, Felíčku?"

„Co mi nikdo jiný nepoví, mámo. Všechno bych rád věděl, co víte vy. — Povězte, mého tatínka jste taky znala?"

„Ovšem žeť, Felíčku. Kterak bych nebyla znala? Lístečky od milé Žofinky jsem mu nosívala, od něho slečně květiny jsem přinášela..."

Paní Fronce bylo k udušení.

„Čím byl můj tatínek, mámo?"

„Čím? Což to nevíte, Felíčku? Na vojně byl. Důstojníkem, nadporučíkem. Ach, krásný a hodný pán to byl."

„A kde byl tatínek, když maminka zemřela?“

„Kde byl? Což nevíte, Felíčku, že zemřel dříve než matinka?“

„Kde jest pochován? Povězte mi, mámo.“

„Ó, milý Felíčku, to nikdo z nás neví. Někde daleko na vojně padl, byl zastřelen v cizí zemi, domů se nevrátil. Proto se ubohá matinka trápila, až se utrápila.“

„A to již jsem byl na světě, mámo?“

Paní Fronka váhala, kolísala.

„Povězte, mámo!“

„Milý Felíčku, povídám, že jsem tehda již byla ze služby a věru se nepamatuji, co vše a jak se sběhlo. Měla jsem svých starostí...“

Paní Fronce bylo úzko. Zdálo se jí, že vším, co Felíčkovi již pověděla, dopouští se nějaké zrady na jeho tetách. Nic již nepoví, nic. Aby se vymkla, dodala ještě:

„Všemu je tak dávno, milý Felíčku. Považte si, byla jsem mladá holka, a bezmála mám již sama tak velkou dceru. To jsou léta.“

„Pro mne ano,“ chrlil ze sebe Felíček, „pro mne je to nedozírná minulost, dlouhá jako můj celý život. Ale pro vás, mámo — co vám jest šestnáct, osmnáct let! Nemohla jste na nic zapomenouti, ale chcete mi cosi utajiti.“

Paní Fronce bylo již do pláče v té tísni.

„Křivdíte mi, drahý Felíčku. Vše jsem pověděla, nač jste se ptal. Proč se nezeptáte slečen? Pověděly by vám.“

*

„Ne, mámo, nepověděly by!“ vybuchl jinoch. „Jsem u nich jako prodán — ne jejich synovec — ale nalezenec. Byl jsem již dvakrát vyvržen z rodiny — nevím, kterak poprvé — ale podruhé z vaší, kde mi bylo blaze, kam bych se ihned vrátil. — A vy, která jste mě mívala tak ráda, nevěděla byste o mně více?“

„Co chcete ještě věděti, Felíčku milý?“ zvolala paní Fronka, překvapena výbuchem jinochovým.

Felíček ujal teď paní Fronku za paži, zaryl se v ni všemi prsty pravice, a veda ženu středem ulice, v tu dobu skoro liduprázdné, mluvil naléhavě:

„Mámo, sloužívala jste u mého děda Severýna. Moje tety jsou Viléma a Leopolda Severýnovy — já jsem syn jejich sestry, a jmenuji se Severýn. Za koho byla provdána moje drahá, nešťastná matka?“

Paní Fronka těžce oddychovala. Z očí jí vyhrkly nové slzy. Potáhla nosem, vzlykla, a tiše, skoro šeptem odpověděla:

„Vaše zlatá matinka měla před svatbou, když — — —“

Uvázla.

„Když —?“ naléhal Felíček.

„— když přišla zpráva, že jí ženich padl.“

„A tento ženich, mámo —?“

„Byl váš tatínek, Felíčku. Krásný, hodný pán, a měl slečnu Žofinku k smrti rád.“

„A mámo,“ chvěl se Felíčkův hlas, „kterak se jmenoval?“

„Pan nadporučík Karát, Felíčku," šeptala paní Fronka. „Felix Karát."

„Mámo!"

Jediné to slovo vydralo se z úst Felíčkových. Prsty jeho povolily, smekly se s paže Frončiny, obě ruce sklesly mu k tělu jako bez vlády. Zastavil se.

„Pojďte, Felíčku!"

Ale jinoch stál. Jako dříve on mámu, teď paní Fronka ujala jeho za ruku a odváděla jej. Šel, nevzpíral se. Dovedla jej do ulice Jakubské, až k domu, chvatně vskočila do kuchyňky, složila tam těžký svitek papíru, zvolala jen k Martičce: „Přijdu za chvíli!" — a vyběhnuvši zas na ulici chopila se Felíčka, který jako socha tu vyčkával, a odváděla jej průchodními domy v ulice, ve kterých již vyskakovaly plynové plameny a které se naplňovaly večerním ruchem. Mířila k Václavskému náměstí. Felíček se dal vésti jako dítě. Paní Fronka mluvila k němu, ale sotva věděl, co máma povídá. Ba, nevěděl ani, kudy kráčí.

XIII.

Paní Fronka doprovodila Felíčka až k domu v Krakovské ulici a tu řekla:

„Tak, Felíčku, jste doma."

Felíček po celou cestu byl klopil hlavu. Ale po těchto několika slovech, která znamenala již rozloučení, zdvihl ji jako z donucení a řekl tesklivě:

„Doma — to bylo jen u vás, mámo!“

Aby jinocha povzbudila, řekla paní Fronka:

„Tak dobře, Felíčku, až zas budete míti chvíli času, vzpomeňte si na nás a přijďte. Ale přijďte v neděli odpoledne, když je u nás ticho, když mám pokdy, abych vás užila. V neděli je u nás taky čisto, uklízeno, hezoučky. Uvařím kávu a pohovoříme si. Ale teď už jděte. Je večer, tetinky budou mít starost.“

Váhala chvilku, rozmýšlela, načež dodala:

„A nevyzraďte na mne, co jsem vám pověděla. Kromě Turýnka nikdo o tom neví, nikomu na světě jsem slova neřekla. Vynutil jste to na mně. Snad jsem se tím dopustila hříchu. Jistě by vám to byly řekly tetinky. Jen čekaly, až přijde čas. — Jděte domů, Felíčku.“

Ráda by jinocha byla dovedla až nahoru, ale po dnešním hovoru s ním netroufala si slečnám na oči. Z Felíčkových slov k panu strýci a poručníku vyrozuměla, že snad jeho dnešní setkaná s ní má býti utajena.

Felíček hleděl na Fronku, ale jejich slov jako by neslyšel a nechápal. Mysl jeho stále zalétala jinam. Konečně řekl:

„Mámo, radš bych se vrátil s vámi. K vám. Vzpomínám, kterak jste v zimě pékávala brambory. U vás každé sousto bylo teplé a sladké. A na tátu vzpomínám, kterak dělával Mikuláše. Kterak si potají lepíval ornát a stříbrnou čepici se zlatým křížem.“

Samé paní Fronce bylo tesklivo při slovech Felíčkových, ale nutila se do smíchu, když řekla:

„Nač vy na všechno vzpomínáte, Felíčku."

A podávala mu ruku.

Tu se Felíček chopil podávané pravice, tiskl ji oběma rukama, jako by se chytal záchranné kotvy, a snaže se přemoci pohnutí, které mu rozechvívalo hruď a dralo se hrdlem vzhůru, skoro jen šeptal:

„Povězte, mámo: máte vy podobiznu mé maminky? Okážete mi ji, pravda-li?"

Frončina tvář zkrabila se lítostí.

„Ach, Felíčku, té nemám. Měla jsem ji, darovala mi ji zlatá slečna Žofinka. Ale když vás tetinky daly ke mně, vyžádaly si ji, a já zpozdilá jsem ji vrátila. Kolikrát jsem to hořce oplakala. Vždyť ona — vaše mamička — byla jako mým strážným andělem."

„Proč vám ji odňaly, mámo?"

„Snad mi nevěřily, Felíčku, abych se ní nechlubila. Nebo ji chtěly zachovat pro vás. A to nejspíš, Felíčku. Vždyť samy taky ji měly. Celý tucet jich bylo. Kam by se všechny byly poděly. A vy jste matičku nikdy neviděl?"

„Nikdy, mámo."

Paní Fronka povzdychla. Ze všeho, co dnes od Felíčka slyšela, pocházela ji až zima. Rázem teď se před ní vynořila všechna minulost, rázem se jí zjevila horoucí, kypící slečna Žofka, její milenec Karát — dvojice mladých lidí, kteří si byli

navzájem celým světem a kterým kynula nejkrásnější budoucnost, a rázem pochopila všechen ten studený život jejich dítěte, neblahého Felíčka. V tu chvíli skoro zanevřela na jeho tety. Co z toho chlapce udělaly! Zatím však byla se svou útěchou v koncích. Ráda by pomohla, ale což ona může podniknouti proti dvěma vznešeným slečnám?

Přece se pokusila, aby jinocha uchlácholila.

„Nic jinak, Felíčku, nežli že ji pro vás uchovaly, až vyrostete, až budete mít ze všeho rozum.“

„Mám již tolik rozumu“, zvolal Felíček lítostivě, „a dávno bych byl matčin obrázek nosil na srdci. Měl mne doprovázeti od kolébky, na každém kroku! Mámo drahá, o všechno jsem byl oloupen!“ zahořekoval.

Paní Fronka se až zděsila Felíčkova pobouření. Co to učinila, že mu pověděla! Nic mu neměla říci, všechno měla zapříti! Nebylo její věcí, aby mu oči otevřela. Jsou tu tetičky. Vzaly si jej na starost, odvedly od ní chlapce, na nich bylo, aby sirotku pověděly, co měl o svém původu jednoho dne zvěděti.

Je pozdě. Peskovala se Fronka v duchu, že jest hloupá, zpozdilá, pošetilá ženština; že mluvila, kde měla mlčeti jako hrob. A Felíček mohl dále klidně žíti do chvíle, až osud sám přinese rozřešení.

V nesmírné tísni pídila se po nějakém upokojení chlapce, a třeba jen po vytáčce. A tu jí něco připadlo.

„Netruďte se, Felíčku. Vím, ke kterému fotografu vaše matička chodila. Pravda, dávno tomu, ale však si vzpomenu, kterého roku to bylo, a dojdu tam. Možná, že podnes mají to skýlko, vím od muže Bartoloměje, že se uchovávají — sám již nejednou takové věci sháněl a sehnal. A pak si vyprosím pro vás obrázek — dva si vyprosím, ať stojí cokoli. Taky pro sebe jeden."

Konečně donutila jinocha, aby šel domů, rozloučila se s ním.

Pro Felíčka však byla útěcha Frončina nadějí velmi nejistou. Snad již fotograf dávno zemřel. A byť i se mámě podařilo, bude to obrázek cizí, neposvěcený rukama jeho mateře. Umiňoval si, že si vynutí matčinu podobiznu z rukou tetiček, stůj co stůj, a ještě dnes.

Ale čím výše stoupal, na každém schodu pozbýval odvahy. Má zápasiti s tetami, ze kterých vanula jen zima? Má na nich vymáhati, co mu vlastně dávno a právem náleželo? Co měly dáti dobrovolně a s láskou, s políbením na čelo, jako drahou památku z mrtvé ruky nešťastné trpitelky?

Felíčkova odvaha k tomuto boji vyprchala nadobro, když stanul přede dveřmi. Byly zamčeny, musil zazvoniti.

Přišla služka otevřít a vpouštějíc ho zašeptala k němu:

„On dostane, že tak dlouho nejde!"

Prvým pomyšlením Felíčkovým bylo, aby se obrátil a uprchl, za mámou, k Turýnkovům. Ale

jenom na mžik mu to proletělo hlavou. V zápětí vzdulo se v něm něco jiného. Byl to pocit urážky a zahanbení, že již i služka ví, co na něj čeká. Tetičky tedy již před ní za jeho nepřítomnosti se na něj chystaly, pokáráním pohrozily. Což spáchal něco zlého? Vždyť byl se strýcem, byl s mámou Turýnkovou. Ani tato služka nestrpí, aby neprávem byla peskována. On tedy jest pod služkou!

Služčina bezděčná, nezamýšlená hrozba byla poslední krůpějí do všeho, co dnes byl slyšel. Jako by jej to krátké, ale silné utrpení bylo posílilo. Felíček se náhle vzmužil, vztyčil, a kráčel do pokoje.

Tu již bylo přistrojeno k večeři. Slečna Leopolda ani nevzhlédla, když vstoupil. Obírala se zdánlivě nějakou prací. Slečna Viléma však stála u stolu a hleděla přímo ke dveřím. Na její tváři byl utuhl výraz nevrlý, netrpělivý a nedočkavý. Bylo zjevno, že se chystá k výbuchu.

„To je dost, že jdeš. Myslily jsme, že se ani nevrátíš!“

Tu Felíček, který jindy klopíval hlavu, neosměluje se pohlédnouti tetě v tvář, a bez odmluvy snášel každou výtku, upřel na tetu Vilému zraky a řekl:

„Byl jsem se strýčkem, tetinko.“

„Po druhé tě s ním zase dovolím,“ švihla slečna hněvivě. „Ani strýček neví, kdy máš býti doma? Tak dlouho s tebou cáral?“

Ve Felíčkovi se chvěla každá žilka. Cosi mrazivého sevřelo jej. Ale jestliže v této srážce neobstojí, vše je ztraceno, říkal si. A tak odpověděl:

„Strýček asi je už hodnou chvíli doma."

„A kde jste chodili?" vyhrkla teta.

„K Turýnkovům jsme zašli, tetinko."

„K Turýnkovům?" užasla teta. „Co jste tam chtěli?"

„Chtěl jsem, aby strýček poznal taky tátu Turýnka."

„To je pro něj nesmírná čest!" řekla slečna Viléma s úsměškem. „Pana Turýnka! Měl asi náramnou radost pan poručník. A dále?"

„A pak mne máma Turýnková doprovodila až domů."

„To je divné slézání! Byl jsi se strýcem dnes poprvé a naposled. Nestrpím toho, abys dolézal k Turýnkovům. Nemáš tam co dělat."

O Felíčka se pokoušela závrať. Celý pokoj se s ním zatočil. Opřel se levicí o lenoch blízké židle, a jak hleděl na tetu Vilému, zdálo se mu, že před ním stojí v trojí osobě. Věděl, že je to klam, ale neuhádal v tu chvíli, která z těch tří je postava živoucí a které pouhými přeludy. Rty se mu rozechvívaly. Sebral všechnu sílu, aby mohl říci:

„Byli to moji pěstouni, tetinko. Půjdu k nim zase, až budu moci. A kdybych mohl, nejraději bych u nich zůstal."

Tu slečna Viléma oněměla. Na toto neočeká-

vané, neslýchané vyznání neměla odpovědi. Pořád ještě se nevzpamatovávala, když tu slečna Leopolda mrštila háčkováním nebo vyšíváním, jež držela, a zvolala:

„Tys taky jinam nepatřil než do toho brlohu, ty kluku!"

Byla sice mladší Leopolda a zpravidla ponechávala domácí soudnictví Vilémě. Mohla se spolehnouti na starší sestru, že všechno dokonale vyřídí. Jestliže však časem přilila krůpěj oleje do ohně, byla jedovatější, kousavější. Přece však nikdy ještě se nedala tak uchvátit, jako v tuto chvíli. Rozlítilo ji Felíčkovo vyznání, prostomyslné a pravdivé, jak to náhle pocítila. Posud jen žárlila na mámu Turýnkovou, pojednou ji nenáviděla. Ukrádá jim hocha, ukrádá!

Felíček za všechna ta léta pobytu pod střechou milých slečen tet byl vyslechl mnohé nelaskavé, příkré slovo, ale nadávku dnes poprvé. Chápala i slečna Viléma, že sestra přepjala tětivu, když spatřila, kterak její synovec náhle zbledl, kterak poslední krůpěj krve z jeho tváře vyprchala. Nechtíc před jinochem sestru výslovně pokárati, jen k ní hlavu otočila a pohledem jí velela mlčeti. Slovo však již bylo padlo. Felíček zíral na tetu Leopoldu, jako by ji teprve v tu chvíli dokonale poznával. A v tuto chvíli vzpomněl na milou mámu Turýnkovou, jak u něho za nemoci vysedávala celé půldny, jak jej obkládala, ukrývala, a jak jí zasvítilo v očích,

když horečky pominuly a když se mu lépe dařilo. V tuto chvíli porozuměl, že prostou tu ženštinu poutalo k jeho neblahé mateři i k němu něco silnějšího než někdejší pouhý poměr služebný. Že máma Turýnková jeho matku milovala. A když ssál z jejích prsů, že byl napájen veškerou tou láskou bývalé oddané služky. A v tuto chvíli Felíček méně cítil urážku vlastní osoby nadávkou z úst Leopoldiných než pohrdání, jež čišelo k té dobré mámě Turýnkové. A jestliže toto pohrdání sdílí taky teta Viléma, mlčíc a nic neodvolávajíc, pak Felíček pocítil, že mezi ním a tetami je cosi navždy přerváno.

Slečna Leopolda již zase byla zdvihla svou práci, třeba nemohouc v ní pokračovati, jak se jí ruce rozčilením chvěly, a Felíček ještě na ni hleděl. Potom upjal zraky na Vilému a řekl:

„Dobře, teto, vrátím se do toho brlohu!"

Zle je! projelo hlavou slečny Vilémy. Teď poprvé řekl mladík „teto" místo obvyklého tetinko, a její sluch pojal to oslovení nesmírně tvrdě. Zhrozila se, že jí i sestře hrozí v tuto chvíli porážka, že v tom poddajném hochu vyrůstá cosi, co již nezlomí pouhým slovem. Kdo jej navedl? Nebo ani slečna Viléma nechápala, že by se tak mohl chovati bez cizího návodu. Byl to poručník? Byla to Turýnková?

Návratem k Turýnkovům hrozí. Zalekla se těch slov. Bleskem i pomyšlení na Felíčkovo dědictví jí projelo.

V té nesnázi nezmohla se na vhodnou odpověď. V ústech jí prahlo, rty jí okorávaly, jazyk se lípl na patro.

Konečně řekla:

„O tom si teprve promluvíme. Taky s panem poručníkem promluvíme. Co jsi řekl, je nesmírně opovážlivé. — Čekáme na tebe s večeří, touláš se po Praze, jako bys neměl domova. A to jsi teprve gymnasista!“

Potom zamířila ke dveřím, otevřela je a volala do kuchyně:

„Nes večeři, holka.“

A když služka vnášela večeři do pokoje, velela jí slečna Viléma:

„Talíř mladého pána dej do jeho pokoje. Bude večeřeti tam.“

Tento výhost od společného stolu na dnešní večer měl býti Felíčkovi trestem. Nemůže vyjíti bez trestu.

Felíček se obrátil ke služce:

„Talíř můžete dáti, kam chcete. Ale jíst nebudu.“

V tu chvíli opravdu mu nebylo do jídla.

A bez dalšího slova kráčel do svého pokojíku.

Když za ním zapadly dveře, řekla Viléma k Leopoldě zvukem plným výčitky:

„Spravilas to, Poldy! Pěkně jsi to spravila!“

„Nestarej se, však přijde k večeři,“ odsekla Leopolda.

Slečna Viléma vrhla na sestru hněvivý pohled, ale odvrácená Leopolda necítila ho.

Slečny usedly ke stolu, slova již nemluvíce. Ale chuti a hladu neměly.

Z rozkazu slečny Vilémy donesla služka večeři taky Felíčkovi, za hodinu však odnášela z jeho pokojíku talíř se vším, jak to tam byla postavila.

Ještě hodinu čekaly tety, Felíčka však již nespatřily. Dnes poprvé nepřišel, aby dal „dobrou noc".

XIV.

Že Felíček nepřišel, aby tetám popřál dobrou noc, pokořovalo slečnu Vilému; že odmítl večeři, silně ji znepokojilo. Pomyslila na jeho nedávnou nemoc a vzpomněla na slova lékařova, když posledně odcházel: „Teď jen s mladíčkem na čerstvý vzduch, a pak jej dobře krmte, aby se vám brzy spravil. Potřebuje nové krve."

Felíček nevečeřel!

Když služka z jeho pokojíku odnášela talíř s netknutým pokrmem a nahnula jej ke slečně Vilémě, aby taky viděla, zarazila se teta. Za hodnou chvíli řekla k sestře Leopoldě, která se zdánlivě zahloubala v nějaký módní žurnál:

„Felíček nejedl."

Leopolda ani hlavy nepovznesla a řekla nedbale:

„Žádné neštěstí. Tím větší chuť bude mít zítra."

Ale tím se Viléma neupokojila. Ledabylá odpověď sestřina jen ji podráždila. Zlobila se již na ni, že svým nevčasným a příkrým vpadnutím, svou nadávkou chlapce zjitřila. I na sebe se hněvala. Stále sice vnucovala si přesvědčení, že byla Felíčkovým vyznáním uražena, ale nedařilo se jí. Víc a více byla s vlastním jednáním nespokojena. Čím dál určitěji pociťovala, že se dopustila chyby, když Felíčka od stolu vyhostila. Něco takového mohl snésti malý školák. Teď Felíček jest uražen. — Desetkráte jí připadlo, aby k němu zašla, nějak jej usmířila. Ale vždy se tomu ubránila. Zadala by si před ním.

Nakonec utěšila se přece necitelnou odpovědí Leopoldinou, že Felíček bude míti větší chuť zítra, ale mrzuté, týravé myšlenky neodstupovaly od ní, když se kladla na lože. Dlouho neusínala. Stále se jí vracelo a upevňovalo v ní mínění, že byl Felíček někým naveden. Jiného vysvětlení pro jeho chování neměla. Kdyby byla tušila, čeho se Felíček dnes od paní Fronky dověděl!

Ráno po snídani, když jinoch odcházel do školy, otázala se ho:

„Krajíček chleba s máslem nechtěl by sis vzít s sebou?"

„Děkuji," odvětil Felíček stručně a odešel.

Ani neřekl „tetinko", odešel bez obvyklého pozdravu.

Slečna Viléma pohlížela za ním, nevěříc očím ani sluchu svému. Co ještě měla učiniti? Slečna Leopolda sledovala ji zraky, a jako by měla radost z odbytí, kterého se Vilémě dostalo, řekla vzdorně:

„To sis mohla uspořit. Snad my nepolezeme ke kříži?“

Dvojí hněv zalomcoval Vilémou. Na Felíčka i na Leopoldu.

V prvé chvíli chtěla se rozeběhnouti k Turýnkové, aby ji dokonale vypeskovala. Ale vždyť neví, co chlapci řekla. Tedy snad ke strýci Diamantovi? Ale není-li ten původcem chování Felíčkova, mohla by u něho nedobře pochoditi.

Sestře Leopoldě ani neodpověděla. Vše jí otravovalo. Neměla-li včera sama mlčeti? Skoro se jí tak zdálo, ale bylo pozdě.

Po tom nevlídném večeru provanul celou domácnost Severýnových mrazivý chlad. Felíček odcházel do školy a vracel se, nepronášeje slova zbytečného. Ni o chvíli nepomeškal ve společné světnici déle, než bylo nezbytně třeba. Sedával ve svém pokojíku nad knihami, nad úkoly, a často se nad nimi zamýšlel. Dlouhé hodiny tak ztrávil, jako by se zaměstnával těžkou záhadou. A když musil zasednouti s tetami k obědu, k večeři, sotva na ně pohlédl. Zíral přímo před sebe, na talíř, aniž pozoroval, co mu na něj kladou, a jen když vstal, aby se vrátil ve svůj útulek, zatěkaly jeho zraky světnicí, po všech kusech nábytku, jako by si chtěl zapamatovati, kde co stojí. A byly-li tety

v kuchyni, nebo jestliže vyšly z domu, tu teprv pátravě ohledával všechny skříně, všechny zásuvky, není-li kde co otevřeno. Ale vždy našel vše pozamykáno. Teta Viléma pečlivě nosila všechny klíče u sebe.

Felíček od poslední rozmluvy s mámou Fronkou hledal něco s neklidem člověka uvězněného, který pátrá po nástroji, jímž by rozlomil svá pouta, po kuse železa, jímž by vypáčil mříž vězení. Felíček toužil, aby se zmocnil matčiny podobizny. Tu kdesi dojista jest, pod tímto stropem! Není-li jiné, je to podobizna, kterou Turýnková musila tetám vrátit. Felíček se rozpomínal, že kdysi, brzy potom, když jej tety vzaly k sobě a když se mu stýskávalo po „mámě", až se rozplakal, rozložily tedy před ním tlustou, velikou knihu, naplněnou samými obrázky, aby se podíváním na ně upokojil. Učinily tak patrně v roztržitosti, chopily se prvé věci, která jim do rukou padla, neboť se to stalo jen jednou. Felíček si připomínal tehdejší svůj dojem. S počátku jej bavilo dívati se na ty figurky v rozličných postojích, ale čím dále rychleji přemítal tuhé listy alba bez hlubšího zájmu. Byly to samé cizí tváře, staré i mladší, ale jeho dětské mysli byly na pohled všechny staré, mnohem starší jeho. Jen obě tetinky tam poznal, nikoho jiného. Vzpomínal, že i dědeček a babička tam byli, na ty mu tetinky zvlášť ukázaly. Byla-li tam i jeho matička, nic mu o tom neřekly. Ale jistě byla, o tom Felíček byl teď pevně přesvědčen.

Potom již nikdy nedostal rodinné to album do rukou. Zahlédl je sice ještě asi dvakráte, když tetinky ukazovaly obrázky známým paničkám, ale nevšímal si, kam je ukládaly. Nemělo pro něj žádné ceny, nezatoužil po něm. Ale teď, teď by se ho chtěl zmocnit. Je tam nejdražší poklad, po kterém prahne.

Pátrání své konal Felíček, aby nevzbudil nejmenšího podezření. Nikdo nesmí tušiti, po čem slídí, sice se mu drahá památka teprv někam skryje, odkud by jí nedobyl. Toho se obával skoro pověrečně. Aby se jí dožadoval na tetách, o tom již po potyčce se slečnou Vilémou ani nepřemýšlel. S tetou Leopoldou dokonce již měl domluveno.

Nevěda pranic o detektivech — poněvadž slovo to bylo tehda skoro ještě neznámo — přece Felíček slídil ve všech koutech bytu jako učiněný detektiv. Nikoliv obcházením — to by ho mohlo vyzraditi — toliko očima a přemítáním. Zraky jeho stále hleděly jak z podelbí, snažíce se proniknouti stěny skříní a zásuvek. Nejdříve vyloučil všechny kusy nábytku, do jakých se podobné památky neukládají. Veliká skříň ve společné světnici, to byl šatník, ve kterém visely všechny oděvy obou tet, a na dně spočívaly krabice s kusy a zbytky látek. Druhá taková skříň byla prádelník, marně by tam hledal. Ani v menší skříni pod velikým zrcadlem by se ničeho nedopídil. Tak se Felíčkův obzor stále úžil, až všechna jeho pozornost i naděje se obrátila k nejstarší památce rodinné,

*

ke starodávnému, vykládanému prádelníku se třemi podélnými výsuvkami, kterému tety říkaly „veškostn". Do tohoto veškostnu chodila teta Viléma nejřidčeji. Ve dvou spodních výsuvkách byly uloženy nejvzácnější kousky rodinné nádhery, skoro již jen relikvie, a kožišiny na zimu. V nejhořejší pak všeliké drobotiny, písemné průkazy, pensijní listiny, staré rodinné dopisy, nějaká spořitelní knížka, památné šperky. Vše bylo pečlivě srovnáno v krabicích i v deskách. Do této tajemné schránky mohl Felíček za všechna ta léta jen několikráte nahlédnouti, když ji slečna Vilemína na chvíli nechala otevřenu, něco v ní hledajíc. To když byl malý chlapec. Ale jak vyrůstal, čím dál pečlivěji uzamykala ji, a později vůbec tato zásuvka před Felíčkem se neotevřela.

A teď jinoch již neměl žádné pochybnosti. V této zásuvce dojista jest album s podobiznami. Tato zásuvka jest malou domácí hrobkou, ve které odpočívají všichni, kdo dávno odešli, aspoň ve svých obrázcích.

Felíčkův mozek pracoval, kterak by se do této krypty dobyl. K tomu bylo třeba dvojího. Aby někdy zůstal v bytě sám a aby se dopídil klíče. Druhá věc byla nesnadnější prvé. Teta Viléma stále nosila ozdobný ocelový kroužek se všemi klíči u sebe. A jestliže v některém zámku zůstal klíč trčeti, pak i teta byla doma.

Felíček pociťoval až trýzeň marným hloubáním. Zamčená zásuvka prádelníku připadala mu

jako dvanáctá světnice v zakletém zámku pohádkovém, do které nikdo nesmí vstoupiti. A neuposlechne-li čarodějky a přece vstoupí, spatří strašlivý zjev a propadne hrozné pokutě.

Přemítal, kterak by se zmocnil klíče, jediného jen klíče, který by mu otevřel a odestřel tajemství. Viselo jich na kroužku mnoho, nevěděl, který to jest. Kdyby se mu zdařilo zmocniti se ho, pak někdy v noci, až tety ve své ložnici hluboko zasnou, pokusil by se...

Zase ten záměr zavrhl. Nejen že by zašramotil, tety vzbudil, nejen že by vyvolal křiklavý výjev, ale takový podnik odpuzoval jej svou podloudností. Jeho mysl byla na to příliš čestná.

Ale palčivá touha trýznila jej dále. Vždyť nechce krásti! Nechce se zmocniti ničeho jiného, než co mu právem náleží. A ten obrázek drahé matičky náleží mu!

V tisícerém tom kolísání vzpomněl i na kamaráda Hrazdiru. Zda by nevěděl rady nějaké? Je to člověk plný zkušeností, o jakých se Felíčkovi ani nezdá. Vyhledá jej; svěří se mu. Hrazdira pomůže.

Ale i ten záměr zavrhl. Musil by mu pověděti věci, kterých cizí ucho slyšeti nesmí. Kterak by se mohl Hrazdirovi svěřiti s historií, o které si umiňoval, že ji uzavře v nejhlubší hlubinu duše své! Jeho matička! Jeho neznámý otec! Co ví máma Fronka, nesmí zvěděti jiný.

Pomyslil na strýce Dominika. Má-li se k tomu

uchýliti? Je to poručník, v očích Felíčkových osoba téměř úřední. Půjde, vyleje před ním srdce své, on ať zakročí, tety k vydání drahé památky donutí. Zdali však uposlechnou? A jestliže odeprou, co zbývá dále? Potom jest u konce se svými prostředky.

Dni míjely, a Felíčkovi se zdálo, že každý uplynulý den jest nenahraditelně ztracen, že jej každý den od cíle oddaluje, až se mu splnění palčivé touhy v nedozírnu ztratí. Mládí jest nedočkavé, mládí požaduje ukojení každé tužby dnes. Odklad na zítřek nebo za týden jest mu nesmírnou lhůtou. Mysl šestnáctiletého Felíčka rozechvívala se, v prsou mu bouřilo. Přes to dovedl se před tetami ovládati. Bledl jen víc a více a ztrácel se očividně, až to slečnu Vilému naplňovalo starostí. Ale Felíček nemluvil a na nic nestýskal. Teď teprve se slečna Viléma pokoušela, aby z Felíčka vyloudila smírnější zvuk, sama při tom si nezadávajíc. Pronášela otázky, nabízela mu, co by ho jindy bylo těšilo. Ale jinoch setrvával v chladném, trpném odporu. Slovem odpovídal, slovem poděkoval a šel ke svým knihám.

Vybrala se krásná, ale chladná neděle. Toho dne slečna Viléma vnesla kávu skoro hned po obědě a řekla k jinochovi:

„Posvačíme, Felíčku, a popíjil si. Půjdeme dnes na procházku, když je tak hezky. Půjdeme do Chotkových sadů."

Slečnu Vilému, jejíž rodina skoro celý život

bydlila na Malé straně, starý zvyk vždy vábil v tamní končiny.

Ve Felíčkovi zableskla neurčitá naděje. Nevěděl sám, co jej zdržuje, když odpověděl:

„Nemohu svačiti, tetinko, jsem syt obědem. A nehněvej se, že nepůjdu na procházku. Mám spoustu učení na zítřek a úkoly. Kávu si k tomu nechám. V tichu bude se mi hezky opakovati. Promiň."

A odnášel svůj šálek s kávou do pokojíku.

Teta Viléma hleděla za ním. Byla na rozpacích. Potom vzhlédla k Leopoldě a řekla:

„Zůstaneme taky doma?"

„K vůli němu?" odsekla Leopolda. „Nevěděla bych. Ať se učí. Ale já nemám žádných úkolů a půjdu na procházku."

„Zůstane tu sám," řekla nerozhodně Viléma.

„Však ho nikdo neukradne. Až odejde Katy, zamkneme. Nebudeme tam do zítřka."

„Jak chceš," podrobovala se Viléma. A s jistou nechutí sháněla nedělní šaty, strojila se. Ale strojila se, otalujíc. Rozčilovalo ji, že má studenta ostaviti v prázdném bytě, rozčilovalo ji i chování sestřino. Od onoho nevlídného večera i mezi sestrami trvala jakási kyselost. Slečna Viléma obviňovala v duchu Leopoldu, že zavinila domácí ten nesoulad.

Felíček ve svém pokojíku rozložil na stolku knihy i sešity. Ale to jen, aby zdůvodnil své odmítnutí. Nebylo mu do učení. Mysl jeho zaměst-

návala se jinými věcmi. Jen jako stroj přemítal stránky ve své knize, sotva věda, co před sebou má.

Slečna Leopolda dávno byla hotova a netrpělivě vyčkávala, až se dostrojí taky Viléma, ale hlavně, až domyje Katy v kuchyni a vypáchne z domu. Dříve nemohly odejíti.

Konečně bylo vše hotovo. Katy vstrčila hlavu do pokoje, řekla „rukulíbám" a spěchala po své nedělní zábavě. A potom otevřely se taky dveře pokojíku studentova a na prahu stála slečna Viléma.

„Tedy my jdeme, Felíčku, když jinak nedá. Dobře, učil se. Však tam nebudeme do večera. Svačinu má, a kdyby měl později hlad, v kuchyni je chléb a za oknem máslo. Dveře zamkneme. Druhý klíč visí — ví, kde — pro všechno, kdyby se něco stalo. Ale z domu nechodil, dokud se nevrátíme. Není radno, aby tu bylo prázdno, když nemůžeme zamknouti taky na visací zámek."

Vše to snažila se slečna Viléma pronášeti co nejvlídněji, ač ji to stálo jisté přemáhání. Nemohla se ubrániti domnění, že Felíček přece jen vzdoruje a že by mohl s nimi, kdyby chtěl. Dohonil by učení po procházce.

„Děkuji, tetinko," řekl Felíček. A chtěje se odvděčiti za její neobvyklou vlídnost, vzchopil se, aby tety ke dveřím předsíňky doprovodil.

Když vstoupil do společného pokoje, náhle pocítil, jak se mu tváře rozpálily — krev mu letěla do hlavy.

Jeho zraky padly na dveře velikého šatníku — tam trčel v zámku klíč a na ocelovém kroužku leskly se klíče ostatní jak stříbrné, jak byly stálým nošením v kapsáři ohlazeny a vyleštěny. Ale v touž chvíli přepadla ho nesmírná obava, aby si tohoto svého nedopatření nevšimla taky teta a klíčů se nechopila. Rázem odvrátil zraky, upřel je na tetu a téměř se zajíkaje, řekl:

„Neměj starostí, tetinko, nikam nepůjdu. Mám co dělat. Dobrou zábavu vám přeji. Neboj se, smutno mi zde nebude."

Bylo jenom několik kroků do předsíňky, ale Felíček zakusil v tu minutu hroznou trýzeň. Nerozhlížej se! volal v duchu k tetě, k oběma tetám. Jděte již, jděte! zesiloval své nutkání v duchu, jako by je chtěl hypnotisovati.

A tety kráčely pokojem, Felíček v nesmírném chvění za nimi. Byly u dveří, vyšly, byly z předsíně, Felíček slyšel chrastění klíče, slyšel, jak jazyk v zámku zapadá.

Ještě bez dechu naslouchal. Kroky tetek ztrácely se na schodišti, níž a níže, potom k němu doléhala jen ozvěna z nižšího patra, až ztichlo vše.

Pod Felíčkem se chvěla kolena. Nevzpomene si teta Viléma, že nemá klíčů? Nepřipomene jí Leopolda? Nevrací se to někdo vzhůru po schodech?

Ne, ticho bylo. Ještě chvíli Felíček postál, konečně se odkrádal do pokoje, jehož dveře nechal otevřeny, aby zaslechl, kdyby ve venkovských poznovu zachrastil klíč.

Ticho.

Jako by ho ještě cosi neviditelného mohlo sledovati, zticha, po špičkách přikrádal se jinoch k šatníku, sáhl po klíčích. Když v jeho prstech zazvonily, skoro se ulekl. Sevřel je v hrsti, aby necinkaly, vytáhl klíč ze zámku. Ruka se mu třásla. Který to klíč jest od starého prádelníku?

Nedýchaje kráčel po koberci k „veškostnu", na němž vesele tikaly staré sloupkové hodiny. Který to klíč? opakoval si. A teď zkoušel klíč za klíčem. Ach, konečně! pátý vnikl v těsnou branku zámku, skoro sám od sebe se v ní otočil. Felíček chopil se mosazných kruhů, vytáhl zásuvku. Navrchu byla rozestřena aksamitová, vyšívaná pokrývka, ruční to práce jeho tetek, aby se předměty pod ní neuprášily. Felíček opatrně ji sňal. Tu jsou všeliké listiny, knížky, zápisníky, památníky. Z toho všeho nic nehledá. Ale tu, po pravé straně, v samém koutě je široký, nízký kartan. Sáhl po něm, byl těžký. Odklopil jeho víko — a tu bylo hledané album.

Felíček je vyzdvihl a nesl na stůl uprostřed pokoje. Ale zároveň sklesl na židli. Síla jeho jako by tím činem byla vyčerpána. Bylo mu, jako by páchal nějaký zločin, jako by byl vypáčil tabernakul na oltáři.

Náhle se vzchopil, chvátal do předsíňky, chopil se klíče, visícího na skobce podle dveří, a vrazil jej do zámku, aby nemohl dveře odemknouti, kdo by zvenčí přicházel.

Když se vracel, cítil, že mu na čele vyrazil pot. Nedbal toho. Popadl album a zanesl je do svého pokojíku. Nesmí zmařiti ani minuty. A teď teprv uvolnil sponu a odklopil desku. Ano, to jest sbírka podobizen, kterou měl před desíti lety v rukou! Je-li kde obrázek jeho matičky, je v této knize.

Felíček ani nedýchal.

XV.

S pocitem zcela jiným, než před desíti lety, když se rodinné to album před Felíčkem poprvé rozevřelo, hleděl na ně dnes. Tehda nevědomému, nerozumnému děcku nebyly všechny ty obrázky ničím než pouhými panáčky a panenkami, beze všeho významu jiného. Ani hráti si s nimi nemohl; byly pevně zastrkány. Ba ani dotýkati se jich nesměl, aby jich nepošpinil a nepoškrábal. Jinak na ně hleděl dnes. Když odklopil desku a spatřil prvé čtyři podobizny, zadíval se na ně na chvilku. Děd Severýn, vedle něho babička, pod nimi obě tety, Viléma a Leopolda. Poznal je na ráz, ač takto vypadaly snad před pětadvacíti lety. Byla to poprsí mladých ještě dívek, oděných po módě dávno minulé, s neobyčejnými, vysokými účesy. Dívek hladkých tváří, na kterých ještě nebylo stínu nynějšího ostrého, nevrlého výrazu, v jejichž zracích nebylo ještě nynější pichlavosti. Jen pohled jejich, poněkud vysoko-

myslný a jako pohrdavý, prozrazoval jejich povahy, jak i Felíčkovi je bylo poznati. Již tehda si byly vědomy svého původu a příslušenství ke zvláštní, výlučné vrstvě společenské, a byly jistě plny nadějí ve skvělou budoucnost, která se jim pak zcela jinak vytvářila. — Tehda Felíček dávno ještě nebyl na světě a jeho maminka snad byla rozkvétajícím děvčátkem. Kde je ta maminka? Kde je třetí dcera děda Severýna? Nikde jí tu blízko sester nevidí. A Felíček s lítostí a hořkostí chápal: i tady ji vyloučily z rodiny. Neměla míti místa vedle svých rodičů, vedle sester.

Felíček obracel tuhé listy. Ze všeho, co v albu shledával, vanula naň minulá desítiletí. Staří i mladší úředníci, v kroji občanském i v uniformách, tělnaté i hubené paničky a štíhlé dívky hleděly na něj s těch stránek, i nejedna podobizna důstojníka. Ale v žádné té dívce neshledával rodinné podoby, žádná z nich se mu nelíbila, a žádný z těch důstojníků nepodobal se mu jako otec. Čím dál se albem probíral, tím větší rozčilení se ho zmáhalo. Najde tu vůbec matku svou, otce? Nejsou podobizny drahých těch dvou hlav ukryty jinde? Při tom pomyšlení Felíčkovi vstupovalo horko do hlavy, oči se mu zamžívaly. Dopustil se něčeho jako vloupání — a spáchal to nadarmo?

Bylo mu již do pláče, když přemítl poslední list. Zbývaly již poslední čtyry podobizny. A tu, hle, na místě prvém zasmála se naň dívčí hlava.

Poprsí mladé, asi devatenáctileté ženštiny, oděné lehkou letní halenkou. Hlava její nebyla zohyzděna toporným, navěženým účesem, jako hlavy jeho tet. V tisícerých kučerách kroužily se bohaté vlasy kolem ní a dodávaly celé té hlavičce cosi šelmovského, dráždivého, smějícího se. A milá tvář opravdu se smála, hledíc přímo na pozorovatele, úsměvem radostného, bezstarostného, nadějného mládí. Ve zracích jí plála neskonalá něha, ale i cosi čtveračivého, pokušitelského a slibujícího.

Felíčkovi zabušilo srdce prudčeji. Byla by toto jeho maminka? Vábilo jej cosi k té milé, mladé hlavě jasného pohledu, dobrosrdečného výrazu. A ponenáhlu v jejich rysech objevoval i rodinnou podobu. Opravdu maminka?

Felíček vzpomněl na slova Frončina, že ví, ke kterému fotografu slečna Žofinka chodila. Jména však neřekla. Rázem by všechnu pochybnost rozplašil. Ale vždyť stačí jediný pohled Frončin, aby řekla: Ano, to jest ona! Felíček již se nerozpakoval, věděl, co učiní. Sáhl po otevřeném noži svém, obezřele vsunul želízko do úzké štěrbiny pod podobiznou, třesoucími se prsty levice napomáhal a vysouval obrázek.

Šlo to ztuha, pracně. Proč se tak děje, poznal Felíček teprve, když povysunuv obrázek spatřil pod ním jiný. Zprvu jen vlasy, potom čelo, oči, tvář — — A když vysunul obrázek, objevila se podobizna druhá, mladého důstojníka, nadporučíka.

Ruce Felíčkovy sklesly na chvíli do klína,

zraky zíraly střídavě na obě hlavy, které měl před sebou. Zatím nebyl schopen dalšího hnutí. Toto uložení obou podobizen v jediný rámeček alba není náhodné. Toto ukrytí obrázku důstojníka jest úmyslné, po rozvaze vymyšlené. Hlava mužova měla býti všem nepovolaným zrakům skryta, jako pohřbena. Kdo ji tak skryl, neměl dosti odvahy, aby ji zničil, jako by tušil, že kdosi, až se naplní čas, bude po té podobizně pátrati. Tento kdosi jest on, Felíček, který má právo, aby vše zvěděl a poznal, čí vinou nebo zásluhou přišel na svět.

Konečně, jako by se byl odhodlal zdvihnouti těžké břímě, povznesl ruku a obrátil podobiznu dívčinu. A tu na rubu četl dva letopočty. Tyto dvě číslice byly počátečnou i konečnou hranicí lidského života, krátkého, mladého, předčasně zhaslého života. Felíček sáhl po noži, rychle vysunul i podobiznu druhou, obrátil ji, a tu četl datum jediné a nad ním spatřil křížek, silnými čarami narýsovaný. Felíček srovnával v duchu letopočty na obou podobiznách, i den svého narození, chvatně počítal — a již neměl pochyby pražádné. Tato líbezná, milá dívčí tvář — toť podobizna jeho matičky. A tento důstojník jest Felix Karát, otec jeho.

Felíčkovi se vyřinuly horké slzy z očí. Líbal obrázek dívčí a štkal:

„Matičko drahá, nešťastná! Mám tě, mám! A již nikdo mi tě nevyrve do smrti nejdelší! Má

zlatá, neblahá rodičko! Pro mne jsi položila svůj krásný, mladý život!"

A potom se chápal druhé podobizny.

„Otče nešťastný! Kde tě zachvátila smrtelná rána, osudem ti určená! Kde jsi složil život, zničený prokletou koulí! Kde jsi vydechl duši, vzpomínaje na jinou drahou duši v dáli, a na mne, ještě nezrozeného! Tvá smrt byla smrtí matičky mé! Proč jen mne jste tu zanechali, oba odcházející! Otče, matičko!"

Felíčkova hlava sklesla na okraj stolku, na ruce, jejichž prsty se v sebe zatínaly, a v nepřekonatelném pohnutí, v usedavém pláči poskakovala po skloubených těch prstech. Když toužil po obrázku své rodičky, po všechnu tu dlouhou dobu minulou, líčil si v duchu shledání s ní jinak. Radostně zajásá, zlíbá ji, přitiskne ji na srdce a zas ji bude líbati, do nekonečna, a bude mu, jako by ji líbal živou, vroucí, plnou teplé lásky. Ale tehda ještě se nenadál, že se shledá i s obrazem otce svého. A teď, když dvojice ta ležela před ním, s těmi truchlivými číslicemi na rubu, zalila ho všechna lítost celého jeho mladého života, od dětských let po dnešní den, všechny vytrpěné bolesti, všechen stesk, s počátku neuvědomělý, po čemsi neznámém, co ho mělo provázeti od probuzení k životu, potom čím dál určitější, až se mu nakonec vyjasnilo, po čem touží.

Dlouhé chvíle míjely. Hodiny ve vedlejším pokoji na starém prádelníku odbíjely jasnými,

stříbrnými zvuky, jako by se snažily jinocha zveseliti, čtvrti se téměř stíhaly, ale Felíček jich neslyšel, jak byl ve svůj smutek ponořen. Až ponenáhlu zdroj slz vysychal a jen v očích jej pálilo.

Konečně — aniž věděl, jaká doba uplynula — konečně se probíral a chtěl zas popatřiti na obrázky rodičů. Ale viděl jen mdlé obrysy alba před sebou a vedle něho dvě drobné, bílé plochy, na kterých nic nerozeznával. Bylo mu, jako by měl oči zastřeny hustým závojem. Vzchopil se, zapotácel se. Bezděky pohlédl do zrcadla, kteréž viselo vedle jeho postele, a skoro sám sebe se zhrozil. Ze zrcadla zírala naň bledá, zmučená tvář, na které jasněji rozeznával jen dva rudé kotouče. To byly jeho oči, dlouhým pláčem opuchlé a teď vyprahlé. Ulekl se. Takto ho tety nesmějí viděti. Skoro jen po paměti dotápal k umyvadlu, vylil do něho všechnu vodu z konvice, omýval se. Pocit palčivosti mizel, oči znenáhla se rozvíraly. Felíček již zase jasně viděl. Přes to ještě si stříkal do očí, chtěje tak zahladiti všechny stopy pláče.

Ale to se mu v malé chvíli zdařiti nemohlo. Jeho zraky byly jak zaníceny.

Ještě otíral tvář, když se venku v předsíni ozvalo prudké zazvonění. Kdykoli před tím byl by se Felíček na smrt ulekl. Ale teď, po velikém bolestném vzrušení, které právě byl překonal, nestalo se tak. Jen pohlédl na album na stolku. Má je uložiti na místo, odkud je vzal! Není na to

času. Zazvonění právě se opakovalo, prudčeji, naléhavěji. Krom toho ozýval se chřest klíče v zámku, Felíček se rozpomenul, že zastrčil druhý klíč, aby se uvaroval nenadálého přepadení. Nepomyslil včas, aby v prádelníku vše zas urovnal a stopy svého vpádu zakryl. V tuto chvíli bylo mu vše lhostejné. Potácel se ke dveřím předsíně, otočil klíčem, otevřel.

Do předsíně vpadly obě tety, za nimi vstupovala služka. Jako by tušila nějaký nemilý výjev, chvátala do kuchyně.

„Co to znamená, Felíčku? Proč bylo zamčeno? Kdo mu dovolil — —?“

Zvolala tak slečna Viléma. Bylo patrno, že jest nesmírně rozčilena.

Felíček neodpovídal.

„Ptám se, co to znamená?“ opakovala teta Viléma. „Je tu někdo?“

Ale již nečekajíc odpovědi kvapila do pokoje.

Její zraky padly na otevřený prádelník, na odestřenou pokrývku, na prázdný koutek zásuvky.

Výraz nesmírného úžasu zračil se jí na tváří.

„Kdo se to opovážil?“ vykřikla.

Felíček se snažil vniknouti do svého pokojíku, ale teta Viléma, tušením jata, předstihla jej. Spatřila na stolku otevřené album, spatřila dvě vyňaté podobizny vedle něho, a vše uhodla.

Skokem byla u stolu a rychlým, jako dravčím hmatem uchvátila obě podobizny. Otočila se a

měříc Felíčka probodavým pohledem vykřikla po druhé:

„Kdo se to opovážil? Kde jsi vzal klíče? Jak jsi nabral smělosti — —“

Felíček již dříve byl mrštil ručníkem na lůžko a teď hledě na tetu hořkým, vyčítavým, pronikavým pohledem, jakým ještě nikdy na ni neutkvěl, zvolal chvějícím se hlasem:

„Nech ležet podobizny, teto! Nech je ležet, pravím, nebo se stane něco, co nikdy nenapravím ani já ani ty. Polož je!“

Teta Viléma sotva že sluchu věřila. Ale viděla Felíčkovu změněnou tvář, viděla jeho zarudlé, opuchlé oči, planoucí teď jako v horečce. Její prsty bezděky se otevřely, vypustily uchvácené podobizny. Felíček přistoupil, sáhl po nich a vsunul je v náprsní kapsu kabátu.

Na prahu pokojíku ozvalo se cosi jako zasípění potupného, zlého smíchu. To byla mladší teta, Leopolda. Hleděla na sestru a na Felíčka a vypustila z tenkých rtů jen jediné slovo:

„Vidíš?!“

A teta Viléma, jako by jí hrozilo zadušení, rozepínala kabátec, těžce oddychovala. Potom prudkým posunkem ukázala k albu a velela:

„Ať jsou podobizny tam, kam patří. A hned!“

Felíček, tiskna levici na prsa, aby uchránil svou kořist, a pravicí se opíraje o lenoch židle, odpovídal tetě — a jeho odpověď svědčila oběma:

„Jsou to moje podobizny, mně patří a podržím je. Má matka drahá, můj otec!“ — Felíčkův hlas rozechvíval se. — „Dosti dlouho jste je ukrývaly, olupovaly mne o ně. Ano, teto, olupovaly! Náležely mi dávno, drahý obraz matičky mé měl mne provázeti od dětství. Vše jste přede mnou ukryly, jako by na tom spočívala nějaká pohana. Matičku mou, svou sestru, vyvrhly jste z rodiny — na poslední místo jste ji zastrčily. Otce mého ukryly jste, aby ho nikdo nespatřil. Ale nejen to. Nikdy jsem od vás neslyšel ani slova o své matičce. Neměly jste jediné vzpomínky na ni. Vyrůstal jsem mezi vámi v nevědomosti všeho, co se mne nejblíže dotýkalo. Připravily jste mě po druhé o rodinu, o kterou jsem již sotva zrozený byl zlým osudem připraven. Ten byl slepý. Ranil mě, nevěda, že mi zadává nezhojitelnou ránu na všechnu budoucnost. Ale vy jste vše to po dlouhá léta činily s rozmyslem. Otrávily jste mi dětství i mládí. Chceš ještě, abych vrátil podobizny bytostí mi nejdražších?“

Teta Viléma sklesla na židli, sklonila hlavu. A teta Leopolda neusmívala se již tím potupným, vražedným úsměvem. Její tvář ztrnula. A když Felíček domluviv naznačil, že chce z pokojíku vyjíti, ucouvla před ním.

Tichými, kolísavými kroky Felíček prošel společným pokojem, vyšel do předsíně, oblékl svrchník, sáhl po klobouku, vyšel z bytu, ke schodům, a pomalu sestupoval níž a níže.

*

Toho večera tety Severýnovy marně čekaly na Felíčka. Nevrátil se do večeře a nevrátil se vůbec.

XVI.

Všechny domy pražské, kteréž nedělního toho odpůldne byly poloprázdné a mnohé jako vymřelé, na sklonku dne oživovaly. Obyvatelé, kteréž jarní pohoda byla vylákala na procházku všemi směry, vraceli se k domácím krbům, a vraceli se pochody rychlými. Slunce již se bylo vytratilo ze stísněných ulic, sevřených vysokými hradbami domů, ohnivý jeho kotouč utonul za Petřínem, Prahou fičel chladný větřík, tím citelnější, ježto výletníci dali se zlákati hřejivými paprsky popoledními a vyšli si v nejbližší i vzdálenější okolí pražské zcela na lehko, pokud možno v nových šatech. Kdož by oblékal svrchník nebo dokonce ošumělý zimník, když je jaro! Ale pražské jaro často je klamné, a profoukaní výletníci teď k večeru ani kožichem by nebyli pohrdli. A kdo ještě se tvářil hrdinsky, jako by mu chladný vítr na kůži nemohl, těsně upjaté kabáty a zamodralé rty usvědčovaly každého z neškodného pokrytectví. Teplo zadýmaných kaváren a hostinců mile je uvítalo — rodiny s dětmi spěchaly rovnou domů.

Do neveliké kuchyně Turýnkových, v oblasti Jakubské, vkrádal se ponenáhlu soumrak jarní

té chladné neděle. Mistr Bartoloměj vrátil se před chvíli s dcerou Martičkou ze své nedělní pouti „za bránu“ a lahodil si, že je pod střechou. Přišel taky všecek zkřehlý, a Martička byla modrá jako slíva. Její červené kostečkované šatečky zvyšovaly jen tento nádech jara.

„Tys měla rozum,“ povídal mistr k choti, když vstoupiv do světnice mocně se ošil v lehkém svrchníku, „že jsi zůstala doma! To věřím, napájela ses u kamen kafíčkem a my bloumali, bloumali, až ani nohou necítíme, a teď jsme rádi, že jsme doma. Nic bych si nedělal z talíře horkého úkropu. Ale aby na něm plavalo taky nějaké mastné oko!“

„Bartoloměji,“ odpovídala paní Fronka, „to je škandál, oukrop na jaře! To tak okolo svatého Mikuláše, ano, ale teď — —“

„Tak dobrá, matko. Já si nařídím kalendář na svatého Mikuláše, a jen utři dva stroužky česneku, nebo tři, ale na dobré lžíci sádla, víme, a zvař asi dva litry vody — uvidíš, zbude-li krůpěj, až taky přijdou hoši.“

Hoši, to byli tovaryš a učeň Tonda, který taky již neměl daleko do vyučení.

Paní Fronka již chvátala do kuchyně, rozhrábla popel, pod nímž ještě doutnaly zbytky řeřavého uhlí, přiložila, a za kraťoučko praskal pod plotnou veselý oheň.

A teď tedy se otáčela kolem plotny. V hrnci s vodou brzy to syčelo, paní Fronka oloupala dva

veliké stroužky, z nádoby za oknem nabrala štědrou lžíci sádla, utřela na něm česnek, a již krájela do veliké mísy drobné skývečky chleba.

„Nezapomeň na kmín!“ volal ze světnice mistr Turýnek.

„Ale to víš,“ odpovídala matka Fronka. „Kdybys mi to byl řekl v poledne, mohla jsem nechat vodu s brambor. V té bylo kmínu — a do večera by se byl rozležel.“

„A kdopak věděl, matko, že bude večer mrznout!“

„Jsi ty zmrzlá košile,“ zasmála se dobromyslně Fronka.

„A vidíš, matko, to je právě jediná věc, která je na mně teplá.“

„Vezmi si župan!“

„Dyť už jsem v ňom, Froničko, a do rána z něho nevylezu.“

Paní Fronka již neodpověděla. Jen jako k sobě povídala:

„Však já neměla ani tak rozum, jako že jsem čekala, nepřijde-li dnes náhodou — —“

Nedořekla hned. Až po chvilce dodala:

„A bylo by mě mrzelo, aby byl přišel k zamčeným dveřím. Chudák, chudák! Je u nich jako papoušek v kleci.“

Myslila na Felíčka.

Ani se hned neohlédla, když za mžik potom skřípły dveře kuchyně. Snad přišel Toník, snad vyběhla Martička na dvoreček. Bylať paní Fronka

zvyklá takovému courání přes den. Někdy se u nich dveře netrhly. Dnes arci je neděle, a tu bývalo v malé té domácnosti mnohem klidněji.

Ale dveře stejně lehce, jak byly skřípły, dovřely se zase, a nic dál, ani šust. A tu tedy se paní Fronka ohlédla.

„Ježíš Marjá Jozefe? To jste vy?“

Skoro to jen zašeptala, ač byla nesmírně překvapena, ba, skoro užaslá. U dveří kuchyňských stál Felíček. V tuto dobu! Teď, večer!

„Felíčku, proč jste nepřišel dříve? Byla jsem doma celý den.“

„Mámo,“ řekl Felíček bez pozdravu hlasem žalostným a odprošujícím, „nezlobte se! Jdu se na něco zeptat.“

„Kterak bych se zlobila, dítě drahé? A nač pak?“

Chvátala k jinochu, popadla jej za ramena a měla co dělat, aby se opanovala a nepolíbila ho. Teď teprv uznamenala jeho zkormoucenou tvář, jeho zčervenalé oči. Sáhla mu na hlavu — čelo bylo vlhké, studené, jemné vlasy lepily se na ně.

„Felíčku,“ zhrozila se. „Proč jste se tak hnal? Je to rozum?“

Stále jen šeptala, aby nevzbudila pozornost mužovu předčasně. Snad má Felíček otázku zcela důvěrnou.

„Nechtěl jsem vás zlobit, mámo,“ hovořil Felíček. „Šel jsem vlastně k mostu — —“

Nedořekl. Nevyzradil, že původně mířil do Vltavy.

Ale paní Fronku proniklo náhlé tušení. Pevněji se ho chopila, jako by chtěla zabrániti, aby jí neunikl, a zašeptala prudce:

„Co se stalo? Povídejte, Felíčku."

Felíček studenými, ztuhlými prsty rozpínal svrchník, sáhl v náprsí kabátku, v ruce se mu zabělala tuhá deštička.

„Mamino, kdo je to?"

Fronka popatřila, vytrhla mu obrázek z ruky a zvolala:

„Ježíš Marjá, Felíčku! Žofinka! Drahá Žofinka, vaše matička. Milá, zlatá naše Žofinko! Srdéčko mé milované! Ano, ano, to je ona, ta milá, předobrá, uvadlá květina!"

Slzy jí vyhrkly z očí, a Fronka pokrývala obrázek náruživými pocely.

Felíček sáhl po druhé v náprsí a vztahuje ruku k paní Fronce, otázal se:

„A kdo je toto?"

„Felíčku, synáčku, pro Pánaboha, taky to máte? Žofinčin miláček a ženich, pan nadporučík Karát! Váš tatíček! Jak jste k němu přišel?"

Felíček místo odpovědi dychtivě sahal po obou obrázcích, jako v obavě, aby z rukou máminých náhle nezmizely, aby se neproměnily. A teprv když je svíral v prstech, popatřil na matku Fronku a řekl:

„Tak, teď jsme všichni tři pohromadě."

Jinoch tiskl klobouk na hlavu. Znamenalo to, že chce odejíti.

„A již zas utečete, Felíčku? Domů?“

„Ne!“ šeptl Felíček rozhodně, ale hned se opravil: „Ano.“

Paní Fronka však slyšela jen to prudké „ne!“ — a podezření, které již prve pojala, zesílilo se v ní. Náhle byla naplněna obavou téměř smrtelnou. Sáhla po klobouku jinochově, strhla mu jej s hlavy a teď hlasitě zvolala:

„Kam to chcete, dítě drahé?“

Neodpovídal. Jeho zraky vyhýbaly se pohledu mámy Fronky, bloudily po kuchyni.

Dveře ze světnice se otevřely, na prahu stál mistr Turýnek.

„S kým to zde hovoříš, matko? — Ale stakra, to je Felíček!“ zvolal překvapen. „Co nám nesete, mládenečku?“

Paní Fronka držela studenta za ruku a cítila, že se chvěje jako v zimnici. Nemohla věděti, kudy chodil, jak dlouho těkal ulicemi, jen tolik věděla, že ho teď nepustí samotna z domu. Něco se událo — dozví se toho — a potom jinocha doprovodí až do bytu, odevzdá jej slečnám tetám. A pro bezpečnost vezme s sebou i muže Turýnka. Oba půjdou nahoru, děj se co děj. Mladík je v nějakém nebezpečenství.

Pohlédla významně na muže a řekla:

„Jděte, Felíčku, jděte k tatíkovi. Povíte si něco a já za chvilku přinesu večeři. Pojíte s námi

oukropu a kousek od oběda, zahřejete se. Jděte, synáčku, v sednici je veseleji."

A šetrně vsunula hocha do světnice, přitáhla dveře, načež v zámku dveří kuchyňských otočila klíčem.

Vracejíc se ku plotně pokřižovala se a zašeptala:

„Pánbůh s námi a zlé pryč! — Ne, sám odtud nesmí, aby nevyvedl něco hrozného. — Synáčku, co ti zas udělaly?"

Za malou chvíli vnášela do dílny mísu s kouřícím se úkropem, prostorem zavanula pronikavá, kořenitá vůně česneková.

Felíček seděl s počátku jak socha. Ale když se teď malá rodina knihařova sesedla kolem něho, když počil tu povědomou vůni, která mu připomínala večery podobné, dávno minulé, sáhl taky po lžíci. Myslil, že již nikdy nebude jísti, ale vylačnělý žaludek volal po svém právu, všecka přirozenost hlásila se k životu. A po úkropu paní Fronka přinesla zbytky oběda. Teprve při tom vzpomněl si Felíček, že jeho svačina v pokojíku v Krakovské ulici stojí posud na stolku, nedotknuta, dávno vystydlá.

Tovaryš i Tonda opozdili se dnes kdesi, ale tentokráte paní Fronka se nezlobila. Jen ať si tam zůstanou, navaří jim třeba ještě kotel úkropu, a zatím Felíček vypoví, co ho potkalo.

Mladík jídlem roztál, krev se rozkolotala, tváře poznovu mu zaplály, a teď vyprávěl, kterak

se domyslil, kde jsou ukryty podobizny rodičů, jak se na ně dobyl, jaký zápas o ně s tetou svedl a kterak potom z domova uprchl.

Beze slova a bez dechu naslouchali mu manželé Turýnkovi, Martička očima jen visela na ústech vypravujícího. Ani když dopověděl, nikdo slova nepronesl. Paní Fronku pálilo v očích. Po všem, co slyšela, věděla teď docela jistě, s jakým asi odhodláním Felíček utíkal, kam směřoval, a pevně byla přesvědčena, že jen strážný jeho anděl zavedl jej k nim, k Turýnkovům. Chtěl se Felíček ujistiti, že má opravdu podobizny rodičů v kapse — a snad se chtěl rozloučiti s mámou. Bylo sice ve světnici útulné teplo, ale při tom pomyšlení přeběhl jí mráz po zádech. Rychle v ní uzrál úmysl: nepustí Felíčka vůbec. A po druhé tu pomyslila: děj se co děj!

Felíček domluviv sklopil zraky, odmlčel se. Až za chvíli povznesl hlavu a hledě na paní Fronku, na mistra, promluvil jako v obavě, aby ho nevypudili:

„Mamino, pane Turýnku, k tetám už se nevrátím."

„A kam půjdete?" zvolala paní Fronka úzkostlivě.

„Nenecháte-li vy mne u sebe, tedy — —"

Felíček nedořekl.

„Bože drahý, s radostí!" vykřikla paní Fronka. „Vždyť na to myslím. Naši hoši dávno již přespávají v komoře vedle kuchyně, já s Mar-

tičkou zůstanu v kuchyni a vás položím do druhé postele vedle v pokojíku. Budete tam jenom s tatíkem — a jak pak hezky!"

„Abychom vás neuložili!" doložil mistr.

Matka Turýnková hleděla na jinocha plna radostí, že to tak uspokojivě rozřešili, ale již za chvilku vyvstala v ní nová starost.

„A co když tetičky zítra pro vás přijdou?"

„Nepůjdu s nimi!" vykřikl Felíček, jako by již teď se bránil nějakému násilí. „Nikdy se tam nevrátím."

„No dobře, mládenče," řekl mistr Turýnek povážlivě, hledě před sebe na stůl, „my vás nevyháníme, taky vás ještě uživíme. Ale máte tam všechny své věci. Šaty, obuv, prádlo, knihy — —"

„Ať si všechno nechají!" vyhrkl Felíček.

„Co by s tím dělaly, mládenče? A bylo by toho škoda."

Na chvíli se všichni odmlčeli. Pojednou však řekla paní Fronka.:

„Nestarej se tatíku. Zůstane-li Felíček u nás, pro všechno tam dojdu, všechno přinesu. Nic se jich nebojím — teď už ne — a nenechám Felíčka utýrat. Žofinčina duše poletuje tu nad námi a svěřuje nám svého synáčka. Ať si pro něj přijdou, svolám na ně kde koho, všichni budou pro Felíčka!"

— — —

Tety Severýnovy nepřišly, ale druhý den k poledni přišel někdo neočekávaný — pan poručník, strýc Dominik Diamant.

Ulekla se paní Fronka, této návštěvy se nenadála. Bylo jí, jako by k nim s veškerou hrozivostí vstupoval sám úřad, proti kterému není odmluvy a obrany. Ulekla se zbytečně. Netušila, že tento muž přichází sám pln těžkých starostí, pln obav, aby na svou otázku nedostal odpověď zápornou. Byl skoro hned po ránu překvapen prudkým vpádem slečny Vilémy, která bez dechu, slovy nesouvislými, přerývanými výbuchy hněvu a zas úzkosti, zpravovala jej o tom, co se včera událo a jak Felíček z domova odešel a nevrátil se, až pak v křečovitém pláči nemohla dále. Zdálo se, že větší starost než osud Felíčkův jí působí obava z hanby, která hrozí jí a sestře — a všemu rodu Severýnů i do minulosti — jestliže se Felíček dopustil nějakého nerozumného činu. Měla na mysli jediné slovo pro ten obávaný čin, ale netroufala si vysloviti je. Pouhé pomyšlení naplňovalo ji děsem. Měla jedinou jiskru naděje, že Felíček žije a kde žije — myslila na rodinu Turýnkových, ale neměla dost síly, aby se o tom sama přesvědčila. Vzpomněla na policii, aby se tam přeptala, ale již teď ji pojímala hrůza z odpovědi, které by se jí mohlo dostati. Pan strýc je poručník, muž, on jediný snese každou novinu o té věci, na něj to vznáší.

Pan Dominik se nepřiznal, že taky v něm se třese každá žilka nepoznaným do té chvíle rozčilením, a jakkoli nerad, uvázal se v pátrání po nezvěstném jinochu. Po odchodu slečny Vilémy

dlouho se omýval studenou vodou. Vždy se obával mrtvice. Je-li mu souzena, dojista jej raní tentokráte, až se zjistí, že Felíček — —

Ani pan Dominik netroufal si domysliti. Ne, ne, nic takového nemůže býti. Zlobil se na slečnu Vilému, že jej tak přepadla a tolika výbuchy ženské podrážděnosti jej zahrnula. — Půjde na policii. — Chtěl se pečlivě oholiti, ale ruce se mu chvěly, když se břitvy chopil. Upustil od toho. A kráčel na policejní úřad jak v olověných botách. — Jen velkými oklikami se dostal k jádru věci a zhluboka vydechl, když uslyšel, že tam o ničem nevědí. Ale ovšem novou obavou jej naplňovalo, že ani žádný mladík Felíčkovi podobný nebyl nikde zadržen. — Nastoupil tedy cestu k Turýnkovům, a shledával skoro prst osudu v tom, že jej tam Felíček sám nedávno zavedl. Pomýšlel již tehdy na něco — —?

Cestou rozráželo jej horko i zima, a taky výčitky svědomí se v něm ozývaly. Snad měl zasáhnouti již dříve? Ale vždyť nikdo nic neříkal. Felíček se mu nikdy nesvěřil. A mohla-li pouhá ta historie podobizny jeho duši tak rozvrátit? Snad ani neví vše. Snad Viléma něco zamlčela.

Konečně tedy byl u svatého Jakuba. Ale ještě dlouho váhal, než zamířil do domu. Vyčkával, spatří-li někoho z té rodiny. A kdyby jen Martička vyběhla nebo učeň, aby se mohl zeptati zde, na ulici, na vzduchu. Nebo až vkročí pod nízký strop a uslyší odpověď, která ho zdrtí — —

Nikdo nevycházel, i nezbývalo než aby došel až k cíli. A tak vstoupil do kuchyně.

„Velmi nerad obtěžuji, paničko," započal jednání, „myslím, že se na mne pamatujete? Jsem Diamant, poručník Felíčkův."

„Jak bych nepamatovala, vašnosti," vydechla paní Fronka.

„A nemějte mi za zlé, paničko, že přicházím, ale myslím, že o Felíčkovi něco víte. Mám o něj starost — —"

Pan Dominik Diamant cítil, jak mu na čele pot vyráží.

Paní Fronce spadl kámen se srdce. Takhle nemluví přísný úřad. Zdálo se, že chápe pánovy rozpaky, i spěchala s odpovědí:

„Neračte míti žádných starostí. U nás je Felíček dobře schován."

U nás — je — Felíček — dobře schován!

Pan Dominik by radostí byl Fronku zlíbal. Je — tedy žije!

„Mohl bych s ním promluviti?" otázal se.

„Vašnosti, není doma," litovala paní Fronka. „Šel s tatíkem pro všeliké potřeby."

Pan Dominik nerozhodně přešlapoval na svých okrouhlých nohou jak na kolíbadlech. Po chvíli řekl:

„Tedy paničko, prosím vás, ať mě odpoledne navštíví. Musím s ním pohovořiti."

Paní Fronka za celé dopoledne měla dosti času o všem uvažovati, ba již včera do usnutí ho-

nily se jí hlavou tisíceré myšlenky. Byla tedy na vše připravena a teď se otázala:

„Vašnosti, sám s ním chcete mluvit? Nebudou u vás na Felíčka čekati slečny tety?“

„Chraň pánbůh!“ zaříkal se pan Dominik rychle. „Sám si toho nepřeji. Ale s hochem promluvit musím.“

„A vrátí se k nám Felíček zase?“ naléhala paní Fronka.

„Vrátí, když bude chtít,“ ujišťoval pan Dominík. A potom, aby všechnu její pochybnost zaplašil, rychle dodal:

„Chcete-li, přijďte s ním, abyste viděla, že s ním neobmýšlím nic zlého.“

„Přijdu, vašnosti,“ řekla paní Fronka rázem rozhodnuta.

— — —

Ve tři hodiny bylo u pana Dominika zazvoněno. Máma Turýnková přiváděla Felíčka.

„Mám počkat venku?“ tázala se skromně.

„Ne, pojďte do pokoje. Můžete slyšeti každé slovo, které s Felíčkem promluvím.“

Paní Fronka tedy ostýchavě usedla na židli u samých dveří světnice.

„Co jsi to vyvedl tetám, hochu?“ započal pan Dominik výslech.

Felíček počal vyprávěti, co jej pohnulo k odchodu. S počátku hovořil hlasem jak zaškrceným, ale rozhovořil se, až pak sotva stačil, jak se jeho vzpomínky a myšlenky stíhaly, a jen chvílemi se

odmlčel, když jej pláč přemáhal. A tu teprv strýc poprvé nahlédl v neutěšený život Felíčkův a jeho hlava skláněla se níž a níže.

Felíček dohovořil, nastalo ticho. Chvíli trvalo, než pan Dominik hlavu povznesl. Když tak učinil, padly jeho zraky nejprve na paní Fronku, která seděla, ruce majíc na klíně sepjaté, a plna lásky a lítosti hleděla na jinocha. Ale sotva ho viděla. Její oči byly zaplaveny slzami.

Pan Dominik zachraptěl, odkašlal, a promluvil:

„Vrátíš se k tetám, Felíčku?“

„Nevrátím,“ řekl Felíček.

„Kam hodláš —?“

„Zůstanu u Turýnků.“

„Budou tě živiti?“

„Budou, budou!“ zavzlykla tu paní Fronka.

„Co s tvými studiemi?“ otázal se pan Dominik.

„Nebudu již studovati,“ rozhodně Felíček odpověděl.

„Co hodláš?“

„Dám se na knihařství,“ řekl Felíček. „Otec Turýnek mě vezme do učení.“

„Kdy ses na tom ustanovil, Felíčku?“

„Dávno. Jen jsem si dříve netroufal projeviti to. Včerejšek mi ukázal cestu.“

Pan Dominik se vzchopil s křesla, postavil se, rozkolébal se na svých obloukovitých nohou. Cítě, že se pod ním chvějí, opřel se levicí o stůl.

„Felíčku," pravil, „jak si usteleš, tak si lehneš. Pravda, není potřeba, abychom všichni půl života prostudovali. Ví-li to někdo velmi dobře, jsem to já. — Jsi v sextě, do konce roku zbývají necelé tři měsíce. Bylo by škoda, aby sis ten šestý rok rozbil. Slib mi, že sextu dochodíš, abys dostal řádné vysvědčení. Na ten zbytek nabízím ti přístřeší u sebe. Vrať se s paní Turýnkovou, pobuď u nich, ale pak přijď ke mně. Máš odtud blíže do školy, a máš u mne klid a ticho k učení. A za ten čas — a chceš-li, i za prázdniny si rozmyslíš, setrváš-li na svém odhodlání. Když setrváš, nebudu ti brániti. Jsi spokojen?"

Felíček se díval na strýce poručníka, jako by zraku a sluchu nevěřil, a skoro bojácně se otázal:

„Strýčku, nevydáte mne tetám?"

„Neboj se. Nebudeš-li chtít, svých tetek ani nespatříš. Tvé věci dám k sobě přenést. Jsi spokojen?"

Chvíli jinoch váhal, načež řekl:

„Jsem."

„Jste spokojena?" otázal se pan Dominik taky paní Fronky, jako by i jejího souhlasu bylo třeba.

„Vašnosti," škytala paní Fronka, „jsem spokojena se vším, co je na štěstí Felíčkovo. — A bude k nám smět chodit?"

„Kdykoli bude chtít a kdykoli bude mít čas."

„Ach, to se táta podiví!" zvolala Fronka plna radosti, v slzách se smějíc.

„Můžeš jít se svou mámou, Felíčku, a zítra tedy na shledanou."

Felíček se chápal pravice strýcovy, aby ji políbil, ale pan Dominik vyrval mu ruku, popadl jinocha za hlavu, políbil jej na čelo, a řekl s výrazem, jako by byl vyvázl z nebezpečenství života:

„Tys nám dal, hochu! Ale již je zase všechno v pořádku. Jdi, a vrať se zdráv!“

Všechna blažená paní Fronka Turýnková odváděla Felíčka domů.

XVII.

Celý ten den prožil Felíček jako ve snách. Jiné bylo jeho probuzení za časného jitra, jiný život vítal ho, když paní Fronka jemu i tatíkovi s vlídným úsměvem přinášela snídani. Martička již byla posnídala s matkou v kuchyni, potom skládala své učení, odešla do školy. A potom Felíčka obklopil ruch práce. Tovaryš i učeň chopili se díla, které v sobotu byli položili. Turýnek sám horlivě připravoval nové. Vyhledával kůže a plátna na hřbety a růžky, řezal pestrý papír, odměřoval hromádky knih, nařizoval, co má býti nejdříve hotovo. Něčeho se mu nedostávalo, vyšel tedy později na koupi a vzal Felíčka s sebou. Ale vzal jej i proto, aby jej trochu zasvětil do tajů svého řemesla, když Felíček projevil odhodlání, že chce býti knihařem.

Jinoch dýchal jiný život. Končiny, kterými chodili, byly mu novými objevy. Poprvé se octl

ve velikých papírnických závodech, tu v ulici Sirkové, tu v Jalovcové a po chvíli až kdesi v Anenské; proplétali se ulicemi a uličkami Starého města, kam Felíček ještě jakživ nepronikl, mistr Turýnek vodil mladého společníka svého průchodními domy jak tunely, nízkými, úzkými, strašidelnými, a když byli na druhé straně, vždy se Felíčkovi objevilo něco jiného, než očekával. V některou chvíli připadlo Felíčkovi, kdyby se mu mistr náhle ztratil a jej tu ostavil, že by se z té starobylé spleti a klikatiny nevymotal a domova již nenašel.

Bylo pondělí, všechna Praha po včerejším nedělním odpočinku se dávala do nové práce, proudy lidstva valily se všemi směry jako nepřetržitý tok. Kdekoli se Turýnek zastavil, všady se před Felíčkem rozestřely nevídané posud zásoby řemeslných potřeb a pomůcek, až oči přecházely. A všady byl chvat a kvap, jako by každá minuta byla nenahraditelná, a zas někde čekali dlouhé chvíle, až budou jiní kupci obslouženi. Felíček slyšel názvy zboží a nástrojů, o jakých se mu podnes nesnilo, a spatřil spoustu věcí, o jejichž účelu neměl ponětí. Vše se tak lišilo od jeho posavadních, jednotvárných, odměřených pochodů do školy a návratů domů. Chodili z krámu do krámu, ze skladu do skladu, a za hodinu nebo za dvě poznal tu Felíček více nových lidí a tváří, než za všechna léta předešlá. Na pulty byly kladeny peníze drobné i veliké bankovky, prodavači

vykřikovali ceny, kasíři rychle a přec obezřele dodávali, a pomocníci, kteří vydávali odběratelům účty nebo jen drobné cedulky, psali jak po telegrafu, péra a tužky kmitaly se po papíře. — Felíček nikdy nic takového neviděl. Byly to klikyháky, ve kterých se nevyznával, kdežto Turýnek dobře jim už rozuměl. Jinochu se chvílemi až hlava zatáčela, když nakoupivše vycházeli na ulici, aby jinam zamířili. Přemítal a náhle poznával, že teprve dnes jest uchvácen vírem pravého života. Ano, v těchto klenbách a sklepeních, v těchto dílnách a prodejnách je žilobití řemesla, průmyslu, obchodu, utajené každému, kdo se zkušenostmi tak malými, jako byly jeho, prochází ulicemi a zastavuje se toliko u výkladních skříní, ve kterých mnohdy dlouhé měsíce a snad léta zboží se nemění, ve kterých rudne, žloutne a hnědne i prachem se pokrývá. Znal takové skříně ve své končině, ve kterých se nikdy nic nevystřídalo a ze kterých zboží sluncem vyprahlé a zkažené mohlo se rovně vhoditi do pece. Zdávalo se mu, že v takových obchodech a skladech nikdy nikdo nic nekoupí. Teprve dnes viděl, jakým neustálým kutěním jsou naplněny vnitřky domů obchodních, do kterých se stále hrne nové a nové zboží ze skladišť neviditelných, kdesi ze dvorů nebo ze sklepů. Odkud se bere? Kdo to všechno spotřebuje? Před Felíčkem vystupovaly tu nové záhady. O všem tom ve škole nikdy neslyšel, tam nikdy nezalehla ani zmínka

o ruchu světa. Jemu byla do včerejška veškerým životem toliko školní světnice a krom ní to, co naň čekalo doma.

Když vzpomněl na „domov", totiž na příbytek svých tet, na ty smutné světnice bez lásky a veselosti, s památkami toliko na život minulý a jako zmrzlý, vždy se zasmušil. A když pak se s Turýnkem vracel již do nového domova, sklíčila jej obava, že tam naň čeká teta neb obě tety, dokonce snad s nějakou úřední posilou — Felíček arci nevěděl, s jakou. Také v té věci neměl žádných zkušeností. A když mu máma Fronka zvěstovala, že tam byl pan strýc a že ho má odpůldne navštíviti, zatrudil se. Sotva by k němu byl šel sám. Průvod mámin posiloval jej. A když se pak vracel s paní Fronkou zase k svatému Jakubu, byl mnohem klidnější. Arci, nastává mu nové rozloučení s Turýnkovými, to mu kalilo všechnu veselost. Ale k tetám se nevrátí, a to jej smiřovalo i s požadavkem strýcovým, aby školu dochodil do konce roku. Strýc Diamant slíbil mu, že ho tetám nevydá, a strýc jistě dostojí slovu.

Vše, co se s ním od včerejška událo, připadalo mu jako sen. A zdálo se mu, že od včerejška do dneška uplynula dlouhá doba. Kéž by taky již uplynul zbytek školního roku!

Po obědě paní Fronka pobízela Felíčka, aby si šel na procházku, aby užil volné chvíle, když mu zítra zas nastává škola. Ale Felíček odmítl. Chtěl s tímto prvým a zatím jediným dnem na-

prosté svobody naložiti jinak. Chtěl pracovati. A tak mistr Turýnek zcela vážně přistoupil k úzké skříni v koutě, vyňal odtud vypranou režnou zástěru knihařskou a podávaje ji Felíčkovi, řekl:

„Tak dobrá. Když chcete pracovat, oblíkněte se na to. Ale dřív kabát dolů. Překážel by vám."

Paní Fronka hleděla na muže jak vyjevená a zvolala:

„Snad bys ho nechtěl opravdu zapřahat, starý! A zástěru naň pověsit! Tak to Felíček nemyslí."

„Ať myslí, co chce, ale chce-li knihařit, musí se na to obléci. K řemeslu náleží zástěra. Umazal by se."

„Ale arciže," řekl jinoch rozhodně a již strhl s těla kabát, pověsil jej.

Mistr Turýnek navlékl mu náprsník zástěry přes hlavu a ukázal mu, jak se tkanice přes bedra uvazují.

„Taky rukávy košile ohrnout, Felíčku," připomněl ještě. „Překážejí při práci."

Tu se Felíček trochu ostýchal, přece však učinil, jak mu bylo poveleno. Objevily se bílé, útlé jeho paže, skoro jako dívčí, beze svalů.

„No, Felíčku, skály byste lámat nemohl," řekl Turýnek, pozoruje slabé ruce jinochovy, „a cihly skládati taky ne. Ale to se poddá, podívejte se tuhle na Toníka, jaký je z něho hromotluk. Všechno jde cvikem. Až se do toho dáte opravdu, zesílíte. Zatím počneme zlehounka. — Tuhle máme knihy do vazby. Ale dříve se musí rozebrat

na archy, opatrně přeřezávat nitě, jak jsou šity, aby se archy neprotrhaly, a se hřbítků odrobit všechen klih nebo škrob. Takhle."

Mistr Turýnek ukázal Felíčkovi, jak se s knihy strhává obálka, jak se přetínají nitě, jak se oddělují jednotlivé archy, jak se s nich obírá klih. Okázal mu, jak jsou archy značkovány z tiskárny, a připomenul mu, aby hned ve knihu založil pásek papíru, kdyby zpozoroval, že tam nějaký arch schází, nebo že některý je dvojmo.

„To se stává dosti často," poznamenal, „a nedá-li ani našinec dobrý pozor, sváže a odvede zákazníkovi defekt. A to je pak tanec, když na to lidé přijdou! A jaká milá práce, bourat knihu již vázanou a vevazovat arch. Z kůže by člověk vyletěl."

„Ale co tím Felíčka moříš, tatíku?" ujímala se studenta matka Fronka. „Kde pak je psáno, že bude knihařem?"

Mistr zdvihl obočí.

„Víš, matko, ani o mně to nebylo v planetách napsáno. To si nikdo na svět nepřináší. Ale nepřejde-li Felíčka chuť, bude knihařem. A třeba nebyl, nikdy mu neuškodí, podívá-li se trochu do našeho díla."

Felíček se usmíval, jak tu o něj manželé zápolí, a horlivě se dal do práce. Rychle pochopoval, rozebraných knížek po levé straně mu přibývalo, hromádka po pravé se zmenšila.

Mistr Turýnek sedl opodál ke svému dílu, a jen časem ohlédl se po Felíčkovi, jak mu jde

práce od ruky. A vida, jak jinoch pílí, aby co nejvíce pokonal, napomenul jej chvílemi:

„Jen volnou, Felíčku, volnou. Co uděláte, uděláte. Aby vás to před časem neomrzelo."

Felíček se v duchu usmíval. To je taky práce nějaká? Vždyť je to vlastně hračka. Každé dítě by ji zastalo.

Ale když tak seděl s ohnutým hřbetem a rozkládal ty knížky hodinu, dvě hodiny, ponenáhlu cítil, jak mu páteř koprní a kterak ho šíje obolívá. Podivná věc, myslil si. Pracuje rukama a bolí ho v kříži a kdesi kolem krku vzadu. Když pak dodělal, co mu Turýnek na stůl byl položil, a vzchopil se, aby si přinesl novou hromádku knížek, sotva se mohl vzpřímiti a působilo mu to novou bolest. Teď teprve si uvědomil, že je to bolest svalů, které posud jen dřímaly, které ještě nikdy do takové práce nebyly zavolány. A Felíček měl pojednou nehoráznou radost, že ho tělo bolí od práce. — Od práce! opakoval si. Posud znal jen únavu z učení, únavu přemýšlení nad úkoly a nad učením nazpaměť až k otupění, k ospalosti. Oči se mu zavírávaly nad knihami, že ani písmének nerozeznával, a tentokráte je znaven prací! Tedy ani toto na pohled hravé, malicherné trhání knih není pouhou hračkou.

Toto poznání bylo mu tak nové a překvapující, že by se byl s chutí hlasitě zasmál.

Mistr Turýnek stále se nemoha ničeho dočkati, položil jedné chvíle kostku, vzchopil se,

přistoupil k Felíčkovi, přihlížel, jak robí, a zeptal se:

„A což pak, Felíčku, hřbítek ještě nebolí?“

„Ne,“ odpovídal jinoch skoro šeptem. „Docela malounko jen, ani za řeč to nestojí. Pouhý nezvyk.“

Obával se, kdyby se přiznal, že by ho matka Fronka z práce strhla, a on chtěl vydržeti do večera. Obával se taky, že by se mu tovaryš a učeň vysmáli, kdyby tak brzy polevil. Ušklíbli by se třeba jen potají, ale toho by nesnesl. A bylo v tom i kus ctižádosti. Chtěl dokázati, že něco svede. Kdyby neobstál v tomto hravém zaměstnání, kladla by máma Fronka dojista překážky jeho záměru. Toho nesmí dopustiti. Zvrhl by tak na samém počátku.

I pracoval do večera, se všemi ostatními. Již mu dílo nešlo tak rychle od ruky jako na počátku. Zdálo se mu, že mu šíje rosolovatí. Pod paždím stékaly mu potůčky potu, vlasy mu plihly a lepily se na hlavu, a dnes poprvé zdálo se mu, že cítí žebra v těle. A teď maně vstoupila mu na mysl věta: „V potu tváře své chleba dobývati budeš!“

Felíček okoušel první slasti a strasti práce, zatím neveliké, titěrné, ale užitečné. Proto nežehral a jen úzkostlivě pečoval, aby se nepřehlédl, aby knihy před sebou nepomíchal, nepopletl.

V dílně znenáhla se smrákalo. Tonda chvílemi již si zalelkoval, tovaryš ještě kostkou hla-

díl desky nějaké knihy, čerstvě potažené, ale stále jen hladil a hladil, jako by se již nechtěl dáti do ničeho jiného. A chvílemi se ohlédl po dveřích do kuchyně, odkud zaznával všeliký šramot, chřestot pokliček a sykot v hrncích. Paní Fronka již asi hodinu tam kutila jak alchymista, připravovala večeři.

A tu tedy řekl mistr Turýnek:

„No, hoši, pomaloučku toho necháme. Není na to vidět."

Učeň Tonda byl první, který tohoto vyzvání uposlechl. Půjde pro vodu, pro pivo, snad i někam k hokyni, práce mu neuteče. Zítra je taky den.

„A můžeš rozsvítit," povídal mu mistr, „abychom sklidili nádobíčko."

Tonda rozžehl petrolejku.

V tu chvíli vpadla do dílny matka Turýnková.

„Pro pána Jána, Felíčku, shoďte zástěru, oblékněte kabát — jde sem pan strýček Diamant!"

A již zase mizela do kuchyně.

„Proč pak?" povídal Turýnek. „Nic neshazujte, Felíčku, zůstaňte, jak jste. Ať pan strýček vidí, že jste nezahálel. To není žádná hanba."

Však taky Felíček nespěchal a nesvlékal se. Jen se ulekl. Co znamená tato opětná návštěva strýcova, teď, večer? Nenadál se ničeho dobrého a skoro jeho první pomyšlení bylo, aby uprchl. Ale kterak to, když strýc jest už ve dvoře?

Ulekl se zbytečně.

V kuchyni se ozval hlas páně Diamantův, omluva, že ještě tak pozdě přichází a vyrušuje. Je-li Felíček doma? A hned potom pobídka paní Fronky, aby jen ráčil dále, do dílny.

Strýc Diamant vstoupil, spatřil Felíčka a zasmál se.

„Dobrý večer, pane mistře — a hochu, jak pak to vypadáš?“

„Pomáhal nám, urozený pane,“ vysvětloval Turýnek, „celé odpoledne pilně pracoval. Račte se podívat, tuhle ten stoh, to je jeho dnešní práce. Ani neodpočinul.“

„Sluší ti to, hochu,“ pochvaloval pan Diamant. „A žes nezahálel, slouží ti ke cti. — Nehněvejte se pane mistře, že přicházím v samý večer, nemohl jsem dříve. Jdu jen tolik říci Felíčkovi, že všechny jeho věci, které měl u tetiček, jsou již u mne. Knihy, šaty, prádlo — všechno.“

Dveře z kuchyně skříply, paní Fronka vstoupila do dílny, aby taky slyšela. Byla dychtiva každého slova. Chopila se petrolejky a pobízela hosta do pokojíku:

„Račte, vašnosti, račte dále, zde je takový nepořádek.“

„Jako v dílně, milá paní, ale to se mi právě líbí,“ odpovídal pan Diamant. „Ostatně budu hnedle u konce a zas půjdu. — Všechno své má Felíček u mne, přestěhovali jsme to odpoledne, a tedy již nemusíte k tetičkám pro nic chodit,

paničko, myslím, že je vám tak milejší. To jsem přišel říci, a ještě tohle, Felíčku: Chceš už dnes přespat u mne — nebo zůstaneš zde, u svých pěstounů?"

Felíček se podíval na paní Fronku a viděl, že se litostně zatvářila. Již ho strýček chce odvésti! Nejen, že porozuměl stesku máminu, ale sám se těšil na dnešní večer pod útulnou střechou Turýnkových — bude všem dnes veseleji, než bylo včera.

„Nehněváte-li se, strýčku, přespal bych ještě zde."

„Dobrá, hochu, k ničemu tě nenutím. Ptám se jen. Ale ještě něco. Půjdeš se mnou někam na večeři?"

„Večeři chystám," spěchala honem paní Fronka, „a taky na Felíčka počítám..."

Pan Diamant se podíval na paní Fronku, na mistra, na Felíčka, a vrátil se zas pohledem k paní Fronce.

„Jste dobrá paní, věru, jako jeho matka. Nu, budu tedy dnes ještě sám. Těšil jsem se, že již večer budu mít rodinu, ale počkám tedy. Vím všecko, milá paní. Vychovala jste ho, jeho matku jste měla ráda, dobře tomu rozumím. A chápu, že vás Felíček má taky rád. Nechám vám ho tedy zde, dočkám se zítřka, a ztrávím večer, jako jsem jich ztrávil už tolik."

Všichni se odmlčeli, jenom na Turýnkovi bylo viděti, že by rád něco řekl. Přešlapoval, netroufal si, ale konečně si dodal odvahy:

„Urozený pane, taky by se tomu dalo pomoci, kdybych směl — — — Totiž — jestli by vám nebylo proti mysli, pomeškat chvíli u nás — jako k vůli Felíčkovi, myslím; nějaké sousto by naše matka taky měla..."

„Kam pak myslíš, tatínku, pro takového pána!" namítla paní Fronka plná rozpaků.

„A kdybys nakrásně neměla, maminko," odpovídal mistr pohotově, „tedy za rohem je Kopmanka, Sochůrek, dobře se tam vaří, bylo by to zde hned."

Pan Dominik Diamant se rozhlížel dílnou a řekl:

„Ne, ne, překážel bych vám tu."

Zdálo se, že to povídá nějak nerad.

„Vašnosti," vložila se nyní paní Fronka horlivě, „taky máme lepší pokoj, vedle, račte jen — veliký není, pravda, ale tam je pořádek. Byla by pro nás nesmírná čest, a Felíček by měl radost."

Pan Diamant náhle se rozhodl.

„Dobře tedy, milá paní. Felíček se oblékne a půjde se mnou na malou procházku. Za půl hodiny jsme zase zpátky. Dejte mi z Kopmanky přinést něco k snědku, co chcete, však už tomu rozumíte. A skleničku piva. Dovolte, tuhle —" a pan Diamant položil na stůl bankovku.

„Vašnosti!" vzpírala se paní Fronka.

„Jen s tou podmínkou, paničko, bez urážky," řekl pan Diamant rozhodně. „Způsobím vám již tak nepříležitost. Jinak bych se nevrátil."

„Tedy tak, maminko," doložil Turýnek, ťuknuv na bankovku, „když urozený pán jinak nedá."

V minutě byl Felíček oblečen a vyšel se strýcem.

Hned potom tovaryš a Toník se dali do práce jako kati. Ostřižky s podlahy zmizely, židličky bez lenochů zastrkány pod stoly, mistr Turýnek otevřel okna, aby vyhnal zápach klihu a škrobu, matka Fronka se opásala čistou zástěrou, rozžehla v pokojíku za dílnou sváteční lampu, rychle přičesávala Martičku, Toník chvátal pro jídelní lístek do Kopmanky, mistr Turýnek odhodil zástěru, umyl si ruce, oblékal nedělní kabát. Za chvíli to vypadalo u Turýnků skoro jako včera v neděli, a když se pan Diamant a Felíček vrátili z procházky, bylo v „parádním" pokojíku dávno přistrojeno k večeři.

Nenadál se strýc a poručník Diamant, kterak ztráví dnešní večer, aspoň jeho část, a vpravil se do všeho snáze, než by se mu ještě před hodinou bylo zazdálo. Sotva kdy pomyslil, že povečeří pod věží svatojakubskou v takové prosté domácnosti. Zlákalo ho to dobrodružství v jeho jednotvárném, staromládeneckém životě. Ale že se tak rychle rozhodl, mělo ještě jinou příčinu. Chtěl poznati zevrubněji drobné ty lidi, rodinu řemeslnickou, která snad na léta se má státi útočištěm jeho svěřenci a působiti na jeho další vývoj. Chtěl poslechnouti jejich vyjadřování, zkoumati jejich duševní obzor, a hlavně měl starost, aby se Felí-

ček nezkazil. I všiml si taky bedlivě tovaryše a učně Toníka.

Byl celkem spokojen. Nic ho tu neuráželo, a když viděl, kterak paní Fronka o Felíčka pečuje, jak se v chlapci jen zhlíží, jak jí oči zaplály při zmínce o nebožce slečně Žofce, byl přesvědčen, že by se Felíček do lepších rukou dostati nemohl. Ale viděl taky na Felíčkovi, kterak tu okřívá, kterak mu oči svítí, že je jak vyměněn. A tu — krom uspokojení nade vším tím, — ozvalo se mu na dně duše poznovu cosi jako výčitka svědomí, že se o svého svěřence podnes tak málo staral. Napraví, co zameškal. Tak si umiňoval.

Dvě hodiny pobyl u Turýnků, a podivil se, jak rychle čas uplynul. Než odešel, řekl ještě k mladíkovi:

„Dobře se vyspi, Felíčku, zítra časněji vstaň a zastav se u mne pro knihy do školy. Musíš taky omluviti, proč jsi dnes vyučování zanedbal. Nu, pravou příčinu panu třídnímu povědět nemůžeš, aspoň hned ne. Napíšu ti omluvenku, že jsi churavěl a napíšu, že ode dneška bydlíš u mne. A potom někdy se zastavím u pana profesora a ještě mu povím, co má zvědět. Dobře tak?“

„Děkuji vám, strýčku,“ řekl Felíček, a jeho oči se rozjiskřily.

Paní Fronka se obrátila do kouta a zdvihla k tváři cíp zástěry.

Na věži jakubské odbíjela desátá hodina, když se pan Diamant ubíral domů. Vzpomněl

ranní návštěvy slečny Vilémy a kterak potom nastoupil trapnou pouť po stopách Felíčkových, pln obav, že ho snad čeká nějaké strašlivé překvapení. Všechno dobře dopadlo! Za toto smírné, šťastné zakončení večeřel by u Turýnků třeba desetkráte. Jací to jsou dobří lidé!

Zatím dobří tito lidé radostným rozčilením sotva mohli usnouti. Zvláště paní Fronka byla blažena z pocty, které se dostalo její domácnosti touto vysokou, vznešenou návštěvou. Takový pán, takový pán! opakovala si. Poseděl u nich, povečeřel, docela nic se nevynášel!

Felíček vykonal vše, jak mu poručník uložil. Ráno v půl osmé již byl u něho, dostal omluvenku, vybral si knihy a chvátal do školy. Šel přece trochu nejistě, nemoha věděti, zdali již i do školy nevnikla pověst o tom, co vyvedl. Chvěl se trochu, když vstoupil do třídy, ale brzy poznal, že nikdo nic neví. To by naň byli spolužáci vyhrkli!

Jen pan třídní profesor se mračil, když mu Felíček podával omluvenku.

„Ta zde měla být již včera! Snad máte koho poslati?“ řekl úsečně. Byl to dávno jiný třídní, než který se ho před lety v primě tak ujal.

Ale když potom profesor vyňal z obálky lístek, na němž byla vypouklá zlatá korunka o pěti perličkách a pod ní zvučná řádka „C. k. komoří Dominik Diamant z Funkelštajnu“, a když přečetl omluvu páně poručníkovu, napsanou strohým

písmem a počínající slovy „Vaše Blahorodí“, tu vyprchal u jeho tváře nevrlý výraz. Pečlivě vsunul navštívenku zas v obálku a potom i s obálkou do náprsní kapsy. Nikdy člověk neví, kdy taková známost s pánem o korunce s pěti perličkami může prospěti.

A k Felíčkovi řekl zvukem již docela jiným:

„Nu, o den není tak zle. Není-li vám docela dobře, mohl jste zůstati doma ještě dnes.“

Felíček až zčervenal po této vlídnosti a šel, aby usedl na své místo.

XVIII.

Panu Dominiku Diamantovi nastávaly divné, podnes mu neznámé starosti. Včera se nemohl Felíčka dočkati, jak se na jeho příchod těšil, dnes ta radost poněkud vychládala, jako by z nějakého opojení střízlivěl. Mnohé bude třeba změniti v posavadní domácnosti, mnohé teprv zaříditi. Po všechen život byl sám, k nikomu nepoután, v ničem neomezován, a tak se v něm vyvinuly zvyky, na kterých se do nejdelší smrti ani za nehet nezmění, jak se domýšlel. Pojednou si do toho staromládeneckého života nasazuje „rodinu“. A hle, teď bude musit převykati. Tu mu zaklovalo v hlavě: Nepřenáhlil se? Neměl to s tetkami nějak srovnati, dáti jim v soukromí malý výtopek, po případě jim i trochu pohroziti, a vrátit Felíčka tam, odkud

utekl? Dva roky ještě by to chlapec vydržel. Potom by mu kamarádi na fakultě dali příslušné ponaučení. A kdyby se tetky ani pak neumoudřily, mohl by se od nich kdykoli vystěhovati.

Budiž panu Diamantovi čest a chvála — všechny tyto a podobné úvahy jenom na chvíli se mu hlavou kmitaly, až pak skoro beze stopy zmizely. Kostky jsou vrženy, řekl si; kterak tedy všechno udělá?

Denního rozvrhu číslo prvé: snídaně. Kávu přináší domovnice z nedaleké kavárny — budoucně přinese dvě. Číslo druhé: oběd. Obtíž větší. Pan Diamant léta chodil do určité hospody, i Felíčka by tam mohl voditi, ale takový studentík musí mít svůj pořádek. Po jídle před školou ještě ledaco zbývá dohánětí, na odpůldne připraviti. Nemůže býti, aby polední přestávku prolelkoval v hospodě. Číslo třetí: svačina. Ale to je malichernost. Svačinu opatří domovnice, při tom pan Diamant býti nemusí. Číslo čtvrté: večeře. To je oříšek nejtvrdší. U Ježíška má svůj stůl, určitou společnost, ví, s kým a o čem si denně pohovoří — toho se nyní musí vzdáti. Povídá se všelicos a stolovníkům na nějaké hodině nesejde. Felíčkovi však třeba, aby se vyspal. Nu, někdy, časem půjde s ním, budiž. Ale jinak třeba zaříditi večery po domácku. V tom byla pro pana Diamanta oběť největší, ale odhodlal se, že ji přinese.

Zbývá ještě jedna starost. Kterak s noclehem? Má Felíček spáti v jednom pokoji s ním, či jej má

*

uložiti do druhého? U tetek spával ve zvláštním pokojíku, nejlépe tedy i nový domov mu tak upraviti. Pravda, budou tu pak dvě ložnice, všady plno peřin a stlaní. Ale nakonec — k čemu jest mu druhá světnice, stále prázdná, skoro neobývaná, do které jen časem vchází a v níž je mu nějak studeno, neútulno? Ve které se okna nelesknou a jako pod zákalem do ulice se dívají, ve které ani staré hodiny netikají od těch čas, kdy jim v čípkách olej vyschl nebo s prachem se pomísil, takže se hřídelky neotáčejí. Světnice, která vypadá, jako by z ní byli nějakou rakev vynesli.

Na to na vše teď pan Diamant pomyslil, a když se po snídani vybral na procházku, zastavil se u domovnice.

„Poslyšte, Vopičková, tu vám nechám klíč — otřete mi ve druhém pokoji okna...“

„Ty bude potřeba řádně umejt, milostpane,“ řekla domovnice.

„Umejte je!“ velel stručně pan Diamant. „Arci tak, abyste mi tam nezaplavila podlahu, nepobryndala koberce a nic nerozbila.“

„Jsou bez starosti, milostpane.“

„Doufám. — Je-li třeba otříti prach — —“

„Jak pak by nebylo, milostpane!“

„— tedy jej otřete. Aby to bylo, než se vrátím. Přijdu před polednem, a pak nám přinesete oběd. Zdá se mi, že tam nějaké takové nádobí jest.“

„Je, milostpaní, v almárce v kuchyni od té doby, jak milostpán tenkráte ráčil stonat.“

„Dobrá, Vopičková. Tedy je čistě opláchněte. Myslím, že stačí pro dva lidi. Budete nám nosit oběd z hostince."

„K službám, ráčejí poroučet, milostpane."

Pan Dominik odcházel a zamířil přímo k „Ježíšku". Tam pověděl vrchnímu, že k obědu nepřijde a že zatím choditi nebude, aby to tlumočil pánům u stolu. Potom se přeptal, co dnes v kuchyni vaří, aby věděl, co si vybrati. A potom s lehčím již srdcem zamířil do Třídy na obvyklou dopolední promenádu.

Když se před polednem vracel k domovu, zastavil se u hodináře ve Spálené ulici.

„Mistře, pošlete ke mně odpoledne svého koncipienta. Nejdou mi jedny hodiny. Bude třeba ofouknout je, namazat. Ať s sebou vezme nádobíčko."

„To by bylo lépe vzít je sem, urozený pane. Vyčistili bychom je dokonale — —"

„Ano, a já bych je půl roku neviděl, a to právě nechci! Vyfoukne je u mne, namázne, a zas půjdou až do smrti. Co se týká outraty, počítejte si, jako by u vás půl roku visely. To je vám přece jedno, co?"

Hodinář se usmál jako dopadený šibal.

„Ale hodinám ne, urozený pane. U hodináře se nutí jedny k vůli druhým, když všechno kolem dokola cvaká. To je stará zkušenost."

„Jděte, jděte!" chápal pan Dominik žert hodinářův. „To je mi novinkou. Tak tedy na

ně doma budu mluvit — snad se taky budou nutit.“

A šel.

Okna již byla vyleštěna a světnicí po vyvětrání vanul čerstvý vzduch. Vypadala mnohem veseleji.

Pan Dominik se rozhlédl.

„Myslím, že se Felíčkovi u mne nezasteskne. — Postel by se sem vešla — mám nějakou na půdě, ale zatím snad může přespávati na pohovce, je-li to opravdu tak na krátko. A s pohovky právě uvidí na hodiny, aby vstával včas. Neručím za sebe, že bych jej vždycky vzbudil.“

Pan Dominik si povzdychl. Míval již v noci potrhané spaní a dospával až k ránu, někdy třeba do půl deváté, do devíti. Tušil, že i to se příchodem Felíčkovým změní. Snad uvykne.

Za deset minut potom, když odzvonili poledne, přišel Felíček.

„Dobře ti to ve škole dopadlo, hochu?“

„Dobře, pane strýčku.“

A Felíček vyprávěl, jak zázračně účinkovala navštívenka strýcova.

„Podívej se, zatím jsme ti zchystali příbytek. Líbí se ti?“

Felíček se rozhlédl světnicí a jeho zraky zajiskřily.

„Velmi se mi to líbí, pane strýčku.“

„Něco ti odpustím, hochu, toho „pana“. Říkej mi pořád jen strýčku. Kdo pak tě tak navedl?“

Felíček se začervenal.

„Nikdo, strýčku; ale myslil jsem, když teď užívám vašeho pohostinství — —“

„Tedy jsem přece jen zůstal tvým strýcem. A kdyby mohlo býti, že bys mi říkal otče, byl bych ještě raději. Ale to nejde.“

Felíček se trochu zasmušil a pak řekl:

„Jen mi je líto, strýčku, že vám způsobím obtíž. Poruším všechen váš klid, váš tichý život.“

„Hochu, ticho je hezká věc. Ale věř mi, že ho tu někdy bylo příliš, až mě mrzelo. Nebylo to vždycky ticho života, nýbrž mrtva. A cítil jsem to nejvíc, když jsem churavěl. Ale tomu všemu ještě teď nerozumíš, a nepřeji ti, aby ti bylo taky tolik ticha souzeno. — Což u tetiček bylo nějak hlučně veselo?“

„Ó ne, strýčku, tam taky bylo ticho, ale jiného rázu než u vás.“

Felíček řekl to chabě, a bylo zřejmo, jak i pouhá vzpomínka ho bolí.

Pan Dominik na chvíli pomlčel a pak promluvil:

„Taky mně je něčeho líto. Felíčku — tebe. Do včerejška jsi byl chovancem starých tetek panen — ode dneška budeš u strýce starého mládence. Nevím, jestli jsi nepřišel z bláta do louže. Umíme asi všichni stejně s takovou mládeží.“

„Ne, strýčku!“ zvolal Felíček, plana ve tváři. „Již ode včíra cítím, že mi u vás bude lépe! A již teď vás prosím, abyste mi odpustil všecku ne-

snáz, kterou jsem vám připravil a ještě dále připravím. Věřte mi, že jsem ani nepomyslil, abych se vám vnutil. V neděli jsem se nechtěl už nikam vrátit."

Felíček náhle se zarazil a v panu Dominikovi oživila se vzpomínka na včerejší jitro, na návštěvu slečny Vilémy, a vše, co potom následovalo, a na páteři ucítil jako dotek čehosi studeného. Sáhl po hlavě Felíčkově, pohladil ji a řekl:

„Doufám, že nám oběma bude veseleji. Přivykneme si."

O chvíli později přinesla domovnice Vopičková oběd a prostřela na stole, načež se otázala, půjde-li taky pro pivo.

„Píval jsi u tetek pivo k obědu?" zeptal se pan Dominik.

„Ne, strýčku; jen večer jsem dostával skleničku. Byl bych odpoledne ve škole ospalý."

„Dobrá, Felíčku, v tom tě nebudu kazit. Pro mne Vopičková přinese. Spávám po obědě tak jako tak, a do školy nechodím."

Po jídle se Felíček chopil prázdného nádobí a vynesl je do kuchyně, která dávno již nesloužila původnímu účelu svému, nýbrž byla upravena v předsíň. Potom smetl s ubrusu všechny drobty.

Strýc Dominik pozoroval jej s křesla, a když jinoch všechno spořádal, řekl k němu:

„Mohls to nechat, hochu, Vopičková by to sklidila."

„Dělával jsem to doma vždycky po sobě," řekl. „Tetinky tak poroučely."

Chvilku se na něj strýc díval a řekl:

„Vidíš, to od nich bylo dost rozumné. Nikomu neškodí, umí-li si sám posloužiti."

Pan Dominik si od rána umiňoval, že po obědě s Felíčkem promluví stran jeho budoucnosti, o jeho záměru, jejž včera byl projevil, ale teď upustil od podobných rozkladů. Nechtěl hned na počátku mysl jeho znepokojiti, je na to času dost. Nemá na sobě pocítit nový tlak, sotvaže posavadnímu unikl. Až se trochu ochočí, řekl si pan Dominik.

Pomalu ve své lenošce usínal, až zdříml.

Felíček zatím v druhé světnici se obíral věcmi, které sem byly včera z Krakovské ulice přestěhovány, a shledal, že tu jest vše, co mu náleželo. Oděv, prádlo, knihy, školní pomůcky. Toto poznání jej rozradovalo. Ze všeho usuzoval, že jeho pobyt u tetinek jest nadobro skončen, že se k nim již nevrátí. Pocítil neskonalou vděčnost ke strýci poručníku a byl by mu za vše ruce zlíbal. Ach, proč se ho neujal strýček Dominik tehdy hned, když odcházel od pěstounů Turýnků? — —

Jinak ovšem soudila slečna Viléma, když se jí v hlavě dokonale rozleželo, co se událo. V prvou chvíli bez odporu se podrobila všemu, co žádal strýc Dominik, bez námitky vydala věci Felíčkovy, ale čím dál více ji hnětlo, že tak učinila. Nepomyslila na následky, nevzpomněla na hmot-

nou stránku, a to ji den ode dne naplňovalo starostí větší a větší.

Felíček byl u strýce Dominika již celý týden, když domovnice Vopičková vyčíhala vracejícího se velitele svého a podala mu drobné psaníčko.

„Mám to milostpánovi odevzdati. Byla zde dáma z Krakovské ulice."

Pan Diamant přijal obálku s nemilým pocitem; kráčeje na schody roztrhl ji a cestou přečetl navštívenku slečny Vilémy:

„Lieber Onkel! Osmělím se mezi druhou a čtvrtou odpoledne navštíviti Vás a prosím, abyste mě přijal a vyslechl. Vaše poslušná Viléma."

„Návštěva nepříjemná," pomyslil si pan Dominik, „a skoro velmi nepříjemná. S radostí bych se jí vzdal — ale utéci nemohu. Mezi druhou a čtvrtou, když Felíček není doma. Pozor, Dominiku! Nic dobrého mi nepřinese!"

Opověděný příchod slečny Vilémy tak jej rozmrzel, až mu oběd pokazil. Když Felíček s náručí knih odešel, dal si pan Diamant přinésti černou kávu, zažehl k ní silný doutník a zabafal hustým dýmem pokoj. Věděl, že čivy slečny Vilémy nesnášejí tabáku, chtěl ji tak co nejdříve vykouřiti.

Ke třetí hodině slečna se dostavila. Pobledlá, unylá, ale taky rozpačitá.

„Co tě ke mně přivádí?" uvítal ji strýc.

Rozpaky slečniny se množily. Nebyla připravena, že strýc tak rázem uhodí na pohnutku její návštěvy.

„Nehněvejte se, strýčku, ale dojista pochopíte postavení, v jakém jsme se octly. Přicházím, abych se zeptala, jak dlouho to bude trvat?“

„Což pak?“ otázal se pan Dominik, jako by neměl potuchy, o čem chce Vilema hovořiti.

„S Felíčkem,“ vyhrkla slečna. „Jak dlouho ještě u vás zůstane.“

„To ti tak na vlas povědĕti nemohu. Až jak se rozhodne. Vyměřil jsem mu lhůtu do konce školního roku.“

„Tak dlouho máme čekat?“ užasla slečna. „Nač?“

„Aby se vrátil domů, k nám.“

„Tedy, abychom si rozuměli, Mínynko. K vám se Felíček sotva vrátí.“

Slečna Viléma dívala se na strýce, jako by sluchu nevěřila.

„Že nevrátí? Ale kterak by to mohlo být?“

„Prostě tak, že nevrátí. Nepozoruji na něm žádné chuti, že by to chtěl učiniti. Sám ho nevyženu. Je to milý chlapec, za týden jsme si tak přivykli, že se mi zdá, jako by u mne byl již půl roku. Skoro jsem se toho trochu bál, ale podivila by ses, kterak jsme si přivykli — oba totiž. Chlapec u mne okřál, že bys ho sotva poznala.“

Z těchto slov slečna Viléma pocítila výčitku, i stiskla bezbarvé rty. Ponenáhlu však se jí rozechvívaly, že jich nedovedla udržeti. Bránila se pláči, ale již jí z očí slzy vytryskly.

„Onkel, jaká nám je to hanba! Kde kdo v domě ptá se po Felíčkovi, slečny z vyšívání pídí se po něm. Víte, že se nic neutají. Už nevíme, co odpovídat."

Pan Dominik chvíli hleděl na slečnu Vilému a té se zdálo, že z pohledu jeho zírá neskonalé nemilosrdenství.

„Milá Mínynko, musím jen znova říci, abychom si dobře rozuměli: na to vše jste měly pomysliti dříve, než jste hocha připravily tam, kam dospěl. Má na rozmyšlenou do konce roku. Pak snad bude studovati dále, nebo půjde do učení. Ale pak už se docela jistě nevrátí."

„Do učení!" vybuchla slečna Viléma. „Mohlo by to být?"

„Mohlo."

„Když je v šesté třídě?"

„To mu nemůže vaditi. Naopak, snad by mu to prospělo v jeho budoucím povolání. Ani řemeslníkovi to nemůže škoditi."

„Řemeslníkem! Onkel! Severýn řemeslníkem!"

„Kdybychom pátrali ve všech matrikách, Mínynko, možná, že bychom objevili nějakého řemeslníka z rodu Severýnů."

„Ale, strýče," drtila slečna Viléma, mocí přemáhajíc křečovitý pláč, který se o ní pokoušel, „nechce-li studovati, nechce-li býti úředníkem, snad by tedy mohl jíti do kadetky..."

„Milá holka, nevím, není-li na to stár, nevím, jaké tam jsou podmínky. Ale myslím, že by tu

vadil hlavně jeho původ. Nevím, přijímají-li tam syny nemanželské. A kdyby přijímali — můžeš se zaručiti, že by mu to někdy některý kamarád nevyslípl? A víš to, že by na takovou výčitku musil odpověděti ranou do hlavy? Snad soubojem? A že by ho pak vyhnali? A byť nevyhnali, chtěla bys mu připraviti takový život? A myslíš si, když ne úředníkem, tedy že oficírem? Nejsi-li zaslepena? Nech, ať si vybere, čím chce být. Budete-li se za něj styděti, nikdy se vám neozve, nepřihlásí, za to ti ručím. Což pak vám na tom sejde, čím jest. Ani vy tu věčně nebudete."

Pan Diamant se vzchopil a rozkolébal se na okrouhlých nohou. Naznačoval tak, že má hovoru dost.

Slečna Viléma chvíli plakala do šátku, sykala a dusila se, rdousila v sobě lítost i pokoření. Ponenáhlu však se tišila, až pak vztyčila hlavu a zvolala:

„A což úřad? Není tu poručenský soud? Půjdu tam."

Pan Dominik pozbýval trpělivosti. A řekl:

„S tím úřadem nemáš ty co mluvit, Mínynko. A soud s tebou taky ne. Pro soud jsem tu já, jeho poručník, rozumíš mi? Ať se chlapec rozhodne jakkoli, já mu nebudu klást překážky."

„Ale strýče," zvolala Viléma, „když si ho berete na starost, nebude to bez útrat. Co si teď máme počíti, když úroky z jeho dědictví..."

Jako by mu bělmo s očí spadlo, pan Dominik rázem pochopil.

„Ach tak, Mínynko! Vidíš, tím jsi vlastně měla začíti, a byli bychom se dříve domluvili. Tedy ti pravím: o to zatím neměj starostí. Pamatuj si, jak pravím zatím. Pokud Felíček zůstane u mne, je mým hostem — ne, je členem domácnosti mé, a já nepožaduji žádné náhrady, žádného výchovného a výživného, a vy můžete dále přijímati úroky z jeho dědictví. Možno, že bude jinak, setrvá-li na svém záměru. Je to vše, co jsi chtěla?“

Slečna Viléma váhala. Konečně však se vyjádřila:

„Ví on — ví Felíček, že má dědictví? Pověděl jste mu snad?“

Pronášela to jako z donucení.

Strýc Dominik se rozkolébal, a paprskovité vrásky, rozbíhající se mu od očí na spánky, jako by se byly zdesateronásobily. Slečna Viléma nerozeznávala, jestli to na tváři strýcově vyskočil úsměv nebo posměšek.

„Mhm, holčičky,“ řekl pan Dominik. „Vidíš, vidíš, Mínynko, jak nemoudře jste si počínaly! Bylo vám potřeba, abyste ho vyštvaly z domu? — Tedy, abys věděla, ještě jsem s ním o tom nemluvil, ještě neví nic. Ale možno, že nebude dlouho trvat a budu povinen říci mu vše. Což *ti* pravím proto, abys věděla, jak se máte do budoucnosti přichystat.“

„Děkuji vám, onkel!“

„Nemáš zač, Mínynko.“

A s rozmrzelostí již neutajitelnou řekl ještě pan Diamant:

„Jen abyste tolik věděly, holčičky: až se stydím, jak jsem byl donedávna slepý. Myslil jsem, že je chlapec v lepších rukou...“

„Děkuji vám,“ vydechla slečna Viléma. Měly to býti díky ironické, ale pana Dominika se to netklo.

A to byla zatím poslední návštěva slečny Vilémy. Pan Dominik po další nezatoužil.

XIX.

Strýc Dominik správně posuzoval a pravdivě řekl, že Felíček pod jeho střechou okřál. Událo se s ním jako s rostlinou, vadnoucí ve vyprahlé půdě, které se náhle dostane osvěžující vláhy. Očividně se rozvíjel. Jeho tváře, do té doby jako papírové, po několika dnech se zabarvily; jeho ostýchavý, skoro bojácný hlas nabyl zvuku; jeho zraky se rozjiskřily leskem jarého mládí a vzhlížely vděčně a s láskou ke starému pánu, který jej vytrhl z posavadního neutěšeného, beznadějného života. Felíček s radostí vstával ráno do nové práce a večer ulehaje těšil se na zítřek. Pod tímto stropem nebylo stálého tlumení a studeného napomínání, nebylo zraků stíhajících každé jeho hnutí. A nebylo tu procházek nucených, konaných na povel jako v trestnici, procházek pod

věčným dozorem, jako na řetěze, odměřených na minuty a vždy stejných, jednotvárných, dnes jako včera, ani o krok delších nebo kratších. Strýc Dominik nikdy na procházku nevelel. Ptával se toliko, a spíše jako by se souhlasu Felíčkova dožadoval:

„Tak tedy, máš už všechnu tu učenost v sobě? Vyjdeme si trochu na vítr?"

A někdy říkal docela žertovně:

„Nu, jsi hotov? Půjdeš se trochu projít? A vezmeš mě s sebou?"

Po takové otázce bývalo Felíčkovi v duchu až do smíchu. Bodejť by ho nevzal s sebou! A vždy už býval hotov, ježto v novém jeho přístřeší nebylo mu učení robotou, ale radostným zaměstnáním. A vždy se těšil na vycházku se strýcem. Každá mu byla novou výzkumnou cestou po Praze. Rychle skládal knihy a sešity, oblékl se, a když stál připraven, s kloboukem v ruce, ptával se strýc:

„Kam pak mě dnes povedeš?"

Felíček s úsměvem odpovídal:

„Kam vám bude libo, strýčku."

Pan Dominik zamířil vždy jiným směrem. Překvapovalo jej velice, když Felíček v prvé dny se ho tázával: „Ve které jsme to ulici? — Jaká je to budova?"

Tehda strýc vyjevil zraky a řekl:

„Ale, chlapče, to ses narodil v Praze? — Toť jako bys právě byl přišel odněkud ze Lhoty! — Vždyť nevíš, kudy chodíš!"

„Nikdy jsem tak daleko s tetinkami nepřišel," omlouval se jinoch.

„Ale, hochu, kudy tě to vodily?"

„Po Václavském náměstí, strýčku. A potom někdy až k divadlu, někdy k Prašné bráně. Ale jinam skoro nikdy."

„Tedy pojď!"

Teprv se strýcem Dominikem Felíček poznával Prahu. A když jej starý pán zavedl hodně daleko, když s ním prošel spletí ulic a uliček, Felíčkovi do té chvíle nepovědomých, zastavil se pojednou a řekl:

„A co myslíš, kde my bydlíme, kterým směrem? A kudy k nám vede cesta nejbližší?"

Tu Felíček rozpačitě se rozhlížel a pak nazdařbůh někam ukázal. Někdy uhodl, častěji se zmýlil. Ale strýc Dominik řekl po každé:

„Však se rozhlédneš. Až zvroubíme Prahu, podíváme se taky do předměstí. Tam sice mnoho pamětihodného neuvidíš, je to všechno mladé a mně samému se to nelíbí, ale vědět o tom musíš. Pomaloučku nám Praha vyrůstá, vypadá už docela jinak než tehda, když jsem já do ní přišel."

Nebyl to však jen Felíček, jenž se pod strýcovou střechou tak zotavoval. Taky pan Dominik pociťoval účinek nového života, okříval s Felíčkem. Jeho příbytek byl pojednou pln ruchu, dávno nepoznaného. Již se mu nezdálo, že slyší ozvěnu každého kroku svého, jako ji slýcháme

v bytě, z něhož byl nábytek vynesen. Všady bylo cítit přítomnost ještě něčí, i v hodiny, kdy byl Felíček ve škole. Tu kniha nějaká nebo sešit či pouhý kus oděvu nasvědčoval, že prostory jsou obývány ještě někým. Panu Dominikovi příchodem Felíčkovým zkrátily se dny a hodiny, i když byl sám. Těšil se na jeho návrat v poledne, těšil se na setkání s ním večer. A nejednou si pro Felíčka přišel i před školu a vedl si jej domů nebo rovnou na procházku, když to bylo odpoledne, jen co si student u domovnice Vopičkové knihy složil. Avšak tyto docházky strýcovy nepodobaly se nikterak někdejšímu policejnímu dozoru slečen tet a nepůsobily jinochu trapný pocit zahanbení. Když to strýc učinil dvakrát neb třikráte, tu pak Felíček, vycházeje ze třídy, předháněl ostatní spolužáky, aby již byl dole, a vyběhnuv ze vrat rozhlížel se dychtivě, čeká-li tu kdesi pan poručník. Zraky jeho se radostně zaleskly, když jej spatřil opodál, přecházejícího volnými, kolébavými kroky, a radostně i s pýchou se k němu přidával. Neznali sice profesoři — kromě třídního, který uhádal, koho má před sebou — starého pána, ale vidouce na jeho kabátě jakousi řádovou stužku, zdvořile jej pozdravovali. Nechtěli příliš zřejmě projeviti zvědavost, ani nechtěli dáti najevo nějaké „nemístné“ účastenství na rodinných záležitostech Felíčkových, ale přece pak některý jako mimochodem a na pohled nedbale se otázal hocha ve škole:

„Ten pán — to jest příbuzný či kvartýrský?"

„To jest můj strýc a poručník," odpovídal Felíček.

Tak ponenáhlu zvěděli profesoři i spolužáci, kdo to nad studentem bdí.

Naproti tomu pan Dominik Diamant zachovával jistou zdrželivost. Děkoval zdvořile za pozdravy, ale ještě se k žádnému profesoru nepřibližoval. Nechtěl se vměšovati mezi svého svěřence a jeho školské bohy. Měl své určité mínění o takovém strýčkování, a ponechával prostě Felíčkovi a jeho píli, jak se do konce vyučování se školou vypořádá. Na to, aby sám zasáhl, je času dost. Uvidíme, uvidíme, říkal si v duchu.

Vida doma Felíčka učiti se, vypracovávati úkoly, slyše jej odříkávati celé stránky zpaměti, často po chlapci mrskl bádavými zraky, a sebe sama ptal se v duchu:

„Jak mu chutná škola nyní? Trvá-liž posud na svém záměru?"

A nejednou by rád byl udeřil na Felíčka přímo, kterak se rozhodl? Ale vždy tu otázku potlačil, aby neuspíšil, čeho se obával. — Ano, pan Diamant opravdu se obával rozloučení s tímto chlapcem, kterého si zakrátko tak oblíbil a kterému tak přivykl, že již nyní pociťoval sychravost opětné pustoty kolem sebe, až Felíček od něho odejde. Nakonec byl rád, že jinoch sám o ničem nezačíná. Utěšoval se nadějí, že to v něm usne, že zapomene, a že po prázdninách se vrátí

*

zase tam, odkud před nimi odešel — do školy totiž.

Tak žili dva tito nesourodí a věkem tak odlišní lidé klidně vedle sebe. Starý pán získal srdce Felíčkovo zakrátko, a získal je hlavně proto, že nepokládal studentíka za nerozumné děcko, jako to činily tety Severýnovy. Byly chvíle, kdy se Felíčkovi zdálo, že rozdíl věku obou se zmenšuje. Zvláště na procházkách hovořival s ním strýc jako s člověkem dospělým aneb aspoň dospívajícím, o lidech i věcech, kterých se tetky nikdy nedotkly, jako by jich na světě nebylo. Zprvu Felíček až ostýchavě naslouchal, jak jej to překvapilo, brzy však uvykl a nejednou se všechno jeho nitro rozvlnilo lítostným pomyšlením: „Proč jsem tomuto strýci nepřišel dříve do rukou?“ — Nebo teprv teď chápal, jak ztracena byla léta, která zažil ve studeném ovzduší Krakovské ulice.

Konečně krátké ty neděle uběhly a jednoho večera pan Diamant až trapně byl překvapen, když jinoch cestou řekl:

„Zítra tedy půjdu posledníkráte do školy, strýčku.“

Pan Diamant se zastavil.

„Kterak to?“ podivil se.

„Zítra nám rozdají vysvědčení.“

„Zítra? — Proč už zítra?“

„Ale, strýčku, je konec školního roku.“

A teď se podivil Felíček podivení strýcovu. Což pak neví, že je konec školního roku? Po mí-

nění Felíčkově ví to celá Praha, má to věděti. V očích školáků je konec školního roku věc tak veliká a slavná, že o ní má věděti celý svět. Pro Felíčka samého zatím nebylo nic důležitějšího.

Pan Diamant se zahleděl na chvíli v upřímné oči chlapcovy, jako by se snažil vypátrati z nich ještě něco, co poručenec nedopověděl, opřel se o silnou třtinovou hůl, až ji prohnul, a probíraje se z roztržitých myšlenek řekl:

„Pravda, pravda, hochu; vždyť máme již červenec. Jak to uteklo! A zítra tedy jest po škole?“

„Ano strýčku.“

Ještě pan Diamant nebyl všecek pohromadě. Felíček stál tu před ním jako veliké znamení otázky. Z jeho tváře vybleskovalo cosi, co starému strýci vhánělo až horko do hlavy. Vzpomněl na chlapcova slova v prvý den, když se ho ujímal. Tehda bylo k obratu v životě jinochově ještě tak daleko, tehda se domníval, že se jeho záměr ještě desetkráte změní, doufal v to. Zatím se nestalo nic. O čem tehdy hovořili, bylo jenom na čas uspáno, na několik neděl odročeno, ale chvíle rozhodnutí nastává. Panu Diamantovi se zdálo, že se pod ním půda zachvěla a že se zakolísal. Bude mu Felíček zachován? Ztratí ho? Nechtěl se toho dotknouti, i řekl jen:

„Jsem žádostiv hochu, jaké vysvědčení ty přineseš.“

Felíček sice nevypjal prsa, nepostavil se do-

cela furiantsky, ale přece z něho vysálalo cosi jako hrdé sebevědomí, když odpověděl:

„Doufám, strýčku, že dobré, a snad velmi dobré. Neměl jsem žádné opravy v ničem, nebyl jsem zkoušen poznovu, jako někteří spolužáci. Uvidíte."

Lehký ruměnec pokryl jeho tvář, když to povídal.

„To se těším, chlapče. A tetičky taky budou mít radost."

Pan Diamant sám nevěděl, proč tu vzpomněl na tety, snad ani si nebyl vědom, že to vyslovil. Zaměstnával se v duchu něčím docela jiným. Ale při této jeho zmínce ruměnec na tváři Felíčkově náhle pobledl. Co na tom sejde, budou-li se tety radovati čili nic? Dávno na ně nemyslil. A že jich strýc vzpomněl právě v tuto chvíli, v předvečer dne, jehož se Felíček ani dočkati nemohl, připadalo mu skoro jako nějaká výhrůžka. Ať odnese vyznamenání či ať propadne, vše je lhostejno, pokud se tetek týče. Čím se obíral, v tom již nic nezmění vysvědčení sebe lepší nebo sebe horší. Věděl jen on sám, proč se přičinil, aby na rozloučenou ze školy dostal dobré. Proto, aby mu někdy později nikdo na světě nemohl vyslípnouti: „Proto tys nechal studií, že jsi propadl!" — Ať by to řekl kdokoli, na toho se Felíček podívá a vytasí se se svým lejstrem: „Tu viz!"

Kráčeli podle sebe hodnou chvíli mlčky, oba v myšlenkách, a taky později slova jen se trou-

sila. Pan Dominik dnes náhle zatoužil po rušnější společnosti, obával se nějak večera doma, toliko s Felíčkem. Ať by se chránil jakkoli, za hovoru přece by se něco protrhlo a zkalilo by mu rozmar nadobro. Zastavil se tedy po procházce u domovnice Vopičkové, aby jí řekl, že dnes pro večeři a pro pivo nepůjde, a vzal Felíčka s sebou k Ježíšku. Býval teď v té staromládenecké a vdovecké společnosti vzácným hostem, ale kdykoli se objevil, vždy jej radostně vítali jak marnotratného syna z písma. Po prvé, po druhé snad jim Felíček trochu překážel, ale později si ho už nevšímali. Chopil se vždy nějakých obrázkových novin a sotva poslouchal, co si staří pánové povídají, aspoň se tvářil, jako by nic neslyšel. Ostatně to byli pánové takového věku a chování, že za celý večer nepronesli slova, kterého by neměl slyšeti. Skoro všichni byli v letech strýcových neb o málo mladší, a byli to skoro samí úředníci. Po celý večer střídal se hovor český a německý. Tomuto obojživelnictví byl Felíček dávno zvyklý z domácnosti tetek Severýnových i z obcování se strýcem, a již ani mu nevrtalo mozkem, jaké národnosti všichni ti pánové jsou. Čechové? Němci? Nepodobalo se mu jedno ni druhé. Měli jména německá a hovořili česky jako kniha. Měli jména česká a v hovoru velmi často si musili vypomáhati slovy německými, aby jim bylo rozuměno. Vážně a s výrazem veliké důležitosti rozpřádali hovor o všem, co bylo

ráno v novinách, co kde za den na ulici viděli, co zajímavého se v Praze objevilo neb zítra se objeviti má. Ale ať začali o čemkoli tito pánové, kteří velikou většinou byli pensisty, a někteří dávno již, jako Felíčkův strýc, hovor jejich na konec vždy se svezl na jejich bývalý úřad, na zkušenosti, jakých se dožili, a hlavně na temné stránky jejich někdejšího povolání. V takové chvíle Felíček, zdánlivě zabraný v časopis a hluchý ke všemu, co se vůkol děje, naslouchal nejbystřeji. Věděl o všech, že byli kdysi věrně „císařští" a že v naprosté střízlivosti a tváří v tvář světu jsou posud stejní. Avšak po požitku druhé neb třetí sklenice piva jazyky jejich se rozpoutávaly, srdce si ulevovala. Co by jindy nebyli přese rty vypustili, dobývalo se teď samo sebou z nitra. Ze všech vyvíralo, co jim kdy život otravovalo. Kterak byli představenými přezíráni nebo týráni; kterak byli mladšími oblíbenci s mocnou protekcí předbíháni; kterak byli posíláni v nejzapadlejší končiny na venkov, kde utratili nejkrásnější léta života, kdesi mimo svět, a marně se domáhali, aby se mohli vrátit v prostředí příznivější; kterak jim bylo zápasiti s věčnou nepřízní nadřízených a jak vším tím byli zkráceni o vyšší služné a nakonec pak při vyměřování pense přímo okradeni.

Bylo v těchto stescích dojista mnoho poraněné a neuspokojené ctižádosti, ale bylo v nich nepochybně i mnoho pravdy. V duši Felíčkovu

padalo každé slovo jako svatá, nezvratná pravda. Jenom chvílemi a zcela kradmo zaletěl pohledem k pánům vypravujícím, a vida zvětralé a svraštělé ty tváře, zpopelavělé v suchopáru kanceláří, vida olysalé hlavy, povlečené koží, která se podobala zežloutlému i zhnědlému pergamenu, a vmýšleje se ve všechen ten jednotvárný, neutěšený papírový život, jakým se ti hodnostové prokousali až na konec věku svého, pocítil nad nimi politování. Ale za tímto soucitem letěla již myšlenka druhá:

„Tedy ne! Nikdy ne! Abych po letech neseděl taky jako zřícenina nad promařeným životem a neplodnou, zneuznanou prací!"

Snad ze všech těch pánů, kteří tu sedí, jediným spokojeným člověkem je strýček Dominik. Býval vesel, rád požertoval, žil v blahobytu, měl vlastní dům. Ale sotva že Felíček tak pomyslil, rázem se v něm vyhoupla vzpomínka na jeho dávnou, prvou návštěvu u pana Diamanta, tehda, když jej tety jako malého svěřence strýci předváděly. Vzpomněl na jeho povzdech, že chtěl býti muzikantem, vzpomněl na menuet, který strýček tetám zahrál a jak pyšně a sebevědomě potom řekl: „To je můj menuet!"

Celý ten výjev mu vstoupil nyní živě na mysl. Hle, ani strýček nebyl se svým životním povoláním spokojen. Snad že ten menuet, který byl vytištěn a prodával se, jak strýc tehdy řekl, byl mu stokráte milejší a dražší než všechna jeho

úřední kariéra, než ta korunka o pěti perličkách a než ten pyšný název „c. k. komoří“. A dojista že strýc, kdyby měl dnes rozhodovati o svém životě, svrhl by přes palubu vše, co mu okolní svět záviděl, a zasedl by jen k svému starému klavíru, aby skládal menuety a valčíky a žil po svém.

A poznovu zazvučelo vším nitrem Felíčkovým: „Tedy ne!“

Pan Dominik se nenadál, že utíkaje dnes tísnivé samotě domácí a bera s sebou Felíčka do společnosti stolovníků u Ježíška, bezděky jinocha utvrdil v jeho předsevzetí.

XX.

Ve svém pokoji na staré pohovce, která snad přečkala dvojí neb trojí lidské pokolení, seděl pan Dominik Diamant a třímal půlarch papíru, dílem potištěný, dílem pečlivě popsaný.

Opodál, rukama lehce o lenoch židle se opíraje, stál Felíček. Sice již před hodnou chvíli byl mu pan Dominik pokynul, aby též usedl, ale Felíček tak neučinil. Snad že přeslechl, nebo snad se domníval, že slavná ta chvíle ukládá mu, aby ještě postál. A pan Dominik, ztráceje se v myšlenkách, ani nezpozoroval, že Felíček neuposlechl, a již zapomněl na své první vyzvání.

Půlarch papíru lehce se chvěl v jeho ruce, oči pod silnými blyštivými okuláry neodvratně

se naň upíraly, poznovu přelétajíce shora na konec vše, co tu vytištěno a co po pravé straně bylo připsáno.

Konečně pan Diamant zhluboka vydechl, jako by si pod nějakým těžkým břemenem ulevoval, a nespouštěje zraků s papíru, řekl:

„Pěkné vysvědčení máš, Felíčku, velmi pěkné. Tuze mě těší, a taky ty z něho můžeš mít radost."

Felíček se neusmál, ale z jeho líce vyzářil zvláštní jas vnitřního zadostiučinění. Nesmírně jej těšilo, že způsobil radost starému pánu, kterého měl den ode dne radši. Ale i příslušný díl pýchy a vlastního vědomí byl v jeho výraze, který se podobal skoro zapýření.

„Velmi hezké vysvědčení," opakoval poručník. „A všechno je napsáno po česku — ani jsem nevěděl, že se atesty píšou teď jen česky."

„Jsem na českém gymnasiu, strýčku," poznamenal Felíček.

„Pravda, pravda," přisvědčil poručník. „Moje atesty všechny byly německé. Ze všech škol. Jednou ti je ukážu. — Všechno je teď docela jiné. — Ale z němčiny taky máš výbornou známku."

Teprv teď Felíček lehce se usmál.

„V tom jsem byl z celé třídy skoro nejlepší, strýčku. Ale za to ani sám nemohu. Odposlouchal jsem to tetinkám, a ve škole mi to prospělo."

„Vidíš, vidíš," řekl strýc Dominik, stále jako v myšlenky pohroužený. „Přece to bylo k něčemu dobré."

A potom, skládaje půlarch, jak byl původně, a klada jej na stůl před sebe, náhle řekl:

„To budeš mít veselé prázdniny, hochu!“

„Myslím, strýčku, že by bylo škoda času.“

Tato slova stála Felíčka jisté namáhání. Pracně je ze sebe dobýval.

„Jak to, škoda času? Vždyť všichni vy studenti máte prázdniny. Což bysi s tím časem počal?“

Felíčkovy rozpaky vzrůstaly. Věděl, že tato chvíle vyjednávání přijde, připravil se na ni, a přece mu teď bylo zatěžko podstupovati se strýcem nový zápas, jak to v duchu jmenoval. S tímto dobrým strýcem, který se k němu po všechny ty neděle choval téměř otecky.

Lehce odkašlal, aby mohl mluviti jasným hlasem, ale než ústa otevřel, řekl pan Dominik:

„Proč pořád stojíš? Sedni si.“

Chápal se každé záminky, aby odpověď jinochovu oddálil.

Felíček usedl. Ten průtah jej trochu pomátl, ale sebral se a hledě pevně v oči strýcovy, promluvil:

„Myslím, strýčku, že by bylo škoda času, kdybych prázdniny jen tak protěkal. Za tu dobu mohu míti dva měsíce učení za sebou. A nejen to. Zahálkou bych zlenošil. Bylo by mi pak vše obtížnější.“

Pan Dominik, jako by naň nenadále byla dopadla neočekávaná tíha, dolehl hřbetem na opěradlo pohovky a zíral na Felíčka. Taky jemu

nadešla chvíle, které se den ode dne více obával. Po všechen čas doufal, že jí nějak unikne. Neunikl. A jak hleděl na toho štíhlého, útlého jinocha s jasnými, třeba ostýchavými zraky, pocítil, že jest proti tomuto odpůrci nějak sláb. V jeho starých očích bylo to skoro ještě dítě, ale mělo podivnou sílu. V životě páně Diamantově bylo málo chvil tak bezradných jako tato. V každém postavení byl pohotový k „parádě", jak si po šermířsku říkal — tentokráte však se mu zdálo, že stojí před útočníkem bez krytu a že jest na všech stranách poranitelný. Ač dobře věděl, oč běží, přece se otázal:

„Kterak to míníš, hochu?"

Felíček nemohl býti v pochybách, že strýc rozumí, ale nechce rozuměti. Což by byl mohl zapomenouti, o čem s ním hovořil po útěku z Krakovské ulice? Sebral všechnu sílu a řekl:

„Vždyť víte, strýčku. Přál jste si, abych dochodil rok. Uposlechl jsem vás, a teď tedy mohu nastoupit u pana Turýnka..."

Jako by se opevňoval, pan Dominik založil na prsou ruce, přitiskl je ke hrudi a pronesl:

„Pořád ještě na to myslíš, Felíčku? Soudil jsem, že tě škola poznovu těší, a vidím z tvého atestu — — —"

Rty Felíčkovy se rozechvívaly obavou, aby nepodlehl. A když se strýc odmlčel, tu rychle, než mohl dopověděti, sepjal po dětském způsobu ruce a naléhavě promluvil:

„Po všechen ten čas nemyslil jsem na nic jiného, a prosím vás, nebraňte mi v tom!“

Hlas Felíčkův selhával.

Pan Dominik rozpletl ruce, sáhl po vysvědčení.

„Takový pěkný atest máš, hochu!“

„To právě proto, strýčku,“ ujišťoval Felíček, „že to byla poslední lhůta — lhůta vámi vyměřená. Již nikdy bych nepřinesl takové vysvědčení, kdybych byl nucen — — — Věřte mi, strýčku, budoucně bych propadl, a pak bych byl jen zkažený student.“

Felíček se odmlčel a taky strýc neodpovídal. V panu Dominikovi se rozlévalo horko. Hleděl na jinocha a srovnával si v duchu, co vše mu chce říci. Po chvilce, ovládaje se, aby mluvil co nejmírněji, započal:

„Tetičky si z tebe přály míti úředníka, hochu, a sám bych proti tomu neměl námitky. Hleď, zbývají toliko dva roky gymnasia, a potom tedy na právnickou fakultu.“

„Nechci být úředníkem, strýčku!“ zvolal Felíček všecek stísněn.

„Proč se tomu tak bráníš, hochu?“

„Ale vždyť víte, strýčku,“ pokračoval Felíček stejně. „Kamkoli a kdykoli bych musil předložiti své průkazy — mám jen matčino jméno. Vždy bych podstupoval novou trýzeň. A kdyby se někdo tohoto mého jména dotkl — a všeho, strýčku — —! A nejen to. Bojím se, že bych často

byl nucen zapírati své přesvědčení, že bych je vůbec musil zapříti."

Tato slova byla panu Dominikovi něco nového. Přesvědčení! Nebylo mu zcela jasno, kterak to Felíček míní. Ve společnosti lidí, s nimiž po všechen život obcoval, padlo sice velmi často. Ba, i mezi pány „u Ježíka" slýchati je bylo přes tu chvíli. Tam ať kdo povídal co povídal, skoro vždy připojoval: Meiner überzeugung nach — meine überzeugung ist — a tak dále. Byla to jen řečnická kudrlinka, ozdůbka, která sama nic neznamenala. Ale Felíček?

„Ty máš nějaké přesvědčení?" otázal se. „A kdo pak by ti je bral? Jaké přesvědčení?"

Felíček vyjevil zraky. Strýček mu nerozumí? Sklopil oči a pronesl nesměle:

„Kdybych mohl říci vše, jak si myslím..."

„Ale jen povídej"

Felíček překonával těžké nesnáze. Veliký rozdíl věku, který byl mezi ním a strýcem, znesnadňoval mu, co chtěl pověděti. Ale ještě něco jiného tyčilo se mezi nimi jako neprostupmá a nepřestupná přehrada. Felíček dávno to pociťoval, skoro ode chvíle, kdy se mu strýc a poručník po prvé zjevil, ale neměl pro to jasného vyjádření. Teprve časem vytvářilo se v něm určité ponětí a teprve v poslední dobu, kterou prožil pod jeho střechou, uvědomil si, v čem se duše jejich rozcházejí. Teď vyrozuměl nepochybně, že tomu tak bylo i pod střechou tet Severýnových. A nyní má

vykládati tomuto starému pánu. Nedotkne se jeho citlivosti?

„Tedy mluv," pobízel strýc Diamant.

Felíček dlouho s tím chodil, a pojednou se mu zdálo, že nenajde slov. I započal tiše, skromně, ale hlas jeho se ponenáhlu zesiloval:

„Strýčku, vyrostl jsem u Turýnků. Tam jsem nikdy slova německého neslyšel, leda když přišly tetinky a začínaly na mne taky po německu. Ještě jsem nerozuměl a bával jsem se jich. Potom u nich jsem se náhle octl v jiném světě a nevěděl jsem, čí jsem. Věta česky, věta německy. Bývalo mi časem až úzko. Potom jsem přišel do školy. Dojista by mě tetičky byly daly do německé, a teprv nedávno jsem pochopil, proč tak neučinily. Ostýchaly se předložiti tam listiny o mém původu. Bylo by se to rozneslo v jejich společnosti, kam je srdce pudilo a kde o mně neměli ani věděti, nebo aspoň co nejméně. A tak tedy jsem přišel na české gymnasium. Rozumíte mi, strýčku?"

„Nu, to vidím z tvého atestu," přisvědčil strýc. Ale přece jen bylo patrno, že ještě nechápe, kam Felíček míří.

„Ano, strýčku. Ale hlavní věc: má nešťastná matička byla našinka, vím to od pěstounky Turýnkové. A taky můj otec byl našinec, třeba že důstojník. Pěstounka Turýnková znala jej. Chtěl se vzdáti svého povolání, až se vrátí z vojny. Nevrátil se. Oba odešli, nechali mě tu."

Felíček se zasmušil, klopil hlavu.

„Nu dobrá, hochu," pobízel strýc. „A dále?"

„Nezpronevěřím se tedy ani matce, ani otci. Bez lásky k povolání nemohu být úředníkem."

„Což pak je to něco špatného?" žasl strýc.

„Špatného nic, strýčku. Chce-li však se úředník někam dostati, musí zapírati své přesvědčení a sloužiti něčemu, co nás všechny utlačuje. Anebo je sám utlačován."

Felíček oddychl jako po těžké práci.

Strýc Dominik čím dál vyjeveněji naň hleděl.

„Pro boha tě prosím, kde jsi to sebral?"

„Strýčku, vždyť chodím šest let do gymnasia! Mám oči, uši. Mnoho jsem četl, a mnoho jsem slyšel od spolužáků. A pěstoun Turýnek taky tak vždy hovořil."

„Co ten tomu rozumí! — A co říkal?"

„Že jsou úředníci většinou odpadlíci."

Pan Diamant zhluboka zafuněl.

„Ták?" protáhl Dominik. „A jářku, což pak já? Jsem taky odpadlík? Od čeho jsem odpadl?" Felíček všecek v tváři zahořel.

„Ach, strýčku, vy jste předobrý člověk — ale jste z jiné doby. Vyrůstal jste docela jinak, chodil jste do německých škol. Zdá se, že mi nerozumíte. Vám byl životem úřad..."

Strýc Diamant opět zafuněl, silněji než prve, a řekl prudce:

„To byl pěkný život!"

Utkvěl pohledem na svém klavíru, na stohu not, odmlčel se.

Felíčkovi se zdálo, že v tu chvíli myslí strýcovou letí všecka minulost, od mladických let až po dnešek. Snad se nemýlil. Bylo mu starého pána až líto. Vedle toho měl i trapný pocit, že se svým rozkladem dopouští nevděku ke strýci. Za všechno, co mu prokázal, nemá mu tak odporovati. Ale jinak nemůže! Vždyť běží o všecku budoucnost! Strýc je na konci života, on však, Felíček, na samém počátku. Jinochovy tváře pobledly.

Pan Diamant chvíli setrval v mlčení. Ponenáhlu vrátil se pohledem zas k jinochu a řekl:

„O čem všem ty přemýšlíš, chlapče! Máš pravdu, mně v těch letech nic takového nepřipadlo. Ty tedy máš přesvědčení. Zdá se mi, že už ti rozumím. — Dobrá. — Ale což pak profesorem, advokátem, lékařem bys nechtěl být?"

„Strýčku, nechte mě k Turýnkovům!"

Felíček po druhé tu sepjal ruce. V očích se mu zaleskly slzy.

Pan Diamant snesl časem vzteklý pláč staré Vopičkové, když byla celým světem dopálena, snesl i zajíkavý, hysterický pláč slečny Vilémy, dobře věda, že nic není tak laciného a pomíjivého zároveň, jako tyto výbuchy ženské přirozenosti. Ale když teď spatřil slzy v očích Felíčkových a slyšel zároveň jeho žadonivý, skoro úzkostný hlas, byl odzbrojen. Pomyslil na siré dětství a mládí jinochovo, zbavené laskavé ruky mateřské

a rozumné péče otcovské, a bylo mu, jako by z těch dobrých očí plakal všechen posavadní život jinochův. Poposedl na pohovce a řekl stísněn:

„Dej pokoj, Felíčku, kdo pak by plakal! Vždyť já ti hlavu nestrhnu. Pokládal jsem jen za svou povinnost, abych ti všechno rozložil. Nedáš-li jinak, dobře, půjdeš tedy k Turýnkovům. Řekněme tak: zatím na zkoušku. Znelíbí-li se ti to za půl roku, můžeš se vrátit na studie, ba i za rok se můžeš vrátit. Nebyl bys první. Ale to mi uděláš k vůli, že aspoň ještě týden u mne pobudeš, co? Nebo do prvního. Vyjedeme si na malý výlet, vyplujeme si na Zbraslav, pochodíme si kolem Prahy, pravda-li? A zatím si všechno připravíš."

Vida strýce svolujícího, souhlasil Felíček ze srdce se vším, a byl by souhlasil i s podmínkami méně příjemnými. Jen když je srozuměn.

Pan Diamant se zdvíhal s pohovky.

„A teď, hochu, půjdeme na promenádu. Dole řekneme bábě Vopičkové, že už nám nebude nosit obědy. Budeš chodit se mnou do hostince. Máš prázdniny a jsi abiturientem."

Nějak smutně to řekl pan Diamant. Rozhlédl se pokojem a zdálo se mu, že z těch prostor něco vyprchává. Přece jen tu osiří.

A než odešli, ještě řekl k Felíčkovi:

„To vysvědčení vstrč do kapsy. Kdyby se náhodou některý z pánů zeptal..."

Touto připomínkou ozvalo se kus ctižádosti páně Diamantovy. Všichni pánové vědí, že u sebe

má poručence. Vzpomenou naň i po čase, dojista se zeptají. A pak, až zvědí, že nechal studií, nikdo z nich se nesmí domnívati, že dále studovati nemohl, že snad bídně propadl. Ne, Felíček jde vlastní cestou!

— — — — — — — — — — — — — — — —

Uběhla lhůta, panem Diamantem vymíněná, a potom tedy posledního července vydal se starý pán s Felíčkem v končinu Jakubskou, aby studenta odevzdal novému hospodáři a mistru, aby s ním taky všechny podmínky učení vyjednal. Byla mu to výprava těžká, skoro bolestná. Teď, když se jinoch ponenáhlu rozvíjí, když by jím získal společníka, den ode dne probudilejšího, má se s ním rozloučiti.

Za těch čtrnáct dní Felíček několikráte si zaskočil k bývalým pěstounům, aby opověděl brzký svůj příchod. Mistr Turýnek byl připraven, jiného učně nepřijal.

„Tu tedy vám vedu nového praktikanta," řekl pan Diamant, když vstoupil do nízké dílny. „Zítra chce nastoupiti."

„Prosím, račte, urozený pane," pobízel mistr vzácného hosta do pokojíku za dílnou.

Paní Fronka nechala vaření v kuchyni, přikradla se za pány. Její Felíček přichází, její Felíček se jí vrací! Při tom jednání nemůže chyběti.

„Vlastně jsme se s mladým pánem již domluvili," hovořil mistr Turýnek rozšafně. „Toť se ví, od zítřka nebude mladým pánem — toho

zatím hodíme pod stůl — dělalo by to v dílně zlou krev. Bude zas Felíčkem jako dřív, pro každého. Co se týká poslušnosti, urozený pane — kdo vydržel deset let u vzácných tetinek, naučil se poslouchat, o to nemám starost. Arci, když jsem chvílemi z domu, musí vyhovět i tovaryšovi. Ale to je docela hodný člověk. Ostatně má každý svou práci, ví, co má dělat."

„Zde je poslední Felíčkovo vysvědčení," podával pan Diamant papír. „To snad stačí k zápisu?"

„Zouplna, urozený pane. Však už jsem je viděl, okázal mi je Felíček. Tuze krásné vysvědčení. Mohl by směle pokračovati, ale když se mu naše řemeslo tak líbí..."

„A jak dlouho se má učit, pane mistře?"

„Urozený pane, protože už je trochu přerostlý a s tímhle vysvědčením vezmu ho na tři léta. Myslím, že po těch studiích vypochopí tu naši knihařinu snáz a čiperněji než ti kluci, co jdou na učení jen když ve škole propadnou. Vyučí se právě tak do odvodu. Ovšem, urozený pane, učit se bude ještě i jako tovaryš — při našem řemesle je vždycky něco nového. Jsem v tom sám od čtrnácti let, a panečku, přijde mi někdy zástoj, že nevím hned, jak ho popadnout."

„A co budete za vyučení požadovati, pane mistře?"

Mistr Turýnek vytáhl obočí až na čelo.

„Jako platit, urozený pane?"

„Ano.“

„U nás se neplatí, urozený pane. U kupců ano, to vím. Tam i peřiny se nechávají. Ale při řemesle to není zavedeno. Vždyť mi každý za to pracuje, a Felíček nebude zadarmo ujídat, o to se nebojím.“

Obočí mistrovo spadlo zase. Turýnek se zamnul na čele, pohledem letmo zavadil o ženu a svěřoval panu Diamantovi:

„Jakási jiná potíž by tu byla, urozený pane. Doufal jsem, že se od kvartálu poněkud rozprostraníme. Je on tu vedle takový knůtkářský krámek, sedí v něm prastará babizna, pořáde se toho odříkala a domácí mi to sliboval. Byl bych proboural zeď a spojil to s dílnou, hodilo by se mi to právě tak pro mé nocleháře. Ale baba mlela jen hubou, zase to podrží, ačkoliv čert o ni a její zboží sotva zavadí. Svedlo ji, že vyhrála z loterie tři stovky — však je tam dávno odnosila — tedy prý zůstane. Vím, že to dlouho nevydrží, ale protáhne mi to třeba o rok!“

Pan Diamant ještě nechápal, kam Turýnek směřuje.

Mistr se teď naklonil a skoro jen šeptal:

„Tak by nám nezbylo, než položit Felíčka do kumbálu s tovaryšem a starším učedníkem. Ale to se mi nepodobá. Víme, že měl u tetinek svůj pokojík, u vzácného pána pokoj — —“

„Ano, ano,“ přisvědčil pan Dominik. „Teď zůstane prázdný.“

Mistr Turýnek zaletěl pohledem zase k paní Fronce. A jako by v jejich očích četl souhlas a povzbuzení, pronesl po krátké odmlce:

„Kdyby urozenému pánu nepřekáželo, než to s tou babkou tady vyplichtím, snad by Felíček mohl přespávati doma, u vzácného pána?“

Turýnek dořekl váhavě, obávaje se odmítnutí. Ale pan Diamant stiskl rukama obě kolena, aby se pamatoval a neprojevil příliš bouřlivě nesmírnou radost, jakou má z tohoto návrhu. Ve snách mu nepřipadlo, že by tak mohlo býti. Jeho příbytek nezpustne, Felíčkův pokoj nevystydne! Bude hocha míti doma, den jak den!

„Ale ano, pane mistře, ano!“ souhlasil všecek rudý. „Tomu nic nepřekáží. Dokonce — dokonce mi s ním bude veseleji. Tedy ujednáno: ráno po snídani přijde Felíček do práce, na večeři se vrátí ke mně. A což pak na oběd? Bude taky chodit?“

„Vzácný pane, to bych prosil, aby zůstal tady. Uběhal by se. Obědváme, jak poledne vyzvání, a v půl druhé pracujeme dále. — Nic naplat. Felíček jde do práce a ne do zábavy. Pana strýčka užije večer dost. — Zítra mu nastane robota,“ zasmál se Turýnek.

Taky pan Diamant se usmíval, když s Felíčkem odcházel. S těžkým srdcem nastupoval dnešní cestu, s lehkým se vracel domů. Nebude o Felíčka připraven.

XXI.

Felíček nesdílel strýcovo uspokojení s návrhem Turýnkovým, aby přespával doma. Když si umínil, že půjde do učení, snad ani sám si jasně neuvědomil, činí-li tak proto jen, aby unikl povolání, kterému ho tetinky zasvěcovaly, ještě než z plenek vyrostl, ale které jej čím dál víc odpuzovalo, či proto jen, aby se vrátil k bývalým pěstounům. Nesnadno by byl pověděl, která pohnutka jest silnější. Těšil se na bývalý a po svém mínění pravý život pod střechou Turýnkových, jak se do něho stále vesníval, zvláště však ode chvíle, kdy uprchl z příbytku svých tetek. V duchu již se viděl zas u toho rodinného krbu, jak jej měl v paměti z dětství. V duchu slyšel zase staré pohádky mámy Turýnkové a viděl tatíka Turýnka, kterak mu z bílé lepenky vystřihuje a vyřezává stolečky, židličky, almárky, postýlky, a skládá z nich celé pokojíčky, které pak oživoval všelikými panáčky, jakých bylo na strhaných obálkách a ve starých časopisech na výběr. Felíček arci věděl, že ani pohádky ani hračky se nevrátí, ale nemohl se dočkati večerních dýchánků po práci, důvěrných a družných hovorů, společného předčítání z knížek, jichž u Turýnků bylo na stohy.

Felíček při všem tomto snění nepomyslil, že i rodině Turýnkových dávné ty večery navždy minuly. Tehdáž oba manželé byli mladí, sami,

plni chuti do práce i do zábavy, on pak, žvatlající Felíček, byl jim jako vlastním děckem i hračkou zároveň. Ještě tu nebylo cizích lidí, učně a tovaryše, a nebylo tu Martičky. Teď je jinak. Turýnkovi přibývá let, práce má nad hlavu, často i večer ještě robí a dodělává, a poleví-li trochu neustálá ta robota, rád si vyjde za roh na sklenici piva i na pohovor se sousedy, aby taky jejich očima do světa prohlédl, něco novinek uslyšel. A paní Fronce, které nyní je starati se o půl tuctu krků, zbývá již jenom nedělní a sváteční odpůldne. Ale někdy je svátek jako všední den, v dílně pracují mnohdy po samý večer. A potom hrr, zhurta uklidit, hospodyně se ohání v kuchyni s večeří. Ani Martička nemůže promařiti večerní chvíle. Chodí do školy, píše úkoly, učí se nazpaměť. Již také pomáhá matce, oběhává hokyni, kupce, mlékařku.

Felíček, odchovanec tet Severýnových, které žily ve zvláštním, uzavřeném světě svém, pohrdajíce vším světem ostatním, pokud nebyl jejich kasty, a potom odchovanec školy, která se nikdy nedotkla žádné praktické otázky života a vypadala, jako by jen sama sobě byla účelem, neměl od nikoho návodu, aby o těchto všedních věcech uvažoval, aby o nich uvažovati dovedl. Žil ve vzpomínkách pohádku svého dětství, a rád by si ji byl prodloužil.

A tak odcházel se strýcem zklamán, až rozlítostněn. Tedy nebude u Turýnků! Bude tam

vlastně jen hostem! Ale to není, nač se těšil. Zbytek dne byl mu tím ztrpčen. Vysněné útulné večery jsou ztraceny. A vše potrvá tři roky. A na cestě od Turýnků poprvé mu zaklovalo v hlavě: Zdali tedy přece snad neměl setrvati ve škole?

Čím dále k večeru, tím větší byla jeho sklíčenost. Dětství a mládí má takové beznadějné chvíle. Co mu nepřináší dnešek, je navždy ztraceno. Mládí nemá klidu a trpělivosti, aby se utěšilo myšlenkou: Ale tedy zítra, pozejtří!

Až k večeru rozptylovala se ponenáhlu stísněná ta nálada. Přišla stará Vopičková, odestlala a zmizela zas. Pan Diamant přecházel v bytě, z pokoje do pokoje, rozhlížel se, jeho tvář víc a více se jasnila. Potom náhle se zastavil, zahleděl se na Felíčka a řekl:

„Hochu, to je moudrý člověk, pan mistr Turýnek!"

Felíček položil knihu, ve které dočítal, a vzhlédl k strýci. Nechápal.

„Výborně to rozřešil pan Turýnek! Přiznávám se ti, obával jsem se té samoty, až mi odejdeš. A ty u mne zůstaneš! Bude nám veseleji, co?"

Jeho stará tvář se rozesmála.

A teď Felíčkovi vzcházelo světlo. Pojednou pochopil, nač mu celého půldne nestačilo, nač ani nepomyslil. Smály se zraky strýcovy, smálo se hladké jeho líce, oholená brada, smály se i drobné, paprskovité vrásky po stranách očí jeho, podobné

stopám ptačích drápků, a ty se smály nejvíce, jako by se rozšlehaly v drobné plamínky.

Strýc pokračoval:

„Víš, kdyby bylo zůstalo při starém, kdyby ses nebyl ke mně uchýlil, věru bych nebyl ani pomyslil, že se v mém hloupém životě může ještě něco změniti. Zvyk je velká věc, hochu, a nesmírná síla. I nejhloupější zvyk. Žil jsem tu jako řeholník. Jen ta stará Vopičková mě obcházela jako strašidlo, jaké pak zábavy s babiznou! Dnes ti mohu říci, kterak jsem tehda první den měl tak jisté pomyšlení, že mi zde budeš trochu překážet — rozuměj mi, vpadl jsi mi jako puma do starých zvyků! — ale hochu, já ti přivykl za osmačtyřicet hodin a těšil jsem se, že si to s tím knihařením ještě rozmyslíš, že zůstaneš u mne. A ty ne! A přece u mne zůstaneš. Od rána do večera to nějak přetřískám, jako dřív, ale pak zas budeme spolu. Nemáš z toho taky radost?“

Felíček víc a více porozumíval. Ale ještě nemohl říci, že má stejnou radost jako strýc, a lháti nechtěl. Obešel tedy otázku strýcovu.

„Jen se obávám, strýčku...“

„Čeho pak?“

„Abych vám jako nedělal hanbu. Když jsem byl studentem, nemusil jste se za mne styděti. Ale teď, když budu pouhým učedníkem — — —“

Strýc Dominik se zadíval v oči Felíčkovy, jako by zkoumal, kolik je v těchto slovech pravdy. Konečně řekl:

„Proto? Ne, myslím, že se za tebe hanbiti nebudu. Doufám, že zůstaneš hodný, a zas budeme spolu chodit."

„Budu z práce umouněn, umazán, strýčku."

„Doma se umyješ a převlékneš. Zařídíme to. — A teď se seber, hochu, půjdeme večeřet."

Poseděli zase „u Ježíška", ale pan Diamant zkrátil dnešní hodování o hodinu, aby se Felíček dosyta vyspal. Ráno musí do práce.

Tato strýcova péče však tentokráte byla marna. Felíček dlouho neusínal. V myšlenkách stále se vracel do starého domu v Jakubské ulici a počítal, kdy se tam nadobro odstěhuje. Vždyť řekl Turýnek, že sousedka babka dlouho tam nevydrží, že ho zdrží o rok. Tedy za rok. Ale jaká to dlouhá doba! Potom jeho myšlenky přeskočily na večerní hovor se strýcem. Felíček opakoval si slovo za slovem, a pojednou dospíval k závěrku, kterýž jej překvapil. Přes všechnu vlídnost, kterou mu strýc prokazoval, do dneška neporozuměl svému postavení u něho. Což neřekl sám strýc, kterak se na počátku obával, že mu bude překážeti? A Felíčka opravdu po všechen ten čas obestíral tísnivý pocit, že je starému pánu břemenem. Tu pojednou strýček se přiznal, že by o něj nerad byl přišel, že se toho bál. Pro Felíčka to byl pravý objev, objev radostný. Strýc jej má rád! Podobných slov, jaká k němu dnes promluvil, nikdy neslyšel z úst chladných tetek v ulici Krakovské. Vždycky cítil, že jen jediná bytost na

světě jej má ráda láskou upřímnou, máma Fronka. Dnes objevil druhého člověka, strýce Dominika. Toto poznání vystoupilo před Felíčkem v plném významu teprve teď, v noční samotě, za celé hodiny po rozmluvě se strýcem. A teď teprve pocítil, že něco zanedbal, obmeškal. Měl se chopiti ruky strýcovy, stisknouti ji vroucně, zlíbati ji za ten projev náklonnosti, obejmouti jej. Neučinil tak — a Felíčka to trýznilo. Strýc jej má rád! Felíčkovi bylo až do pláče dětinskou radostí. A kdyby neslyšel, kterak strýc ve vedlejší světnici spokojeně chrupe, vzchopil by se, přikradl by se k němu, objal by jej a políbil. Nikdy se toho neodvážil, strýc taky nikdy tak neučinil, ale v tuto chvíli byly všechny čivy Felíčkovy tou měrou rozníceny, že mu nic nebylo zřejmějším a pochopitelnějším než takovýto projev povinné a srdečné vděčnosti. Až se mu srdce rozechvělo lítostí, když se přistihl, kterak příhodnou chvíli promeškal.

Když ráno vstal, podivil se, že i strýc je vzhůru, oblečen, jako na vycházku připraven. A než sám se dostrojil, byla tu i snídaně. Na novoměstské věži odbíjela sedmá. Stejně rychle jako Felíček posnídal i strýc Dominik, srkaje horkou kávu, jako by sám spěchal do učení, a když se vzchopil Felíček, vzchopil se i pan Diamant.

Jinoch již držel klobouk. Přistoupil ke strýci a vztahuje nesměle ruku na rozloučenou pravil:

„Sbohem, strýčku!“

„Počkej, hochu, doprovodím tě.“

Starý pán sáhl po silné španělce, po cylindru, vyňal ze šosu rukavice.

„Tak hochu, jsem hotov. A pozor! Pravou nohou vykročit..."

Felíček uposlechl.

Strýc kráčel za ním, uzamkl, dole odevzdal klíč domovnici Vopičkové.

„Tak, hochu, a teď tedy ku předu!"

Jako vždy, zaznívaly taky dnes povely strýcovy střídavě česky a zas německy. Tak bude pan Diamant mluviti do smrti.

Veselé, sluneční jitro rozlévalo se nad Prahou, vzduchem vanula svěží vůně prvého dne srpnového. Cosi radostného naplňovalo všechny ulice, a ta radost sdělovala se i Felíčkovi. Již nebylo viděti školáků s brašnami a náručemi knih, byly prázdniny. Tu i tam vykračovali tatíkové, vyvádějící synky na výlet, ač byl všední den. Byli to patrně školáci, kteří včera přinesli dobrá vysvědčení. Třímali nové síťky na motýly, po boku měli čisté zelené krabice na zelených popruzích přes prsa — na dnešní kořist. Zraky všech těch drobných mužíčků zářily štěstím. Je po škole, kynou dva měsíce prázdnin. Jaká rozkoš!

Felíček se usmál. Nic nelitoval, že ho nevede cesta s těmito školáky. Směřuje k vážnějšímu cíli, do práce. Každým dalším dnem ukrátí se lhůta jeho učení. Tito drobní hošíci za tři léta ještě budou sedávati ve škamnách, on pak již bude tovaryšem. Bude uměti nejen užitečné řemeslo,

ale bude i vydělávati. Každý šesták bude z jeho práce a bude mu náležeti.

Ne tak veselé myšlenky provázely strýce Dominika. Přemítal, jak bude obědvati sám a sám, zas po třech měsících. Sice ne docela sám, vrátí se ve starou družinu stolovou, ale bez Felíčka. Potom půjde domů, zase bez Felíčka. Pravda, ulehne tu na starou pohovku, zaspí svou samotu. Ale zítra bude stejně, i pozejtří, po všechny dny. Snad jen v neděli bude mívati Felíčka doma.

Kráčeli Jungmannovou třídou, byli již blízko ulice Ovocné, když za zády Felíčkovými zazněl hlas:

„Tě bůh, Severýne!"

A na zdůraznění vykřičníku dopadla na jeho rameno těžká ruka.

Skoro se uleknuv otočil se Felíček a spatřil — Hrazdiru. Dávno již ho neviděl, často však na něj vzpomenul. Rád by se s ním byl setkal za jiných okolností a nejraději ovšem sám. Teď, se strýcem, nebylo mu toto setkání vítáno. Obával se nepříznivého dojmu, jejž na strýce učiní výrostek v pokaněné, všelikými barvami potřísněné haleně, velikých, nevydrhnutých rukou, s hlubokým „smutkem" za nehty.

Ještě neodpověděl, když Hrazdira poznovu se rozkřikl:

„Kam to tady valíš?"

Felíčka víc a více přebíhal nepříjemný pocit. Hrazdirův hlas mu zněl neobyčejně drsně. Ještě to nebyl zvuk čistě mužný, ale bylo zřejmo, že

Hrazdira dozrává. Tomu Felíček zatím nerozuměl. Pod nosem pučelo Hrazdirovi cosi, co na prvý pohled vypadalo jak umouněnost — lehké temné chmýří, prvé zárodky knírů. Ač byl o málo starší Felíčka, přerůstal jej o půl hlavy a byl hranatější, rozložil se. Slovem, byl to nevycválaný pražský hoch, který nevyrostl ve skleníku, jeho rejdištěm od samého dětství byla Ječná ulice s okolím, i Karlovo náměstí. V očích Felíčkových byl to mladý hromotluk.

„Povídám, kam to šineš?"

Teď teprv řekl Felíček:

„Nastupuji do učení."

Hrazdira rázným trhnutím zastavil Felíčka. V jeho tváři se zračil nesmírný údiv.

„Mord hadry! Do učení? To tě vylili ze školy?"

Teď se vmísil pan Diamant.

„Ne, nevylili!" zvolal břitce, měře Hrazdiru pronikavým a hněvivým pohledem. „Jde dobrovolně. Má vysvědčení na premium."

Zdálo se, že má sto chutí přetáhnouti mladého otevřhubu španělkou.

Felíček ze zvuku odpovědi strýcovy vycítil jeho podráždění. Zarděl se a chtěje zabrániti nějakému nezdvořilému projevu Hrazdirovu, pravil k němu rychle:

„To je můj pan strýček a poručník."

Hrazdira neměl ani zdání, že starý pán, kráčející podle Felíčka, k němu náleží. Zarazil se, posmekl neobratně a pronesl ostýchavě:

„Má úcta, vašnosti.“

„Má úcta!“ opakoval pan Dominik úsečně, jako by říkal: „S pánembohem! Jdi si po svých!“

Tomu však rozuměl jen Felíček, kdežto Hrazdira pronesl:

„Jsme staří kamarádi, vašnosti. Od Štěpána.“

Potom obraceje se k Felíčkovi, zeptal se:

„A kam?“

„K svatému Jakubu,“ odpovídal Felíček.

„K Jakubu? To můžeme jít ještě kousek spolu, tuhle Perlovou. Já pídím na Betlemský. A co se budeš učit?“

„Knihařství. U pana Turýnka.“

„No, proč pak ne. Taky to není špatné. Až to budeš umět, mám doma taky pár knížek. Ale to si počkám, co? A kam až jsi to ve škole dotáhl?“

„Vychodil jsem šestou gymnasia.“

„A teprv teď sis vzpomněl?“ podivil se Hrazdira. „Škoda toho času. Já už mám poslední rok, a strejda mi platí tři panenky týdně. Ale taky bys koukal, jak už dělám. Tuhle jsem namaloval spolkový znak, českého lva. Však tě tam jednou zavedu, uvidíš — lev jako dravec!“

Pan Diamant nestál o společnost Hrazdirovu, nechal oba mladíky napřed, sám kráčel o dva, tři kroky za nimi. Hlavou mu letěly všeliké myšlenky o tomto Felíčkově kamarádu, o kterém nikdy neslyšel.

Hrazdira se naklonil k uchu Felíčkovu a zamručel:

„A co ty dvě archy úmluvy, které tě vždycky vyváděly? Umřely?“

Bylo to nezdvořilé, opovržlivé, ale již to Felíčka neuráželo, jako když je Hrazdira před časem nazval maškarami.

„Ne, neumřely,“ odpovídal prostomyslně. „Jsem teď u strýčka.“

„Však tě vodívaly jak opici,“ s uspokojením řekl Hrazdira. „Odjakživa mi pily krev.“

A skloniv se ještě níže, zašeptal:

„A ten tvůj strejda — lepší než ty báby?“

„Předobrý člověk, Hrazdiro,“ šeptal i Felíček. „Jako otec.“

„To ti přeju, kamaráde. A zůstaneš u něho, či budeš u toho škrobaře?“

„Bydlím u strýce, spím tam. V práci budu jen přes den.“

Již byli prošli Perlovou ulicí, tu se jejich cesty dělily. Hrazdira stanul, sáhl do kapsy u vesty, vytáhl dvě papirosky a nabízel Felíčkovi:

„Což pak retku na cestu, nechceš? Taky jednu vypálím, než doběhnu.“

„Nekouřím,“ děkoval jinoch s úsměvem. „Ještě jsem to nezkusil.“

Hrazdira jednu podržel, druhou zastrčil do kapsy. Potom podávaje Felíčkovi ruku loučil se:

„Tak jen s kuráží, kamaráde. Nic se toho neboj — utíká to jako voda. A hlavně buď rád, že bydlíš privát, u pana strejce. To je poloviční učení, věř mi. Snad se budeme častěji vídat.“

Ukláněje se panu Diamantovi, mávl čepicí, kam až dosáhl, a poroučel se:

„Má úcta, vašnosti!“

„Servus!“ švihl pan Diamant nedbale a již zahýbal na Vaječný trh.

Felíček ještě zahlédl, kterak Hrazdira vyňal sirku, zdvihl pravé koleno, šoustl o nohavici a zapaloval cigaretu. Vybafl mrak dýmu, až se kolem něho zamodralo, a chvátal ke Skořepce.

S hlavou sklopenou, jako by se něčeho byl dopustil, kráčel Felíček po boku strýcově. Proplétali se po tržišti řadami babek, sedících nad nůšemi, ošatkami a košíky s vejci, máslem, tvarohem, šlapali po roztroušené slámě a řezance, pod nohama jim chrastily odvržené vaječí skořápky, z nichž babky již byly přelily zlaté žloutky a zelenavé bílky do sklenic, a chvíli nikdo z nich nepromluvil. Snad proto, že by vlastního slova nebyli slyšeli, jak byl celý ten ranní trh naplněn křikem prodavaček, tu a tam i rozvášněnou vádou tělnatých a naditých překupnic, sápajících se na sebe a divoce posunkujících, až Felíčka pojímala úzkost, že tyto řvavé útoky a neslýchané nadávky mohou skončiti jen vraždou nebo několika vraždami. Nikdy nic takového neviděl a neslyšel. V těch končinách byl v tuto časnou hodinu poprvé.

V ulici Rytířské bylo klidněji. Zde byl husí trh a méně hluku a křiku. Tu si pan Diamant oddychl a poprvé k Felíčkovi promluvil:

„Tenhle kamaráčoft se mi nelíbí, Felíčku. S tím si mnoho nezadávej."

Jinoch mlčel. Bylo mu trapno, nevěděl, co říci.

„Aby sis po druhé vybral jinou cestu, kde bys ho nepotkával. Zdá se to být nějaký maňas nemrava, chytil tě jako antoušek, otevřhuba!"

Felíček nepamatoval, že by se strýc kdy na někoho byl tak dopálil, tolik povržlivých slov o komkoli pronesl. Měl pocit studu za svou známost, a zase se v něm vzpíralo vědomí, že je strýc příliš příkrý. Odvážil se tedy námitky.

„Myslím, že mu křivdíte, strýčku. Je to spolužák z obecné školy. Ale byl to jen obyčejný uličník, žádný trhan. Učil se obstojně, nebyl hloupý, ve škole se výtržností nedopouštěl. Je sice hodně nevychovaný, ale věřte, zlý hoch to není. Učí se lakýrníkem."

Strýc Diamant byl obhajovací řečí Felíčkovou překvapen, skoro však i potěšen. Nedopouští na spolužáka, to se mu líbilo. Hlavně jej těšilo, že to s Hrazdirou není tak zlé, jak se jemu zdálo. Tím lépe.

„Lakýrníkem, povídáš? Dobrá, až bude v domě něčeho potřeba, zkusíme ho. To se člověk pozná nejlépe."

Obešli německé divadlo, propletli se táborem ovocnářek, prošli dvěma průchodními domy, a když se octli před domem, na němž visela „firma" Turýnkova, podal strýc Felíčkovi ruku a řekl stručně:

„Tedy s kuráží, hochu, a večer na shledanou. Pozdravuj pana mistra.“

Otočil se na patě, švihl rákoskou a vracel se k Týnskému dvoru. Felíček zmizel v průjezdě.

XXII.

Přes neutěšený výsledek poslední své návštěvy u strýce Diamanta, přes jeho „nesrdečné odbytí“, jak to v duchu nazývala, slečna Viléma dlouho ještě doufala, že se Felíček vrátí. Vězela stále v osudném klamu, že mu nikdo neublížil. Což na něj kdy rukou sáhla? Neměl u svých tet pohodlí? Nechodil v pěkných šatech? Nebylo-li o něj pečováno jako v nějakém pensionátě?

Nebyl to žádný ozev lásky a příbuzenské náklonnosti, který by v ní byl vzbouzel žádost, aby se vrátil. Byla to poraněná ctižádost. Jako se dříve po všechna léta obávala soudu světa nad nemanželským synem sestřiným a tím nad celou Severýnovskou rodinou, tak zas i nyní se hrozila, co tomu řekne svět, že od nich sestřenec utekl. Byl to sice svět velmi úzký, omezený, ale před tímto světem chtěla býti nedotčena, neporušena. Tento svět na obě slečny Severýnovy měl pohlížeti s úctou.

Ale byl tu ještě jiný zájem, a stejně silný jako prvý. Byl to důchod z Felíčkova dědictví. V první chvíli, když od strýce Diamanta odchá-

zela, byla nadobro uklidněna jeho výrokem, že i nadále mohou přijímati úrok z otcovského odkazu Felíčkova. S uspokojením to zvěstovala sestře Leopoldě a velmi se na ni rozhněvala, když Leopolda skoro s opovržením řekla:

„Měla jsi jim to všechno hodit pod nohy!"

Ze slečny Leopoldy nemluvilo tu žádné právní vědomí, nýbrž prostý vztek. Zato však v slečně Vilémě čím dál tím určitěji se probouzely jisté pochybnosti, zdali právem užívá prospěchu, který jí nenáleží, když tu není Felíčka.

Se sestrou Leopoldou již o tom nemohla mluviti. Ta se ohradila němým vzdorem. Kdykoli se Viléma pokusila rozpříst hovor, Leopolda zarputile mlčela. Felíčkův útěk rozvrátil i někdejší sesterskou důvěrnost. Slečna Viléma měla těžké chvíle.

Den ode dne míjel, uplývaly neděle, měsíce. Ještě slečna Viléma doufala ve smír. Felíček netušil, že nejednou, když vycházel ze školy, kdesi výše v Žitné ulici přechází tetinka, doufajíc, že ji náhoda s ním svede; netušil, že jindy tetinka kráčí ulicí Příčnou a že chybělo nemnoho, aby se střetli. Nikdy však se to nestalo. Buď chvátal Felíček přímo dolů na náměstí Karlovo a tetinka nechtěla ho dohánět, nebo se před školou vyskytl strýc Diamant, a pak slečna Viléma zmizela, než ji kdo mohl spatřiti.

Čím více se blížil konec školního roku, tím větší nepokoj a rozčilení ovládalo tetu. Nadchází

rozhodná chvíle. — Potom jednoho dne vydala se zase z domu, váhavě se blížila ke škole, ale před budovou bylo nápadně mrtvo. Slečnu Vilému to zarazilo. Postála, vyčkávala, nikdo se neobjevoval. Neviděla školáků ani profesorů. Co to znamená?

Odzvonilo poledne. Lidé sice hrnuli se z práce a z úřadů domů, ale ze školy se nerojilo jako jindy. Slečna Viléma si dodala odvahy, vešla do budovy, zamířila k domovníku.

„Dnes nemají studenti školu?“ otázala se.

„Co by v ní dělali?“ zněla odpověď. „Předevčírem dostali vysvědčení — jsou prázdniny.“

Slečna Viléma odcházela jako podťatá. Již tedy Felíčka nespatří. Bylo jí do pláče, zlostí i lítostí, ale na ulici plakati nemohla. Až doma ji všechno přemohlo. Nad polévkou založila hlavu do dlaní, slzy jí kanuly skrze prsty.

„Co je ti?“ otázala se slečna Leopolda.

Slečna Viléma štkala, neodpovídala. Od sestry nekyne jí žádná útěcha. A slečna Leopolda již se neptala.

Ještě doufala slečna Viléma, že Felíček přijde, aby okázal vysvědčení, ale i ta naděje zklamala ji.

Minulo dalších čtrnáct dní, o nikom ani slechu. A konečně bylo v předvečer svatého Dominika. Toho dne řekla Viléma k sestře:

„Zítra je strýcův svátek, Poldy.“

„Proč mi to povídáš?“ otázala se slečna.

„Půjdeme s gratulací."

„Půjdeme? Já ne!"

Řekla to slečna Leopolda, jako když pes kousne.

V den čtvrtého srpna tedy slečna Viléma sama se vybrala ke strýci. Byla to těžká cesta, ale nemohla se jí ubrániti. Všecka se chvěla rozčilením, jak bude přivítána strýcem a jak se k ní zachová sestřenec.

Doma však zastala jenom strýce.

Všecek udiven vzhlédl pan Diamant, vida, kdo vstupuje, vzchopil se z lenošky, ve které dočítal svou Bohemii. Na stole před ním tkvěla ve váze kytice, kterou ráno svému domácímu a veliteli přinesla domovnice Vopičková. Kytice šťavnatá, ohromná, oplývající více hojností zeleně i květin než umělou skladbou a vázáním. Byla z Uhelného trhu. Takovou kytici kupovala tam Vopičková rok co rok a pan Diamant vždy ji s vděkem přijímal. Připomínala mu tato pozornost Vopičkové dávné, zapadlé svátky rodinné, jeho dětství a mládí, a vždy v něm vzbudila tesklivou náladu. Zakazoval to sice Vopičkové rok co rok, peskoval ji, že si činí zbytečné útraty — ač ji po každé štědře odměňoval — ale Vopičková nedala si zakázati. A budiž pověděno, kdyby byla uposlechla, že by se panu Diamantovi bylo stýskalo.

„Aspoň ta bába na mne pamatuje," říkával, ač ani slečny Severýnovy nezapomínaly. Tu však pan Diamant větříval jiný úmysl. —

„To jsou hosti!“ zvolal dnes a kolíbal se návštěvě naproti.

Taky slečna Viléma podala mu skromnou kytici, kterou byla cestou koupila.

„Přicházím s upřímným přáním, onkl, a promiňte, že jdu sama. Poldy není v dobré kůži, omlouvá se.“

Zarděla se při té nevinné lži.

„Nu, doufám, že jí nepopadlo nic povážlivého,“ přijímal pan Diamant blahosklonně omluvu. „Posaď se, posaď, abys nám nevynesla spaní.“

Trousily se obvyklé, všední otázky strýcovy, trousily se odpovědi slečniny. Bylo sice horké srpnové dopoledne, ale slečna Viléma nemohla se sebe setřásti pocit jisté sychravosti. Pořád vzpomínala poslední své návštěvy pod tímto stropem. Odpovídala roztržitě a jen úkradmo se rozhlížela pokojem a zalétala ke dveřím druhého. Vstoupí taky Felíček? Ale Felíček zůstával neviditelný a všady vládlo mrtvé ticho, jako by tu žádné jiné bytosti nebylo.

„Těší mě, že sis vzpomněla. — — Inu, stárnu, holka, stárnu. Kolik pak mi chybí do sedmdesátky! Nevím, kolik ještě těch svátků, nevím — —. Jakáž pomoc. Překáželi bychom tu mladým... Ještě že nejsem tak docela sám. Toho jsem se vždycky obával...“

Ale kde je Felíček? letělo hlavou slečninou. Proč se nezjevuje? Je-li tu kdesi, dojista ji slyší.

Slečně Vilémě se zdálo, že zraky strýcovy zkoumavě se na ni upírají.

Mlčení zase chvíli trvalo. Konečně prohodil pan Diamant.

„Ani se neptáš po Felíčkovi, Mínynko."

Slečna Viléma s obtíží ze sebe vypravila: „Doufám, že ho uvidím, onkl."

„Ba neuvidíš, Mínynko. Sám ho spatřím zas až večer. Je v práci."

„V práci!" skoro jen vydechla tetinka. „V jaké práci?"

„Ba už čtvrtý den, Mínynko. U pana Turýnka je. Rozhodl se pro knihařství, zůstal při tom."

„U Turýnka!" vydechla slečna po druhé. „A vy jste přivolil, onkl?"

„Přivolil, Mínynko. Na mém místě byla bys taky přivolila. Zrale to uvážil. Líbí se mu řemeslo, a to jest hlavní věc."

„Ale na to nemusil studovati šest latinských, onkl!"

„Pravda, nemusil. Vadit mu to nemůže. Znám jednoho uzenáře, ten měl čtyry latinské, a dělá velmi dobré cervuláty a jaternice. A znám hospodského, který utekl před maturitou. Daří se mu znamenitě. Abych ti řekl pravdu, Mínynko: závidím Felíčkovi ten rozum. Kdybych v jeho letech byl věděl, že se svět nezboří, byl bych taky utekl — a mohl ze mne býti dobrý muzikant. Ale nebožtík otec by mě snad byl proklel a toho jsem se hrozně bál."

Slečna Viléma se dívala na strýce v nesmírném úžase. Nehněvá se, je se vším srozuměn. On, pan císařský královský komoří! Což se točí svět naopak?

„U Turýnků," opakovala si. „Ti tedy jej opoutali."

„To nevím, abych ti upřímně řekl. Nějaká příčina tu je nepochybně. Turýnek je hodný člověk, Turýnková taky. Nebude mu tam zle. — A zde mu taky není zle. Doufám, že jest u mne spokojen."

„Kterak to, onkl?" otázala se slečna, nechápajíc.

„Kterak? U Turýnků se učí, u mne bydlí. Neměli pro něj místa, rozumíš? Prý snad později. Ale myslím, že všecko zůstane tak, jak je nyní. Hospodaříme tu spolu, a jsme velmi spokojeni. Umíme si vyhověti."

Doufala-li slečna Viléma do dneška v nějaký obrat, nyní viděla, že je všemu konec. S jakým klidem jí to strýc vypravuje. Usmívá se dokonce. Teď ví vše a již by mohla odejíti. Ještě něco však ji tížilo, a to taky musí býti rozřešeno. Žila by ve stálé nejistotě, chodila by s vědomím dluhu. Mohl by přijíti den, kdy by ji to zastihlo nepřipravenu. Věčně by ji to znepokojovalo.

Něco jí říkalo: Mlč a netaž se dále. Ale naproti tomu něco silnějšího nutkalo ji, aby promluvila. Tento zápas nevznikl v ní teprv dnes. Dlouho jej v sobě nosila, dnes vyvrcholil a donu-

til ji, aby tuto, před strýcem, nejistoty své se zbavila. Když k němu přišla předešle, řekl ji slovo „zatím". Nepominulo to již? Nevypršela lhůta?

A tak po dlouhé pomlčce řekla:

„Chtěla jsem se zeptati, milý onkl, nepotřebuje-li Felíček něčeho? Prádlo, šaty, obuv a snad i na drobnou útratu?"

Bez dechu vyčkávala strýcovy odpovědi.

Strýc Diamant chvilku se na ni díval a promluvil:

„Vidíš, Mínynko, těší mě, že ses na to zeptala. Rozumím ti. Je v tom kus jemnocitu. Můžeš si pomyslit, že sám nemám žádných požadavků. Živím Felíčka, mám na to. Ale aby tvá dušička byla upokojena, můžeš svým dílem přispěti. Potřebuje nějaký kus oděvu do dílny, aby nezmícil své šaty sváteční. A do dílny nějakou režnou halenu. Pořídí si to, a ty zaplatíš z jeho úroků. Snad i nějaký kus prádla, nemusí být všechno najednou. Čas od času, abys neměla na ráz velikou útratu. Jsi tak srozuměna?"

„Jsem, onkl, se vším, jak uznáte."

„Dobrá, Mínynko. — Ale mám taky nějakou žádost. Doufám, že ji splníš."

„Je-li to v mé moci, onkl..."

„Jest, Mínynko. — Soudím, že máš ledacos po matce Felíčkově, památky nějaké — to vlastně náleží Felíčkovi. Snad i po jeho otci. Máš?"

„Mám, onkl. Dopisy Karátovy, které psal nebožce Žofince. A lístky do památníku. Knihu bá-

sní po Žofince. Stužky, vějíř, taneční pořádky. Vždyť víte, co všechno mladé děvče schovává —"

„Dobře, Mínynko. Shledej to a přines mi."

„Jen myslím, onkl, že ještě není na čase, aby se to všechno Felíčkovi dostalo do rukou."

„Neměj starostí, Mínynko. Podívám se, a co uznám za dobré, chlapci odevzdám. Na všechno dojde. Nezůstane do smrti Felíčkem. A nic nepošeřeď, Mínynko. Každá šarapatka bude Felíčkovi milá."

„Přinesu, co mám, onkl. — A ještě něco. Mohu Felíčka někdy viděti? Promluviti s ním?"

„Nikdo ti nezabrání, Mínynko. Ale vyčkej, až ti o tom řeknu. Až se chlapec usadí, do práce zabere. Tak, a jdi s pánembohem."

Teta Viléma dnes jinak odcházela než posledně. Obávala se nějakého pokoření, a zatím vše tak smírně vyznělo. Ještě na ulici stírala slzy s tváří.

XXIII.

Pan Diamant se Felíčkovi ani slovem nezmínil o návštěvě tety Vilémy. Byl' nejednou zpozoroval, že každá zmínka o tetách jinocha trapně se dotýká, že jej znepokojuje a že pak na celé hodiny upadá v tesklivé mlčení. Strýc Dominik rozuměl tomu tak, že se Felíček stále obává, aby nebyl tetám vrácen. Tentokráte snad by neměla zpráva takového účinku. Dokonce by mohlo Fe-

líčka potěšiti, že se naň teta vyptávala s upřímnějším účastenstvím, jak se zdálo, že si jej přála i viděti a taky s ním pohovořiti. Ale jestliže pan Diamant na počátku se chtěl přičiniti, aby mezi chlapcem a tetkami zprostředkoval smír, aby uprchlík sám a po dobrém se vrátil pod střechu posavadních pěstounek, teď již dávno si toho nepřál. Již chtěl míti Felíčka jen pro sebe, a při pomyšlení, že by se měl děliti s tetkami o náklonnost jinochovu, probouzela se v něm žárlivost.

Toho se arci obávati nemusil, a teď, když Felíček dosáhl svého, když zapadl k Turýnkovům, dokonce ne. Byl naprosto jeho.

Zatím v duši Felíčkově bylo docela klidno. Seděl v dílně, konal svědomitě povinnosti své a těšil se, jak ubíhá den ode dne. Ani za mák se mu nezastesklo po prázdninové volnosti, které všichni jeho spolužáci užívali. Nikoho z nich na svých denních pochodech nepotkával, sotva někdy některého zdáli spatřil. Ale tu spěchával, aby se přímému setkání vyhnul, jako by se obával nějakých nemilých rozkladů. Ten tam je za ním život studentský, navždy se s ním rozloučil. A mezi minulým tím životem a nynějším je silná přehrada. Již nosí režnou zástěru, sedí tu v dílně s ohrnutými rukávy košile, ohání se kostkou, skládaje archy, klade těžké železné pravítko na lepenky a řeže šnycarem, ba, již mu taky mistr Turýnek svěřuje úkoly složitější. Každá nová práce jej těšila. A když po několika nedělích po

návodu Tondově sešil, pořízl a vlastní rukou do plátna svázal první notýsek — nad nímž strýc Dominik se mohl udiviti — tu již v duchu sebe sama viděl jako budoucího dokonalého tovaryše, který se může odvážiti na nejtěžší a nejumělejší práce. Srdce Felíčkovo chvělo se tu nesmírnou nedočkavostí. Kéž letí, letí čas!

Nenadál se, že mu ještě bude podstoupiti vážný boj duševní. K tomu došlo, když se schylovaly prázdniny. Jako by se byly vrátily z nějakého zajetí, Prahu pojednou oživily mladé postavy. Chvátaly všemi směry, mnohé se zastavovaly na nárožích a křižovatkách, rozhlížejíce se, kudy dále. Rozbíhaly se vpravo i vlevo a vracely se zas, hledajíce správný směr, upadajíce v rozpaky bloudění a doptávajíce se mimojdoucích. Nikdo Felíčkovi nemusil říkati, kdo to jest. Byli to studenti z venkova, Prahy dosud neznalí. Ale v ty dny pozdního léta a vanoucího již zdáli podzimku potkával i postavy známé, bývalé své spolužáky. Mířili ke knihkupcům, vycházeli s náručemi nových školních knih, dychtivě již cestou je prohlíželi.

Felíček sice nikdy tak sám netěkal, s ním jeho tělesná stráž chodívala moudře, rozvážně, odměřeně; ale znal tento chvat na závěrku prázdnin a na počátku každého školního roku, vídal jej tolik let u jiných. Každý takový počátek byl velikou událostí studentům, kteří postupovali do vyšší třídy a měli tisíc starostí, aby na-

stoupili dokonale vyzbrojeni. Venkovští sháněli byty, pídili se po laciných obědech, obléhali knihkupce, antikváře a papírníky, pražští hoši především vyzvídali jména svých nových profesorů. Vyznali se již v osobnostech učitelů a mnohého z loňských přáli si i na další svou školskou pouť, mnohého v duchu posílali do pekel a byli plni radosti, když se dověděli, že byl od prázdnin přeložen na jiný ústav anebo někam na venkov. Před školními budovami bylo živo a rušno jak na česně úlovém, zvláště ve dny a hodiny zápisu. Hoši domácí chovali se s jistou převahou proti venkovanům, na kterých byla patrna tréma ze všeho, co je v Praze očekává. Vstupovali na neznámou, nejistou půdu, omakávali ji pod sebou každým krokem, jako by se odvažovali na zrádnou, bezednou bažinu, dychtivě naslouchali každému slovu zkušenějších. Jenom nemnozí studenti jevili jistou lhostejnost a nevšímavost, ač byli v nitru taky plni nepokoje. To byli repetenti, propadlí z loňska, kterým bylo souzeno, aby proseděli druhý rok v téže třídě. Propadnou-li taky letos, pak vale, školo, budou hotovi se studiemi navždycky.

V ty dny zmáhal se Felíčka nepokoj vždy větší. Jako by mu je nějaký čaroděj nastražoval do cesty, potkával den co den zasvěcence školy, studenty jednotlivé i celé skupiny. Teď, kdy už sám nebyl studentem, viděl nějak bystřeji než kdykoli před tím a zcela bezpečně poznával, k ja-

kému cíli všichni ti mládenci směřují. Jindy by se byl k tomu neb onomu připojil, promluvil s ním, něco mu vysvětlil, nějakou radu mu dal. K tomu teď neměl již práva, ba ostýchal se všech, a nejvíce svých bývalých spolužáků. Již mezi ně nenáleží. Odřekl se jich, vyvrhli by jej ze svého středu. Vzpomínal na své vysvědčení, které jej opravňovalo, aby se beze všech obav dal zapsati do vyššího ročníku. Ani by nebylo třeba, aby se s ním vytasil. Stačilo by jen pověděti jméno, a pan ředitel by pokývl hlavou: „Aha, Felix Severýn — septima."

A tu jej všechen ten školní ruch zachvátil nesmírnou silou, duše se mu naplnila hlubokým steskem a lítostí. Před ním je školní budova zavřena, nemá v ní co pohledávati! Teď teprv jej k sobě vábila. Felíček nejen v duchu, ale i tělesným svým zrakem často k ní zalétal. Vydával se z domova o chvíli časněji zrána, aby zacházkou mohl jíti kolem školy, a zacházkou vracel se i večer z dílny a díval se do průjezdu školního, v tu dobu již prázdného. Za tři, za čtyři dny shromáždí se tam všichni jeho druzi, aby vyslechli první ponaučení a pokyny, a pak denně tam zasednou do lavic k vyučování. Všichni, kdo tam chodili vloni — jen on mezi nimi nebude.

Mladá ta duše byla krušena sterými úvahami. Bylo by lze, aby se vrátil? Zase do té školy, jejíž konec je nedohledný? Které se tak okázale, rozhodně odřekl? A tu dospíval k nejpalčivější

stránce. Neměl na koho stýskati, nikdo mu školy neodpíral, sám si to způsobil. Vždyť se nemohl dočkati, až odtamtud naposled vykročí.

Toto kolísání zastrašovalo jej samého. Zdali nebude litovati po všechen život? ptával se v duchu. Byl zamlklý, na ničem nejevil účastenství, a strýc Dominik díval se naň starostlivě, zdali chlapec nechuraví.

„Chybí ti něco?"

„Ne, strýčku, docela nic mi není," odpovídal Felíček mdlým hlasem. Jen se neprozradit, aby strýček neřekl: „Aha, hochu, vidíš, vidíš!"

Felíček styděl se již teď při pomyšlení, že by strýc mohl uhodnouti příčinu jeho neklidu a sklíčenosti. Ne, před strýcem zachová všecku mužnost. Za nic na světě se nevyzná, co jím lomcuje.

A strýc neuhodl. Snad proto, že si nevšímal, co se děje na ulicích, že nesledoval všechny ty přípravy. Zdálo se mu sice, že je Praha nějak plnější než o prázdninách a zvláště všeliké té drobotiny že se tu hemží nad obyčej.

Zato však — a tomu se Felíček později velice divil — bystřeji pozoroval učně svého mistr Turýnek. Bylo to snad i zásluhou paní Fronky, která mateřskými pohledy sledovala všecko počínání Felíčkovo. Snad napověděla cosi muži Bartoloměji večer, když Felíček dávno již byl doma u strýce.

Bylo to ve dny zápisu, na samém sklonku léta, když mistr Bartoloměj ve chvíli, kdy v dílně

nebyl tovaryš ani učeň Tonda, zavolal Felíčka do pokojíku vedle a promluvil k němu:

„Vidím na tobě nějakou roztržitost, Felíčku. Nepotkalo tě něco nemilého?“

„Nepotkalo, pane mistře!“

„Mně by ses mohl svěřiti, Felíčku. Neměl jsi nějakou mrzutost s panem strýcem?“

„Neměl, pane mistře!“

Mistr Turýnek hleděl na jinocha nějak rozpačitě. Skoro nevěděl, jak dále. Přece však se rozhoupal:

„Zdá se mi, Felíčku, že už tě práce v dílně tak netěší?“

Felíček mlčel. Skoro se té otázky zalekl. Vždyť koná vše jako dříve. Snad ho nechce Turýnek propustiti? Vzpomněl si, kterak táta na počátku pronesl k panu Dominikovi, že prvních několik neděl bude jako na zkoušku. Že je Felíčkovi pak volno odejíti, vybrati si, co by se mu lépe líbilo. Ale vždyť nikomu slova neřekl, ani hodiny nezanedbal. Odkud má mistr — —?

Turýnek teď přistoupil až k jinochu, položil mu ruku na rameno a řekl:

„Felíčku, my dva můžeme spolu mluviti zcela upřímně. A lépe teď, než bude pozdě. Naše máma to taky pozoruje. Felíčku, začínají školy, a zdá se nám, že se ti stýská, že by ses rád vrátil. Felíčku, nebudeme tě zdržovat, nebudeme ti překážet. Řekni nám rovnou cestou: budu zas študovat — a v tu chvíli můžeš shodít zástěru a dát

se zapsat. Přes to zůstaneme dobrými přáteli a kdykoli se ti zachce, budeš u nás jako doma."

Felíček zíral na mistra, oči se mu kalily, rty se rozechvívaly, ale neodpovídal. A tu tedy pronesl Turýnek:

„Myslil jsem si to hned, Felíčku. Bylo to náramné odhodlání, a já mu tak docela bezpečně nevěřil. Proto jsem tě taky ještě nedal u společenstva zapsat, abychom tě zas nemuseli vymazávat. Ano, ano, Felíčku, škola je škola a řemeslo je řemeslo. A tedy se zase můžeme rozejíti. Nepřišel jsi při tom o nic, leda o ty prázdniny. No, prázdniny budou napřesrok zase. Nestalo se žádné neštěstí. A snad i pana strýčka potěší, že zas budeš studovat. Ve tvých letech nejsou taková rozhodnutí ze skály."

Oči Felíčkovy se zajiskřily slzami. Mistr Turýnek uhodl jeho tajemství! Ale místo radosti, že mu tak chce usnadniti odchod, pocítil Felíček něco docela jiného. Byl to stud a skoro zahanbení. Mistr Turýnek tedy již na počátku nevěřil jeho odhodlání! A nevěřil mu snad po všechny ty neděle, které tu ztrávil. Ale tak tomu není! Tehda věru sám nepomyslil na nic jiného. Kterak to, že by jiný byl mohl proniknouti, o čem sám nevěděl, o čem se mu ani nezasnilo? Tak málo mužnosti a pevnosti je na něm viděti? Což je třtinou větrem se klátící? A v tuto chvíli, kdy mu mistr Turýnek dával tak ochotně na vůli, aby odešel, stačil jediný pohled v dílnu, po které se tolik na-

toužil, a stačilo pomyšlení na učně a tovaryše, kteří by nejen pomyslili, ale i vyjádřili: Nu, ano, mladý pán! Kam pak do učení! — A potom pomyšlení na tety Severýnovy, na strýce, na mámu Fronku a na Martičku! — V duchu již slyšel desaterý posudek svého jednání a všechny dohromady jej pálily a zahanbovaly. Ani ve škole by nezůstalo utajeno, jaké dobrodružství prožil o prázdninách. Všem kamarádům by byl na posměch. A byť i tak se nestalo, kterak by se mohl spolehnouti sám na sebe, kdyby se v tuto chvíli sobě zpronevěřil?

Vše mu prolétlo hlavou jako blesk, a tu nad ním stojí mistr Turýnek, vyčkávaje, kterak se tentokráte rozhodne.

Felíčkovi splývaly slzy po tváři, a to jej hnětlo. Zachycoval některou spodním rtem a polykal je. Potom sáhl po šátku, osušil oči, a chvějícím se hlasem odpovídal:

„Ne, pane mistře, ne. Mýlíte se. Vždyť já — — — vždyť jsem — — —“

Turýnkovi nezněla tato slova zcela přesvědčivě, uspokojivě. Ale třeba že nemohl rozuměti pravému duševnímu rozpoložení jinochovu, tolik chápal a viděl, že je do hloubky pohnut. K ničemu ho nechtěl donutiti, i řekl mu:

„Dobrá, Felíčku, vždyť nic nehoří. Můžeš se na to vyspat, odpovíš mi zejtra, pozejtří — i s panem strýcem se můžeš poradit. Není zmeškáno. Do školy tě vždycky přijmou. Nechme toho zatím.“

S hlavou schýlenou vracel se Felíček do dílny, ke své práci. A když večer odcházel domů, neušlo mu, jaký pohled mámy Fronky na něm utkvěl. Jako by se s ním loučila.

Se strýcem se poradit? Ne, za nic ne. Jakou radu by od něho uslyšel? Felíček ji mohl rovnou napsati na kus papíru, a nebyl by se mýlil.

Náhoda však — a Felíček později pevně byl přesvědčen, že to byl osud a ne pouhá náhoda — přivedla mu v cestu jiného rádce než strýce. Rádce, který neradil, a přece několika slovy rozhodl ten duševní zápas Felíčkův.

Byl to třídní profesor z prvého ročníku, který se Felíčka tehda tak upřímně byl ujal a po všechen čas vlídně se k němu choval. Dávno již byl na jiném ústavě a Felíček několik let ho nespatřil. Druhý den ráno, kráčeje do díla, setkal se s ním v ulici Ovocné.

Profesor zdáli již naň upíral zraky, jako by jej poznával i nepoznával. A když se přiblížil, pohlédl naň pronikavěji a stanul.

„Jste vy Severýn či nejste?“

„Jsem, pane profesore!“

„A kam tak časně a tudy?“

Několika slovy Felíček profesorovi vše vypověděl.

Profesor chvilku se díval na bývalého žáka.

„Vy jste propadl?“

Podivná věc. Každý soudil, že jen propadnutí mohlo Felíčka zavésti v nynější povolání. Felíček

tedy dopověděl, co všechno jej vedlo do dílny Turýnkovy.

„Těší vás ta rukodílná práce?“ tázal se profesor.

„Těší, pane profesore,“ nějak váhavě odpověděl Felíček. Nevěděl, kam učitelova otázka směřuje.

„Těší-li vás opravdu, upřímně, jak má práce těšit, pak jste šťastný hoch, Severýne. Jak dlouho vám potrvá učení?“

„Tři léta, pane profesore.“

„A ještě jste nelitoval, že jste ze školy odešel?“

Felíček se přiznával, jak se v posledních dnech rozkolísal. Tomuto učiteli se může svěřiti.

Profesor se podíval na hodinky, ujal Felíčka pod paždím a řekl:

„Pojďte, abyste nezmeškal, mám chvíli času.“

XXIV.

Volněji a volněji kráčel profesor Křepela podle Felíčka a hodnou chvíli nepromluvil. Jako muž zkušený věděl, že rychlou chůzí se krev rozkolotává a prudčeji obíhá všemi cévami a že myšlenky při tom letí, jedna druhou stíhajíce a takořka polykajíce, mozek přeplňujíce, aniž mohou býti slovy jasně vyjádřeny. Znal, co jemu vše vířilo hlavou, když se chvatně rozběhl. Tisíce zá-

měrů prolétalo mu vždy mozkem, v duchu skládal dlouhé řeči, až se sám podivoval, odkud se to nepřetržité pásmo bere, na pohled hravě řešil všeliké životní záhady a těšíval se, jak vše, co jej v prudké chůzi uchvacovalo, doma „položí na papír". Ale když potom ku práci té zasedl a péra se chopil — hle, mozek byl jak vysypán. Stý díl všeho nezachytil, a co zachytil, naprosto se nepodobalo tomu, co vším jeho nitrem háralo ještě před chvíli.

Chtěl tedy pomalou chůzí dopřáti si času a klidu, aby se v ničem neukvapil, aby každé slovo zrale uvážil, a chtěl toho dopřáti též Felíčkovi. Zatím veškerou pozorností upíral zraky v dáli, jako by se snažil uniknouti sluchem všemu hlomozu, který jej tu zblízka obklopoval. Nejraději by se s Felíčkem byl octl v širé krajině s dalekým, nedohledným obzorem, k němuž by oči zalétaly jako k odpočinku. Toužil tak po rozlehlých, v lehké mlze tonoucích obzorech krajinných celý rok, a zatím byl obléhán zdivem ulic a svírán těsným prostorem školských světnic. Jenom několik neděl prázdnin dopřávalo jeho zrakům vytouženého rozletu po širých lukách a polích, ztrácejících se v daleku na úbočích strání, na úpatí vrchů, pokrytých modravými a šedavými lesy. Ale sotva že se v ty půvaby a božské ticho nekonečné krajiny celou duší vpil, bylo po prázdninách. Nová povinnost volala jej zas do Prahy, ve školské síně, před padesát více méně výrazných

mladých tváří a více méně chápavých mozků, kterým rok co rok musil omílati totéž. Vzpomínky z minulosti, zažité na venkově, vábily jej v přírodu, a přece se nemohl rozloučiti s Prahou, ve které koloval překotný, neutuchající shon a chvat. Dni velikého města byly kratší než venkovské, práce bez odpočinku a oddechu, a profesoru Křepelovi připadalo, jako by se tu každému jedinci řinul z těla život všemi otevřenými žilami.

Chvilkami teď a toliko po očku shlédl na Felíčka, který podle něho kráčel nějak schlíplý, s hlavou schýlenou, jako by se obával, že na ni dopadne neočekávaná, nenadálá rána.

Nic takového nezamýšlel dobrý profesor. Naopak. Hloub a hloub se vmýšlel v rozpoložení jinochovo a pevně si umiňoval, že jej uklidní. Zdálo se mu, že vidí jasně do jeho duše.

Pojednou byl Felíček nesmírně překvapen. Profesor sáhl po jeho pravé paži, provlékl si ji pod svou levici, srovnal krok a promluvil:

„Tak tedy vás uchvátil vír školního začátku, Severýne?“

Felíček neodpověděl slovy. Ale tím výmluvněji vznesly se k profesoru jeho zraky. Křepela vyčetl z nich jasnou, srozumitelnou odpověď.

„Rozumím vám, Severýne. Chápu to. Vězte, že jste nebyl na rozcestí, když jste se rozhodl, že půjdete na řemeslo. Na tom rozcestí jste nyní. Když za vámi posledně zapadly dveře sexty, když

vás škola propustila na prázdniny, nebylo pro vás žádného rozcestí. Rok odumřel, vše se rozešlo v mír a nečinnost. Každému kynuly dva měsíce naprosté volnosti. Vyběhli jste z toho průjezdu a již pro vás nebylo povinností, nebylo profesorů dobrých ani zlých, nebylo časného vstávání a nebylo obav, zdali vás některý učitel nebo dokonce ředitel neuvidí v hostinci nebo s doutníkem v ústech. Ba i s děvčaty jste mohli choditi. Zatím na dva měsíce pominula všechna kázeň, která vás deset měsíců svírala. Konec prázdnin byl vám nedohledný. Arci, u vás byla výjimka. Šel jste do práce, do učení. Obdivuji se vašemu sebezapření. Všichni na vašem místě byli by řekli: Až po prázdninách! — Vy jste je obětoval. Skončil jste a zároveň jste začal. Nebylo pro vás žádné kritické chvíle. Tato chvíle přišla nyní. V duchu vidíte, jak se škola naplní — a vy v ní nebudete. Ale jste tak docela jist, že co vás do ní vábí dnes, vytrvá na celý rok, na dva roky, a potom ještě na několik dalších let? Že vámi zase nezalomcuje touha, abyste unikl? Povězte upřímně, co vám znechutilo školu a všechno, k čemu vás měla dovésti?"

Slova profesorova, pronášená mírně, s občasnými pomlčkami, působila na duši Felíčkovu jako balšám. Vlídně i laskavě k němu promlouval strýc Dominik, ale Felíček vždy jej tušil kdesi vysoko nad sebou věkem i názory. Tento profesor však sestupoval k němu. Poměr žáka k pro-

fesoru dávno mezi oběma pominul. Nikdy již nebude státi před ním, aby odpovídal na jeho otázky, v jejichž zodpovídání vždy se mohlo tajiti nebezpečenství neuspokojení a nepříznivé známky, nikdy již nebude mu odříkávati celé odstavce zpaměti. Kdyby všichni jeho učitelé takto k němu byli hovořili! myslil v tuto chvíli. Přes to ještě byl pln ostychu, když se vzmohl na odpověď:

„Pane profesore, vy jediný jste pronikl tajemství mého života, nebo jste je aspoň jediný pochopil. A v tom, pane profesore, v mém původu jest vše. Nejen pro sebe, ale pro památku drahých mi dvou duší chtěl jsem uniknouti každé chvíli v budoucnosti, která by mě byla nutila, abych se vytasil se vším, co by v očích cizích a bezcitných lidí mohlo vzbuditi neúctu ke drahé matce, k otci — —“

Felíček nedokončil, zajíkl se. Každá taková vzpomínka zvlnila jeho nitro. Profesor řekl po několika krocích:

„Snad jen v očích hlupáků, Severýne. Ale pravda, hlupáků jest více než moudrých lidí, a zvláště ve vrstvách, pro které vás chtěly vychovati vaše tety. Proto jste si vyvolil život soukromý, který nebude stále vytahovati a zkoumati vaše akta, přičiňovati k nim poznámky nadřízených, doplňovati vaši konduitu, provázeti ji doporučením neb nedoporučením, kdykoli by šlo o nějaké povýšení.“

Profesor se odmlčel a potom dodal hlasem povýšeným:

„Severýne, schvaluji vám vaše tehdejší odhodlání. Nepochybil jste.“

Felíček překvapen vzhlédl k mluvčímu.

Ačkoli zíral přímo před sebe, profesor přece cítil na sobě pohled jinochův, jako jej cítíme a skoro vidíme vždy, kdykoli na nás hledí někdo se strany. Ale neobrátil se k Felíčkovi a hovořil dále:

„Než nejen proto jste nepochybil. Učinil jste vůbec dobře. Po všechen život lituji, že jsem ve vašem věku a dříve neučinil podobně. Já jsem chtěl na řemeslo, Severýne, toužil jsem po něm, líbila se mi naše živnost rodinná, ve které zestaral děd a ve které se dařilo otci. Pokud sahá paměť rodinná, všichni předkové byli hodináři. Ze mne chtěli míti rodiče něco lepšího, v jejich očích něčím lepším byl studovaný člověk. Studie mi byly vnuceny. Matka se těšila nadějí, že budu knězem. Tomu jsem se vymkl, vybral jsem si povolání učitelské. Ale co jsem zkusil, než jsem se domohl postavení, které mi poskytuje chleba! Kterak jsem byl týrán hloupými učiteli ve studiích a kterak mnou bylo cloumáno, než jsem se zachytil na pevném kousku půdy nynější. Deset let jsem byl suplentem a nakládali mnou hůře než tovaryšem řemeslnickým. Proto že jsem se neplazil, že jsem nedonášel, že jsem chtěl býti a zůstati svůj. A po celý život, Severýne, slyším stále tikot a cvakot hodin a hodinek, kterým

byla naplněna dílna mého otce. Zavřela se mi nadobro, když se otec položil na máry. Tehda jsem zakusil největší bolest života. A tehda taky plnou měrou jsem pocítil, oč jsem přišel. Loučil jsem se netoliko s otcem, ale i s otcovským domem navždy. Matka již dříve byla odešla, a na místě, kde jsem mohl seděti já jako dědic otcova povolání, usadil se cizí člověk. Ale snad bych nebyl musil zůstati pouhým hodinářem. Mohl jsem se státi třeba vynálezcem. Měl jsem značný smysl pro mechaniku."

Profesor na chvilku se odmlčel, načež dodal přízvukem přitrpklým:

„Arciť, mechanika mi zůstala. Vtloukám do mladých mozků mechanicky, jako většina mých kolegů, co do nich vtloukati musím, ač bych jim rád povídal taky mnoho jiného. Ač bych jim rád pověděl, jakými jsme všichni otroky."

Teprv když tato slova pronesl, ohlédl se profesor, jako by si byl vzpomenul, není-li tu kde nějaké ucho nepovolané. Spíš bezděky tak učinil, a zase kráčel klidně vpřed.

„Ale právě vy, pane profesore," ozval se Feliček, a z jeho hlasu znělo jisté zanícení, „právě vy jste nám řekl mnoho věcí, o kterých se nám jiní páni profesoři nikdy slovem nezmínili a po kterých se nám stýskalo, když jsme vás v sekundě nebo v tercii ztratili."

„A pravda," přisvědčil profesor, „vykládal jsem studentům a vykládám ledacos, o čem není

v osnově zmínky, ale neptejte se, jakých jsem pro to měl pozastavení, mrzutostí, ba i vyšetřování. Tu nevraživí kolegové, tu ředitelé, tu inspektoři. Vy máte jen mistra, Severýne, a ten vám smí vykládat o všem na světě, rozumí-li tomu, a nikdo není nad ním. Až sám budete mistrem, smíte si počínati taky tak."

A po malé odmlce dodal:

„Všechno tohle bych nemohl vyprávěti každému knihařskému učni, nerozuměl by mi. Ale vy jste vychodil sextu, máte jiné ponětí. A proto vám to povídám, abych vás vyvedl z oblouzení, kterým na vás účinkuje počátek nového školního roku. Nedejte se oblouditi."

Felíčkovi se zdálo, že se jeho hruď náhle rozšířila. Zhluboka vydechl a pronesl chvatně:

„Vy mi tedy schvalujete, pane profesore —?"

„Schvaluji, Severýne, naprosto schvaluji. Zdá se mi, že jste vykonal něco mužného. Snad z vás nebude milionář, ale mezi úředníky a profesory je taky málo milionářů," dodal profesor ironicky. „Jen když budete spokojen."

Zatím byli přešli Příkopy a již se octli na Josefském náměstí. Felíček za hovoru profesorova zapomněl zahnouti do ulice Havířské nebo později v Nový bazar. A teď teprv řekl profesor:

„Kde pak vlastně máte toho svého mistra?"

„V Jakubské ulici, pane profesore," odvětil Felíček, a tu si vzpomenul, že je na čase, aby již byl v dílně.

„No, no, snad vás nesní," uklidňoval jej profesor. „Ostatně, povězte mu, že jste se setkal se svým starým učitelem, nebo chcete-li, sám vás omluvím. Snad má taky srdce v těle."

„Má, pane profesore," řekl Felíček radostně. „Vždyť je to můj bývalý pěstoun."

„Tím lépe, Severýne. — Pojďte, obejdeme tuhle kadetku a dáme se Kralodvorskou ulicí."

Ještě Felíček chvatně vypověděl profesoru Křepelovi, kterak s ním Turýnek včera byl promluvil, na rozmyšlenou mu dal. A profesor řekl:

„Tedy mu dnes povězte, že jste se na to již vyspal. Vidíte, zdá se mi, že je to rozumný člověk."

Na věži jakubské odbíjelo půl osmé, když Felíček vstupoval do dílny, a za ním profesor Křepela.

„Nehněvejte se pane mistře," oslovil Turýnka, „potkal jsem tuhle Severýna, svého bývalého žáka, a svedl jsem jej s cesty. Měli jsme si co povědět — léta jsem ho neviděl."

A zatím co Felíček svlékal kabát a sháněl svou pracovní halenu a zástěru, naklonil se k Turýnkovi a zašeptal k němu:

„Bylo dobře, že jsme se potkali. Mládenec kolísal, byl znepokojen. Doufám, že je s ním zase všechno v pořádku."

A rozhlížeje se dílnou řekl nahlas:

„Tak odtud jednou vyjde náš Severýn jako mistr. Těším se, až uvidím jeho mistrovský kus — dělá-li se to ještě."

„Už ne, pane profesore, to pominulo. Leda chce-li někdo z pouhé ochoty. Ale přičiním se, aby z Felíčka byl dobrý knihař. Způsobilost k tomu má."

„Tedy nazdar, Severýne," loučil se profesor s jinochem. „Doufám, že se zde budete chovati stejně vzorně, jako jste se choval ve škole, když jsme se spolu učili."

A k mistru Turýnkovi:

„Byl to hodný chlapec, pane mistře, a doufám, že se nepokazil."

„Ne, ne, vašnosti pane profesore," ujišťoval Turýnek. „Felíček je dávno náš!"

Tesknice Felíčkovy byly zažehnány. V míře docela jiné než včera vracel se večer domů, a strýc Dominik se podivil, kterak je chlapec jako vyměněn. Horečka, která jej zachvátila v ty dny zápisu, spadla s něho. Kdykoli později vzpomněl na ty chvíle kolísání, již ani nechápal tehdejší závrati, kterou se zapotácel, a na nahodilé to setkání s profesorem Křepelou vzpomínal s pocitem upřímné vděčnosti. Viděl v něm neomylně svého zachránce.

XXV.

Setkání s profesorem Křepelou náleželo k nejpamátnějším událostem v životě Felíčkově. Celá první dvě nebo tři léta na gymnasiu poslouchal jeho přednášky, ale vše, co učitel za ten dlouhý

čas pověděl, nezanechalo ve Felíčkovi stopy tak hluboké, jako co mu řekl tentokráte za dvacet minut. Bylo to pochopitelné. Tehda mluvil k celé třídě a činil to ze své povinnosti učitelské, tentokráte však svědčila jeho slova jen jemu, Felíčkovi, a promlouval tu k němu jako přítel. A jako obyčejný člověk. Felíček do té chvíle nemohl si odmysliti profesora od školy. Oba pojmy se mu slučovaly. Představa učitelů a profesorů splývala mu v jedno s ohromným tím ústrojím, kteréž počínalo školou obecnou a končilo kdesi v nedohlednu až universitou, pohlcovalo polovinu nebo třetinu lidského života a v očích slabých a úzkostlivých vypadalo jako vymyšlené na pouhé hnětení školáků a studentů. Tu pojednou seznal, že i profesoři sami někdy mohou býti drceni drásavými kolečky a válci těžkého toho aparátu a že žijí vedle školy taky život vlastní — a chtěli by žíti ještě jinak, jako na příklad profesor Křepela. Z úst Křepelových mluvilo kus takového života.

Krom toho pevně věřil, že setkání s bývalým profesorem nebyla pouhá náhoda, ale že se událo nějakým vyšším řízením. Toto ponětí si přinášel od svých tetek. Osud — schicksal, tato dvě slova, jednou po česku a hned zas po německu střídavě pronášely slečny Severýnovy přes tu chvíli, jako množství jejich družek a vrstevnic, kterým se nesplnily naděje života. Víra v neodvratný osud byla jejich druhým náboženstvím, snad silnějším než věrouka, ve které byly vychovány. Všem těm

nesplněným snům a zmařeným touhám, které je k tomu dovedly, Felíček sice ještě nerozuměl, ale víra v osud byla i jeho duši naočkována. Tak po jeho mínění i toto setkání v Ovocné ulici s Křepelou bylo taky dávno stanoveno čímsi, co ještě žádný člověk nevyzpytoval.

V ty dni po ničem tak netoužil jako po tom, aby se mohl někomu svěřiti se vším, co od bývalého profesora slyšel, aby mohl rozpřádati pásmo myšlenek, které v něm profesor vzbudil. Svým přiznáním, že sám dychtil po řemesle otcovském a že by v něm byl býval šťastnější, profesor nesmírně se mu přiblížil. Kéž by Felíčkovi bylo dopřáno, aby se s ním setkával častěji!

Komu se měl svěřiti? Mistru Turýnkovi? Tu nebylo času a příležitosti k hovorům tak důvěrným. Turýnek měl mnoho jiných starostí, a snad by mu ani nerozuměl. Strýci Dominikovi? To je sice muž, který by dojista rozuměl, ale před tím byl Felíček naplněn velikým ostychem. Musil by se přiznati, jak se na chvíli zviklal, a tak učiniti netroufal si v prvou chvíli. Hrazdirovi? Ne, to není pravý člověk. Ten má smysl jen pro věci nejmakavější. Jeho duševní život je velice odlišný — a má Hrazdira vůbec nějaký duševní život?

Poprvé tu Felíček plnou měrou pocítil, jak je sám, jak nemá sdílného druha, věkem i smýšlením podobného, kterému by srdce otevřel.

Felíček se obával, aby ze všeho, co k němu profesor Křepela byl promluvil, neztratil ani

slova. Zatím si všechno pamatoval, na svých cestách do dílny a z dílny domů zopakovával si celou rozmluvu, oživoval si ten hovor, a tak se jím v duchu zaměstnával, až náhle užasl, když se octl tu před vraty domu v ulici Jakubské a tu zas v ulici Lazarské, jak mu cesta přemýšlením uběhla. Ale zachytiti vše tak trvale, aby si i po letech každé slovo připomněl! Byť i jeho život byl zatím velmi prostý a jednotvárný, zdali léta přece nepokryjí dnešek a včerejšek prachem zapomenutí, a ne-li naprostého zapomenutí, tedy aspoň mlhavým příkrovem, zastírajícím výraznost a živost prvního dojmu?

A tu Felíčkovi rázem připadlo, co by učinil, aby tomu zabránil. Vybledá-li vzpomínka, živě mluví písmo. Felíček tedy sáhl po svém samodílném zápisníku. V prvou neděli po setkání s profesorem užil chvíle, když strýc Dominik po obědě usnul, uchýlil se do své světnice a za čerstvé paměti počal zapisovati, co mu profesor Křepela pověděl.

Psal horlivě, až mu na čele pot vyrážel, zapomínaje na vše vůkol sebe, a nemálo se ulekl, když k němu náhle zazněla slova:

„Co máš tak na pilno, Felíčku?"

Na prahu dveří, které zůstaly otevřeny, stál strýc Dominik, usmívající se po osvěžujícím popoledním odpočinku. Beze šustu se vzchopil s pohovky a v trepkách po měkkém koberci se přiblížil. Stál tu již chvilku, pozoruje s jistým podivením počínání Felíčkovo.

*

Prvním pomyšlením jinochovým bylo, aby zápisník rychle „ztopil", jak říkával Hrazdira již v obecné škole, když ho učitel při nějaké malé nepravosti dopadl. Ale na to již nebylo času. A před strýcem Dominikem? Nemusil by se domnívati, že tu jeho svěřenec páše něco nedovoleného?

Rozpaky jen zahořel ve tváři a řekl:

„Zapisuji si něco, strýčku."

„A což pak?" otázal se strýc a blížil se volnými kroky ke stolu Felíčkovu.

„Něco ze svého života, strýčku," vydechl Felíček.

Strýc stanul dva kroky od stolu a řekl:

„Ty si zapisuješ ze života? Něco tajného?"

Bylo to řečeno spíše žertovně než vážně či dokonce zvědavě, a zdálo se, že strýc chce obrátiti a odejíti.

Felíček dosti často nevěděl, kdy strýc žertuje nebo vážně mluví. Měl' starý pán takový dvojsmyslný způsob výrazu, kterým Felíčka nejednou v nesnáz uváděl, třeba zcela bezděky. Felíček slýchal taky u „Ježíška", kterak strýček ve společnosti starých pánů slovy šprýmovnými vyřkl často peprnou pravdu, a naopak zase nejkudrnatější nápad oděl ve slova hrobově vážná.

Bylo by jej hnětlo podezření, že má před milým strýcem nějaké tajnosti, a taky jej dojímala šetrnost páně Dominikova, že chce odejíti, aby mu nepřekážel. Felíček lháti neuměl a nechtěl. Vzchopil se a řekl:

„Žádných tajností, strýčku. Nechci zapomenouti na vzácnou chvíli života, a každé slovo byste mohl čísti.“

Díval se v dobré, poněkud přimhouřené oči strýcovy, má-li pokračovati, a v náhlém odhodlání řekl:

„Dovolíte-li strýčku, chcete-li mě vyslechnouti, vypovím vám vše, do slova, co si tu zapisuji. Ale až na procházce, je-li vám vhod.“

Vyznání v omezeném, úzkém prostoru světnice, tváří v tvář strýci, bylo by se mu podobalo zpovědi; bylo by jej tísnilo, skličovalo. Felíček se obával, že by nemohl domluviti. Venku, na volném vzduchu, v šumu ulice nebo sadu, po boku strýcově, kdy nemusí stále hleděti ve zraky svého posluchače a kdy se naň nebudou upírati oči strýcovy, snáze to půjde.

A tak se i stalo. Po svačině, kterou jim přinesla Vopičková, vydali se volným pochodem přes Karlův most na Malou stranu, vzhůru na Hradčany, a cestou Felíček vypověděl strýci Dominikovi vše, čím srdce jeho bylo naplněno. Svěřil se mu, jak jím zalomcoval ruch započínajícího školního roku, jak jej to zalákalo, pověděl, kterak Turýnek prvý uhodl jeho zmatek, a slovo od slova zopakoval, co k němu promluvil profesor Křepela.

Pan Dominik naslouchal, poťukávaje španělkou o dlažbu, zastavil se časem, když stoupali příkrou ulicí Ostruhovou, a když Felíček dohovořil, otázal se:

„Ale proč pak jsi nepřišel ke mně, Felíčku?“

Nebylo to řečeno s výčitkou. Felíček z několika těch slov spíše vycítil ujištění, že by strýc byl ukrátil a zaplašil jeho nepokoj.

„Styděl jsem se, strýčku,“ odpovídal Felíček upřímně. „Obával jsem se, že byste ve mně viděl člověka vrtkavého, který sám neví, co chce. A snad — —“

Pan Dominik pohlédl na jinocha pozorně, zkoumavě, a řekl:

„A snad že bych se ti posmál, pravda-li? Ne, kamaráde, to bych nebyl učinil. Snad — a nejspíše bych ti byl řekl, co ti řekl tvůj profesor, arci jinými slovy. Ale dobře tedy, že ti to pověděl pan profesor Křepela. Z takových úst zní rada nebo námitka věrohodněji. Již není tvým kantorem, ani tvůj příbuzný, je to muž docela nestranný, a zdá se mi, že rozumný člověk. Potkáme-li ho někdy, ukážeš mi ho, seznámíš mě s ním, abych mu řekl: Pane profesore, jste výborný muž! A máte-li jenom na deset ze sta svých školáků takový účinek, jako jste měl na našeho Felixe Severýna, pak jste se neminul povoláním, když jste se místo hodináře stal profesorem. To mu řeknu, Felíčku. A tedy doufám, že jsi teď sám s sebou vypořádán, co?“

„Jsem, strýčku!“ řekl Felíček pln radosti ze souhlasu strýcova s výkladem Křepelovým. „Byla to chvíle vnitřního rozporu a jsem šťasten, že je zažehnána.“

„Přál bych ti, hochu, aby byla poslední ve tvém životě. Jen že přijde mnoho jiných a třeba silnějších. Ale ty pak taky budeš silnější a poradíš si sám. Nebudeš míti věčně profesora Křepelu — a mne."

Felíček se zasmušil po těchto slovech strýcových, zatesknil. Tohoto dobrého muže chtěl by míti do posledního dechu podle sebe.

Ponenáhlu vystoupili na vrchol rampy před královským hradem, čnějícím tu jak ve staletém, tichém snění a plné velebě nad Prahou. Nemnoho lidí tu přecházelo, chvílemi vůbec nebylo viděti človíčka, slyšeti kroků. Jen voják nějaký z hradní stráže stál před postranními vraty nad Novými zámeckými schody a hleděl do dálky.

„Pojď," řekl pan Dominik, „podíváme se na Prahu. Je neobyčejně čistý vzduch. Spočítal bys odtud všechny věže a vížky, všechny střechy a vikýře, všechna okna. Dívej se, hochu, sám se toho pohledu nemohu nikdy nabažit."

Ve svěžím, průhledném vzduchu rozkládala se v širém údolí Praha, jako by se vyhřívala v zářijovém slunci, které ji zalévalo jak na pozdrav plným leskem.

Opřeli se o kamenné bradlení rampy, beze slova se dívali do té pohádky. Až po chvíli řekl pan Dominik:

„Taky jsem zcestoval kousek světa, Felíčku, ale nikde jsem nenašel takové krásy. — A víš-li pak, hochu, že ode dne, kdys mi pověděl o tom

svém přesvědčení, dívám se na tu Prahu jinak než dříve?“

Felíček všecek udiven vzhlédl ke strýci.

„Ba že, hochu. A tak se mi zdá, že jsme jí dříve dobře nerozuměli.“

Odmlčel se a po chvíli řekl:

„A ještě něco se mi zdá. Kdykoli se octnu právě zde, co teď stojíme, je mi, jako bych ji viděl naposled.“

Řekl to beze všeho přízvuku lítostného, ale Felíčka jeho slova popadla za srdce.

„Strýčku!“ zvolal.

„Hochu,“ odpovídal pan Dominik, „tobě jde na sedmnáctý, a mně se ponenáhlu blíží sedmdesátý. To je zatrápený rozdíl.“

Felíček mlčel. Cítil, kdyby promluvil, že by snad vyvzlykl. Zmínil se tak časem pan Dominik, že se připozdívá, a tu Felíčka pokaždé bodlo u srdce. Zalkalo to v něm: Kam bych se poděl já, kdybys ty mně odešel? Zase k tetám?

Když se do syta nadívali, chopil se pan Dominik ramene Felíčkova:

„Tak pojď. Projdeme hradem, podíváme se do Chotkových sadů a potom si zajdeme do Panorámy proti nim. Sklenička piva a něco na zub neuškodí nám. Povečeříme tam.“

V Panorámě hrálo šest hudebníků, zahradní prostranství před hostincem bylo naplněno hladovými a žíznivými, na dvojím valounu vzadu koulely dvě veselé společnosti v kuželky, a tu po-

minula tesklivost Felíčkova, kterou vzbudila poznámka strýcova o loučení s Prahou. Snad i pohár plzeniny jej rozjařil. A když pak někdy k deváté hodině se dva ti výletníci vrátili domů, bylo Felíčkovi tak lehko a veselo v srdci, jak toho dávno nepocítil. Miloval teď příbytek strýcův jako pravý domov a připadal si ve své čisté, vzdušné ložnici jako princ, jako malý král. Neboť již nežehral a nelitoval, že nemůže přespávati u Turýnků.

Stačila jediná chvíle, aby poznal, jaké bydlo mu připravil strýc a jaké by ho čekalo u Turýnků. Byl několikátý den v učení, když mistr Bartoloměj povelel učni Tondovi, aby přinesl z „foroty" něco šedých lepenek.

„Přines nějakou slabší a nějakou silnější."

A než se Toník se svého sedátka zdvihl, dodal mistr:

„A vezmi Felíčka s sebou, aby věděl, kde co stojí a leží."

Vzchopil se tedy taky Felíček.

Ta Turýnkova „forota" byla v kumbále, kde tovaryš a učeň spávali. Byla to komora s jediným okénkem na dvůr. V okénku byla silná železná mříž, takže se komora podobala spíše žaláři kobce než ložnici. Felíčkovi připadlo to srovnání, jak do ní vstoupil. Okénko propouštělo ze dvora jen tolik světla, aby lidé v komoře do sebe nevráželi. Po jedné straně byla nad sebou dvě lůžka, podobající se taky spíše postelím vě-

zeňským než obyčejným občanským. Vypadala velmi samodílně. Jestliže však je zhotovil truhlář, byl buď nevidomý nebo je dělal potmě. Tak byla hrubá. Po druhé straně bylo sice ještě místa dost na lůžko třetí, kde snad mohl spáti Felíček, ale teď tam stálo a leželo všeliké rámotí, nástroje v dílně zatím nepotřebné, a při stěně byla kolmo srovnána zásoba lepenek všeliké velikosti, všeliké tloušťky.

Felíček bezděky se ohléd po dveřích, zdali za ním nezapadly a zdali zas odtud vyvázne. Stále měl na očích představu vězení. Těsná a nevlídná prostora obestřela jej pocitem, jako by jej chtěla zalehnouti. Ale více než tato tíseň dusilo jej ovzduší komory, zakyslé a zatuchlé, jako bývá v takových brlozích. Přespávali tu dva mladí lidé, učeň i tovaryš, oddychující vždy z plných plic, a skrovné okénko nestačilo k dokonalému vyvětrání. Teď chápal Felíček, proč mistr Turýnek touží po krámku staré knůtkářky, aby do něho mohl přenésti ložnici svých dělníků, a teď taky mu byl vděčen, jak rozumně to rozhodl, když jej — Felíčka — nechal spáti u strýce. Vzpomněl na svůj prostorný, vzdušný a slunečný pokoj, který se proti této strašidelné ložnici podobal knížecí komnatě. Ba, i malý, studený pokojík u tet Severýnových byl u srovnání s tímto sklepením skvělým přepychem. Vydechl zhluboka, když z komory vyšel, a když se pak večer vrátil do příbytku strýcova, do své ložnice, skoro mu bylo, že by

měl pokleknouti a pánubohu poděkovati. A tehda vzpomněl na slova Hrazdirova, když řekl, že je lépe bydleti „privát“, a vděčně uznával jejich pravdivost. Nikde, ba ani u Turýnků neměl by takové volnosti jako tuto u strýce. Všechny večery jsou jeho a všechny neděle mu náležejí. A k tomu má za společníka strýce Dominika. Nemohlo se mu lépe zdařiti.

S tím pomyšlením ulehal na lože i dnes po vycházce na Hradčany se strýcem Diamantem.

Dvě knihy sensačního úspěchu!

AMELIE POSSE-BRÁZDOVÁ

SLUNNÉ ZAJETÍ
PESTRÁ VOLNOST

Ze švédštiny přeložil K. V. Rypáček.

Autorka těchto knih, švédská spisovatelka, našla jako choť českého malíře v Čechách druhý domov. V obou knihách svých, které v originále i v překladech do několika jazyků měly úspěch zcela mimořádný, neobyčejně svěže a barvitě vypravuje o životě svém a příhodách, často téměř dobrodružných, o svém a svého chotě internačním pobytě na Sardinii za světové války a o své římské domácnosti, v níž za války byli hosťmi i prof. Masaryk, dr. Ed. Beneš a M. R. Štefánik. Účast autorčina na zahraničním našem odboji činí českému čtenářstvu tyto knihy zvláště zajímavými, čímž vysvětlujeme si veliký úspěch jejich českého překladu.

Obě knihy A. Posse-Brázdové vyšly v Topičových Bílých knihách ve známé graf. úpravě a s dřevorytem C. Boudy. Cena jejich Kč 33·— a Kč 30·—, ve vkusné celoplát. vazbě Kč 48·— a Kč 45·—.

U všech knihkupců.

Nakladatelství F. TOPIČ knihkupectví

Praha I., Národní tř. 11.

BINDING SECT. NOV 3 1972

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PG 5038 H45 1905 díl 40

Herrmann, Ignát
Sebrané spisy